

การเขียนประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย ฉบับพิมพ์ ค.ศ. 1975

ว่าที่ ร.ต. นพปฎล กิจไพบูลทวี

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

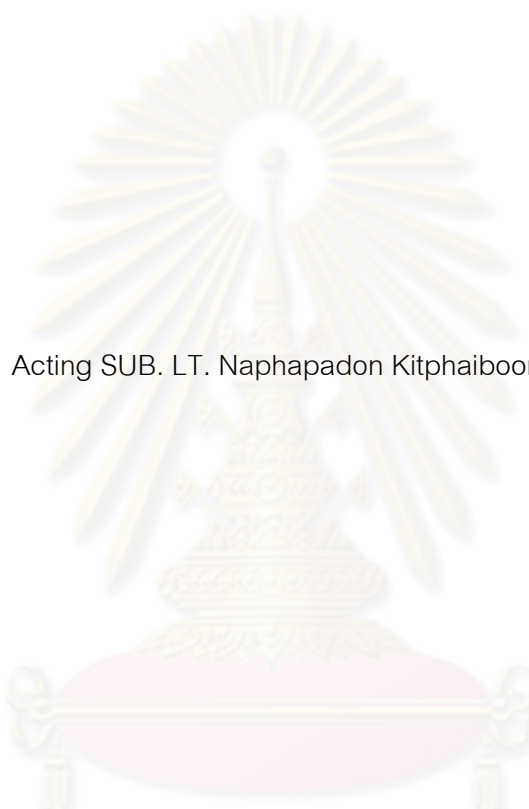
ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5 0 8 0 1 5 3 9 2 2

THE WRITING OF INDONESIA'S NATIONAL HISTORY (1975 EDITION)

Acting SUB. LT. Naphapadon Kitphaiboontavee

ศูนย์วิทยทรัพยากร

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
for the Degree of Master of Arts Program in History

Department of History

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การเขียนประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย ฉบับพิมพ์ ค.ศ.
1975

โดย

ว่าที่ ร.ต.นพปฎล กิจไพบูลทวี

สาขาวิชา

ประวัติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

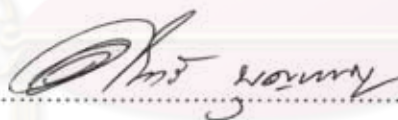
อาจารย์ ดร.ตินาร์ บุญธรรม

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพนธ์ อัครวิรุฬหการ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุวิมล รุ่งเจริญ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.ตินาร์ บุญธรรม)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.วาสนา วงศ์สุรวัฒน์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวิศักดิ์ เมื่อกสม)

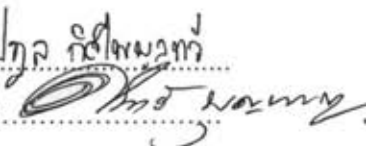
นพปฎล กิจไพบุลทวี : การเขียนประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย ฉบับพิมพ์ ค.ศ. 1975. (THE WRITING OF INDONESIA'S NATIONAL HISTORY, 1975) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : อ.ดร.ตินาร์ บุญธรรม, 203 หน้า.

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มุ่งศึกษาการเขียนหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย ระหว่าง ค.ศ. 1957-1975 รัฐบาลอินโดนีเซียยุคหลังได้รับเอกราชสนับสนุนให้มีการศึกษาประวัติศาสตร์ของชาติแบบเน้นอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลาง และผลิตหนังสือประวัติศาสตร์สำหรับใช้ในสถานศึกษาของรัฐ แทนหนังสือประวัติศาสตร์แบบเน้นยุโรปเป็นศูนย์กลางที่ผลิตในสมัยอาณานิคม ซึ่งมีเนื้อหาที่ไม่สามารถอธิบายที่มาและพัฒนาการของสังคมอินโดนีเซียในยุคเอกราชได้

รัฐบาลอินโดนีเซียจึงมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการและวัฒนธรรมและมหาวิทยาลัยกัตจาห์มาดาจัดตั้งโครงการเรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติขึ้น คณะกรรมการโครงการนี้ได้จัดการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 1 ในปี ค.ศ. 1957 ผลของงานสัมมนานั้นทำให้เกิดกระแสเรียกร้องให้มีการเขียนหนังสือประวัติศาสตร์แนวชาตินิยมอินโดนีเซีย แนวทางการเขียนประวัติศาสตร์อินโดนีเซียเกิดการเปลี่ยนแปลงอีกครั้งในการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 2 เมื่อปี ค.ศ. 1970 ในการสัมมนาในครั้งนี้ รัฐบาลยุคระเบียบใหม่สนับสนุนให้มีการเขียนประวัติศาสตร์ที่เชิดชูบทบาทของกองทัพแห่งชาติ เพราะในขณะนั้นกองทัพอินโดนีเซียมีบทบาทในการบริหารประเทศ อันเป็นผลมาจากการที่กองทัพสามารถยุติเหตุการณ์รัฐประหาร 30 กันยายน ค.ศ.1965 ได้ ปัจจัยนี้ส่งผลให้การเขียนหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย ฉบับตีพิมพ์ปี ค.ศ. 1975 เน้นแนวคิดทั้งชาตินิยมและทหารนิยม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....ประวัติศาสตร์.....
สาขาวิชา.....ประวัติศาสตร์.....
ปีการศึกษา....2553.....

ลายมือชื่อนิสิต...นพปฎล กิจไพบุลทวี...
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษา.....

5080153922 : MAJOR HISTORY

KEYWORDS : HISTORIOGRAPHY / SEMINAR / INDONESIA'S NATIONAL HISTORY

NAPHAPADON KITPHAIBOONTAVEE: THE WRITING OF INDONESIA'S
NATIONAL HISTORY (1975 EDITION). THESIS ADVISOR: DINAR
BOONTHARM, Ph.D., 203 pp.

The aim of this thesis is to examine the process of writing Indonesia's national history between 1957 and 1975. After independence, the government of the Republic of Indonesia urged Indonesian historians to write an Indonesian-centric history and to produce history text books for state educational institutions to replace Euro-centric history books produced during the colonial era, which fail to explain the origins and development of Indonesian society in the independent era.

The government of the Republic of Indonesia assigned the Ministry of Education and Culture, together with Gadjah Mada University, to formulate a committee for writing the national history. The Committee was responsible for the arrangement of two national history seminars in 1957 and 1970, in order to search for appropriate approaches in writing the Republic's national history. The result of the first seminar saw an agreement in writing the history in nationalist narrative. However, the second seminar was supported by the New Order Government under President Suharto. The success of the National Army in subduing the Gestapu incident of 30 September 1965 was a crucial starting point of the Army's role in the Republic's administration. Under the New Order, nationalism and militarism guided the narrative of national history writing. The New Order version of Indonesia's national history was published in 1975.

Department : ..... History .....

Student's Signature .....

Field of Study : ..... History .....

Advisor's Signature .....

Academic Year : ..... 2010 .....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.ดิณาร์ บุญธรรม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาและแนะนำการทำวิทยานิพนธ์เสมอมา ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จลุล่วง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์บุญลือ ถือทอง ที่กรุณาชี้แนะการใช้ชีวิตในโรงเรียนเทศบาลวัดเสมาเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ประทีป ช่วยพัฒน์ ที่แนะนำให้ผู้วิจัยเลือกเรียนปริญญาตรีในสาขาภูมิภาคศึกษา ขอขอบพระคุณอาจารย์เดื่อนฉาย อาจารย์นวลพรรณ อาจารย์วิลาวัลย์ อาจารย์ลัดดาวัลย์ อาจารย์บุปผชาติ อาจารย์อุไรวรรณ และคณาจารย์โรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราชที่อบรมสั่งสอนและดูแลผู้วิจัยมาเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณอาจารย์แพทริค จอวี ที่ช่วยแนะนำสาขาภูมิภาคศึกษาให้แก่ผู้วิจัย และขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทวีศักดิ์ เผือกสม ที่แนะนำเอกสารและหลักฐานสำหรับวิทยานิพนธ์ให้แก่ผู้วิจัย รวมทั้งแนะนำการดำเนินชีวิตบนเส้นทางสายวิชาการให้แก่ผู้วิจัย โดยไม่เคยปิดปากบ่นในความไม่เอาไหนของลูกศิษย์คนนี้ ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร. ภาวรรณ เรืองศิลป์ ที่ให้ความรู้ภาษาตัดซ์แก่ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร. ธีรวัต ฌ ป้อมเพชร ที่กรุณานำเหล่าลูกศิษย์ไปชมบ้านที่ถนนเพชรบุรีและเลี้ยงอาหารกลางวัน รวมทั้งเล่าเกร็ดความรู้ทางประวัติศาสตร์ที่มีประโยชน์แก่ผู้วิจัยและเพื่อนๆ (แนบได้ปรารภกับผู้วิจัยในภายหลังว่าขนมบราวนี่ของบ้านอาจารย์ธีรวัตมีรสชาติเป็นเลิศจนต้องขอแบ่งกลับไปรับประทานที่บ้าน) ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. ปิยนาท บุญนาค รองศาสตราจารย์ ดร. สุเนตร ชุตินธรานนท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุษกร กาญจนจारी อาจารย์ ดร. จุฬิศพงศ์ จุฬารัตน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุวิมล รุ่งเจริญที่ทำให้ช่วงเวลาการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ผ่านไปอย่างมีความหมายยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบคุณหน่วยข่าวกรองแห่งภาควิชาประวัติศาสตร์ ฟินนอต แนน เอ พีแอนด์ ฝ้าย และพระ ที่นำเสนอข้อมูลและวิเคราะห์ความเคลื่อนไหวในภาควิชาประวัติศาสตร์ให้แก่ผู้วิจัยอย่างละเอียด สร้างสีสันให้แก่ชั้นเรียนวิชาประวัติศาสตร์อย่างมาก ขอขอบคุณตาดที่คอยเป็นธุระติดต่อกับภาควิชาประวัติศาสตร์ และให้ความอนุเคราะห์ในทุกๆเรื่องกับผู้วิจัยด้วยความเต็มใจ ขอขอบคุณพี่หญิง สำหรับบทความของซุ้จัตโมโก ขอขอบคุณหนูดา และอิที่ช่วยยืมหนังสือจากศูนย์บรรณสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ขอขอบคุณหาดหินงาม อำเภอสิชล ซึ่งเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจให้แก่ผู้วิจัยในวันที่อ่อนล้าจากการทำวิทยานิพนธ์และทำให้ประจักษ์ว่าธรรมชาตินั้นงดงามเพียงใด ขอขอบพระคุณพี่สาว พี่เกียรติ พี่ยัน และอาจิต ที่กรุณาให้ที่พักพิง และสุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณพ่อแม่ และป้า ที่เลี้ยงดูและคอยดูแลผู้วิจัยมาเป็นอย่างดี

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ทบทวนวรรณกรรม.....	3
1.3 วัตถุประสงค์.....	8
1.4 แนวเหตุผล ทฤษฎีสำคัญ หรือสมมุติฐาน.....	9
1.5 ขอบเขตการศึกษา.....	9
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้.....	10
บทที่2 การศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียโดยนักวิชาการตะวันตกตั้งแต่ยุคหลัง การได้รับเอกราชถึงยุคระเบียบใหม่ (ค.ศ. 1949-1966).....	11
2.1 การศึกษาประวัติศาสตร์ที่เน้นอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลาง.....	12
2.1.1 การศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองอินโดนีเซียในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ สอง.....	15
2.1.2 การศึกษาประวัติศาสตร์ชาวของนักประวัติศาสตร์ตะวันตกเพื่อเข้าใจ อินโดนีเซียร่วมสมัย.....	33
2.1.3 แนวคิดการเรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ของนักวิชาการ ตะวันตก.....	41

บทที่3 กำเนิดประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซีย ค.ศ. 1957.....	52
3.1 การศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียแบบชาตินิยม.....	52
3.2 การสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่ง: การกำเนิดประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย.....	56
3.3 อิทธิพลของการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่งต่อการศึกษาประวัติศาสตร์แนวชาตินิยมในอินโดนีเซีย.....	73
3.3.1 ประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซีย.....	83
3.3.2 หนังสือประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่.....	85
3.3.3 การศึกษาอิทธิพลของลัทธิชาตินิยมต่อสังคมประชาธิปไตยชั้นนำ.....	93
บทที่4 กำเนิดหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย.....	100
4.1 ทิศทางการศึกษาประวัติศาสตร์ในยุคระเบียบใหม่.....	100
4.2 การสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่สอง.....	102
4.3 หนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย.....	117
4.3.1 หนังสือประวัติศาสตร์เล่มที่ 1: ว่าด้วยยุคก่อนประวัติศาสตร์.....	121
4.3.2 หนังสือประวัติศาสตร์เล่มที่ 2: ยุคโบราณ.....	123
4.3.3 หนังสือประวัติศาสตร์เล่มที่ 3: ยุคอาณาจักรอิสลาม.....	126
4.3.4 หนังสือประวัติศาสตร์เล่มที่ 4: ยุคคริสต์ศตวรรษที่ 18-19.....	129
4.3.5 หนังสือประวัติศาสตร์เล่มที่ 5: ยุคการเกิดขึ้นของชาตินิยม.....	132
4.3.6 หนังสือประวัติศาสตร์เล่มที่ 6: ยุคญี่ปุ่นถึงยุคสาธารณรัฐอินโดนีเซีย.....	135
4.4 อิทธิพลของหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติต่อวงการประวัติศาสตร์นิพนธ์อินโดนีเซีย...	142
4.4.1 หนังสือว่าด้วยสงครามเอกราชอินโดนีเซีย ค.ศ. 1945-1949.....	143
4.4.2 อิทธิพลของหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติต่อตำราเรียนประวัติศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา.....	152
บทที่5 สรุป.....	163
รายการอ้างอิง.....	176
ภาคผนวก.....	186
ภาคผนวก ก.ประวัตินักวิชาการอินโดนีเซียศึกษา.....	187

ภาคผนวก ข. เหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย..... 195

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์..... 203

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ตารางแสดงกำหนดการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่ง.....	58
2	ตารางแสดงชื่อผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย.....	119

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงการปกครองหมู่เกาะอินโดนีเซียจากรัฐบาลอาณานิคมอินเดียตะวันออกของเนเธอร์แลนด์มาเป็นรัฐบาลสาธารณรัฐอินโดนีเซียเกิดขึ้นหลังจากชุกาโรโน (Sukarno, 1901-1970) ได้ประกาศเอกราชแก่อินโดนีเซียในวันที่ 17 สิงหาคม ค.ศ. 1945 ส่งผลให้นักประวัติศาสตร์ชาวอินโดนีเซียพยายามสร้างและนำเสนอประวัติศาสตร์อินโดนีเซียที่สูญหายไปจากการที่นักประวัติศาสตร์ชาวดัตช์มุ่งนำเสนอประวัติศาสตร์แบบเน้นยุโรปเป็นศูนย์กลางมาเกือบตลอดสมัยอาณานิคม ดังปรากฏว่าในสมัยอาณานิคมนั้น ชาวดัตช์มีบทบาทด้านการปกครองและการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย นักประวัติศาสตร์ชาวดัตช์ศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียโดยเน้นอธิบายพัฒนาการของสังคมชาวดัตช์ในอาณานิคมอินเดียตะวันออกของเนเธอร์แลนด์ ที่ได้รับการสถาปนาเป็นประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซียในปี ค.ศ. 1945 การศึกษาประวัติศาสตร์ในแนวทางนี้ได้รับการขนานนามว่าเป็น “การศึกษาประวัติศาสตร์แบบเน้นยุโรปเป็นศูนย์กลาง”¹

นักประวัติศาสตร์ชาวอินโดนีเซียมีความเห็นว่าการเขียนประวัติศาสตร์แบบเน้นยุโรปเป็นศูนย์กลางไม่สอดคล้องกับสังคมอินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราช เพราะการศึกษาประวัติศาสตร์แบบเน้นยุโรปเป็นศูนย์กลางไม่เน้นศึกษาพัฒนาการของสังคมชาวพื้นเมืองอินโดนีเซีย เป็นผลให้ตัวตนและบทบาทของชาวพื้นเมืองหายไปจากประวัติศาสตร์ นักประวัติศาสตร์ชาวอินโดนีเซียจึงเห็นว่า การศึกษาประวัติศาสตร์แบบเน้นอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางมีความสำคัญในฐานะแนวทางหลักให้กับการเรียบเรียงประวัติศาสตร์อินโดนีเซียยุคหลังได้รับเอกราช² ทั้งยังเห็นว่าการเขียนประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราชจะต้องสามารถบอก

---

¹ เกอทรูเดส โจฮันเนส (ฮัน) เรซิงค์ (Gertrudes Johannes [Han] Resink, 1911-1997) เคยอภิปรายถึงความแตกต่างระหว่างมุมมองยุโรปเป็นศูนย์กลาง ภูมิภาคเป็นศูนย์กลาง และอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางไว้ ดู G. J. Resink, “Eurocentric, Regiocentric, and Indocentric Historiography,” in *Indonesia's History Between the Myths*, edited by G. J. Resink (Amsterdam: The Hague Press, 1968).

² การศึกษาประวัติศาสตร์แบบเน้นอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลาง คือ การศึกษาประวัติศาสตร์ที่เน้นศึกษาพัฒนาการของสังคมพื้นเมืองและความเคลื่อนไหวของชาวอินโดนีเซีย การศึกษาประวัติศาสตร์แนวทางนี้เกิดขึ้นจากแนวคิดของฟาน เลอร์ (J. C. van Leur, 1908-1942) นักประวัติศาสตร์ชาวดัตช์ซึ่งรับราชการในรัฐบาลอาณานิคมอินเดียตะวันออกของ

เล่าตัวตนและสำนึกของชาวอินโดนีเซียในอดีตได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่นักประวัติศาสตร์ชาวตะวันตกในสมัยอาณานิคมไม่เน้นศึกษา นักประวัติศาสตร์ชาวอินโดนีเซียจึงจำเป็นต้องเน้นศึกษาพัฒนาการของสังคมอินโดนีเซียในยุคอดีต เพื่ออธิบายและชี้ให้เห็นถึงที่มาและพัฒนาการของสำนึกในความเป็นเอกภาพของชาวอินโดนีเซียที่มีมาแต่อดีตจนถึงยุคที่สาธารณรัฐอินโดนีเซียกำเนิดขึ้น หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า พลเมืองของสาธารณรัฐอินโดนีเซียในฐานะประชาคมทางการเมืองที่เกิดขึ้นใหม่ได้เริ่มสำนึกว่า อดีตเป็นส่วนหนึ่งของปัจจุบันในสังคมอินโดนีเซีย

รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียไม่สามารถนำหนังสือประวัติศาสตร์แบบเน้นยุโรปเป็นศูนย์กลางของสมัยอาณานิคมมาปรับใช้สำหรับการเรียนการสอนในสถานศึกษาของประเทศอินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราชได้ เนื่องจากประวัติศาสตร์แบบเน้นยุโรปเป็นศูนย์กลางไม่สามารถอธิบายพัฒนาการของสังคมอินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราช ทั้งประวัติศาสตร์แบบเน้นยุโรปเป็นศูนย์กลางยังเป็นสัญลักษณ์ของลัทธิอาณานิคมที่จำเป็นต้องขจัดให้พ้นไปจากสังคมอินโดนีเซีย รัฐบาลอินโดนีเซียจึงตระหนักถึงความจำเป็นในการผลิตหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติสำหรับการเรียนการสอนในสถานศึกษาของรัฐแทนหนังสือเรียนประวัติศาสตร์แบบอาณานิคม อันได้แก่ หนังสือชื่อ “ประวัติศาสตร์ของเนเธอร์แลนด์อินเดีย” (Geschiedenis van Nederlandsch Indie) ของเฟรเดอริก วิลเลม สเตาเปิล (Frederik Willem Stapel, 1879-1957) ซึ่งใช้เป็นหนังสือเรียนในสถานศึกษาของรัฐบาลสมัยอาณานิคม³ แม้ว่าในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองนั้น ซานูซี ปาเน (Sanusi Pane, 1903-1968) นักประวัติศาสตร์ชาวอินโดนีเซียได้เรียบเรียงหนังสือขึ้นมาเล่มหนึ่งชื่อ “ประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย” (Sedjarah Indonesia) เพื่อใช้เป็นแบบเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาของรัฐ แต่หนังสือชุดนี้ยังคงยึดแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์แบบเน้นยุโรปเป็นศูนย์กลาง⁴

เนเธอร์แลนด์ ในทศวรรษที่ 1930 ที่มองว่า การศึกษาประวัติศาสตร์ของหมู่เกาะอินโดนีเซียควรจะศึกษาพัฒนาการของสังคมพื้นเมืองและบทบาทของชาวอินโดนีเซียมากกว่าศึกษาพัฒนาการและความเคลื่อนไหวของสังคมชาวตะวันตกในหมู่เกาะอินโดนีเซีย ดู J. C. van Leur, *Indonesian Trade and Society: Essays in Asian Social and Economic History* (The Hague: W. van Hoeve, 1955), p. 207.

³ เอช ดับบลิว ปาร์เกอร์ส (H. W. Parkers) ได้วิพากษ์หนังสือประวัติศาสตร์เนเธอร์แลนด์อินเดียไว้ ดู H. W. P., “Geschiedenis van Nederlandsch Indie by F. W. Stapel, Geschiedenis van Nederlandsch Indie Deel III. A. de oprichting der Vereenigde Oostindische Compagnie. B. De Nederl. Oostindische Compagnie in de zeventiende eeuw by F. W. Stapel,” *The Geographical Journal* 95, 1 (January, 1940): 63-65.

⁴ โจฮันเนส กายสแบร์ตัส เดอ คาสปารีส (Johannes Gijbertus de Casparis, 1916-2002) ได้อธิบายพัฒนาการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคก่อนอาณานิคมจนถึงยุคสงครามโลกครั้งที่สอง ดู J. G. De Casparis, “Historical

การขาดหนังสือเรียนประวัติศาสตร์ที่มีมุมมองแบบเน้นอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางทำให้รัฐบาลอินโดนีเซียสมัยประธานาธิบดีซูการ์โนตั้งโครงการเรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติขึ้น⁵ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตหนังสืออ้างอิงสำหรับการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในสถานศึกษาของรัฐ แทนหนังสือประวัติศาสตร์แบบอาณานิคม อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเหตุการณ์การตั้งโครงการเรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียนั้น พบว่ามีประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่ยังไม่ได้รับการศึกษาและอภิปรายอยู่หลายประเด็น ที่สำคัญได้แก่ เหตุปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การจัดตั้งโครงการ กระบวนการเรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย ผลกระทบจากเหตุการณ์รัฐประหารในวันที่ 30 กันยายน ค.ศ. 1965 ที่มีต่อการเรียบเรียงประวัติศาสตร์แห่งชาติ รวมทั้งความสำคัญและบทบาทของหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย ฉบับพิมพ์ ค.ศ. 1975 ที่มีต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ในประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

1.2 ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาการผลิตหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย ฉบับพิมพ์ ค.ศ. 1975 มีงานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติฉบับนี้ได้แก่

1. รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียครั้งที่หนึ่ง (Laporan Seminar Sedjarah) หนังสือเล่มนี้สรุปรายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่ง ซึ่งจัดขึ้นในปี ค.ศ. 1957 นำเสนอแนวคิดการเขียนประวัติศาสตร์ของนักวิชาการที่เข้าร่วมการสัมมนาครั้งนี้ นักวิชาการเหล่านี้มีความเห็นร่วมกันว่า การเรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียควรยึดแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์แบบเน้นอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลาง และควรเรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์ให้สอดคล้องกับแนวคิดชาตินิยมอินโดนีเซีย เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนอินโดนีเซียมีสำนึกรักชาติ ซึ่งผู้วิจัยจะนำข้อมูลนี้ไปอภิปรายโดยละเอียดต่อไปในบทที่ 3⁶

Writing on Indonesia (Early Period)," in *Historians of South East Asia*, edited by D.G.E. Hall (London: Oxford University Press, 1961), p. 123.

⁵ ซูการ์โนดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียระหว่างปี ค.ศ. 1945–1967 หลังจากการรัฐประหารในวันที่ 30 กันยายน ค.ศ. 1965 ประธานาธิบดีซูการ์โนต้องออกหนังสือมอบอำนาจ ลงวันที่ 11 มีนาคม ค.ศ. 1966 ให้พลตรีซูฮาร์โตบริหารประเทศแทน ดู Robert Cribb and Audrey Kahin, *Historical Dictionary of Indonesia*, 2nd edition (Oxford: The Scarecrow, 2004), p. 479.

⁶ *Laporan Seminar Sedjarah* (Jogjakarta, Universitas Gadjah Mada 14-18, December, 1957).

2. รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียครั้งที่สอง (Seminar Sedjarah II) หนังสือเล่มนี้แตกต่างจากรายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่ง คือ ไม่ได้แสดงข้อถกเถียงเกี่ยวกับแนวคิดในการเขียนหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติ แต่นำเสนอผลงานค้นคว้าประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในรูปของบทความ เป็นการสรุปการศึกษาประวัติศาสตร์ ในช่วงที่นักประวัติศาสตร์แต่ละคนได้รับมอบหมายจากการสัมมนาประวัติศาสตร์ครั้งที่หนึ่ง ผู้วิจัยจะอภิปรายเนื้อหาของการสัมมนาประวัติศาสตร์ครั้งนี้ในบทที่ 4⁷

3. หนังสือชุดประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย ฉบับพิมพ์ ค.ศ. 1975 (Sejarah Nasional Indonesia) หนังสือประวัติศาสตร์ชุดนี้มีจำนวน 6 เล่ม ให้รายละเอียดการศึกษา พัฒนาการของสังคมอินโดนีเซียตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งคณะทำงานผลิตหนังสือชุดนี้มีความเห็นว่า สังคมอินโดนีเซียมีพัฒนาการสืบเนื่องมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ แนวคิดนี้ทำให้หนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียมีแนวทางการศึกษาที่เน้นการศึกษาประวัติศาสตร์จาก พัฒนาการของสังคมชาวอินโดนีเซียเป็นหลัก ซึ่งเป็นแนวทางที่มีความสอดคล้องกับทิศทางของการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติทั้งสองครั้ง ผู้วิจัยจะนำข้อมูลไปอภิปรายต่อไปในบทที่ 4⁸

นักวิชาการจำนวนหนึ่งที่เข้าร่วมการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่งได้เรียกร้องให้มีการเขียนประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียแบบเน้นแนวคิดชาตินิยม ซึ่งได้รับการโต้แย้งจากนักวิชาการบางกลุ่ม ชูจัตโมโก (Sudjatmoko, 1922-1989) ซึ่งได้รับเชิญเข้าร่วมการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียครั้งที่หนึ่ง เขียนบทความวิจารณ์การสัมมนานี้ และแสดงความเห็นที่ขัดแย้งกับนักประวัติศาสตร์แนวชาตินิยม ต่อมาชูจัตโมโกยังได้เขียนบทความชื่อ “An approach to Indonesian history: towards an open future” เพื่อเรียกร้องให้นักประวัติศาสตร์ชาวอินโดนีเซียศึกษาประวัติศาสตร์ของประเทศตนโดยปราศจากอคติ บทความนี้วิจารณ์การศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียแบบเน้นแนวคิดชาตินิยม ชูจัตโมโกเห็นว่าการเขียนประวัติศาสตร์ด้วยแนวคิดเช่นนี้ไม่สามารถสะท้อนความเป็นจริงของประวัติศาสตร์อินโดนีเซียได้ เขาได้เสนอแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียแบบไม่เน้นมุมมองชาตินิยม⁹ นอกจากนี้

⁷ Seminar Sedjarah Nasional II (Jogjakarta, Universitas Gadjah Mada, Agustus 26 – 29, 1970).

⁸ Sartono Kartodirdjo, Marwati Djoened Poesponegoro and Nugroho Notokusanto (eds.), *Sedjarah Nasional Indonesia*, 6 Volumes (Jakarta: Balai Pustaka, 1975).

⁹ Soedjatmoko, *An approach to Indonesian history: towards an open future* (Ithaca: Department of Far Eastern Studies, Cornell University, 1960).

ซุ้จัตโมโกได้เขียนบทความชื่อว่า “The Indonesia historian and his time” ลงในหนังสือชื่อว่า “An Introduction to Indonesian Historiography” ในบทความนี้ซุ้จัตโมโกได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียแบบไม่เน้นมุมมองชาตินิยม¹⁰

แม้ว่าซุ้จัตโมโกจะแสดงความเห็นขัดแย้งกับนักวิชาการส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่ง แต่ผลสรุปของการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติทั้งสองครั้งและหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียที่ผลิตออกมาก็สะท้อนถึงอิทธิพลของการศึกษาประวัติศาสตร์แนวชาตินิยมต่อสังคมอินโดนีเซียอย่างมาก นักประวัติศาสตร์ชาวอินโดนีเซียหลายคนได้นำแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์จากการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติและหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียไปใช้ในการศึกษา ได้แก่

1. การศึกษาประวัติศาสตร์ของซาร์โตโน การ์โตดิรีโจ (Sartono Kartodirdjo, 1927-2007) นักประวัติศาสตร์คนสำคัญแห่งมหาวิทยาลัยกาดจาห์มาดา ซาร์โตโนมีแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ได้รับอิทธิพลมาจากหลักปรัชญาประวัติศาสตร์ชาติของโมฮัมหมัด ยามิน (Mohammad Yamin, 1903-1962) ซึ่งได้เสนอในการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่ง มีใจความสำคัญในการกระตุ้นเตือนให้นักประวัติศาสตร์ชาวอินโดนีเซียใช้แนวคิดชาตินิยมเป็นกรอบในการศึกษาประวัติศาสตร์ของอินโดนีเซีย ซาร์โตโนนำแนวคิดนี้มาปรับใช้ในงานเขียนประวัติศาสตร์ของตนอย่างมากดังจะเห็นได้จากหนังสือชื่อ “The Peasants’ Revolt of Banten in 1888: Its Conditions, Course and Sequence, A Case Study of Social Movements in Indonesia”¹¹ การศึกษาทฤษฎีชาวนาที่เมืองบันเต็นในภาคตะวันตกของเกาะชวาเป็นการศึกษาผลกระทบของนโยบายรัฐบาลอาณานิคมที่มีต่อสังคมบันเต็น ซึ่งพบว่าการเคลื่อนไหวของชาวนาบันเต็นในครั้งนั้นมีจุดประสงค์เพื่อต่อต้านกระบวนการทำให้เป็นตะวันตกของรัฐบาลอาณานิคม ผลจากการศึกษาเรื่องนี้ทำให้ซาร์โตโนเห็นว่าการเคลื่อนไหวของชาวนาบันเต็นในครั้งนั้นเป็นต้นแบบของการเคลื่อนไหวของนักชาตินิยมอินโดนีเซียในปลายยุคอาณานิคมและยุคสงครามโลกครั้งที่สอง การศึกษาเรื่องทฤษฎีชาวนาบันเต็นของซาร์โตโนได้กลายเป็นต้นแบบของการศึกษา

¹⁰ Sudjatmoko, “The Indonesia historian and his time” in *An Introduction to Indonesian Historiography*, edited by Sudjatmoko, Mohammad Ali, G.J. Resink and George McT. Kahin (Ithaca: Cornell University Press, 1965), p.408.

¹¹ Sartono Kartodirdjo, *The Peasants’ Revolt of Banten in 1888: Its Conditions, Course and Sequence, A Case Study of Social Movements in Indonesia* (s-Gravenhagen: Martinus Nijhoof, 1996).

ประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของนักศึกษาอินโดนีเซียแก่นักประวัติศาสตร์ในประเทศอินโดนีเซีย

นอกจากนี้ ซาร์โตโนยังได้เรียบเรียงหนังสือชื่อ “ประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่” (Pengantar Sejarah Indonesia Baru) เป็นหนังสือชุดรวม 2 เล่ม ครอบคลุมเนื้อหาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 15 จนถึงปลายยุคอาณานิคมในคริสต์ศตวรรษที่ 20 หนังสือประวัติศาสตร์ชุดนี้ยึดแนวทางของหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย ซึ่งมุ่งศึกษาพัฒนาการของแนวคิดเรื่องความเป็นเอกภาพในสังคมอินโดนีเซียที่มีพัฒนาการมายาวนาน ซาร์โตโนเห็นว่าความเป็นเอกภาพในสังคมอินโดนีเซียตั้งแต่อดีตมีส่วนผลักดันให้ชาวอินโดนีเซียรวมตัวกันก่อตั้งองค์กรชาตินิยมเพื่อเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลอาณานิคมในคริสต์ศตวรรษที่ 20¹²

2. หนังสือชุด “ว่าด้วยสงครามเอกราชอินโดนีเซีย ค.ศ. 1945 - 1949” (Sekitar Perang Merdeka Indonesia) หนังสือชุดนี้มี 11 เล่ม พลเอก अबดุล ฮาริส นาซูเตียน (Jenderal Besar Abdul Haris Nasution, 1918-2000) อดีตผู้บัญชาการทหารสูงสุดของสาธารณรัฐอินโดนีเซียได้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์ชุดนี้จากประสบการณ์การร่วมรบในสงครามเอกราชอินโดนีเซีย โดยหลังจากญี่ปุ่นแพ้สงครามโลกครั้งที่สองแล้ว กองทัพเนเธอร์แลนด์กลับเข้ามาเพื่อยึดอาณานิคมอินโดนีเซียคืน การปฏิบัติการของกองทัพเนเธอร์แลนด์ครั้งนั้นได้รับการต่อต้านจากกองทัพแห่งชาติอินโดนีเซีย ซึ่งจัดตั้งขึ้นหลังจากอินโดนีเซียประกาศเอกราชในวันที่ 17 สิงหาคม ค.ศ. 1945

แนวทางการศึกษาของพลเอกนาซูเตียนเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ที่เน้นอธิบายภารกิจของกองทัพแห่งชาติอินโดนีเซียในสงครามเอกราชอย่างละเอียด นาซูเตียนใช้ประสบการณ์ในการร่วมรบมาอธิบายประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในช่วงนี้ จึงทำให้หนังสือประวัติศาสตร์ชุดนี้มีลักษณะคล้ายบันทึกความทรงจำมากกว่าหนังสือประวัติศาสตร์ที่มีระเบียบวิธีวิจัยตามหลักวิชาการ หนังสือประวัติศาสตร์ชุดนี้แสดงให้เห็นบทบาทของนักประวัติศาสตร์สายกองทัพอินโดนีเซียที่มีต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ภายหลังจากการสัมมนาประวัติศาสตร์ครั้งที่สอง และการผลิตหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติเล่มที่ 6 ซึ่งมีสาระสำคัญในการนำเสนอบทบาทของกองทัพอินโดนีเซีย¹³

¹² Sartono Kartodirdjo, *Pengantar Sejarah Indonesia Baru* [ประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่], พิมพ์ครั้งที่ 4, 2 Volumes (Jakarta: Gramedia, 1999).

¹³ A.H. Nasution, *Sekitar Perang Kemerdekaan Indonesia* [ว่าด้วยสงครามเอกราชอินโดนีเซีย], พิมพ์ครั้งที่ 8, 11 Volumes (Bandung: Angkasa, 1996).

3. หนังสือชุด “ประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียและสากล” (Sejarah Nasional Indonesia dan Umum) หนังสือประวัติศาสตร์ชุดนี้มี 3 เล่ม อี วายัน บาดริกา (I Wayan Badrika) เป็นผู้เรียบเรียง เป็นหนังสือเรียนประวัติศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 หนังสือประวัติศาสตร์ชุดนี้มีทิศทางการศึกษาที่สอดคล้องกับแนวทางของหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย ฉบับพิมพ์ ค.ศ. 1975 ซึ่งเน้นปลูกฝังสำนึกรักชาติให้แก่เยาวชนอินโดนีเซียและเชิดชูบทบาทของทัพอินโดนีเซีย¹⁴

นอกจากการผลิตหนังสือโดยได้รับอิทธิพลจากหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียแล้ว ยังมีนักประวัติศาสตร์ทั้งที่เป็นชาวอินโดนีเซียและชาวตะวันตกอีกกลุ่มหนึ่งที่มีผลงานวิพากษ์การเขียนหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย ได้แก่

1. การศึกษาของแคเทอริน อี. แม็คเกรเกอร์ (Katharine E. McGregor) แห่งมหาวิทยาลัยเมลเบิร์น (University of Melbourne) นำเสนอแนวคิดการสร้างประวัติศาสตร์นิพนธ์ของกองทัพอินโดนีเซียในหนังสือชื่อ “History in Uniform: Military Ideology and the Construction of Indonesia's Past” โดยศึกษาการเขียนประวัติศาสตร์ของรัฐบาลและกองทัพอินโดนีเซีย การศึกษาของแม็คเกรเกอร์ได้ขยายขอบเขตจากการศึกษาการผลิตสิ่งพิมพ์ไปสู่การนำเสนอประวัติศาสตร์ในรูปแบบการจัดพิพิธภัณฑ์และนิทรรศการโดยรัฐบาลและกองทัพอินโดนีเซีย อย่างไรก็ตาม แม็คเกรเกอร์ไม่ได้ศึกษาการเกิดขึ้นของแนวคิดการผลิตหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติ ที่พัฒนาขึ้นโดยนักประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซียและได้รับการนำเสนอในประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียทั้งสองครั้ง แม็คเกรเกอร์อภิปรายแนวคิดการผลิตหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติโดยสังเขป เพื่อสนับสนุนแนวคิดหลักของเธอเกี่ยวกับบทบาทของกองทัพอินโดนีเซียในการสร้างประวัติศาสตร์¹⁵

2. รอมเมล คูรามิง (Rommel Curaming) แห่งมหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ (National University of Singapore - NUS) ศึกษาแนวคิดของกลุ่มนักประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นคณะทำงานผลิตหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย ที่ได้รับการนำเสนอในประวัติศาสตร์แห่งชาติ

¹⁴ I Wayan Badrika, *Sejarah Nasional Indonesia dan Umum* [ประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียและสากล], 3 Volumes (Jakarta: Erlangga, 2000).

¹⁵ Katharine E. McGregor, *History in Uniform: Military Ideology and the Construction of Indonesia's Past* (Singapore: National University of Singapore Press, 2007).

อินโดนีเซีย ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 14–18 ธันวาคม ค.ศ. 1957 ณ มหาวิทยาลัยกัตจาห์มาดา คูรามิงเขียนบทความชื่อ “Towards reinventing Indonesian nationalist historiography”¹⁶ บทความนี้นำเสนอแนวคิดจากการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่ง โดยเน้นการนำเสนอพัฒนาการของแนวคิดการสร้างประวัติศาสตร์ของอินโดนีเซียเป็นหลัก คูรามิงจึงไม่ได้ศึกษาผลที่เป็นรูปธรรมของหนังสือชุดประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย

3. บัมบัง ปูร์วันโต (Bambang Purwanto) กับอัสนี วาร์มาน อาดัม (Asvi Warman Adam, 1954-) ได้ร่วมกันเขียนหนังสือชื่อ “ข้อโต้แย้งในประวัติศาสตร์นิพนธ์อินโดนีเซีย” (Menggugat Histotriografi Indonesia) เพื่อวิพากษ์หนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย โดยทั้งสองมีความเห็นว่า รัฐบาลยุคระเบียบใหม่ของสาธารณรัฐอินโดนีเซียภายใต้การนำของประธานาธิบดีซูฮาร์โตแทรกแซงการผลิตหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย เพื่อเป็นสร้างความชอบธรรมของรัฐบาลในการปกครองประเทศ แต่ปูร์วันโตและวาร์มาน อาดัมก็เน้นศึกษาหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียเพียงบางส่วน และให้ความสำคัญกับการอภิปรายหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียเล่มที่ 6 เป็นหลัก โดยสรุปว่าหนังสือประวัติศาสตร์เล่มนี้เป็นผลผลิตของนักประวัติศาสตร์ที่มีความใกล้ชิดกับกองทัพอินโดนีเซีย ทำให้ละเลยการนำเสนอแนวคิดประวัติศาสตร์ของหนังสือชุดประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียอย่างรอบด้าน¹⁷

1.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 1 (ค.ศ. 1957) และครั้งที่ 2 (ค.ศ. 1970) ของนักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในฐานะปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันในการเขียนประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย (Sejarah Nasional Indonesia)

¹⁶Rommel Curaming, “Towards reinventing Indonesian nationalist historiography,” *Kyoto Review of Southeast Asia* 3 (March 2003), accessed May 21, 2008, http://kyotoreview.cseas.kyoto-u.ac.jp/issue/issue2/article_245.html.

¹⁷ Bambang Purwanto & Asvi Warman Adam, *Menggugat Histotriografi Indonesia [ข้อโต้แย้งในประวัติศาสตร์นิพนธ์อินโดนีเซีย]* (Yogyakarta: Ombak, 2005), pp. 76-77.

2. เพื่อศึกษาผลกระทบจากเหตุการณ์ความพยายามในการก่อรัฐประหารโดยพรรคคอมมิวนิสต์ในวันที่ 30 กันยายน ค.ศ. 1965 ต่อมุมมองทางประวัติศาสตร์ของหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย ฉบับพิมพ์ปี ค.ศ. 1975
3. เพื่อศึกษาสาระของหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียฉบับพิมพ์ปี ค.ศ. 1975 ในฐานะงานประวัติศาสตร์นิพนธ์

1.4 แนวเหตุผล ทฤษฎีสำคัญ หรือสมมุติฐาน

1. หลังการได้รับเอกราชในปี ค.ศ. 1949 รัฐบาลอินโดนีเซียต้องการสร้างประวัติศาสตร์ที่เน้นความเป็นชาตินิยม เป็นผลให้มีการจัดสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 1 (ค.ศ. 1957) และครั้งที่ 2 (ค.ศ. 1970)
2. การจัดสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 1 (ค.ศ. 1957) และครั้งที่ 2 (ค.ศ. 1970) ได้นำไปสู่การเรียบเรียงประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียที่พิมพ์ในปี ค.ศ. 1975
3. เหตุการณ์ความพยายามในการก่อรัฐประหารโดยกลุ่มคอมมิวนิสต์ ในวันที่ 30 กันยายน ค.ศ. 1965 ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงมุมมองในการเขียนหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย (ฉบับพิมพ์ปี ค.ศ. 1975) ซึ่งสะท้อนแนวคิดทางประวัติศาสตร์ที่เน้นทหารนิยมและการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์

1.5 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาประวัติศาสตร์นิพนธ์อินโดนีเซียในวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ เน้นการศึกษาวិเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย ฉบับตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1975 รวมทั้งหลักการจากการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 1 (ค.ศ. 1957) และการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 2 (ค.ศ. 1970)

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้

1. ทำให้ทราบถึงความสำคัญของประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียในพัฒนาทางการเมืองของอินโดนีเซีย
2. ได้ทราบและเข้าใจปัจจัยต่างๆที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงแนวคิดทางประวัติศาสตร์ในสังคมอินโดนีเซีย
3. ขยายความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์นิพนธ์อินโดนีเซียและเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในหัวข้ออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องับประวัติศาสตร์นิพนธ์อินโดนีเซียต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียโดยนักวิชาการตะวันตก
ตั้งแต่ยุคหลังการได้รับเอกราชถึงยุคระเบียบใหม่ (ค.ศ. 1949-1966)

การศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียแบบเน้นยุโรปเป็นศูนย์กลาง¹ เป็นแบบแผนหลักในการศึกษาประวัติศาสตร์ของหมู่เกาะอินโดนีเซียมาช้านานเกือบตลอดสมัยอาณานิคม การศึกษาประวัติศาสตร์แนวนี้เน้นศึกษาพัฒนาการและความเคลื่อนไหวของสังคมชาวยุโรปในหมู่เกาะอินโดนีเซีย อันเนื่องมาจากนักประวัติศาสตร์ชาวดัตช์ต้องการสร้างภาพขยายของราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ในหมู่เกาะอินโดนีเซีย แนวคิดนี้ได้ผลักดันให้เฟรเดอริก วิลเลม สเตาเปิล (F. W. Stapel) เรียบเรียงหนังสือชื่อ “Geschiedenis van Nederlandsch Indie” (หนังสือประวัติศาสตร์เนเธอร์แลนด์อินเดีย) เพื่ออธิบายประวัติศาสตร์ของชาวดัตช์ในอาณานิคมหมู่เกาะอินเดียตะวันออกและใช้เป็นหนังสือเรียนในสถานศึกษาของรัฐบาลอาณานิคม เอช ดับบลิว ปาร์เกอร์ส (H. W. Parkers) วิจารณ์ว่าการที่สเตาเปิลเลือกใช้หลักฐานจากมุมมองของชาวดัตช์เพียงอย่างเดียว หนังสือประวัติศาสตร์เล่มนี้จึงให้รายละเอียดพัฒนาการของสังคมชาวดัตช์ในอินโดนีเซียมากกว่ารายละเอียดของสังคมชาวพื้นเมือง ทำให้การศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียของสเตาเปิลเป็นเพียงมุมมองของชาวดัตช์ที่มีต่ออินโดนีเซีย² ซาร์โตโน การ์โตดิโรโจ (Sartono Kartodirdjo) เรียกการศึกษาประวัติศาสตร์แนวนี้ว่า “ประวัติศาสตร์แบบยึดเนเธอร์แลนด์เป็นศูนย์กลาง”³ การศึกษาประวัติศาสตร์แบบเนเธอร์แลนด์เป็นศูนย์กลางได้ถูกตั้งคำถามจากนักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียหลังสงครามโลกครั้งที่สอง นักประวัติศาสตร์กลุ่มนี้เห็นว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ในแนวทางนี้ไม่สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สองนักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียเหล่านี้จึงให้ความสนใจประวัติศาสตร์ของชาวพื้นเมืองอินโดนีเซียและปรากฏการณ์ดังกล่าวได้ทำให้เกิดการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียแนวใหม่ขึ้น ในบทนี้จะมุ่งทำความเข้าใจปรากฏการณ์ของการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สองของนักวิชาการอินโดนีเซียศึกษาในโลกตะวันตก

¹ ประวัติศาสตร์แบบเน้นยุโรปเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การศึกษาประวัติศาสตร์โดยนักประวัติศาสตร์ชาวดัตช์ในอาณานิคมอินเดียตะวันออกของเนเธอร์แลนด์

² H. W. P., “Geschiedenis van Nederlandsch Indie by F. W. Stapel, Geschiedenis van Nederlandsch Indie Deel III. A. de oprichting der Vereenigde Oostindische Compagnie. B. De Nederl. Oostindische Compagnie in de zeventiende eeuw by F. W. Stapel,” *The Geographical Journal* 95, 1 (January, 1940): 63-65.

³ Sartono Kartodirdjo, *Indonesian Historiography* (Yogyakarta: Penerbit Kanisius, 2001).

2.1 การศึกษาประวัติศาสตร์แบบเน้นอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลาง

ประวัติศาสตร์อินโดนีเซียศึกษาในคริสต์ศตวรรษที่ 20 เริ่มต้นขึ้นพร้อมกับความก้าวหน้าในด้านการนำเสนอทฤษฎีการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียที่กว้างไกลกว่าในยุคที่ผ่านมา เป็นผลจากการสะสมความรู้เกี่ยวกับอินโดนีเซียของนักวิชาการชาวดัตช์ในหลายศตวรรษที่ผ่านมา การศึกษาประวัติศาสตร์ได้ขยายขอบเขตจากประวัติศาสตร์อาณานิคมสู่ประวัติศาสตร์อินโดนีเซียโบราณ จากความสามารถในการขุดค้นทางโบราณคดีของชาวดัตช์ และการไขความลับอักษรชาวโบราณยิ่งทำให้การศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียก้าวสู่ยุคที่รุ่งเรืองยุคหนึ่ง การก้าวสู่โลกของอินโดนีเซียมากขึ้นของนักวิชาการดัตช์นำมาสู่คำถามของการเขียนประวัติศาสตร์ที่เน้นสังคมอินโดนีเซียแทนการศึกษาประวัติศาสตร์ที่เน้นสังคมชาวดัตช์ในอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นการศึกษากระแสหลักของประวัติศาสตร์อินโดนีเซียร่วมสมัยในยุคอาณานิคมอินเดียตะวันออกของเนเธอร์แลนด์

การศึกษาประวัติศาสตร์ที่เน้นศึกษาสังคมพื้นเมืองอินโดนีเซีย เริ่มต้นขึ้นด้วยผลงานการศึกษาของจาคอบ คอร์เนลิส ฟาน เลอร์ (Jacob Cornelis van Leur) ซึ่งพยายามให้นำหนักการศึกษาประวัติศาสตร์ที่เท่ากันระหว่างชาวดัตช์และชาวอินโดนีเซียเป็นวิถีทางที่ได้รับการยึดถือเป็นต้นแบบของการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เพราะการเกิดขึ้นของประเทศอินโดนีเซียในครั้งแรกของคริสต์ศตวรรษที่ 20 ทำให้นักประวัติศาสตร์ชาวตะวันตกตระหนักถึงความสำคัญของการทำความเข้าใจสังคมอินโดนีเซีย ทั้งที่ในช่วงก่อนหน้านี้ชาวตะวันตกได้อ้างตนว่าเป็นผู้รอบรู้เกี่ยวกับดินแดนอาณานิคมอย่างทะลุปรุโปร่ง จากปรากฏการณ์ดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงการขาดความรู้ความเข้าใจของพวกเขาต่อสังคมอินโดนีเซียอย่างชัดเจน และทำให้นักประวัติศาสตร์ชาวดัตช์หันหลังให้กับการศึกษาประวัติศาสตร์แนวยุโรปนิยมสู่การศึกษาที่เน้นอินโดนีเซียนิยมเป็นหลัก

รอยต่อของความเปลี่ยนแปลงนี้เห็นได้ชัดจากงานของแบร์นาร์ต ฮูเบอร์ตุส มารีอา เฟลคเคอ (Bernard Hubertus Maria Vlekke, 1899-1970) ได้รับการตีพิมพ์ครั้งแรกโดยมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University) ในปีค.ศ. 1943 ในชื่อ "Nusantara: A History of the East Indian Archipelago" หนังสือเล่มนี้นับได้ว่าเป็นรอยต่อสำคัญของความเปลี่ยนแปลงยุโรปนิยมเป็นอินโดนีเซียนิยม ต่อมาเฟลคเคอได้แก้ไขหนังสือเล่มนี้ใหม่และตีพิมพ์ในชื่อ "Nusantara: A History of Indonesia" ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 4 ในปีค.ศ. 1959 ในหนังสือเล่มนี้เขาได้แสดงเจตนาอย่างชัดเจนจากภาวะบีบคั้นของสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งนำมาสู่การประกาศเอกราชของประเทศอินโดนีเซียในวันที่ 17 สิงหาคม ค.ศ. 1945 เหตุการณ์นี้ได้กลายเป็นแรง

บันดาลใจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงมุมมองอย่างกระทันหันของเขา เฟลคเคอเริ่มงานเขียนชุดนี้ในปี ค.ศ. 1941 และไม่กี่เดือนหลังจากนั้นญี่ปุ่นก็ได้ทิ้งระเบิดที่เพิร์ลฮาร์เบอร์ อันกลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่กระตุ้นมุมมองอินโดนีเซียนิยมของเขา และทำให้เขาต้องเปลี่ยนหัวข้อสุดท้ายเป็น อวสานของอาณานิคมและการเกิดขึ้นของชาติ ในฉบับพิมพ์ครั้งที่ 4 เฟลคเคอเริ่มต้นแก้ไขงานเขียนชิ้นนี้ใหม่และทำการตรวจสอบหนังสือและบทความระหว่างปี ค.ศ. 1945–1958 ด้วยคำแนะนำของ คอร์เนลิส คริสเตียน แบร์ก (Cornelis Christiaan Berg, 1900-1990) ทำให้เขาตัดสินใจเพิ่มเติมข้อมูลในบทที่ 1 และ 4 ใหม่⁴ แต่เรซิงค์ (G. J. Resink) เห็นว่างานเขียนชิ้นนี้เป็นแนวผสมระหว่างแนวคิดยุโรปนิยมและอินโดนีเซียนิยมที่ไม่ได้กลมกลืนกัน โดยแนวคิดทั้งสองต่างยึดถือบริบทของยุคประวัติศาสตร์ในแต่ละช่วงเวลา เขาตั้งข้อสังเกตว่าองค์ความรู้ของเฟลคเคอได้รับการบีบคั้นจากบริบททางประวัติศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างกระทันหันในช่วงการทำงานของเขา และเป็นเหตุผลให้เฟลคเคอต้องตัดสินใจเปลี่ยนหัวข้อสุดท้ายในหนังสือเล่มนี้เป็น “the end of a colony and the birth of a nation” แต่ถึงอย่างไรก็ตามเรซิงค์ตัดสินว่างานของเฟลคเคอไม่สามารถยึดถือได้ว่าเป็นแนวคิดอินโดนีเซียนิยมเพราะเฟลคเคอใช้แนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ที่เน้นยุโรปนิยมในการอธิบายประวัติศาสตร์อินโดนีเซียก่อนการประกาศเอกราช⁵

อย่างไรก็ตาม เฟลคเคอเป็นตัวแทนของนักประวัติศาสตร์ที่แสดงให้เห็นถึงความตื่นตัวของนักวิชาการยุโรปนิยมต่อบริบททางประวัติศาสตร์ที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงอย่างทันทีทันใด และมีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายเหตุการณ์การประกาศเอกราชของอินโดนีเซียในวันที่ 17 สิงหาคม ค.ศ. 1945 ของประธานาธิบดีซูการ์โน (Sukarno) รวมทั้งตั้งคำถามว่าปัจจัยใดเป็นเหตุให้ระบอบอาณานิคมที่ดำรงอยู่ยาวนานต้องล่มสลายลง จากการตรวจสอบของเฟลคเคอพบว่าคำตอบของปัญหานี้ตั้งอยู่บนเงื่อนไขหลักสองประการคือ ปัจจัยจากต่างประเทศ อันเกิดจากการเติบโตของญี่ปุ่นในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นได้พัฒนาประเทศให้สามารถทัดเทียมกับยุโรปและสามารถเอาชนะรัสเซียได้ในปี ค.ศ. 1905 ความเปลี่ยนแปลงนี้ได้ทำให้ญี่ปุ่นได้รับการจัดระดับให้อยู่เหนือชาวพื้นเมืองอาณานิคมและอยู่ในระดับเดียวกับเจ้าผู้ครองอาณานิคม โดยสถานภาพเช่นนี้ยังรวมไปถึงชาติเอเชียที่ไม่ได้เป็นอาณานิคม เช่น สยาม ความเปลี่ยนแปลงนี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่เฟลคเคอมองว่าเป็นรูปแบบทำให้ชาวพื้นเมืองต้องการได้สิทธิเช่นเดียวกับพลเมืองของประเทศในกลุ่มนี้และรู้สึกว่าการที่ชาวพื้นเมืองกับชาวยุโรปไม่ได้มีความแตกต่างกันตามความเชื่อเรื่องชนชาติ

⁴ Bernard H. M. Vlekke, *Nusantara: A History of Indonesia*, 4th edition (The Hague: W. van Hoeve, 1959), pp. V-VI.

⁵ G. J. Resink, “Between the Myths: from colonial to national historiography,” in *Indonesia's History between the Myths*, edited by G. J. Resink (The Hague: W. Van Hoeve, 1968), p. 18.

อันเป็นทฤษฎีของชาวยุโรปในขณะนั้น พวกเขาใช้ทฤษฎีนี้แบ่งแยกชนชั้นปกครองชาวดีดซ์ออกจากชาวพื้นเมืองอินโดนีเซีย⁶

อย่างไรก็ตามเฟลคเคอ กลับมองว่าสังคมอินโดนีเซียได้รับผลกระทบจากภายนอกมากกว่าแรงผลักดันจากภายใน ส่งผลให้สังคมเกิดความเปลี่ยนแปลงไปสู่ความต้องการเอกราช โดยให้น้ำหนักกับกระแสการฟื้นฟูอิสลามของชาตินิยมอินโดนีเซียยุคแรกว่าเป็นกระแสพัฒนาจากภายนอกเข้าสู่ใจกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมอินโดนีเซีย ได้รับการสนับสนุนจากนักอิสลามศึกษาชาวอินโดนีเซียผู้ได้รับการศึกษาจากอาหรับ ดังเช่นการก่อตั้งสถานศึกษาบูดี อูโตโม (Boedi Otomo) โดยมี มัส วาฮิดิน ซูดีโร ฮูโซโด (Mas Wahidin Sudiro Husodo, 1857-1917) ซึ่งเป็นนักศึกษาแพทย์ของวิทยาลัยสโตเวียอันเป็นวิทยาลัยแพทย์ที่ได้รับการก่อตั้งโดยรัฐบาลอาณานิคม มัส วาฮิดินเป็นผู้มีความศรัทธาในลัทธิชาตินิยมและศาสนาอิสลาม และการก่อตั้งกลุ่มมุฮัมมัดดียะห์ (Muhammadiyah) ของอาห์มัด ดาห์ลัน (Kjahi Haji Ahmad Dahlan, 1868-1933) ผู้ได้รับการศึกษาศาสนาอิสลามมาจากอียิปต์ รวมทั้งการเกิดขึ้นของกลุ่มทางการเมืองค้ำค้ำเช่นกลุ่มชาเรกัตอิสลาม (Sarekat Islam) และพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย (Partai Komunis Indonesia) ได้รับกระแสอิสลามผ่านทางกลุ่มชาเรกัตและผสมกับลัทธิมาร์กซิสต์⁷

แนวทางการศึกษาของเฟลคเคอเป็นแนวทางหนึ่งของการศึกษาอินโดนีเซียในทศวรรษที่ 1940 ที่มุ่งให้ความสำคัญต่อการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียจากปัจจัยภายในโดยเฉพาะการศึกษาถึงปัจจัยการเกิดขึ้นของกระแสชาตินิยมอินโดนีเซียอันเป็นกระแสใหม่ที่ก่อตัวขึ้นหลังยุคสงครามโลกครั้งที่สองและเป็นกระแสที่มีความขัดแย้งกับลัทธิอาณานิคม ความสนใจของเฟลคเคอเป็นส่วนสำคัญของทิศทางการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ความตื่นตัวของการศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซียโดยนักวิชาการเช่นเฟลคเคอได้กลายเป็นกระแสการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียนิยมแนวทางใหม่สำหรับนักประวัติศาสตร์ชาวตะวันตก เพื่อสร้างเส้นแบ่งยุคประวัติศาสตร์ขึ้นใหม่ ขณะที่ประวัติศาสตร์อาณานิคมได้จบสิ้นลงไปพร้อมกับการเกิดขึ้นของประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซีย ปรัชญาการณีนี้อาจได้เปลี่ยนแปลงการศึกษาประวัติศาสตร์แบบเน้นยุโรปเป็นศูนย์กลางมาเป็นประวัติศาสตร์แบบเน้นอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลาง การศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคเอกราชได้เน้นการศึกษาชาตินิยมอินโดนีเซียเป็นหัวข้อหลัก และกลายเป็นทิศทางของการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียตราบจนถึงปัจจุบันที่ทำให้นักวิชาการเน้นการค้นคว้าเกี่ยวกับลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียเป็นหลัก

⁶ Bernard H. M. Vlekke, *Nusantara*, p. 347.

⁷ Ibid., pp. 347-357.

2.1.1 การศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองอินโดนีเซียในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

การศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองอินโดนีเซียเริ่มต้นขึ้นพร้อมกับความสนใจเหตุการณ์การก่อตั้งประเทศอินโดนีเซียในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สอง การที่นักวิชาการอินโดนีเซียศึกษาชาวตะวันตกต้องการแสวงหาคำอธิบายของการประกาศเอกราชอินโดนีเซียในวันที่ 17 สิงหาคม ค.ศ. 1945 ส่งผลให้นักประวัติศาสตร์ยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สองเน้นการศึกษาพัฒนาการขององค์กรชาตินิยมซึ่งได้เริ่มก่อตัวขึ้นในปลายยุคอาณานิคม เนื่องจากในยุคเอกราช กลุ่มองค์กรชาตินิยมอินโดนีเซียได้ขยายฐานขึ้นเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญด้านการเมืองอินโดนีเซีย องค์กรชาตินิยมหลายองค์กรได้พัฒนาจนกลายเป็นพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการบริหารประเทศอินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราช จากปัจจัยดังกล่าวทำให้จอร์จ แม็คเทอร์แนน คาฮิน (George McTurnan Kahin, 1918-2000) แห่งมหาวิทยาลัยคอร์เนล สนใจศึกษาอิทธิพลของลัทธิชาตินิยมต่อพัฒนาการทางการเมืองของอินโดนีเซียในหนังสือชื่อ “Nationalism and Revolution in Indonesia” ในปี ค.ศ. 1952 ในเวลาต่อมาแนวคิดจากหนังสือเล่มนี้ได้มีส่วนสำคัญในการเข้าใจและการศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซีย

หนังสือของคาฮินมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความเข้าใจแนวคิดของเหล่านักชาตินิยมอินโดนีเซียในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สองและหลังสงครามโลกครั้งที่สอง คาฮินศึกษานักชาตินิยมกลุ่มนี้ในบริบทสังคมอินโดนีเซียในยุคปลายอาณานิคมเนเธอร์แลนด์อินเดีย โดยเฉพาะผลกระทบของนโยบายรัฐบาลอาณานิคมที่ส่งผลต่อการก่อตัวของกระแสชาตินิยมในสังคมอินโดนีเซีย การศึกษาของคาฮินแบ่งพัฒนาการของสังคมอินโดนีเซียโดยยึดจากนโยบายของรัฐบาลอาณานิคมออกเป็นสองช่วงเวลา คือ ระบบการบังคับเพาะปลูก⁸ และนโยบายจริยธรรม⁹ เนื่องจากคาฮินเห็นว่าการเกิดขึ้นของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียมีปัจจัยมาจากการปรับเปลี่ยนความ

⁸ ระบบการบังคับเพาะปลูก (Cultivation System) เป็นนโยบายของรัฐบาลอาณานิคมอินเดียตะวันออกของเนเธอร์แลนด์ได้เริ่มต้นขึ้นในปี ค.ศ. 1830 มีการบังคับให้ชาวพื้นเมืองเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ อันได้แก่ กาแฟ, อ้อย, ชา, ยาสูบ และคราม ซึ่งรัฐบาลจะเป็นผู้รับซื้อสินค้าเหล่านี้จากเกษตรกร ดู Jean Gelman Taylor, *Indonesia: Peoples and Histories* (New Haven: Yale University Press, 2003), p. 240.

⁹ นโยบายจริยธรรม (Ethical Policy) เป็นนโยบายที่รัฐบาลอาณานิคมนำมาใช้แทนระบบการบังคับเพาะปลูกประกาศใช้ในปี ค.ศ. 1901 เน้นการพัฒนาอินโดนีเซียทางด้านสาธารณสุข, การศึกษา, และสาธารณูปโภคพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการลงทุนในอาณานิคมและรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ดู Ibid., pp. 139-140.

รับรู้ของสังคมอินโดนีเซียที่มีต่อกระบวนการทำให้เป็นตะวันตก อันเป็นกระแสที่ได้รับการเผยแพร่โดยรัฐบาลอาณานิคม¹⁰

คาฮินเน้นศึกษาพัฒนาการของลัทธิอาณานิคม เพราะลัทธิอาณานิคมเป็นปัจจัยที่สร้างลัทธิชาตินิยมขึ้น คาฮินเห็นว่าลัทธิอาณานิคมและลัทธิชาตินิยมมีความเกี่ยวเนื่องกันจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ถึงแม้ว่าความสัมพันธ์ของแนวคิดทั้งสองจะไม่ได้เป็นแนวคิดที่มีความสอดคล้องและเกื้อหนุนกัน อีกทั้งยังมีลักษณะของความเป็นปรปักษ์และขัดแย้งกันอย่างรุนแรง แต่คาฮินเห็นว่าอิทธิพลของลัทธิอาณานิคมเป็นส่วนสำคัญในการเกิดขึ้นของลัทธิชาตินิยม ซึ่งเกิดจากผลพวงของความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบของลัทธิทุนนิยมในยุคนโยบายจริยธรรมในทศวรรษที่ 1900 หลังจากเนเธอร์แลนด์ได้รับอิทธิพลของแนวคิดรัฐสมัยใหม่และกระแสการปฏิวัติฝรั่งเศส ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีความต้องการพัฒนาให้ตนเองปรับตัวทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมยุโรป การเกิดขึ้นของรัฐสมัยใหม่ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารราชการอาณานิคมอินเดียนเดียตะวันตกของเนเธอร์แลนด์ในยุคนโยบายจริยธรรม ในยุคก่อนนโยบายจริยธรรม การบริหารของรัฐบาลอาณานิคมไม่ได้มีความแตกต่างกับสมัยที่บริษัทวีโอซีสามารถพิชิตดินแดนชายฝั่งตอนเหนือของชวาซึ่งส่งผลให้ราชสำนักมะตะรัม (Mataram) หดอำนาจ การเข้ามาของบริษัทวีโอซีไม่ได้ทำให้ระบบการบริหารราชการแผ่นดินแบบมะตะรัมสูญสิ้นไปเสียทีเดียว เพราะระบบดังกล่าวได้รับการรื้อฟื้นและปรับเปลี่ยนภายใต้การบริหารราชการอาณานิคมของชาวดัตช์ โดยชาวดัตช์เข้าปกครองเกาะชวาแทนที่ราชสำนักและบริหารงานผ่านระบบราชการเดิมของมะตะรัม ด้วยวิธีการนี้ทำให้ดัตช์สามารถบริหารราชการอาณานิคมได้อย่างราบรื่น

จุดเปลี่ยนสำคัญของสังคมอาณานิคมอินโดนีเซียที่ก่อให้เกิดการแทรกแซงของ กระแสตะวันตกในสังคมอินโดนีเซียเกิดขึ้นหลังสงครามชวา (ค.ศ. 1825-1830) เป็นผลมาจากอังกฤษได้การเข้าแทรกแซงระบบบริหารราชการแผ่นดินของราชสำนักมะตะรัม โดยอังกฤษได้นำรูปแบบการบริหารแบบตะวันตกเข้ามาใช้ในอาณานิคมอินเดียนเดียตะวันตกของเนเธอร์แลนด์ ปัญหานี้ได้สะสมเรื่อยมาจนรัฐบาลอาณานิคมอินเดียนเดียตะวันตกของเนเธอร์แลนด์ได้กลับเข้ามาปกครองต่อในปี ค.ศ. 1816 คาฮินเห็นว่า การเข้ามาบริหารงานของอังกฤษได้ทำให้เกิดการถ่ายโอนแนวคิดตะวันตกเข้าสู่สังคมชวาโดยตรง โดยอังกฤษมีนโยบายเปลี่ยนแปลงการบริหารอาณานิคมให้มีความรัดกุมมากขึ้น อันเป็นผลมาจากระบบการปกครองของรัฐบาลอาณานิคมอินเดียนเดียตะวันตกของเนเธอร์แลนด์ให้ความสำคัญกับกลุ่มปรียาอี (Priyayi) หรือเจ้าที่ดิน ซึ่งทำหน้าที่เป็นคนกลาง

¹⁰ George McTurnan Kahin, *Nationalism and Revolution in Indonesia* (Ithaca: Cornell University Press, 1952), p. 1.

ติดต่อกันระหว่างรัฐบาลอาณานิคมกับชาวพื้นเมือง แต่การปกครองของอังกฤษมุ่งหวังให้การติดต่อเกิดขึ้นโดยตรงระหว่างรัฐบาลอาณานิคมและชาวพื้นเมือง อังกฤษจึงหาทางลดบทบาทของพวกปรียายีล่งและทำให้พลเมืองชาวพื้นเมืองเป็นอิสระจากการปกครองของราชสำนักมะตะรัม ด้วยการออกนโยบายปฏิรูปที่ดิน นโยบายดังกล่าวได้สร้างความขัดแย้งระหว่างเจ้าผู้ปกครองพื้นเมืองกับรัฐบาลอาณานิคมและทำให้เหล่าชนชั้นผู้นำที่นำโดยเจ้าชายดีปอเนกอรอ (Diponegoro, 1785-1855) ก่อสงครามชาวยุติ แต่อย่างไรก็ตามความล้มเหลวครั้งนี้ไม่ได้ทำให้เจ้าพื้นเมืองหมดอำนาจจากสังคมอินโดนีเซียอย่างสิ้นเชิง หลังการกลับเข้ามาปกครองอินโดนีเซียของรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ในปี ค.ศ. 1816 รัฐบาลอาณานิคมให้ความสำคัญต่อเจ้าพื้นเมืองในฐานะเครื่องมือของรัฐบาลอาณานิคมในการดูแลผลประโยชน์ของรัฐบาล ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะเฝ้าจับตามองกลุ่มปรียายีล่งอย่างใกล้ชิดและให้ข้าหลวงดัตช์ทำหน้าที่ดูแลและให้คำปรึกษาในการบริหารราชการแก่พวกปรียายี แต่นโยบายดังกล่าวทำให้การปกครองอาณานิคมในยุคระบบการบังคับเพาะปลูก (ค.ศ. 1830-1877) สามารถดำเนินกิจการไปได้ด้วยดี การเกิดขึ้นของระบบการบังคับเพาะปลูกไม่ได้ทำลายระบบการปกครองดั้งเดิมของราชสำนักมะตะรัม พวกชนชั้นปกครองหรือข้าหลวง (Regent) ในยุคนี้มีบทบาทที่สำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลอาณานิคม การเข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบราชการอาณานิคมทำให้พวกปรียายีมีแนวคิดที่พัฒนาไปจากแนวคิดแบบจารีตพื้นเมือง

อย่างไรก็ตามบทบาทของพวกข้าหลวงได้จบสิ้นลงหลังจากการยกเลิกระบบการบังคับเพาะปลูก ในช่วงทศวรรษที่ 1870 เมื่อรัฐบาลอาณานิคมได้ออกนโยบายจริยธรรมในปี ค.ศ. 1906 เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและลดบทบาทของข้าหลวงลง เป็นการตัดตอนอำนาจของชนชั้นนำพื้นเมืองอินโดนีเซียลง ภาวะการขาดผู้นำดังกล่าวประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมอินโดนีเซียภายใต้กระแสจักรวรรดินิยมและทุนนิยมของนโยบายจริยธรรมได้ส่งผลให้ความรับรู้ของประชาชนในแบบจารีตพื้นเมืองเปลี่ยนแปลงไปและนำเข้าสู่สังคมทุนนิยมอย่างเต็มตัว อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่รัฐบาลอาณานิคมต้องการส่งเสริมการค้าและการลงทุนตลอดจนการเก็บภาษีสินค้าเกษตรเข้าสู่รัฐ ทำให้ชาวพื้นเมืองอินโดนีเซียไม่สามารถแข่งขันทางธุรกิจกับชาวต่างชาติได้ การเปลี่ยนแปลงนี้นำไปสู่การเกิดขึ้นของกลุ่ม “ซาราเกต์อิสลาม” (Sarekat Islam)¹¹ ซึ่งก่อตั้งขึ้นเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองทางการค้าระหว่างชาวพื้นเมืองกับกลุ่มทุนของชาวจีน การเกิดขึ้นของ “ซาราเกต์อิสลาม” ได้กลายเป็นรากฐานของชนชั้นกลางในสังคมอินโดนีเซีย ซึ่งได้เข้าแทนที่ชนชั้นนำจารีตอินโดนีเซียและสร้างอำนาจต่อรองด้านการค้ากับชาวตะวันตกได้

¹¹ สมาคมซาราเกต์อิสลาม (Sarekat Islam) ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1912 มีวัตถุประสงค์เพื่อรวมกลุ่มพ่อค้าผู้ค้าปลีกชาวพื้นเมืองอินโดนีเซียให้สามารถแข่งขันทางธุรกิจกับกลุ่มการค้าของชาวจีนได้ ดู Jean Gelman Taylor, *Indonesia: Peoples and Histories*, p. xviii.

การก่อตัวของสมาคมชาวพื้นเมืองในยุคนโยบายจริยธรรมเป็นการบ่มเพาะกระแสชาตินิยมให้เกิดขึ้นในสังคมโดยผู้นำชาวจีนอินโดนีเซีย หลังจากสังคมอินโดนีเซียได้สูญเสียผู้นำแบบจารีตไปจากสังคม ชนชั้นนำใหม่ของสังคมอินโดนีเซียได้เกิดขึ้นอย่างมากมาจนอาจสรุปได้ว่าสมาคมเหล่านี้เกิดขึ้นจากความขัดแย้งของชาวพื้นเมืองกับรัฐบาลอาณานิคมและการรับเอาแนวคิดของตะวันตกเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีคิดของสังคม ดังเช่นการเกิดขึ้นของปัญญาชนชาวพื้นเมืองสองกลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มปัญญาชนพื้นเมืองที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตกอันเป็นผลจากความเจริญทางเศรษฐกิจและความต้องการทรัพยากรมนุษย์ในภาครัฐและเอกชน

2. กลุ่มปัญญาชนมุสลิมหรือพวก “อูลามา” (Ulama) หมายถึงผู้นำศาสนาอิสลามในอินโดนีเซียที่ไปศึกษาศาสนาอิสลามในตะวันออกกลาง

กระแสนี้เป็นเกิดจากความต้องการปรับเปลี่ยนให้ศาสนาอิสลามมีความทันต่อโลกที่มีความเปลี่ยนแปลงโดยการศึกษาศาสตร์ของตะวันตกควบคู่กับศาสนา คาอินมองว่าปัญญาชนอิสลามไม่ได้มีรูปลักษณะของนักชาตินิยมเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการพัฒนาของชาวจีนอินโดนีเซียให้ทันต่อโลกสมัยใหม่ทั้งด้านศาสนาและด้านการปกครอง ซึ่งมีพัฒนาการโดยไม่ได้รับอิทธิพลจากกระแสตะวันตกและระบอบอาณานิคมอย่างกลุ่มนักศึกษาในโรงเรียนที่ก่อตั้งโดยรัฐบาลอาณานิคม ในเวลาต่อมากลุ่มปัญญาชนเหล่านี้ได้มีบทบาทสำคัญและกลายเป็นผู้นำชาตินิยมอิสลามของอินโดนีเซีย¹² ปัญญาชนกลุ่มนี้มีบทบาทสำคัญต่อกระแสชาตินิยมและบทบาททางการเมืองอินโดนีเซียในยุคเอกราช

กล่าวได้ว่าคาอินมีจุดประสงค์ศึกษาลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียเพื่อตอบสนองความต้องการของวงการอินโดนีเซียศึกษาในสหรัฐอเมริกา รัฐบาลสหรัฐอเมริกาต้องการทราบจุดยืนของรัฐบาลอินโดนีเซียในยุคสงครามเย็น ซึ่งในยุคนี้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาดำเนินการทราบความเคลื่อนไหวของกลุ่มคอมมิวนิสต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้การศึกษาการก่อตัวของนักชาตินิยมและการแจกแจงกลุ่มนักชาตินิยมอินโดนีเซียเป็นส่วนสำคัญของความสนใจทั้งหมดของคาอิน ซึ่งมีต่อตัวนักการเมืองอินโดนีเซียในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สอง และเป็นประเด็นสำคัญของรัฐบาลอเมริกาในการทำความเข้าใจรัฐบาลอินโดนีเซียในช่วงเวลาดังกล่าว สูดัน ซาห์รี (Sutan Sjahrir, 1909-1996) นายกรัฐมนตรีอินโดนีเซียในระหว่าง ปี ค.ศ.1945-1947 เป็นผู้มีอิทธิพลและได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มฝ่ายซ้ายของอินโดนีเซีย การดำรงอยู่ของพรรคคอมมิวนิสต์ในรัฐสภาอินโดนีเซียนั้นได้สร้างความสับสนแก่รัฐบาลสหรัฐอเมริกา ในขณะที่ทิศทางของรัฐบาลอินโดนีเซียขึ้นอยู่กับเส้นพรมแดนระหว่างฝ่ายขวาและฝ่ายซ้ายที่ไม่สามารถกำหนดได้ชัดเจน

¹² George McTurman Kahin, *Nationalism and Revolution in Indonesia*, pp. 45–49.

สวนทางกับความต้องการของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาที่หวังจะสนับสนุนประชาธิปไตยแก่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

คาฮินมองว่าแม้ว่ารัฐสภาของอินโดนีเซียจะไม่มีทางเลือกตั้ง แต่ก็ไม่สามารถตัดสินใจว่าอินโดนีเซียจะกลายเป็นประเทศคอมมิวนิสต์ ซึ่งคาฮินเชื่อว่ารัฐบาลอินโดนีเซียยังต้องการเป็นประเทศประชาธิปไตยอยู่ การพัฒนาประชาธิปไตยของอินโดนีเซียที่ผ่านมามีไปด้วยอุดมคติและอิทธิพลจากแนวคิดทางศาสนา รวมทั้งมีความแตกต่างกันกับประชาธิปไตยแบบรัฐสภาของตะวันตก ขณะเดียวกันความสนใจของผู้นำทางการเมืองอินโดนีเซียเองก็ยังเป็นอิสระจากนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต เพราะอินโดนีเซียต้องการที่จะเป็นอิสระจากการแทรกแซงของอำนาจต่างชาติ คาฮินมองว่าเป็นผลจากอดีตที่เข้มข้นในยุคอาณานิคม อีกทั้งชาวอินโดนีเซียกำลังพิจารณาท่าทีของสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตต่อสังคมอินโดนีเซียมากกว่าในเรื่องของการยอมรับแนวคิดประชาธิปไตยของสหรัฐอเมริกาหรือแนวคิดคอมมิวนิสต์ของสหภาพโซเวียต¹³ และแม้ว่าการศึกษาของคาฮินมีจุดมุ่งหมายในการสร้างความเข้าใจของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาต่อประเทศอินโดนีเซีย และหาช่องทางให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาเข้าไปมีส่วนในการพัฒนาประชาธิปไตยแก่ประเทศนี้ การวิเคราะห์และจัดประเภทชนชาตินิยมอินโดนีเซียของคาฮินกลายเป็นแนวทางสำคัญให้แก่ักอินโดนีเซียศึกษาในเวลาต่อมา¹⁴

แนวคิดของคาฮินมีอิทธิพลต่อการศึกษาอินโดนีเซียร่วมสมัยและเป็นกรอบการศึกษาอินโดนีเซียในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สองอย่างกว้างขวาง วิลเลียม เฟรเดอริค แวร์ทไฮม์ (Willem Frederik Wertheim, 1907-1998) แห่งมหาวิทยาลัยอัมสเตอร์ดัม เคยแสดงทัศนะต่ออินโดนีเซียศึกษาว่าสมัยที่ต้อการนำเสนอการเปลี่ยนแปลงของสังคมอินโดนีเซียในยุคได้รับเอกราช ว่าการรับรู้กระแสวัฒนธรรมและองค์ความรู้ของตะวันตกในสังคมอินโดนีเซีย ที่ได้เป็นจุดสำคัญของการก่อตัวของลัทธิชาตินิยมในปลายยุคอาณานิคม การศึกษาการเกิดขึ้นของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียนั้นจึงจำเป็นต้องให้ความสนใจการก่อตัวและเปลี่ยนแปลงแนวคิดของสังคมอินโดนีเซียด้วย ดังนั้นการกำหนดช่วงเวลาในการศึกษาการก่อตัวของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียจึงมีความสำคัญต่อการเข้าใจปัจจัยในการเปลี่ยนแปลงของสังคมอินโดนีเซีย แวร์ทไฮม์เห็นว่าการก่อตัวของลัทธิชาตินิยมเกิดจากการปรับเปลี่ยนโลกทัศน์ของสังคมอินโดนีเซียให้สอดคล้องกับกระแสตะวันตก การศึกษาพัฒนาการของแนวคิดชาตินิยมอินโดนีเซียจึงควรให้ความสำคัญกับการศึกษาลักษณะของสังคมอินโดนีเซีย เนื่องมาจากอินโดนีเซียเป็นประเทศที่ประกอบด้วยกลุ่ม

¹³ George McTurnan Kahin, *Nationalism and Revolution in Indonesia*, p. 478.

¹⁴ ซิมมอนมองว่านักประวัติศาสตร์ชาวอเมริกันมีความต้องการศึกษาอินโดนีเซียเพื่อผลประโยชน์ของรัฐบาลอเมริกาดู Simmon Philpott, *Rethinking Indonesia: Postcolonial Theory, Authoritarianism and Identity* (Houndmills: Macmillan, 2000).

ชาติพันธุ์ที่มีความหลากหลาย แต่ละกลุ่มมีการรับรู้กระแสตะวันตกที่แตกต่างกัน โดยสามารถแบ่งออกได้เป็นสามกลุ่มได้แก่ กลุ่มสังคมกสิกรรม, กลุ่มสังคมเมืองท่าการค้า และกลุ่มสังคมเกษตรกรรมแบบไร่เลื่อนลอย¹⁵

แวร์ทไฮม์เห็นว่าลักษณะของสังคมอินโดนีเซียก่อนการเกิดขึ้นของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียมีความแตกต่างกับสังคมอินโดนีเซียหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เพราะสังคมอินโดนีเซียก่อนการเกิดขึ้นของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียไม่ได้มีสำนึกความเป็นเอกภาพของชาติอินโดนีเซียดังเช่นคำกล่าวอ้างของนักชาตินิยมอินโดนีเซียที่เห็นว่าสังคมอินโดนีเซียมีสำนึกความเป็นเอกภาพของชาติอินโดนีเซียมาตั้งแต่ในยุคก่อนประวัติศาสตร์¹⁶ เวิร์ทไฮม์เห็นว่าเอกภาพของสังคมอินโดนีเซียเกิดจากชาวพื้นเมืองอินโดนีเซียได้รับแรงกดดันจากรัฐบาลอาณานิคมร่วมกันเนื่องจากนโยบายของรัฐบาลอาณานิคมได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอินโดนีเซียในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจแบบทุนนิยมในยุคระบบการบังคับเพาะปลูกและยุคนโยบายจริยธรรม เวิร์ทไฮม์มองว่าการปฏิวัติอุตสาหกรรมของโลกตะวันตกได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างโลกตะวันตกและโลกตะวันออก สังคมอินโดนีเซียจึงทำหน้าที่ตั้งรับกับกระแสความเปลี่ยนแปลงจากนโยบายของรัฐบาลอาณานิคม ซึ่งกระแสดังกล่าวได้ส่งเสริมกระบวนการทำให้เป็นตะวันตกในสังคมอินโดนีเซีย

แวร์ทไฮม์เห็นพ้องกับคาฮินว่าระบบการบังคับเพาะปลูกเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าแทรกแซงอำนาจพวกปรียาอีโดยรัฐบาลอาณานิคม เพื่อรักษาเสถียรภาพการปกครองอาณานิคมไว้ รัฐบาลอาณานิคมพยายามหาแนวทางควบคุมสังคมอินโดนีเซียโดยการปกครองทางอ้อม โดยการนำรูปแบบการปกครองของราชสำนักมะตะรัมมาใช้ควบคุมชาวพื้นเมืองอินโดนีเซีย ทำให้เกิดสภาวะไร้ผู้นำพื้นเมืองซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของระบบความเชื่อในโลกจารีต การที่ระบอบอาณานิคมได้เข้าแทนที่ระบบบริหารราชการของราชสำนักพื้นเมือง ทำให้เกิดการแข่งขันในหมู่ปัญญาชนชาวพื้นเมืองที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตก เพื่อช่วงชิงอำนาจและความก้าวหน้าในระบบราชการอาณานิคม คาฮินและแวร์ทไฮม์เห็นว่าจุดนี้เป็นจุดกำเนิดลัทธิชาตินิยมที่พยายามแยกตัวออกจากลัทธิอาณานิคมในอินโดนีเซีย¹⁷

การค้นพบแนวทางการศึกษาขบวนการชาตินิยมอินโดนีเซียโดยยึดการมองจุดกำเนิดของลัทธิชาตินิยม กลายเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจสังคมอินโดนีเซียของนักวิชาการอินโดนีเซีย

¹⁵ W. F. Wertheim, *Indonesian Society in Transition: A Study of Social Change*, 2nd edition (The Hague: W. van Hoeve, 1959), pp. 3-4.

¹⁶ ดู Sukarno, "The Panca Sila (1945)," in *Southeast Asia: Documents of Political Development and Change*, edited by Roger M. Smith (New York: Cornell University Press, 1974), p. 175

¹⁷ W. F. Wertheim, *Indonesian Society in Transition*, p. 57.

ศึกษาในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เช่น แนวคิดของคาฮินและแวร์ทไฮม์ แนวคิดของทั้งสองคนได้ชี้ว่าการศึกษาประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของนักชาตินิยมอินโดนีเซียให้เป็นระบบมากขึ้น เพื่อเติมเต็มการศึกษาการเคลื่อนไหวของนักชาตินิยมในภาพรวมที่คาฮินและแวร์ทไฮม์ได้ศึกษาไว้ แฮร์รี จินดริค เบนด้า (Harry Jindrich Benda, 1919-1971) แห่งมหาวิทยาลัยเยล เขาศึกษาการปรับเปลี่ยนการรับรู้ของสังคมมุสลิมในอินโดนีเซียช่วงก่อนได้รับเอกราช เบนด้าใช้วิธีศึกษาตามอย่างแนวคิดของคาฮินเกี่ยวกับการก่อตัวของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซีย ซึ่งเน้นศึกษาการเกิดขึ้นของกลุ่มชนชั้นปัญญาชนเป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นจากความเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของสังคมโลกจารีตผู้สังคมสมัยใหม่ ซึ่งคาฮินอธิบายความเป็นสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นในภาพรวมที่เน้นการสร้างความสำเร็จ ปฏิกริยาของสังคมอินโดนีเซียต่อลัทธิอาณานิคม และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดขึ้นของกลุ่มปัญญาชนในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ซึ่งได้กลายเป็นกลุ่มนักชาตินิยมอินโดนีเซีย นอกจากนี้เบนด้ามีมุมมองเรื่องพัฒนาการของความเป็นสมัยใหม่ในสังคมอินโดนีเซียที่แตกต่างกับแนวทางของคาฮิน ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเบนด้าเลือกศึกษาพัฒนาการความเป็นสมัยใหม่ของกลุ่มศาสนาอิสลามแทน การศึกษาปัญญาชนชาวพื้นเมืองที่ได้รับการศึกษาแบบแผนตะวันตก ซึ่งเขาเห็นว่าเป็นการก่อตัวของความเป็นสมัยใหม่ในแนวทางของโลกตะวันออกยังคงมีอิทธิพลสืบเนื่องมาจนถึงอินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราช

การศึกษาของเบนด้าชี้ให้เห็นว่าพัฒนาการของสังคมมุสลิมอินโดนีเซียเกิดขึ้นกับชาวอินโดนีเซียสองกลุ่มได้แก่ กลุ่มปรียาอีหรือกลุ่มเจ้านายพื้นเมืองที่เน้นการนำวิถีฮินดู-พุทธเข้ามาผสมกับอิสลาม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้สร้างความชอบธรรมในการปกครอง และกลุ่มอูลามาะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของชนชั้นปกครอง โดยกลุ่มอูลามาะนี้มีความเคร่งครัดในกฎธรรมเนียมจารีตพื้นเมืองหรืออาดัต (adat) และมีหน้าที่พิพากษาคดีความต่างๆ เบนด้ามองว่าความสัมพันธ์ทั้งสองกลุ่มนี้มีลักษณะความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้ปกครองและข้าราชการ แต่ละกลุ่มมีวิถีชีวิตและแนวคิดศาสนาที่แตกต่างกัน เบนด้ามีความเห็นตรงกับคาฮินว่าระบบการบังคับเพราะปลุกได้ทำลายความสัมพันธ์ระหว่างปรียาอีและอูลามาะลง เพราะระบบการบังคับเพราะปลุกได้ส่งเสริมให้ปรียาอีเข้าสู่ระบบราชการแบบอาณานิคม ในขณะที่เดียวกันกลุ่มอูลามาะก็ได้ทำหน้าที่เป็นครูสอนศาสนา ทำให้กลุ่มอูลามาะเป็นที่เลื่อมใสของชาวมุสลิมพื้นเมืองอย่างมาก ยังผลให้พัฒนาการของกลุ่มปรียาอีและอูลามาะมีทิศทางที่แยกออกจากกันอย่างสิ้นเชิง เมื่อกลุ่มปรียาอีได้กลายเป็นข้าราชการของรัฐบาลอาณานิคม ก็ต่างแสวงหาความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้กลุ่มปรียาอีสูญเสียความศรัทธาและบารมีที่เคยได้รับจากชาวพื้นเมือง ซึ่งแตกต่างกับกลุ่มอูลามาะมีพัฒนาการไปอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการพัฒนาความรู้ด้านศาสนาอิสลาม เนื่องจากในยุคอาณานิคมนี้มีกลุ่มอูลามาะชาวอินโดนีเซียจำนวนมากได้ไปศึกษาศาสนาอิสลามในตะวันออกกลาง และมีโอกาสใกล้ชิดกับกลุ่มมุสลิมอาหรับมากขึ้น ทำให้กลุ่มอูลามาะ

อินโดนีเซียพัฒนาไปเป็นกลุ่มปัญญาชนอิสลามหรือพวกซานตริ (Santri) ซึ่งหมายถึงชาวมุสลิมที่ได้รับการศึกษาด้านศาสนาอิสลามจากตะวันออกกลาง ปัจจัยดังกล่าวทำให้กลุ่มอุลามาะมีบารมีและได้รับความศรัทธาจากชาวพื้นเมืองอินโดนีเซียแทนพวกปรียายี¹⁸

เบนด้าชี้ให้เห็นว่าการแยกตัวห่างจากกันระหว่างกลุ่มปรียายีและกลุ่มอุลามาะได้สะท้อนให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจรัฐพื้นเมืองแบบจารีตกับประชาชนได้สิ้นสุดลง พร้อมกันนั้นเบนด้าก็เปลี่ยนความสนใจจากการศึกษาพัฒนาการของชนชั้นเจ้านายพื้นเมืองมาเป็นการศึกษากลุ่มผู้นำศาสนา โดยเขาเห็นว่ากลุ่มผู้นำศาสนากลายเป็นผู้นำชาวพื้นเมืองแทนชนชั้นเจ้าซึ่งกลายเป็นข้าราชการในระบบอาณานิคม อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงจากระบบการบังคับเพาะปลูกมาเป็นนโยบายจริยธรรมและส่งผลให้เกิดกระแสสมัยใหม่ที่คาอินและแคว์ทไฮม์ได้แสดงทัศนะไวดังข้างต้น ผลก็คือเบนด้าละจากการศึกษากลุ่มปรียายีและปัญญาชนหัวตะวันตกโดยหันให้ความสนใจไปสู่การปฏิรูปศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นพัฒนาการของสังคมภายใต้อิทธิพลของศาสนาแทน

การปฏิรูปศาสนาอิสลามก็เป็นไปเช่นเดียวกับกระแสการปฏิรูปอื่นๆ ที่ก่อตัวจากการปะทะของกระแสตะวันตกที่หลังไหลเข้าสู่สังคมอินโดนีเซียมากขึ้นเป็นลำดับในปลายยุคอาณานิคม เบนด้าเห็นว่าเหตุการณ์นี้ไม่สามารถดึงความสนใจของเขาออกไปได้ เพราะการปะทะระหว่างกระแสตะวันตกและกระแสอิสลามทำให้เกิดการพัฒนาของกระแสอิสลามเพื่อให้ตั้งรับและปรับตัวเข้ากับเปลี่ยนแปลงของโลกสมัยใหม่ กรณีเช่นนี้ทำให้นักปฏิรูปอิสลามยอมรับการศึกษาของโลกตะวันตกและให้มีการศึกษาควบคู่ไปกับการศึกษาศาสนา รวมทั้งการตั้งโรงเรียนของพวกมุสลิมหัวก้าวหน้าเช่นกรณีของกลุ่มมุฮัมมัดดิยะห์ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการจัดตั้งโรงเรียนสายสามัญที่มีการสอนศาสนาควบคู่ไปด้วย นำไปสู่การเกิดกลุ่มปัญญาชนมุสลิมจำนวนมาก เป็นช่วงเวลาเดียวกับการเกิดขึ้นของปรียายีหัวก้าวหน้าจากการปฏิรูปการศึกษาแบบตะวันตก กลุ่มปัญญาชนมุสลิมได้ยกระดับสังคมเมืองอินโดนีเซียเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ตามแนวทางของพวกเขา แต่การก่อตัวของกลุ่มปัญญาชนมุสลิมก็ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งกับกลุ่มมุสลิมอนุรักษนิยม ที่พยายามรักษาแบบแผนดั้งเดิมของอิสลามไว้ นอกจากนี้กลุ่มปัญญาชนมุสลิมอนุรักษนิยมได้เคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านกระแสตะวันตกที่หลังไหลเข้าสู่สังคมชนบท กลุ่มมุสลิมอนุรักษนิยมได้จัดตั้งองค์การนาห์ดลาลตุล อุลามาะ (Nahdlatul Ulama)¹⁹ เพื่อเผยแพร่แนวคิดอิสลามอนุรักษนิยมตอบโต้กับกลุ่มมุฮัมมัดดิยะห์²⁰

¹⁸ Harry J. Benda, *The Crescent and the Rising Sun: Indonesian Islam under the Japanese Occupation 1942 – 1945* (The Hague: W. van Hoeve, 1958), pp. 16-17.

¹⁹ องค์การนาห์ดลาลตุล อุลามาะ (Nahdlatul Ulama) จัดตั้งขึ้นเพื่อตอบโต้กระแสอิสลามสมัยใหม่ในสังคมอินโดนีเซีย โดยเน้นหลักการของพระคัมภีร์อัลกุรอานและหลักฮาดิซ ก่อตั้งโดย กาย อายี ฮาซิม ฮัสซารี (K. H. Hasyim

เบนด้ามองว่ากระแสอิสลามจากตะวันออกกลางที่ได้เผยแพร่ผ่านทางองค์กรทั้งสองทำให้สังคมอินโดนีเซียเริ่มก้าวสู่การพัฒนาของศาสนาอิสลามแบบใหม่และละทิ้งแนวคิดความเชื่ออิสลามแบบเก่าหรือหลักอาดัต ซึ่งเป็นหลักที่มุสลิมอินโดนีเซียได้ใช้อยู่มาเป็นเวลานานหลายศตวรรษ กล่าวได้ว่าการละทิ้งแนวคิดจารีตของประชาชนขัดแย้งกับแนวทางของรัฐบาลอาณานิคมที่ต้องการควบคุมกระแสอิสลามก้าวหน้า เพื่อกันไม่ให้ประชาชนเข้าร่วมกับกลุ่มอิสลามเหล่านี้ เบนด้าเห็นว่าการควบคุมของรัฐบาลอาณานิคมส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของพวกเขา มุสลิมปัญญาชนที่มีแนวคิดต่อต้านรัฐบาลและกลายเป็นกลุ่มผู้นำชาวมุสลิมในอินโดนีเซีย เช่นเดียวกับกลุ่มปัญญาชนหัวนอกเป็นผู้นำสังคมอินโดนีเซียในการต่อต้านรัฐบาลอาณานิคม การต่อต้านรัฐบาลอาณานิคมของกลุ่มปัญญาชนมุสลิมมีปัจจัยจากความไม่พอใจการบริหารงานของรัฐบาลอาณานิคม เบนด้าเห็นว่าปัจจัยดังกล่าวเป็นส่วนสำคัญในการก่อตัวของลัทธิชาตินิยมที่เกิดจากปัจจัยด้านศาสนา และส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เป็นก้าวสำคัญของการพัฒนาบทบาททางการเมืองของพรรคการเมืองอิสลาม²¹

พัฒนาการของพรรคการเมืองอิสลามมีความชัดเจนมากขึ้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง กลุ่มปัญญาชนมุสลิมได้สร้างความสัมพันธ์อันดีกับรัฐบาลทหารญี่ปุ่น รัฐบาลทหารญี่ปุ่นเห็นว่าผู้นำศาสนาอิสลามสามารถเป็นคนกลางให้ญี่ปุ่นติดต่อกับมวลชนอินโดนีเซีย แตกต่างกับกลุ่มผู้นำชาตินิยมที่วางตนอยู่ในสถานะเหนือมวลชน เบนด้าพิจารณาว่าองค์กรอิสลามในสมัยนี้ได้กลายเป็นองค์กรที่มีอำนาจทางการเมืองอย่างแท้จริง เพราะรัฐบาลทหารญี่ปุ่นใช้องค์กรอิสลามในการควบคุมนักชาตินิยมอินโดนีเซียที่มีความเห็นขัดแย้งกับรัฐบาลทหารญี่ปุ่น²²

ภายหลังการได้รับเอกราชของอินโดนีเซีย กลุ่มองค์กรอิสลามได้พัฒนาตนเองจากกลุ่มที่ไม่แสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองเป็นพรรคการเมือง ได้แก่ พรรคมัสยุมี่ (Masyumi)²³ ซึ่งเป็น

Asyari, 18711-1947) ในปี ค.ศ. 1926 มีศูนย์กลางการบริหารงานที่เมืองสุราบายา ดู Jean Gelman Taylor, *Indonesia: Peoples and Histories*, p. 284.

²⁰ Harry J. Benda, *The Crescent and the Rising Sun*, p. 51.

²¹ *Ibid.*, p. 93.

²² *Ibid.*, p. 110.

²³ พรรคมัสยุมี่ (Masyumi) มีพัฒนาการมาจากองค์กรอิสลามในสมัยการยึดครองของญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1943 ภายหลังจากอินโดนีเซียได้รับเอกราช องค์กรอิสลามได้จัดตั้งเป็นพรรคการเมืองขึ้นในปี ค.ศ. 1945 โดยเป็นการรวมกลุ่มระหว่างนาห์ดลัตุล อุลามาและมุฮัมหมัดดิยะห์ พรรคมัสยุมี่เป็นพรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอย่างมาก และมีนายกรัฐมนตรีที่มาจากพรรคมัสยุมี่สองคนได้แก่ มุฮัมหมัด นัทซีร์ (Muhammad Natsir, 1908-1983) ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในปี ค.ศ. 1950-1951 และ บูร์ฮานูดดิน ฮาราฮับ (Burhanuddin Harahap, 1917-1987) ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในปี ค.ศ. 1955-1956 ในวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1952 องค์กรนาห์ดลัตุล อุลามาตัดสินใจแยกตัวออกจากพรรคมัสยุมี่ เพราะมีความเห็นที่ขัดแย้งกับองค์กรมุฮัมหมัดดิยะห์ ดู Wikipedia, "Nahdlatul Ulama," Wikipedia, http://en.wikipedia.org/wiki/Nahdlatul_Ulama (accessed March 31, 2011). และ Wikipedia, "Masyumi Party,"

พรรคการเมืองอิสลามหัวก้าวหน้า ทำให้เห็นว่าการเมืองของอินโดนีเซียไม่สามารถอยู่ได้โดยปราศจากความช่วยเหลือของกลุ่มอิสลาม ถึงแม้ว่าภายหลังจากที่ประธานาธิบดีซูการ์โนได้เปลี่ยนแนวทางการปกครองเป็นประชาธิปไตยแบบชี้นำ²⁴ จะทำให้บทบาทของนักการเมืองมุสลิมลดลงบ้างก็ตาม แต่พรรคมัสมูมีก็ยังคงเป็นหนึ่งในพรรคการเมืองใหญ่อันได้แก่พรรคชาตินิยมอินโดนีเซีย (PNI) และพรรคมัสมูมี

การศึกษาผลกระทบของเศรษฐกิจทุนนิยมและลัทธิจักรวรรดินิยมในคริสต์ศตวรรษที่ 20 กลายเป็นจุดสนใจของนักประวัติศาสตร์และนักวิชาการด้านอินโดนีเซียศึกษา โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องการก่อตัวของแนวคิดความเป็นชาติผ่านการศึกษาก่อตั้งกลุ่มทางการเมืองของชาตินิยมอินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราช ซึ่งนักประวัติศาสตร์อเมริกันได้ศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคนี้เพื่อตอบสนองความเข้าใจประวัติศาสตร์การเมืองของอินโดนีเซียในยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำในบริบทของสงครามเย็น ทำให้การศึกษากลุ่มอิสลามชาตินิยมจึงกลายเป็นส่วนสำคัญของการศึกษาของนักประวัติศาสตร์เหล่านี้ไปโดยปริยาย อย่างไรก็ตาม การศึกษาประวัติศาสตร์พรรคการเมืองของอินโดนีเซียในยุคสงครามเย็นของนักวิชาการอเมริกันก็ไม่อาจจะเลยการศึกษาอิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์ในอินโดนีเซียเสียได้ เพราะการช่วงชิงอำนาจระหว่างโลกเสรีและโลกคอมมิวนิสต์มีการแข่งขันอย่างต่อเนื่อง และดูเหมือนว่ารัฐบาลสหรัฐอเมริกาที่มีจุดประสงค์ในการเผยแพร่ประชาธิปไตยแก่อินโดนีเซีย เพื่อผลประโยชน์ด้านความมั่นคงและการค้าของตนเองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ความเคลือบแคลงสงสัยของสหรัฐอเมริกาต่อการบริหารประเทศของประธานาธิบดีซูการ์โน โดยเฉพาะการประกาศนาซาคอม (Nasakom) ของซูการ์โนยิ่งทำให้สหรัฐอเมริกาเฝ้าระวังอินโดนีเซียมากขึ้น²⁵ เพราะซูการ์โนมีความสัมพันธ์อันดีกับพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียและทำให้อำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียเพิ่มขึ้นอย่างมากตลอดทศวรรษที่ 1950–1960²⁶ แนวคิดดังกล่าวทำให้รูธ โทมัส แม็คเวย์ (Ruth Thomas McVey, 1930-) แห่งมหาวิทยาลัยคอร์เนล ศึกษาการก่อตัวของพรรคคอมมิวนิสต์ในอินโดนีเซีย เนื่องจากเห็นว่าจำเป็นต้องเข้าใจถึงอุดมการณ์ที่ชัดเจนและแรง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Wikipedia, http://en.wikipedia.org/wiki/Masyumi_Party (accessed March 31, 2011). และ Robert Cribb and Audrey Kahin, *Historical Dictionary of Indonesia*, p. 262.

²⁴ ยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำ เริ่มต้นขึ้นหลังจากประธานาธิบดีซูการ์โนประกาศให้นำรัฐธรรมนูญปี ค.ศ. 1945 กลับมาใช้ใหม่ ในวันที่ 5 กรกฎาคม ค.ศ. 1959 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้อำนาจบริหารประเทศแก่ประธานาธิบดีเพียงผู้เดียว ดู Robert Cribb and Audrey Kahin, *Historical Dictionary of Indonesia*, p. 165.

²⁵ นาซาคอม (Nasakom- Nasionalisme Agama Komunisme) เป็นนโยบายของประธานาธิบดีซูการ์โนเพื่อสร้างความปรองดองระหว่างกลุ่มชาตินิยม คอมมิวนิสต์ และกลุ่มศาสนา ดู Ibid., p. xxiii.

²⁶ ดู Ruth T. McVey, *The Rise of Indonesian Communism* (Ithaca: Cornell University Press, 1965)

ขับเค็ลื่อนของพรรคคอมมิวนิสต์ในคริสต์ศตวรรษที่ 20 เพื่อให้สามารถเข้าใจถึงบทบาทและเป้าหมายของพรรคคอมมิวนิสต์ที่แท้จริงต่อการเมืองอินโดนีเซีย

ในการศึกษาพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียของแม็คเวย์นั้น เธอให้ความสนใจพรรคคอมมิวนิสต์ในฐานะพรรคการเมืองชาตินิยมพรรคหนึ่ง ถึงแม้ว่าพรรคคอมมิวนิสต์ในทัศนะของผู้คนภายนอกสังคมอินโดนีเซียจะตั้งข้อสงสัยถึงจุดมุ่งหมายของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราช แม็คเวย์เห็นว่าการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียได้รับการสนับสนุนจากชาวพื้นเมืองอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นแนวคิดที่สวนทางกับแนวของทฤษฎีโดมิโนของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาที่เห็นว่าการสนับสนุนจากภายนอกทั้งจากโซเวียตและจีนเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนให้ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กลายเป็นคอมมิวนิสต์

แม็คเวย์พบว่าแนวคิดคอมมิวนิสต์ในอินโดนีเซียได้ก่อตัวขึ้นก่อนแนวคิดชาตินิยมอินโดนีเซีย ซึ่งแนวคิดคอมมิวนิสต์ได้เป็นแรงผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มสมาคมชาวอินโดนีเซียเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่ม ดังเช่น กลุ่มชาเรกัตอิสลามที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อรักษาผลประโยชน์ทางการค้าของชาวอินโดนีเซียภายใต้อิทธิพลของทุนนิยมต่างชาติ มีความเหมือนกับพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียในระยะแรก คือ มินโยบายเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มชนชั้นแรงงานและเป็นกระบอกเสียงให้แก่ชนชั้นแรงงาน โดยการนำเสนอข่าวสารผ่านทางหนังสือพิมพ์และวารสารต่างๆ แต่การเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียไม่สามารถเข้าถึงมวลชนอินโดนีเซียได้ ดังเช่น กลุ่มชาเรกัตอิสลามมีสาขาจำนวนมาก ส่งผลให้กลุ่มพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียเห็นความสำคัญของการเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับองค์กรชาตินิยมกลุ่มอื่น ซึ่งไม่ได้มีแนวคิดคอมมิวนิสต์ ได้แก่ กลุ่มสาขาของชาเรกัตอิสลามในเมืองท่าสำคัญ เช่น สมารังและสุมาตรา แม็คเวย์มองว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้กลุ่มผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์สามารถเข้ากับกลุ่มของผู้นำชาเรกัตอิสลาม และสามารถหาแนวร่วมจากสมาชิกในองค์กรเหล่านั้นโดยเฉพาะเยาวชน เพราะผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์สามารถสร้างความเข้าใจว่าแนวคิดสังคมนิยมมีจุดประสงค์ในการต่อต้านรัฐบาลอาณานิคม และสนับสนุนเอกราชของชาติอินโดนีเซีย²⁷

แม็คเวย์มีความเห็นว่าแนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดใหม่ของอินโดนีเซียในยุคนั้น ชาวอินโดนีเซียในยุคนั้นยังไม่มีแนวคิดจะแยกตัวเป็นเอกราช เพียงแต่มีความต้องการความเสมอภาคในสังคม อีกทั้งที่พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียได้การเข้าร่วมกับชาเรกัตอิสลามได้เพิ่มจำนวนสมาชิกให้พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย และส่งเสริมให้อิทธิพลของแนวคิดสังคมนิยมเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในกลุ่มเยาวชนของชาเรกัตอิสลามและเยาวชนอินโดนีเซียเป็นอันมาก เพราะกลุ่ม

²⁷ Ruth T. McVey, *The Rise of Indonesian Communism*, p. 20.

ชาเรกัตอิสลามเป็นกลุ่มการค้าที่มีความกว้างขวางและมีสาขามากมายทั่วอินโดนีเซีย โดยเฉพาะที่เมืองสมารังซึ่งเป็นเมืองท่าสำคัญของชวากลางและเต็มไปด้วยชนชั้นแรงงาน ในเวลาต่อมาพรรคคอมมิวนิสต์ได้แยกตัวออกจากชาเรกัตอิสลามและก่อตั้งชาเรกัตแดง การแยกตัวออกจากชาเรกัตอิสลามนับได้ว่าเป็นการแสดงจุดยืนของชาวมุสลิมกลุ่มหนึ่งที่มีความต้องการเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย กลุ่มชาเรกัตแดงมีความเห็นว่าเห็นว่าพรรคคอมมิวนิสต์สามารถปลดปล่อยผู้คนออกจากความยากจนและต่อสู้เพื่อเอกราชจากการปกครองของทุนนิยมต่างชาติ นอกจากนี้การที่พรรคคอมมิวนิสต์เข้าไปมีส่วนร่วมกับชาเรกัตอิสลาม ได้ทำให้แนวคิดคอมมิวนิสต์ของชาเรกัตแดงมีความพิเศษกว่าแนวคิดคอมมิวนิสต์ของกลุ่มอื่นๆ แม้เคยเห็นว่าลัทธิคอมมิวนิสต์ของกลุ่มนี้ได้ปรับเปลี่ยนตนเองและผสมกับแนวคิดของอิสลาม ซึ่งกลุ่มชาเรกัตแดงมีความเห็นว่าคำสอนของมาร์กซิสต์และคำสอนของอัลกุรอานเป็นคำสอนที่มีความเหมือนกัน²⁸

ความยืดหยุ่นของแนวคิดคอมมิวนิสต์ในอินโดนีเซียทำให้เป็นที่ยอมรับในสังคมอินโดนีเซีย นอกจากกลุ่มพ่อค้าและกลุ่มศาสนาอิสลามแล้ว แนวคิดคอมมิวนิสต์ได้เผยแพร่ลงไปสู่ชนชั้นแรงงาน ซึ่งเป็นกลยุทธ์สำคัญของพรรคคอมมิวนิสต์เพื่อหาแนวร่วม ความสามารถในการปรับตัวของแนวคิดคอมมิวนิสต์ให้เข้ากับสังคมอินโดนีเซียส่งผลให้แนวคิดนี้มีอิทธิพลต่อสังคมอินโดนีเซียในปลายยุคอาณานิคม และทำให้ชาวอินโดนีเซียที่ได้รับแนวคิดคอมมิวนิสต์มีความต้องการปฏิวัติมวลชนเพื่อล้มระบบทุนนิยมและจักรวรรดินิยมของรัฐบาลอาณานิคม แม้เคยมีมองว่าแนวคิดคอมมิวนิสต์เป็นปัจจัยสำคัญส่งเสริมให้เกิดการยอมรับพรรคคอมมิวนิสต์ในสังคมอินโดนีเซีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มศาสนาที่มองว่าแนวคิดของคอมมิวนิสต์ไม่ได้มีส่วนขัดแย้งกับวิถีของอิสลาม นอกจากนี้แนวคิดวิถีของการปฏิวัติและเรียกร้องความเป็นธรรมจากรัฐบาลอาณานิคมที่ขัดแย้งกับวิถีจารีต ได้ส่งเสริมให้กระแสการเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์ในชุมชนที่ได้รับความสนใจและได้ผสมกับแนวความเชื่อพื้นถิ่นของแต่ละท้องถิ่น²⁹

กลุ่มพันธมิตรของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ถูกกดดันจากอิทธิพลของกระแสทุนนิยมและลัทธิจักรวรรดินิยมของรัฐบาลอาณานิคม กล่าวได้ว่าอิทธิพลของกระแสทุนนิยมเป็นแรงผลักดันให้พันธมิตรของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียก่อการปฏิวัติในปี ค.ศ. 1926 ถึงแม้ว่าการปฏิวัติจะล้มเหลว แต่นักประวัติศาสตร์ชาตินิยมก็ได้ยกย่องการปฏิวัติครั้งนั้นว่าเป็นการเคลื่อนไหวครั้งแรกของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซีย เพราะการเคลื่อนไหวดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อล้มล้างรัฐบาลอาณานิคม เพราะชาวอินโดนีเซียไม่ได้รับความเป็นธรรมในการต่อสู้ด้าน

²⁸ Ruth T. McVey, *The Rise of Indonesian Communism*, p. 155.

²⁹ *Ibid.*, p. 302.

กฎหมายและในรัฐสภาที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยรัฐบาลอาณานิคม การก่อการครั้งนี้ของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียและกลุ่มพันธมิตรได้นำไปสู่การสร้างเอกภาพในหมู่ชาวจีนอินโดนีเซีย

การปฏิวัติครั้งนี้ไม่สามารถจะช่วยให้พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียบรรลุวัตถุประสงค์ในการจะปลดปล่อยประเทศออกจากลัทธิจักรวรรดินิยมและเศรษฐกิจทุนนิยม ซึ่งเป็นลัทธิที่พวกเขา มองว่าชู้ดรีดและเป็นภัยต่อสังคมอินโดนีเซียได้ การเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย กลายเป็นแรงบันดาลใจให้นักชาตินิยมอินโดนีเซียต่อสู้กับรัฐบาลอาณานิคมเพื่อเรียกร้องเอกราช ให้แก่อินโดนีเซียในยุคสงครามโลกครั้งที่สอง แม้เคยเห็นว่าพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียก็ เหมือนกับพรรคการเมืองชาตินิยมอื่นของอินโดนีเซีย ที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการการเมืองการ ปกครองของอินโดนีเซียในยุคอาณานิคมถึงยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำ

ชาติตะวันตกยังคงสงสัยในบทบาทของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียต่อการเมือง อินโดนีเซียในยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำ ซึ่งเป็นยุคที่ลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียได้ทวีความเข้มข้น มากขึ้น อินโดนีเซียในยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำมีความต้องการแสดงศักยภาพของตนในฐานะ ประเทศที่มีอิทธิพลต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะความประสงค์ในการต่อต้านลัทธิอาณานิคม จากปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้รัฐบาลประธานาธิบดีซูการ์โนออกนโยบายเผชิญหน้า³⁰ นโยบายดังกล่าวถูกมองว่าเป็นภัยคุกคามต่อโลกตะวันตก และสร้างความตระหนกให้แก่ประเทศ ในโลกตะวันตกรวมถึงประเทศมาเลเซียที่ไม่เข้าใจท่าทีของซูการ์โน ซึ่งที่มีท่าทีแข็งกร้าวต่อโลก ตะวันตกเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เจมส์ ออกุสติน คอปแลนด์ แม็คกี (James Augustine Copland Mackie, 1924-) แห่งมหาวิทยาลัยโมนาซ สนใจค้นคว้าถึงปัจจัยของนโยบายเผชิญหน้าต่อ มาเลเซียในครั้งนี้

กล่าวได้ว่าเหตุการณ์เผชิญหน้าครั้งนี้เป็นผลมาจากการที่อินโดนีเซียต้องการช่วยเหลือ บรูไนและรัฐในบอร์เนียวเหนือ ซึ่งพยายามเรียกร้องเอกราชให้แก่ตนเอง อินโดนีเซียเห็นว่าการ เรียกร้องดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของวิถีทางเรียกร้องเอกราชตามอย่างแนวทางที่พวกตนเคยใช้ ส่งผลให้รัฐบาลอินโดนีเซียออกนโยบายเผชิญหน้าเพื่อช่วยเหลือขบวนการเรียกร้องเอกราชของ บรูไน แม็คกีก็มองว่าเป็นผลมาจากอินโดนีเซียมีความเชื่อมั่นในกำลังทหารและศักยภาพของตน จากความสำเร็จของรัฐบาลที่สามารถผนวกแคว้นนิเรียนจาที่ตั้งอยู่บนเกาะนิวกินีเข้าเป็นส่วนหนึ่ง ของประเทศได้สำเร็จ ซึ่งเป็นผลมาจากแนวคิดปลดแอกประเทศจากลัทธิอาณานิคม อินเดีย ตะวันออกเนเธอร์แลนด์ แม็คกีก็มองว่าแนวคิดนี้เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้อินโดนีเซียมี ความเชื่อมั่นต่ออำนาจของตนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยแนวคิดชาตินิยม

³⁰ นโยบายเผชิญหน้าเป็นนโยบายที่รัฐบาลประชาธิปไตยประกาศขึ้นในปี ค.ศ.1963 เพื่อต่อต้านการก่อตั้ง สหพันธรัฐมาเลเซีย ดู Robert Cribb and Audrey Kahin, *Historical Dictionary of Indonesia*, p. 88.

อินโดนีเซีย ซึ่งอินโดนีเซียมองว่านโยบายเผชิญหน้าเป็นการปกป้องอินโดนีเซียจากการคุกคามของอิทธิพลลัทธิอาณานิคมที่ยังคงหลงเหลืออยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และอาจเป็นภัยคุกคามต่อลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียได้³¹

กรอบการศึกษาอินโดนีเซียในมิติด้านชาตินิยม กลายเป็นหัวข้อสำคัญและเป็นจารีตของการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียของนักวิชาการตะวันตก และเป็นแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาของแม็คกีเช่นกัน เมื่อมองในมิติของชาตินิยมทำให้เห็นว่ารัฐบาลอินโดนีเซียให้ความสำคัญของการกำหนดเขตแดนอินโดนีเซียในช่วงเรียกร้องเอกราช ในขณะนั้นได้มีการเสนอแนวคิด“อินโดนีเซียรายา”ของโมฮัมหมัด ยามิน (Mohammad Yamin) นักวิชาการอิสระผู้สนใจศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย แนวคิดอินโดนีเซียรายาของเขาได้มีการอ้างสิทธิเหนืออาณาเขตครอบคลุมพื้นที่อินโดนีเซียในปัจจุบันตลอดจนดินแดนของมาเลเซีย แต่โมฮัมหมัด ฮัตตา (Mohammad Hatta, 1902-1980) รองประธานาธิบดีคนแรกของอินโดนีเซียปฏิเสธแนวคิดของยามิน โดยฮัตตายอมรับอาณาเขตของอินโดนีเซียที่มีขนาดเท่ากับดินแดนอาณานิคมอินเดียนตะวันออกเฉียงเหนือของเนเธอร์แลนด์เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งกับอังกฤษ อย่างไรก็ตาม แม็คกีเห็นว่าถึงแม้ว่าแนวคิดอินโดนีเซียรายาจะถูกยกเลิกไป แต่แนวคิดดังกล่าวก็ยังมีอิทธิพลต่อสำนึกของความเป็นพวกพ้องหรือพี่น้องที่มีประวัติศาสตร์ร่วมกันมาตั้งแต่ครั้งโบราณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเกาะกาลิมันตันหรือบอร์เนียว แม็คกีมองว่าความรู้สึกภูมิใจในประวัติศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่ในครั้งเก่าก่อนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้อินโดนีเซียออกนโยบายเผชิญหน้าและช่วยเหลือการเรียกร้องของบอร์เนียวเหนือที่ต้องการเป็นอิสระและไม่เข้าเป็นส่วนหนึ่งของสหพันธ์มาเลเซีย ซึ่งเท่ากับเป็นการรักษาอำนาจของอังกฤษเอาไว้ในมาเลเซีย ข้อนี้แม็คกีมองว่าเป็นประเด็นหลักที่มีความสำคัญมากกว่าที่ทำให้อินโดนีเซียมองว่าตนเองกำลังโดนคุกคามจากลัทธิอาณานิคม ชาวอินโดนีเซียเห็นว่าประเทศตะวันตกเป็นภัยคุกคามอินโดนีเซีย เพราะประเทศเหล่านั้นต้องการเข้ามามีอำนาจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แนวคิดชาตินิยมอินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราชได้มีความประสงค์เพื่อปลดปล่อยดินแดนอาณานิคมอินเดียนตะวันออกเฉียงเหนือของเนเธอร์แลนด์ ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่ในเขตการปกครองอาณานิคมเนเธอร์แลนด์เดิมแต่ต้องการปลดปล่อยดินแดนภายใต้อาณานิคมอื่นๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นผลมาจากผู้นำอินโดนีเซียต้องการให้ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการปกครองโดยชาวพื้นเมือง แม็คกีมองว่าการดำเนินนโยบายนี้ ชูการ์โนไม่ได้มุ่งหวังให้เกิดความสันติเพียงเท่านั้น แต่ยังคงหวาดระแวงการสนับสนุนของอังกฤษต่อมาเลเซีย ซึ่งอาจเป็นภัยคุกคามต่อรัฐบาลอินโดนีเซีย รวมทั้งเป็นอันตรายต่อการปฏิวัติอินโดนีเซียเช่นกัน³²

³¹ J. A. C. Mackie, *Konfrontasi: The Indonesia-Malaysia Dispute 1963-1966* (London: Oxford University Press, 1974), p. 1.

³² *Ibid.*, p. 201.

แม้ค็ก็เห็นว่าอินโดนีเซียมองลัทธิอาณานิคมเป็นภัยคุกคามต่อลัทธิชาตินิยมของตน และเป็นประเด็นที่สำคัญกว่าการช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้าน แม้ค็ก็เห็นว่าความหวาดระแวงนี้เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้นโยบายนี้เป็นประโยชน์ต่อฐานการเมืองที่ไม่มั่นคงของซูการ์โน และใช้เรียกคะแนนนิยมให้แก่รัฐบาล รัฐบาลอินโดนีเซียมองว่าการประกาศเอกราชของประเทศมาเลเซียทั้งที่ยังคงอยู่ภายใต้อำนาจของอังกฤษ ไม่ทำให้มาเลเซียเป็นประเทศเอกราช แต่ยังคงเป็นประเทศอาณานิคมและเป็นภัยคุกคามที่สำคัญต่ออินโดนีเซีย อินโดนีเซียยังคงเชื่อมั่นในวิถีทางเรียกร้องเอกราชตามอย่างของตน ซึ่งเชื่อว่าเป็นหนทางเดียวในการเรียกร้องเอกราชจากตะวันตก แม้ค็ก็เห็นว่าปัจจัยนี้ทำให้รัฐบาลตวนกู อับดุลราห์มานของมาเลเซียไม่เคยได้รับความไว้วางใจจากอินโดนีเซีย³³ และมองว่าเอกราชของมาเลเซียในครั้งนี้เป็นเอกราชเทียมที่ไม่เคยมีอำนาจการปกครองตนเองอย่างแท้จริงเช่นประเทศเอกราชอย่างอินโดนีเซีย ข้ำร้ายเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนเชื้อสายจีนและกลุ่มคนมาเลย์ในปี ค.ศ. 1964 เป็นเหตุการณ์ที่แสดงออกถึงการขาดจิตวิญญาณ (Semangat) ตามแนวคิดปฏิวติของพลเมืองมาเลเซีย³⁴

การศึกษาของแม้ค็ก็ทำให้เห็นอิทธิพลของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซีย ซึ่งไม่ได้มีบทบาทเพียงแค่การสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่ชาติอินโดนีเซียเท่านั้น แต่แนวคิดชาตินิยมยังมีอิทธิพลต่อการดำเนินนโยบายการต่างประเทศของอินโดนีเซียด้วยเช่นกัน การศึกษาของแม้ค็ก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของนักวิชาการชาวตะวันตกเพื่อสร้างความเข้าใจทำที่ทางด้านการต่างประเทศของรัฐบาลอินโดนีเซียในยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำ รัฐบาลอินโดนีเซียได้ใช้แนวคิดชาตินิยมในการดำเนินนโยบายการต่างประเทศ เฮอร์เบิร์ต ฟีธ (Herbert Feith, 1930-2001) แห่งมหาวิทยาลัยไมนาซ กลับพบว่าการพัฒนาของอินโดนีเซียไม่ได้ถอยห่างจากรากฐานของการปกครองตามอย่างนโยบายจริยธรรม แต่รัฐบาลอินโดนีเซียในยุคเอกราชสานต่อนโยบายดังกล่าวโดยมีลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียเป็นแกนแท้ของการปกครอง ฟีธเห็นว่าลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียได้ก่อตัวและพัฒนาความเข้มแข็งอย่างมากในยุคการยึดครองของญี่ปุ่น ซึ่งเป็นการจัดระเบียบองค์กรทางสังคมที่สำคัญของอินโดนีเซียในยุคเอกราช³⁵

ฟีธเน้นการศึกษาสังคมอินโดนีเซียตามอย่างนักวิชาการตะวันตกที่มีความเชื่อว่าการบวนการทำให้เป็นตะวันตกของระบอบอาณานิคมได้ทำให้อินโดนีเซียมีวิถีคิดเป็นตะวันตก ซึ่งกระบวนการทำให้เป็นตะวันตกได้สถาปนาตนอย่างมั่นคงและเป็นส่วนหนึ่งของความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อสังคมชาวพื้นเมือง วิถีความเป็นตะวันตกได้ถูกยึดมั่นอยู่ในความคิดของนักวิชาการที่ศึกษาวัฒนธรรมลูกผสมของประเทศโลกที่สามหลังยุคอาณานิคมมาตลอด และมีความเชื่อว่า

³³ J. A. C. Mackie, *Konfrontasi*, p. 202.

³⁴ *Ibid.*, p. 203.

³⁵ Herbert Feith, *The Decline of Constitutional Democracy in Indonesia* (Jakarta: Equinox, 2007), p. 17.

วัฒนธรรมกลุ่มผสมดังกล่าวจะสามารถพัฒนาไปตามอย่างโลกตะวันตกได้ ทำให้พิธีมองหาความเปลี่ยนแปลงของระบอบการเมืองอินโดนีเซียที่ละทิ้งโลกแบบจารีตสู่โลกสมัยใหม่ตามอย่างตะวันตก เขามองเห็นการต่อสู้ระหว่างกลุ่มนักการเมืองอนุรักษ์นิยมและกลุ่มนักการเมืองก้าวหน้าได้แก่ กลุ่มนักการเมืองที่ได้รับการศึกษาแบบแผนตะวันตก พิธีเห็นว่านักการเมืองเหล่านั้นได้ละทิ้งแนวคิดแบบจารีตไปอย่างสิ้นเชิง กลุ่มนักการเมืองที่นิยมแนวคิดตะวันตกเหล่านี้ได้สรรสร้างและรวมกลุ่มของตนเองเป็นพรรคการเมืองในยุคเอกราช นอกจากนี้ยังมีนักการเมืองกลุ่มอนุรักษ์นิยมที่ยึดติดกับการเมืองตามอย่างวัฒนธรรมชวา นักการเมืองกลุ่มนี้ได้มีพฤติกรรมทางการเมืองตามอย่างแนวคิดแบบวัฒนธรรมชวาที่ผสมกับแนวคิดสมัยใหม่ หลังจากโลกของชาวอินโดนีเซียได้เปลี่ยนแปลงจากการปกครองโดยรัฐบาลจารีตเป็นรัฐบาลอาณานิคมอินเดียตะวันออกของเนเธอร์แลนด์ และความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมหลังการได้รับเอกราช ทำให้ชาวพื้นเมืองมีบทบาทด้านการเมืองการปกครองประเทศ บัจจัยดังกล่าวส่งผลให้กลุ่มชนชั้นนำเก่าและกลุ่มชนชั้นนำใหม่หรือกลุ่มนักชาตินิยมได้ก้าวข้ามผ่านกำแพงชนชั้น (Social Barrier) ซึ่งเป็นตัวกำหนดบทบาทหน้าที่ของประชาชนในยุคจารีตสู่สังคมที่มีความเท่าเทียมกันในการแข่งขันด้านการเมืองและระบบราชการ³⁶ ระบบราชการได้กลายเป็นศูนย์กลางของอำนาจที่ชักจูงให้กลุ่มชนชั้นนำทั้งเก่าและใหม่หันเข้ามาช่วงชิงอำนาจด้านการปกครอง กลุ่มชนชั้นนำที่มีอุดมการณ์เดียวกันได้รวมตัวกันก่อตั้งเป็นพรรคการเมือง พรรคการเมืองได้กลายเป็นศูนย์กลางที่ยึดเหนี่ยวกลุ่มคนที่มีอุดมการณ์และชาติพันธุ์เดียวกัน การก่อตั้งพรรคการเมืองจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือของนักการเมืองอินโดนีเซียที่ต้องการช่วงชิงและแสดงออกถึงความเป็นตัวตนของกลุ่มคนและสังคมหลายเชื้อชาติของพหุสังคมอินโดนีเซีย

พิธีเห็นว่าความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นมาจากอิทธิพลของแนวคิดชาตินิยมอินโดนีเซียซึ่งเป็นกระแสของการเรียกร้องเอกราชให้แก่ชาติอินโดนีเซียตั้งแต่ปลายยุคอาณานิคมจนกระทั่งยุคเอกราช แนวคิดชาตินิยมส่งเสริมให้มีการรวมตัวของชาวอินโดนีเซียที่มีอุดมการณ์เดียวกันเพื่อต่อต้านลัทธิอาณานิคม ซึ่งในยุคเอกราช พรรคการเมืองอินโดนีเซียมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่มีความเด่นชัดขึ้น การเปลี่ยนแปลงจากกลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องเอกราชมาเป็นพรรคการเมือง ทำให้พรรคการเมืองหันเข้าช่วงชิงอำนาจในรัฐสภาเพื่อให้บรรลุอุดมการณ์ทางการเมือง อุดมการณ์ของพรรคการเมืองกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้พรรคการเมืองได้รับเสียงสนับสนุนจากสมาชิกอย่างเสมอมา พิธีเห็นว่าการช่วงชิงอำนาจของพรรคการเมืองในรัฐสภาเป็นการตอบสนองต่อผู้สนับสนุนในรูปแบบกลุ่มทางสังคมในโลกพหุสังคมของอินโดนีเซีย การช่วงชิง

³⁶ Herbert Feith, *The Decline of Constitutional Democracy in Indonesia*, p. 101.

ความเป็นใหญ่ในรัฐสภาของพรรคการเมืองจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะสภาเป็นพื้นที่ของการแสดงความคิดเห็นและอุดมการณ์ของกลุ่มปัจเจกที่เป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมืองเหล่านั้น³⁷

พีธยังเห็นว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาตามอย่างตะวันตกเป็นเส้นทางสู่การสร้างความเป็นเอกภาพแก่สังคมอย่างแท้จริงของอินโดนีเซีย เขาสนับสนุนแนวคิดนี้โดยชี้ให้เห็นถึงความวุ่นวายในยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำ ซึ่งประธานาธิบดีซูการ์โนอ้างว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นการกระทำเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่สังคมอินโดนีเซียหลังจากเกิดความวุ่นวายในรัฐสภาตามอย่างตะวันตกที่ผ่านมา แต่พีธเห็นว่าประชาธิปไตยแบบชี้นำไม่ได้สร้างเอกภาพที่แท้จริงแต่ได้เปิดช่องทางให้เกิดการสะสมอำนาจของกลุ่มทางการเมืองกลุ่มใหญ่ อันได้แก่กองทัพและพรรคคอมมิวนิสต์ ซึ่งนำไปสู่การสร้างฐานอำนาจของกลุ่มอภิสิทธิชนทางการเมือง³⁸ กลุ่มใหม่ในระบบประชาธิปไตยแบบชี้นำ อีกทั้งประชาธิปไตยแบบชี้นำยังส่งเสริมให้สร้างฐานอำนาจของประธานาธิบดีต่อไป ด้วยการแสวงหาผู้สนับสนุนจากกลุ่มผู้นำพรรคการเมืองและมวลชนเพื่อสร้างความสมดุลให้แก่อำนาจทางการเมืองของประธานาธิบดีเอง ทำให้ประธานาธิบดีหันหน้าเข้าหาพรรคคอมมิวนิสต์ที่มีฐานเสียงจากกลุ่มรากหญ้าในสังคมและใช้พรรคคอมมิวนิสต์เพื่อคานอำนาจกับกองทัพอินโดนีเซีย ความประสงค์ของประธานาธิบดีที่จะแสวงหาอำนาจและความมั่นคงทางการเมือง ทำให้พีธตัดสินว่ายุคประชาธิปไตยอินโดนีเซียถึงคราวสิ้นสุดและเหลือเพียงชื่อเท่านั้น³⁹

พีธมองว่าการล่มสลายของระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาตามอย่างตะวันตกได้ทำให้พรรคการเมืองมีการเคลื่อนไหวนอกสภา เพราะพรรคการเมืองขาดพื้นที่ในการช่วงชิงอำนาจทางการเมือง พีธเห็นว่าระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาได้สร้างพื้นที่การต่อสู้และเปลี่ยนแปลงวิถีของการเมืองอินโดนีเซียจากการเคลื่อนไหวด้วยความรุนแรงนอกสภาเป็นการเคลื่อนไหวภายใต้โครงสร้างทางการเมือง พีธเห็นว่าระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาเป็นหนทางเดียวที่จะทำให้ประเทศหลายเชื้อชาติอย่างอินโดนีเซียสามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้ เขาไม่ยอมรับวิถีการปกครองแบบชวาของซูการ์โน เพราะพีธเห็นว่าเป็นระบอบที่ส่งเสริมให้เกิดชนชั้นอภิสิทธิชนและทำให้เกิดการแบ่งแยกในสังคมอินโดนีเซียตั้งแต่รากหญ้าจนกระทั่งไม่สามารถควบคุมประเทศได้อีกต่อไป⁴⁰

การอภิปรายเกี่ยวกับอิทธิพลของวัฒนธรรมชวาที่ส่งผลต่อการปกครองประเทศในยุคหลังการได้รับเอกราชสะท้อนทัศนะของพีธ ซึ่งเห็นว่าสังคมการเมืองอินโดนีเซียมีความจำเป็นต้อง

³⁷ Herbert Feith, *The Decline of Constitutional Democracy in Indonesia*, p. 124.

³⁸ *Ibid.*, p. 577.

³⁹ *Ibid.*, p. 592.

⁴⁰ *Ibid.*, p. 601.

เปลี่ยนแปลงไปเป็นประชาธิปไตยตามอย่างตะวันตก อันเป็นระบอบการปกครองที่มีประสิทธิภาพ และสามารถเข้าถึงความต้องการของสังคมอินโดนีเซียได้ ขณะที่นักการเมืองกลุ่มนิยมตะวันตกซึ่งเป็นกลุ่มคนนอกสังคมเกษตรกรรมของชาว และม็อดมการณที่จะเปลี่ยนแปลงประเทศให้เข้าสู่ประชาธิปไตยเป็นความหวังที่สำคัญของสังคมอินโดนีเซียและสามารถสร้างความเป็นเอกภาพที่แท้จริงให้แก่ประเทศได้ พิธมองว่าวิถีการปกครองแบบชาวได้กลายเป็นเครื่องบั่นทอนการพัฒนาประเทศและไม่อาจสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่ประเทศได้อย่างแท้จริง⁴¹

อย่างไรก็ตาม เบนด้าปฏิเสธแนวคิดของพีธที่เห็นว่า การศึกษาสังคมอินโดนีเซียแสดงให้เห็นถึงความบกพร่องของการศึกษาอินโดนีเซียในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เนื่องจากแนวคิดของพีธเป็นแนวคิดแบบเน้นยุโรปเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นแนวคิดที่นักอินโดนีเซียศึกษาพยายามหลีกเลี่ยงและหันมาใช้แนวคิดที่เน้นอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นแนวคิดที่เน้นการศึกษาอินโดนีเซียจากภายใน การศึกษาของพีธที่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดยุโรปเป็นศูนย์กลางดังจะเห็นได้จากการเน้นการศึกษาความเปลี่ยนแปลงของสังคมอินโดนีเซียและการเกิดขึ้นของชาตินิยมหัวตะวันตก ซึ่งต่อมากลายเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อสังคมการเมืองอินโดนีเซียนั้น ทำให้แนวทางของพีธที่เหยียดแผนการพัฒนาประชาธิปไตยของตะวันตกที่ถูกจัดสรรขึ้นไม่สามารถอธิบายสังคมอินโดนีเซียได้อย่างแท้จริง เบนด้าเห็นว่าเป็นเรื่องไม่เหมาะสมที่จะนำแผนการพัฒนาตะวันตกไปสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของอินโดนีเซีย และกล่าวว่าการพัฒนาการประชาธิปไตยของอินโดนีเซียล่มสลายลงจากการประกาศใช้นโยบายประชาธิปไตยแบบชี้นำ เบนด้าเห็นว่าประชาธิปไตยแบบชี้นำเป็นความเปลี่ยนแปลงเพียงส่วนหนึ่งของการพัฒนาการทางการเมืองของอินโดนีเซีย แต่การศึกษาการเมืองอินโดนีเซียควรมองในปัจจัยของวัฒนธรรมประเพณีของสังคมชาว ซึ่งปัจจัยนั้นได้รับเลือกเข้ามาใช้ในการแก้ไขปัญหาทางการเมืองที่ไร้เสถียรภาพของประธานาธิบดีซูการ์โน แม้อินโดนีเซียเป็นประเทศที่ดำเนินการปกครองแบบประชาธิปไตยตามอย่างอิทธิพลของตะวันตก และการปกครองรูปแบบประชาธิปไตยดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มปัญญาชนหัวตะวันตก แต่ปัจจัยดังกล่าวก็ไม่สามารถสรุปได้ว่าอิทธิพลของตะวันตกได้เข้าแทนที่อิทธิพลจารีตของอินโดนีเซียอย่างหมดสิ้นไปเสียได้ทีเดียว การศึกษาอินโดนีเซียจำเป็นต้องเข้าใจสังคมของอินโดนีเซียมากกว่าการใช้แนวทฤษฎีของตะวันตกเป็นเครื่องมือในการสังเคราะห์ความรู้จากอินโดนีเซียเพียงมิติเดียว⁴²

⁴¹ Herbert Feith, *The Decline of Constitutional Democracy in Indonesia*, p. 604.

⁴² Harry J. Benda, "Democracy in Indonesia," *Journal of Asian Studies* 23, 3 (May 1964): 449-456.

2.1.2 การศึกษาประวัติศาสตร์ชาวของนักประวัติศาสตร์ชาวตะวันตกเพื่อเข้าใจสังคมอินโดนีเซียร่วมสมัย

การศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองอินโดนีเซียแบบเน้นตะวันตกเป็นศูนย์กลาง ทำให้เกิดข้อกังขาต่อทิศทางการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย เนื่องจากแนวทางดังกล่าวไม่สามารถอธิบายความเปลี่ยนแปลงของสังคมอินโดนีเซียในยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำตลอดจนยุคระเบียบใหม่ของอินโดนีเซียได้ และเนื่องจากการศึกษาที่เน้นการเมืองเป็นหลักได้ละเลยการศึกษาด้านสังคมและวัฒนธรรมของอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสังคมอินโดนีเซียในยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำและยุคระเบียบใหม่ ส่งผลให้นักวิชาการหันไปศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคการบังคับเพาะปลูกและนโยบายจริยธรรม เนื่องมาจากยุคดังกล่าวเป็นยุคที่สังคมอินโดนีเซียเริ่มรับกระแสความเป็นสมัยใหม่จากรัฐบาลอาณานิคม และเป็นยุคที่มีความสำคัญในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ของชาวพื้นเมืองจากยุคจารีตมาเป็นยุคสมัยใหม่ของสังคมอินโดนีเซีย การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสังคมอินโดนีเซียและสังคมยุโรป โดยเฉพาะชาวต่างชาติในยุคอาณานิคมกลายเป็นประเด็นสำคัญที่ผลักดันให้นักประวัติศาสตร์สนใจในวิชาศึกษา นักประวัติศาสตร์กลุ่มนี้มองว่าการศึกษาวัฒนธรรมชาวสามารถนำมาอธิบายอิทธิพลขบวนการในสังคมอินโดนีเซียปัจจุบันได้ เนื่องจากอิทธิพลของวัฒนธรรมชาวมิบบาทสำคัญในการกำหนดท่าทีของรัฐบาลอินโดนีเซียต่อนโยบายภายในประเทศและต่างประเทศ ดังเห็นได้จากการที่อินโดนีเซียได้ประกาศนโยบายเผชิญหน้ากับมาเลเซียเพื่อสนับสนุนการเรียกร้องเอกราชของบรูไน ซึ่งเป็นประเทศที่มีความสัมพันธ์กับอินโดนีเซียมาอย่างยาวนาน ซึ่งหากมองอย่างผิวเผินอาจตัดสินว่านโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายที่เกิดขึ้นจากกระแสชาตินิยมอินโดนีเซีย แต่หากมองในบริบทของสังคมชาวแล้ว อาจกล่าวได้ว่านโยบายเผชิญหน้าได้รับอิทธิพลจากกระแสชาตินิยมโดยตรง โดยเฉพาะกรณีที่ประธานาธิบดีซูการ์โนมีนโยบายยึดดินแดนอิเรียนจาปาเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอินโดนีเซียในปี ค.ศ. 1961 (ขณะนั้นอิเรียนจาปาอยู่ในความครอบครองของเนเธอร์แลนด์) กรณีดังกล่าวเป็นผลมาจากการที่นักชาตินิยมอินโดนีเซียถือว่าดินแดนอิเรียนจาปาเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรมัชปาหิต ตามอย่างประวัติศาสตร์แบบเน้นชาวเป็นศูนย์กลาง ชาวชวามีความภูมิใจในประวัติศาสตร์ของมัชปาหิตที่แสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของชาวชวาในอดีต อีกทั้งนโยบายดังกล่าวยังแสดงศักยภาพและอำนาจของชาวชวาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย

เมอร์ล คาลวิน ริคเลฟส์ (Merle Calvin Ricklefs, 1943-) เห็นว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ชาวสมัยใหม่หรืออิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกต่อชวานั้นควรหันกลับไปศึกษาการสถาปนาอำนาจของบริษัทว็อดส์ที่ปัตตาเวียในชวาภาคตะวันตก ซึ่งตรงกับรัชสมัยของกษัตริย์อามังกูร์ตที่ 1

(Amangkurat I, 1646-1677) แห่งราชสำนักการ์ตาสุระ (Kartasura) ในชวาภาคกลาง ในรัชสมัยของพระองค์เป็นยุคที่อาณาจักรมะตะรัมในชวากลางตกต่ำมากที่สุด เนื่องมาจากราชสำนักการ์ตาสุระเผชิญกับการรุกรานจากระเด่น ตูโนโจโย (Raden Trunojoyo, 1649-1680) แห่งมาตุราตะวันตก เหตุการณ์นี้ทำให้ราชสำนักการ์ตาสุระแก้ปัญหาเฉพาะหน้าโดยร้องขอความช่วยเหลือจากบริษัทวีไอซีแลกกับค่าตอบแทน ซึ่งบริษัทวีไอซีตอบรับคำร้องขอของราชสำนักและร่วมกันต่อต้านกองทัพมาตุรา⁴³ แต่การสงครามในครั้งนั้นราชสำนักการ์ตาสุระได้พ่ายแพ้และกษัตริย์อามังกูรัตที่ 2 พระโอรสของกษัตริย์อามังกูรัตที่ 1 ได้ลี้ภัยและได้รับความช่วยเหลือจากคอร์เนลิสสเปลมัน (Cornelis Speelman, 1628-1684) ผู้สำเร็จราชการของบริษัทวีไอซี ทำให้กษัตริย์อามังกูรัตที่ 2 สามารถยึดอาณาจักรกลับคืนมาได้เป็นผลสำเร็จ และทำให้ราชสำนักมะตะรัมมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบริษัทวีไอซี ความสัมพันธ์ระหว่างราชสำนักมะตะรัมและบริษัทวีไอซีได้สิ้นสุดหลังจากสเปลมันเสียชีวิตลง ทำให้กษัตริย์อามังกูรัตที่ 2 ทรงเสียพระทัยเป็นอันมาก และทรงเปรียบสเปลมันเป็นเสมือนบิดาของพระองค์ ริคเลฟส์มองว่าความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทและราชสำนักว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลความสัมพันธ์จึงสิ้นสุดลงหลังจากการเสียชีวิตของสเปลมัน⁴⁴ เพราะความสัมพันธ์เช่นนี้เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ยั่งยืนและสามารถเปลี่ยนแปลงได้ไปตามสถานการณ์และบริบททางสังคม

ริคเลฟส์มองว่าควรพิจารณาการร่วมมือของราชสำนักการ์ตาสุระและบริษัทวีไอซีที่จุดมุ่งหมายของแต่ละกลุ่มอำนาจทั้งวีไอซีและราชสำนักชวา บริษัทมีความมุ่งหวังในผลประโยชน์ด้านการค้าและความคุ้มครองจากราชสำนักชวา ส่วนราชสำนักชวาต้องการเสถียรภาพทางการเมืองและความมั่นคงจากการค้า การช่วยเหลือของสเปลมันต่ออามังกูรัตที่ 2 มีจุดประสงค์เพื่อต้องการผลประโยชน์ทางการค้าและความปลอดภัยของบริษัทในชวา ริคเลฟส์มองว่าความปลอดภัยเป็นสิ่งที่บริษัทต้องการมากที่สุดเป็นเพราะว่าเทคโนโลยีทางการทหารของบริษัทและราชสำนักชวาไม่ได้มีความแตกต่างกันมาก อันเป็นผลมาจากการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกัน อีกทั้งการร่วมรบระหว่างราชสำนักชวาและวีไอซีได้ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนกลยุทธ์ในการศึกะหว่างกัน แต่ริคเลฟส์เห็นว่ากองทัพวีไอซีมีความชำนาญและการฝึกฝนมากกว่ากองทัพชวา ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้กองทัพวีไอซีมีศักยภาพทางการทหารมากกว่ากองทัพชวา

แม้ว่าความสัมพันธ์ด้านการค้าและการทหารระหว่างราชสำนักและชาวยุโรปเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางด้านวัฒนธรรม แต่ริคเลฟส์เห็นว่าความสัมพันธ์ด้านการทหารและการค้าเป็นสื่อกลางของการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างยุโรปและชวา สังคม

⁴³ M. C. Ricklefs, *War, Culture and Economy in Java 1677-1726: Asian and European Imperialism in the Early Kartasura Period* (Sydney: Allen & Unwin, 1993), p. 40.

⁴⁴ *Ibid.*, pp. 80 - 83.

มุสลิมไม่ได้ขัดขวางการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม เพราะการยอมรับวัฒนธรรมและเทคโนโลยีของตะวันตกไม่ได้มีประเด็นของความขัดแย้งระหว่างคริสต์และมุสลิม ริคเคิลส์เห็นว่าเป็นผลมาจากอิทธิพลของวัฒนธรรมชาวที่มีรากฐานมาจากศาสนาฮินดูและพุทธ ซึ่งอิทธิพลของทั้งสองศาสนาได้ส่งผลต่อวัฒนธรรมหลวงของราชสำนักชวา ทำให้ราชสำนักชวาเป็นมุสลิมแต่ในนาม เพราะอิทธิพลวัฒนธรรมชาวได้ดูดกลืนอิทธิพลของศาสนาอิสลามให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชวาไป เช่นเดียวกับกับวัฒนธรรมยุโรปที่ถูกปรับเปลี่ยนให้เข้ากับวิถีของชวา ริคเคิลส์เห็นว่าการดูดกลืนวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมชวา เป็นผลมาจากรูปแบบสังคมชวาที่เป็นเมืองท่าการค้าและเป็นสังคมเปิดเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้โลกของชวาสามารถยอมรับและปรับตัวให้เข้ากับกระแสวัฒนธรรมใหม่ของโลกได้⁴⁵

ในการศึกษาประวัติศาสตร์ของราชสำนักชวาการศึกษารัฐธรรมนูญ (Mangkubumi, 1749-1792) ริคเคิลส์มองว่า ความสัมพันธ์ระหว่างราชสำนักชวาการศึกษารัฐธรรมนูญกับบริษัทวีไอซีเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะการร่วมมือในการทำสงครามเพื่อต่อต้านศัตรูของราชสำนักชวาการศึกษารัฐธรรมนูญ

หลังรัชสมัยของเสนอปอตี อาณาจักรมะตะรัมประสบปัญหาความขัดแย้งภายในจากการแย่งชิงราชสมบัติของเชื้อพระวงศ์ การแย่งชิงราชสมบัติได้เกิดขึ้นเรื่อยมาจนกระทั่งสมัยกษัตริย์ปาญูโวโนที่ 2 (Pakubuwono II, 1711-1749) ซึ่งเป็นกษัตริย์ที่อ่อนแอและไม่สามารถรักษาเสถียรภาพของราชสำนักไว้ได้ ทำให้อาณาจักรตกต่ำมากขึ้น ในสมัยปาญูโวโนที่ 3 (Pakubuwono III, 1732-1788) พระราชโอรสของกษัตริย์ปาญูโวโนที่ 2 ก็ไม่สามารถรักษาเสถียรภาพไว้ได้ ทำให้เจ้าชายมังกูมิได้เข้ามามีอำนาจในราชสำนักมะตะรัม ด้วยการสนับสนุนจากบริษัทวีไอซี ทำให้บริษัทวีไอซีได้เข้ามาควบคุมหัวเมืองชายทะเลเหนือของชวา บริษัทวีไอซีได้รับค่าตอบแทนเป็นกรรมสิทธิ์เหนือดินแดนชายฝั่งของชวาเหนือทั้งหมดในปี ค.ศ. 1740 ในสมัยปาญูโวโนที่ 3⁴⁶

การแบ่งแยกราชสำนักส่งผลให้เจ้านายของชวากลางซึ่งช่วงชิงความเป็นทายาทของอาณาจักรมาหิตโบราณต่างมีความรู้สึกรังเกียจว่าราชสำนักของตนมีสิทธิธรรมในการปกครองอาณาจักรมะตะรัม ส่งผลให้ทั้งราชสำนักสุการ์ตาและชวาภาคกลางสร้างระบบการปกครองตามแบบแผนของตนเองแต่ก็ยังคงยึดรูปแบบตามอย่างจารีตที่เคยปฏิบัติกันมาแต่ครั้งอดีต ริคเคิลส์มองปรากฏการณ์การแย่งชิงราชสำนักในครั้งนี้ว่ามีสาเหตุมาจากความต้องการแก้ปัญหาของกษัตริย์แห่งชวาภาคกลางเพื่อหลีกเลี่ยงการทำสงครามแย่งชิงอำนาจ ซึ่งเป็นไปตาม

⁴⁵ M. C. Ricklefs, *War, Culture and Economy in Java 1677-1726*, pp. 225-228.

⁴⁶ M. C. Ricklefs, *Jogjakarta under Sultan Mangkubumi 1749-1792: A History of the Division of Java* (London: Oxford University Press, 1974), p. 21.

พระราชดำริของสุลต่านมังกุบูมิ แต่การแก้ปัญหาโดยการแบ่งแยกราชอาณาจักรออกเป็นสองนครรัฐเพื่อหลีกเลี่ยงการทำสงครามก็ไม่ได้เป็นวิธีแก้ไขปัญหอย่างยั่งยืนแต่เป็นการสะสมปัญหาให้บานปลายออกไปในคริสต์ศตวรรษที่ 19–20 ทั้งสองราชสำนักต่างก็อ้างความเป็นกษัตริย์ตามจารีตโบราณของชาวากษัตริย์เป็นอวตารของเทพเจ้าซึ่งจะมีในโลกมนุษย์มีได้เพียงพระองค์เดียว⁴⁷

แนวคิดจารีตที่ว่ากษัตริย์ผู้ปกครองเกาะชวามีได้เพียงพระองค์เดียวทำให้ทั้งสองราชสำนักต่างสร้างระบบการปกครองที่มีแบบแผนของตนเอง เพื่อบ่งชี้ถึงสถานะของราชสำนักของตนที่เป็นศูนย์กลางของอาณาจักรมะตะรัม แต่การปฏิบัติเช่นนี้ไม่ได้เป็นหลักประกันถึงความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นองค์อธิปัตย์ที่เท่าเทียมกันระหว่างราชสำนักสุรการ์ตาและราชสำนักยกยอกการ์ตา แต่ยิ่งทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองราชสำนักยากที่จะร่วมมือกันในฐานะพันธมิตรทางการเมืองได้ ทำให้ราชสำนักสุรการ์ตาสร้างความสัมพันธ์กับบริษัทวีไอซี ซึ่งได้เริ่มขยายอิทธิพลจากชาวตะวันตกเข้ามาสู่ชวากลาง เนื่องมาจากราชสำนักชวาได้ยกย่องให้บริษัทวีไอซีผู้ครองปัตตาเวียเป็นผู้สืบสิทธิการครองดินแดนที่เคยเป็นราชอาณาจักรโบราณที่ชื่อว่าปาจาจาร์น (Pajajaran) ในชวาภาคตะวันตก ราชสำนักชวากลางถือว่าอาณาจักรปาจาจาร์นที่ปกครองโดยชาวซุนดาเป็นประเทศราชของชวากลาง และมีสถานะเป็นดินแดนต่างชาติที่มีความสัมพันธ์มาอันยาวนานกับราชสำนักชวากลาง แตกต่างจากราชสำนักยกยอกการ์ตาที่มองข้ามความสัมพันธ์กับดัชชีในฐานะรัฐพันธมิตร แต่มองบริษัทวีไอซีในฐานะมิตรส่วนตัวของเจ้าผู้ครองนครเสียมากกว่า อีกทั้งราชสำนักของยกยอกการ์ตายังมองว่าสถานะของบริษัทวีไอซีต่ำกว่าราชสำนักของตนเพราะว่าข้าหลวงของดัชชีที่ปัตตาเวียไม่มีอำนาจปกครองอันชอบธรรมเหนืออำนาจอธิปัตย์ของมะตะรัม⁴⁸

ริคเลฟส์เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างสังคมชวากับตะวันตกก่อนระบบการบังคับเพาะปลูกและนโยบายจริยธรรมมีลักษณะถ้อยทีถ้อยอาศัยและแสวงหาประโยชน์ร่วมกันของราชสำนักและบริษัทวีไอซี แตกต่างจากความสัมพันธ์ในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ที่ความสัมพันธ์ระหว่างชาวอินโดนีเซียและชาวดัชชีเปลี่ยนไปในลักษณะของความเป็นศัตรูและมีข้อขัดแย้งกันมากมายจนนำไปสู่การประกาศเอกราชของอินโดนีเซียในปี ค.ศ. 1945 หัวข้อการศึกษาสาเหตุความขัดแย้งระหว่างชาวอินโดนีเซียและชาวดัชชีในยุคอาณานิคมได้รับความสนใจจากนักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราช เพราะนักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียเห็นว่าความขัดแย้งในยุคอาณานิคมเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้เกิดลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซีย

⁴⁷ M. C. Ricklefs, *Jogjakarta under Sultan Mangkubumi 1749–1792*, p. 414.

⁴⁸ *Ibid.*, p. 413.

วินเซนต์ โจฮันเนส ฮูเบิร์ตุส ฮูเบิน(Vincentius Johannes Hubertus Houben, 1957-) มีความเห็นว่าการขยายตัวของอิทธิพลตะวันตกได้มีบทบาทต่อสังคมแบบจารีตอินโดนีเซีย เป็นความเปลี่ยนแปลงหนึ่งที่ยังคงดำเนินต่อมาจนกระทั่งในยุคปัจจุบัน การศึกษาจุดเริ่มต้นของอิทธิพลตะวันตกต่อราชสำนักชวากลางคือราชสำนักยกยอการีตาและสุการ์การีตาเริ่มขึ้นหลังจากสิ้นสุดสงครามชวาที่ก่อโดยเจ้าชายตีปอเนอกอรรแห่งราชสำนักยกยอการีตา ฮูเบินมองว่าระบบการบังคับเพาะปลูกเป็นจุดเริ่มต้นของความขัดแย้งระหว่างชาวพื้นเมืองกับรัฐบาลอาณานิคมอินเดียนตะวันออกของเนเธอร์แลนด์ ซึ่งได้ส่งผลต่อการเกิดขึ้นของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียในเวลาต่อมา เขาเห็นว่าลัทธิชาตินิยมเกิดจากพลวัตของสังคมชาวพื้นเมืองที่ต้องการต่อต้านกระแสจากโลกภายนอก เหตุการณ์สงครามชวาอาจนับได้ว่าเป็นจุดต้นกำเนิดของลัทธิอาณานิคม ซึ่งรัฐบาลอาณานิคมได้เผยแพร่ลัทธิอาณานิคมให้แก่ชาวชวา เนื่องจากรัฐบาลอาณานิคมต้องการสร้างเสถียรภาพในเกาะชวา หลังจากสงครามชวาได้สร้างความเสียหายแก่กิจการของรัฐบาลอาณานิคมอย่างมาก จากปัจจัยดังกล่าวทำให้รัฐบาลจัดตั้งระบบราชการเพื่อเป็นคนกลางในการติดต่อระหว่างรัฐบาลอาณานิคมและราชสำนักโดยตรง ฮูเบินมองว่าการเปลี่ยนแปลงท่าทีของรัฐบาลอาณานิคมครั้งนี้เป็นก้าวที่สำคัญของการแพร่ขยายความเป็นตะวันตกเข้าสู่ราชสำนักทั้งสอง โดยมีข้าราชการดัตช์เป็นสื่อกลางในการติดต่อระหว่างราชสำนักชวาและรัฐบาลอาณานิคม⁴⁹

ฮูเบินเห็นว่ารัฐบาลอาณานิคมได้ใช้อำนาจในการบังคับให้ราชสำนักชวาปรับเปลี่ยนให้เข้ากับกระแสความเป็นตะวันตก เพราะรัฐบาลอาณานิคมต้องการควบคุมราชสำนักชวาเพื่อปกป้องสิทธิ์และผลประโยชน์ของรัฐบาลอาณานิคม นอกจากนี้รัฐบาลอาณานิคมยังได้ก่อตั้งกองทหารในเขตแดนของราชสำนักชวาเพื่อปกป้องทรัพย์สินและคนในบังคับบริษัท อีกทั้งรัฐบาลอาณานิคมได้ก่อตั้งระบบการศาลเพื่อใช้ในการตัดสินคดีคนในบังคับรัฐบาลอาณานิคมในเขตการปกครองของราชสำนักชวา ฮูเบินเห็นว่าความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ราชสำนักของชวาต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบของระบบราชการและกฎหมายของตนให้สอดคล้องกับรัฐบาลอาณานิคม เพื่อรักษาอำนาจการปกครองของตนเองเหนือดินแดนเอาไว้⁵⁰

ราชสำนักชวาได้ปรับเปลี่ยนตนเองให้สอดคล้องกับนโยบายของดัตช์เพื่อรักษาความสงบในชวาเป็นเบื้องต้น แต่การปรับเปลี่ยนครั้งนี้ทำให้รัฐบาลอาณานิคมกลับมีอำนาจเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ราชสำนักชวาสูญเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตและความไร้เสถียรภาพทางการเงินของเจ้านายชวา ทำให้อำนาจบริหารของราชสำนักค่อยๆเสื่อมถอย จนในที่สุดฮูเบินเห็นว่าราชาแห่งชวากลาง

⁴⁹ Vincent J. H. Houben, *Kraton and Kumpeni: Surakarta and Yogyakarta, 1830-1870* (Leiden: KITLV Press, 1994), p. 19.

⁵⁰ Ibid., p. 143.

มีสถานะเป็นเพียงแค่สัญลักษณ์ ส่วนอาณานิคมมีสถานะทางอำนาจการปกครองที่แท้จริง⁵¹ การเสริมสถานะทางการปกครองของรัฐบาลอาณานิคมสร้างความต้องการแสวงหาผลประโยชน์ของตนในดินแดนชวา ระบบการบังคับเพาะปลูกได้รับการพิจารณาว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำให้เป็นตะวันตก (Westernization) ได้ทวีความเข้มข้นพร้อมกับการเสื่อมถอยของกระแสจารีต ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือระบบการควบคุมกำลังพลและนโยบายทางภาษีในเขตการปกครองของรัฐบาลอาณานิคม ฐะเบ็นเห็นว่ามีส่วนสำคัญต่อกระแสยุโรปในสังคมชาวบ้าน ซึ่งได้พยายามชักจูงชาวชวาให้ออกจากอิทธิพลของเจ้าพื้นเมือง⁵² ถึงแม้ว่าอิทธิพลของรัฐบาลอาณานิคมได้พยายามบั่นทอนอำนาจของราชสำนักชวาอย่างต่อเนื่อง แต่ราชสำนักชวาทั้งสองยังคงสามารถประนีประนอมและรอดพ้นจากอำนาจทางการปกครองของรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ จนกระทั่งยุคหลังการได้รับเอกราชของอินโดนีเซีย ถึงแม้ว่าราชสำนักทั้งสองจะอยู่ในสถานะสิ้นไร้อำนาจในการปกครอง แต่ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าราชสำนักทั้งสองยังคงมีบทบาทสำคัญในเวทีการเมืองของอินโดนีเซีย โดยเฉพาะเป็นแบบอย่างแนวความคิดการปกครองของประธานาธิบดีอินโดนีเซียหลายสมัย ประธานาธิบดีอินโดนีเซียพยายามสร้างความชอบธรรมให้แก่ตนเอง โดยการสมรสกับเชื้อพระวงศ์ที่มาจากราชสำนักยกยอการีตาและราชสำนักสุรการ์ตา ซึ่งเป็นการแสดงอำนาจเชิงสัญลักษณ์ต่อสังคมอินโดนีเซีย⁵³

การศึกษาประวัติศาสตร์ชวาของนักวิชาการตะวันตกได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการอธิบายพฤติกรรมของผู้นำประเทศอินโดนีเซียหลังการได้รับเอกราช ซึ่งความเป็นชวาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีความเด่นชัดในยุคระเบียบใหม่ ทำให้เห็นวาทิทธิพลของวัฒนธรรมชวาได้กลายเป็นกระแสความเชื่อและค่านิยมหลักของสังคมชวาและอินโดนีเซีย เนื่องจากชาวชวาได้กุมอำนาจการเมืองการปกครองประเทศอินโดนีเซียไว้เป็นส่วนใหญ่ เห็นได้จากชาวชวาได้รับเลือกให้เป็นประธานาธิบดีของอินโดนีเซียทุกยุคทุกสมัย ยกเว้นประธานาธิบดี บาชารุদ্ดีน ยูซุฟ ฮาบิบี (Bacharuddin Jusuf Habibie, 1936-) ซึ่งเป็นชาวสุลาเวสีคนแรกที่ได้รับเลือกให้เป็นประธานาธิบดีของอินโดนีเซีย ความเคลื่อนไหวของกระแสชวานิยมในยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำและยุคระเบียบใหม่สามารถเทียบเคียงกับกระแสสมัยใหม่ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งได้เผยแพร่มาจากรัฐบาลอาณานิคม ในยุคเอกราชอิทธิพลของแนวคิดชวานิยมกลายเป็นภาพสะท้อนที่ทำให้เห็นว่ากระแสจารีตไม่เคยห่างหายไปจากสังคมอินโดนีเซีย แต่สามารถปรับตัวและพัฒนาให้ก้าวไปพร้อมพร้อมกับสังคม โดยสามารถดูดกลืนวัฒนธรรมสมัยใหม่หรือวัฒนธรรมจากภายนอกเข้า

⁵¹ Vincent J. H. Houben, *Kraton and Kumpeni*, p. 351.

⁵² *Ibid.*, p. 357.

⁵³ ในยุคหลังการได้รับเอกราช ราชสำนักชวาสามารถรักษาอำนาจทางจารีตของตนผ่านความสัมพันธ์กับประธานาธิบดี โดยเฉพาะประธานาธิบดีซูการ์โนและซูฮาร์โตได้สมรสกับเชื้อพระวงศ์ของราชสำนักทั้งสอง ดู *Ibid.*, p. 360.

เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมชาวเช่นเดียวกับการแพร่ขยายของลัทธิอาณานิคมที่ได้ครอบงำสังคมอินโดนีเซียในยุคอาณานิคม การละเลยการศึกษาแนวคิดชาวนิยมทำให้ไม่สามารถเข้าใจความเปลี่ยนแปลงของสังคมอินโดนีเซียในปัจจุบันได้ เพราะแนวคิดและค่านิยมชาวได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอินโดนีเซียในยุคประชาธิปไตยแบบชั้นนำและยุคระเบียบใหม่ ซึ่งจอห์น เพมเบอร์ตัน (John Pemberton, 1948-) เห็นว่าการเข้าใจแนวคิดชาวนิยมจะเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการเข้าใจสังคมชวายุคระเบียบใหม่ได้⁵⁴

นักอินโดนีเซียศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่ารัฐบาลอาณานิคมส่งเสริมให้สังคมชวาพัฒนาให้เข้ากับกระแสสมัยใหม่ เพราะนักอินโดนีเซียศึกษามองว่าราชสำนักชวาถูกกลืนรอนอำนาจและไม่สามารถตอบโต้กับรัฐบาลอาณานิคม ส่งผลให้แนวคิดชาวนิยมไม่เป็นที่แพร่หลายในสังคมอินโดนีเซียยุคอาณานิคม เพมเบอร์ตันได้เห็นแย้งกับแนวคิดนี้ว่า การถูกกลืนรอนอำนาจการเมืองการปกครองของราชสำนักชวาทำให้ราชสำนักหันมาให้ความสำคัญของพิธีกรรม ซึ่งราชสำนักเห็นว่าเป็นสัญลักษณ์ของการแสดงอำนาจต่อสังคมอินโดนีเซีย กล่าวได้ว่าพิธีกรรมเป็นสัญลักษณ์สะท้อนปฏิกิริยาของราชสำนักชวาต่อกระแสสมัยใหม่ ที่ได้ครอบครองอำนาจทางการเมืองในอินโดนีเซีย สังคมชวาจึงหันไปให้ความสำคัญในการส่งเสริมวัฒนธรรมชวาให้เข้มข้นมากขึ้น ซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนจากภายในสังคมชวามากกว่าจากภายนอก⁵⁵

การสถาปนาลัทธิความเชื่อแบบชวาได้รับอิทธิพลจากโลกอาณานิคมในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จากความกระหายใคร่รู้ของสังคมอาณานิคมส่งผลให้เกิดการศึกษาวัฒนธรรมชวาจากรัฐบาลอาณานิคม โดยรัฐบาลอาณานิคมได้ก่อตั้งสถาบันชวาศึกษา (Java Instituut) ในปี ค.ศ. 1919 สถาบันชวาศึกษาได้ตีพิมพ์บทความที่มีหัวข้อเกี่ยวกับองค์ความรู้ของชวาให้แก่โลกภายนอกและในสังคมอาณานิคมอินเดียตะวันออกของเนเธอร์แลนด์ เพมเบอร์ตันเห็นว่าสถาบันชวาศึกษาเป็นก้าวสำคัญของการถ่ายทอดวิถีชวาแก่สังคมอินโดนีเซีย โดยมีรัฐบาลอาณานิคมให้การสนับสนุน ปัจจุบันดังกล่าวทำให้วัฒนธรรมชวาได้ครอบงำชาวพื้นเมืองอินโดนีเซีย และทำให้วัฒนธรรมชวาได้รับยกย่องจากชาวพื้นเมืองให้เป็นวัฒนธรรมของสังคมอินโดนีเซียในที่สุด⁵⁶

การเข้ามาผูกขาดของวัฒนธรรมชวาต่อสังคมหมู่เกาะอินเดียนั้นได้เกิดความเปลี่ยนแปลงอีกครั้งหนึ่ง เมื่ออินโดนีเซียก้าวเข้าสู่ยุคเรียกร้องเอกราช ส่งผลให้เกิดชนชั้นนำกลุ่มใหม่ของอินโดนีเซียแทนที่กลุ่มเจ้าพื้นเมืองในยุคจารีต วัฒนธรรมชวาได้รับคัดเลือก (Recollections) จากชนชั้นนำในยุคระเบียบใหม่ ซึ่งมีการฟื้นฟูพิธีกรรมของชวาชั้นมาใหม่ทำให้ยุคระเบียบใหม่กลายเป็นยุคทองของวัฒนธรรมชวา จนถูกขนานนามว่ายุคฟื้นฟูของวัฒนธรรม

⁵⁴ John Pemberton, *On the Subject of "Java"* (Ithaca: Cornell University Press, 1994), p. 17.

⁵⁵ *Ibid.*, p. 70.

⁵⁶ *Ibid.*, p. 102-131.

ชาว (Javanese Renaissance)⁵⁷ เนื่องมาจากชนชั้นนายุคระเบียบใหม่ นำเอารูปแบบพิธีกรรมที่แสดงสัญลักษณ์ของอำนาจกษัตริย์ชาวเพื่อสร้างความชอบธรรมในการปกครองให้แก่ตนเอง เช่น ประธานาธิบดีซูฮาร์โตมักใช้พิธีกรรมแบบจารีตของชาวแสดงอำนาจต่อประชาชน ซึ่งยังคงมีโลกทัศน์แบบจารีตอยู่ เพมเบอร์ตันเห็นว่าชนชั้นนายุคระเบียบใหม่จำเป็นต้องใช้พิธีกรรมแบบจารีตของกษัตริย์ชาวเพื่อแสดงสิทธิธรรมในการปกครองประเทศต่อจากชนชั้นเจ้านายชาวในยุคโบราณ

ในยุคกระเบียบใหม่ได้มีการนำเสนอแนวคิดด้านความเชื่อจักรวาลวิทยาแบบจารีตของชาวในหลายรูปแบบ โดยเฉพาะการสร้างตามันมินิ (Taman Mini Indonesia Indah หรือ Beautiful Indonesia) อันเป็นโครงการของรัฐบาลในการสร้างอุทยานจำลองวิถีชีวิตและสถาปัตยกรรมของท้องถิ่นอินโดนีเซีย ในรูปแบบพิพิธภัณฑ์ ตามันมินิได้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของจิตวิญญาณและวัตถุ (spiritually and materially) ของกระบวนการกลายเป็นอินโดนีเซียในยุคกระเบียบใหม่ ซึ่งเป็นแนวคิดที่เน้นสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่ชาติอินโดนีเซีย เพมเบอร์ตันมองว่าตามันมินิกลายเป็นตัวแทนของสถานที่จริงในท้องที่ต่างๆของอินโดนีเซีย รูปจำลองต่างๆได้ทำหน้าที่เผยแพร่แนวคิดและความรู้สึกของท้องถิ่นอินโดนีเซีย รวมถึงความต้องการของประธานาธิบดีซูฮาร์โตและมาดามซิติ ฮาร์ตีนาห์ เทียน (Siti Hartinah Tien, 1923-1996) ภริยาของประธานาธิบดีซูฮาร์โตที่ต้องการสร้างความชอบธรรมในการปกครองอินโดนีเซีย ประธานาธิบดีได้สร้างพระราชวังสุการ์ตาจำลองเพื่อแสดงถึงอำนาจการปกครองของชาวและเป็นการแสดงอำนาจการปกครองของรัฐบาลชาวในยุคกระเบียบใหม่ เพมเบอร์ตันเห็นว่าพระราชวังสุการ์ตาจำลองแสดงถึงพัฒนาการของอำนาจชาวในอดีตที่ยังคงส่งผลต่อการเมืองอินโดนีเซียในยุคกระเบียบใหม่⁵⁸ เพมเบอร์ตันเห็นว่าวัฒนธรรมชาวในยุคกระเบียบใหม่ไม่เคยจากหายไปจากสังคมอินโดนีเซีย เพราะวัฒนธรรมชาวเป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมให้แก่รัฐบาลกระเบียบใหม่ ซึ่งมีความพยายามปรับปรุงวัฒนธรรมชาวให้เข้ากับวัฒนธรรมสมัยใหม่และสร้างกระแสชาตินิยมให้เป็นที่รู้จัก ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่ากระแสชาตินิยมได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอินโดนีเซียสมัยใหม่

ชาวศึกษาแสดงให้เห็นถึงความพยายามครั้งใหม่ของโลกตะวันตกในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของอินโดนีเซียยุคประชาธิปไตยแบบชั้นนำและยุคกระเบียบใหม่ ซึ่งนักวิชาการตะวันตกได้ตระหนักถึงความบกพร่องในการศึกษาสังคมอินโดนีเซียของพีธที่เน้นศึกษาอินโดนีเซียในมิติการเมืองเพียงอย่างเดียว การเน้นมิติทางการเมืองทำให้ไม่สามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับโลกของอินโดนีเซียในภาพรวมได้ การศึกษาของริคเลฟส์ ฮูเบิน และเพมเบอร์ตันสะท้อนความสนใจชาวศึกษาของบุคคลทั้งสาม เพื่อใช้ความรู้ที่ได้รับเป็นแนวทางทำความเข้าใจ

⁵⁷ John Pemberton, *On the Subject of "Java"*, p. 150.

⁵⁸ *Ibid.*, p. 153-160.

เข้าใจสังคมอินโดนีเซียในยุคเอกราช อันเป็นแนวทางที่ถูกละเลยจากนักวิชาการตะวันตกเสมอมา การศึกษาอินโดนีเซียในช่วงนี้จึงเป็นการก้าวสู่ทิศทางการศึกษาด้วยวิธีการทางสังคมศาสตร์ ซึ่ง การศึกษาดังกล่าวได้รับการสนับสนุนข้อมูลจากนักมานุษยวิทยา ส่งผลให้การศึกษา ประวัติศาสตร์อินโดนีเซียกลายเป็นการศึกษาที่เน้นมิติด้านสังคมและวัฒนธรรมอินโดนีเซียขึ้น อย่างมาก

2.1.3 แนวคิดการเรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ของ นักวิชาการชาวตะวันตก

นักประวัติศาสตร์ชาวตะวันตกศึกษาพัฒนาการของปัญญาชนอินโดนีเซียในปลายยุคอาณานิคมเพิ่มขึ้น เพื่อทำความเข้าใจแนวคิดการปกครองอินโดนีเซียในยุคเอกราช เพราะนักประวัติศาสตร์ชาวตะวันตกเชื่อว่าปัญญาชนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อนโยบายการปกครองอินโดนีเซียยุคหลังได้รับเอกราช โดยเฉพาะการทำความเข้าใจนโยบายต่างประเทศของอินโดนีเซียได้แก่ การเผชิญหน้าและการดำเนินการเกี่ยวกับดินแดนอิเรียนจาฮา ตลอดจนการศึกษาประวัติศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย ซึ่งเป็นหัวข้อสำคัญของประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคสงครามเย็น การสร้างสรรค์งานวิชาการอินโดนีเซียในหลายแขนงได้ทำให้เกิดความกระจ่างถึงตัวตนของอินโดนีเซียที่ค่อยๆ เติบโตขึ้นในสายตาของชาวต่างชาติ และเป็นบรรทัดฐานของการศึกษาอินโดนีเซียในยุคเอกราช ส่งผลให้การศึกษาอินโดนีเซียในยุคเอกราชไม่สามารถละเลยความรู้เกี่ยวกับลัทธิชาตินิยมและแนวคิดวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแนวคิดที่ไม่เคยจางหายจากสังคมอินโดนีเซีย แต่ได้ปรับเปลี่ยนตัวเองเข้ากับความเป็นสมัยใหม่ได้อย่างลงตัวและมีอิทธิพลต่อการเคลื่อนไหวของสังคมอินโดนีเซียอย่างมากในยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำและยุคระเบียบใหม่ กรอบการศึกษาข้างต้นได้ทำให้เกิดการเรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์อินโดนีเซียร่วมสมัยและทำให้สามารถเข้าใจประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในภาพรวมได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งนักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราชได้ใช้ทฤษฎีทางด้านสังคมศาสตร์เพื่ออธิบายประวัติศาสตร์อินโดนีเซียมากขึ้น

การเรียบเรียงประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่หรือประวัติศาสตร์ร่วมสมัยได้รับการกำหนดขอบเขตของการแบ่งแยกประวัติศาสตร์เก่าและใหม่ของอินโดนีเซีย ขณะนั้นเส้นแบ่งของประวัติศาสตร์อินโดนีเซียระหว่างยุคเก่าและใหม่ไม่ชัดเจน ความเกี่ยวเนื่องระหว่างยุคเก่าและใหม่จึงยากที่จะแยกแยะหรือแบ่งพื้นที่ และกลายเป็นความท้าทายของนักประวัติศาสตร์ในการหาคำตอบของเส้นแบ่งยุคประวัติศาสตร์เก่าและใหม่ ริคเลฟส์มองว่าการแบ่งประวัติศาสตร์อินโดนีเซียควรให้ความสำคัญกับการศึกษาอิทธิพลของประวัติศาสตร์ต่อสังคมอินโดนีเซีย

สมัยใหม่ การศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคที่ประเทศมีความเป็นเอกภาพ สามารถแบ่งออกได้เป็นสามช่วงคือ

1. การศึกษาวัฒนธรรมและศาสนาโดยเฉพาะการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการทำให้เป็นอิสลามของอินโดนีเซีย เริ่มต้นตั้งแต่คริสต์ศักราช 1300 อิทธิพลของกระบวนการทำให้เป็นอิสลามนี้ยังคงดำเนินอยู่ในสังคมอินโดนีเซียจนถึงทศวรรษที่ 2000

2. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชาวอินโดนีเซียและชาวยุโรป เริ่มขึ้นราวคริสต์ศักราช 1500 และยังคงสืบเนื่องมาถึงยุคร่วมสมัย

3. ประวัติศาสตร์นิพนธ์และงานเขียนในภาษาอินโดนีเซีย เช่น ภาษาชวา, ภาษามาเลย์ และอื่นๆ รวมทั้งภาษายุโรป ที่ยังคงมีความสำคัญในการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียทั้งสองยุค⁵⁹

ริคเลฟส์เริ่มการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ด้วยประเด็นเข้ามาของศาสนาอิสลาม โดยมองว่าความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในอินโดนีเซียที่เห็นอยู่ในทศวรรษที่ 2000 นั้น เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่สังคมอินโดนีเซียในด้านศาสนาและวัฒนธรรม การที่ศาสนาอิสลามได้เผยแพร่วัฒนธรรมอิสลามให้แก่คนพื้นเมืองในหมู่เกาะอินโดนีเซีย ทำให้ชาวอินโดนีเซียหันมานับถือศาสนาอิสลาม ริคเลฟส์มองว่ากระบวนการนี้ได้ดำเนินมาจนกระทั่งถึงทศวรรษที่ 2000 อันเป็นช่วงเวลาที่เขาเริ่มต้นผลิตงานประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ เป็นผลมาจากศาสนาอิสลามมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนตัวเองให้เข้ากับลัทธิความเชื่อท้องถิ่นของสังคมอินโดนีเซีย

สังคมชวาเป็นสังคมที่มีรากฐานความเชื่อมาจากสังคมฮินดู-พุทธที่มีความเหนียวแน่นและฝังรากลึกในราชสำนักชวาต่างๆ อิทธิพลของฮินดู-พุทธที่แข็งแกร่งทำให้ศาสนาอิสลามจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับอิทธิพลของศาสนาเก่าก่อน ริคเลฟส์เรียกกระบวนการนี้ว่าเป็นกระบวนการทำให้เป็นชวา (Javanization) มากกว่ากระบวนการทำให้เป็นอิสลาม (Islamization) ซึ่งมีความแตกต่างจากในอาณาจักรมะละกาที่กระบวนการอิสลามได้สถาปนาอย่างมั่นคงในสังคมของชาวพื้นเมือง ริคเลฟส์เห็นว่าเกิดจากความแตกต่างในด้านวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมของชวาที่เป็นแบบวัฒนธรรมการทำนา (Wet-rice Agriculture) และกลุ่มวัฒนธรรมของมะละกาซึ่งเป็นสังคมเมืองท่าที่มีการติดต่อกับโลกภายนอกมากกว่าสังคมเกษตรกรรม วัฒนธรรมการทำนามักมีความสัมพันธ์กันภายในสังคมอันเป็นผลมาจากความสามารถในการผลิตอาหารได้ด้วยตนเอง แตกต่างกับสังคมพ่อค้าที่มีความจำเป็นต้องดำรงชีพด้วยกิจกรรมด้าน

⁵⁹ M. C. Ricklefs, *A History of Modern Indonesia since c. 1300*, 3rd edition (London: Palgrave, 2001), p.

พาณิชย์กรรมร่วมกับสังคมอื่น โดยเฉพาะสังคมภายนอกเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สังคมพ่อค้าสามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงจากภายนอกได้ดีกว่าสังคมเกษตรกรรม⁶⁰

แต่อย่างไรก็ตาม ริคเลฟส์มองว่าในยุคการเข้ามาของศาสนาอิสลามนี้ไม่อาจนับได้ว่าเป็นยุคสมัยใหม่ของประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย ถึงแม้ว่าสังคมอินโดนีเซียจะมีพัฒนาการร่วมกันในด้านศาสนาอิสลาม แต่ศาสนาอิสลามไม่ได้เป็นพัฒนาการเดียวในสังคมอินโดนีเซีย เนื่องจากสังคมอินโดนีเซียในยุคนั้นใช้ภาษามลายูเป็นภาษากลางในการติดต่อกับกลุ่มชาวอินโดนีเซียเองและชาวต่างชาติ ซึ่งนำมาใช้ในกิจกรรมการค้าระหว่างกันเพียงเท่านั้น ริคเลฟส์เห็นว่าการเข้ามาของศาสนาอิสลามเป็นประวัติศาสตร์ช่วงหนึ่งก่อนที่จะกลายเป็นประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ ศาสนาอิสลามได้มีอิทธิพลต่อสังคมอินโดนีเซียในยุคอาณานิคม และถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองในการตั้งรับกับอิทธิพลของตะวันตก โดยเฉพาะอิทธิพลของรัฐบาลอาณานิคมที่ได้ขยายตัวเข้าสู่สังคมการเมืองอินโดนีเซียอย่างช้าๆ ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 18 โดยที่สังคมอินโดนีเซียไม่ทันระวังถึงอันตรายที่กำลังก่อตัวขึ้นในสังคมของตนเอง ก่อนหน้านั้นความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทวีไอซีและราชสำนักพื้นเมืองเป็นไปในรูปของความสัมพันธ์เพื่อผลประโยชน์ทางการค้าเป็นสำคัญมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 ริคเลฟส์มองว่าความสัมพันธ์อันเกื้อกูลประโยชน์ต่อกันได้จบลงเมื่อบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษได้เข้าปกครองอินโดนีเซีย ตามนโยบายของรัฐบาลอาณานิคมอินเดียตะวันออกของเนเธอร์แลนด์ระหว่าง ค.ศ. 1811-1816 เพื่อปกป้องไม่ให้ฝรั่งเศสเข้ามายึดครองอินโดนีเซีย นโยบายการปฏิรูปของอังกฤษได้กลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้สังคมอินโดนีเซียโดยเฉพาะชาวสุลต่านถึงการคุกคามจากอำนาจภายนอก ส่งผลให้เกิดสงครามชวาซึ่งนำโดยเจ้าชายดีปอเนกอรอ พระเชษฐาของสุลต่านฮาเม็งกูบูโวไนที่ 3 (Hamengkubuwana III) แห่งราชสำนักยกยาการ์ตา ซึ่งได้รับการศึกษาศาสนาอิสลามจากเปอซันเตรน การที่เจ้าชายดีปอเนกอรอทรงใช้ศาสนาอิสลามและความเชื่อแบบชวาเพื่อหาผู้สนับสนุนในการก่อสงครามครั้งนี้ ทำให้ริคเลฟส์มองว่าศาสนาอิสลามในยุคนี้ได้พัฒนารูปแบบเป็นเครื่องมือทางการเมือง รวมทั้งกลายเป็นจุดแบ่งแยกของสังคมพื้นเมืองที่นับถือศาสนาอิสลามออกจากกลุ่มของศาสนาคริสต์ ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มมุสลิมและคริสเตียนในอินโดนีเซีย ได้ส่งผลให้ชาวมุสลิมในอินโดนีเซียปรับตัวให้เข้ากับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมการเมืองอินโดนีเซียในยุคอาณานิคม และสงครามชวายังส่งผลต่อการปกครองของรัฐบาลอาณานิคมเนเธอร์แลนด์ในชวา ซึ่งรัฐบาลอาณานิคมได้ลดรอนอำนาจของเจ้าพื้นเมืองลง

อิทธิพลด้านการปกครองของรัฐบาลอาณานิคมได้ส่งผลต่อประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคเอกราช นโยบายของรัฐบาลอาณานิคมได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและโลกทัศน์ของชาวพื้นเมือง

⁶⁰ M. C. Ricklefs, *A History of Modern Indonesia since c. 1300*, p. 7-20.

อินโดนีเซีย ริคเลฟส์มองว่าความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเริ่มต้นขึ้นหลังจากรัฐบาลได้ออกนโยบายการบังคับเพาะปลูกบนเกาะชวา นโยบายดังกล่าวทำให้กลุ่มเจ้านายชวากลายเป็นบุคลากรของระบบราชการอาณานิคม และสามารถสร้างความมั่นคงทั้งทางการเมืองและทางการเงินให้แก่เจ้านายชวาได้ ปัจจุบันนี้ทำให้กลุ่มเจ้านายชวาเปิดรับกระแสสมัยใหม่มากขึ้นเพื่อแสวงหาช่องทางทางการเมืองมีตำแหน่งราชการ อีกทั้งนโยบายจริยธรรมในยุคต่อมาได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำให้ชาวพื้นเมืองเป็นตะวันตกอย่างแท้จริง ถึงจุดนี้การขยายตัวของอิทธิพลยุโรปได้ปรากฏอย่างเด่นชัด และได้ทำให้สังคมอินโดนีเซียเข้าสู่โลกทุนนิยม จากการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจและการเกิดขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรมในอินโดนีเซีย ริคเลฟส์มองว่าการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ทำให้สังคมอินโดนีเซียทั้งหมดได้รับกระแสสมัยใหม่ในวงกว้าง โดยเฉพาะการเกิดขึ้นของแรงงานในระบบโรงงานอุตสาหกรรมเป็นส่วนหนึ่งของการแยกตัวชาวพื้นเมืองออกจากวิถีการเกษตรในสังคมเกษตรกรรม อีกทั้งการส่งเสริมการศึกษาของรัฐบาลได้กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ชาวพื้นเมืองโดยเฉพาะชนชั้นเจ้าผู้ปกครองพื้นเมือง รูปแบบการดำเนินชีวิตตามวิถีตะวันตกทำให้เกิดกระแสชาตินิยมอินโดนีเซีย แต่กระแสตะวันตกก็ไม่ได้ขับเคลื่อนสังคมอินโดนีเซียในยุคอาณานิคมแต่เพียงกระแสเดียว กระแสศาสนาอิสลามเองก็ส่งอิทธิพลต่อสังคมอินโดนีเซียมากขึ้น จากการที่ครูสอนศาสนาอิสลามได้เผยแพร่ความรู้อิสลามแผนใหม่ในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม ส่งผลให้ครูสอนศาสนากลายเป็นชนชั้นนำทางสังคมที่มีบารมีแทนที่ชนชั้นเจ้าผู้ปกครอง⁶¹

ริคเลฟส์นำกระแสตะวันตกและกระแสอิสลามวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างชนชั้นนำของอินโดนีเซียสมัยใหม่ สรุปได้ว่ากระแสทั้งสองต่างมีทิศทางของตนที่ชัดเจนและเป็นคู่ขนานกันไปในคริสต์ศตวรรษที่ 20 กระแสทั้งสองต่างมุ่งสร้างกลุ่มชนชั้นกลางที่มีวิถีคิดและอุดมการณ์ที่มีความแตกต่างกัน โดยใช้การเรียนการสอนในโรงเรียนเป็นเครื่องมือสร้างบุคลากรที่มีอุดมการณ์ของกลุ่ม องค์ความรู้จากการอบรมสั่งสอนของกระแสทั้งสองผ่านโรงเรียนได้สร้างกลุ่มปัญญาชนที่มีความเป็นปัจเจกชนสูง ซึ่งในเวลาต่อมากลายเป็นกระบอกเสียงที่สำคัญในการเผยแพร่อุดมการณ์ของกลุ่มต่อไปในสังคมโดยผ่านงานเขียนและวรรณกรรมต่างๆ ซึ่งริคเลฟส์มองว่าเป็นกุญแจสำคัญของยุคการก่อตัวของลัทธิชาตินิยมต่อสังคมอินโดนีเซีย⁶² นอกจากนี้การเกิดขึ้นหนังสือพิมพ์และวารสารก็มีส่วนสำคัญในการเผยแพร่แนวคิดชาตินิยมอินโดนีเซียและดึงดูดให้กลุ่มชาวพื้นเมืองที่มีอุดมการณ์เดียวกันรวมตัวจัดตั้งเป็นกลุ่มต่างๆ ซึ่งกลายเป็นกลุ่มเคลื่อนไหวของนักชาตินิยมในเวลาต่อมา ตลอดจนนำพวกเขาเข้าสู่การต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราช

⁶¹ M. C. Ricklefs, *A History of Modern Indonesia since c. 1300*, p. 170.

⁶² *Ibid.*, p. 206.

อย่างไรก็ตาม อิทธิพลของกระแสกระบวนการอิสลามและกระบวนการทำให้เป็นตะวันตกในสังคมก็ยังคงดำเนินเรื่อยมาจนถึงทศวรรษที่ 2000 วิคเคิลส์ตั้งข้อสังเกตถึงการเคลื่อนไหวของกระแสทั้งสองที่ต่างหวังจะดูดกลืนสังคมอินโดนีเซียและมีพัฒนาการที่เด่นชัดมากขึ้นในยุคเรียกร็องเอกราชและยุคเอกราช กระแสอิสลามได้ดำเนินกิจกรรมของตนผ่านการเมืองในรัฐสภา รวมถึงก่อตั้งเป็นพรรคการเมืองเพื่อเคลื่อนไหวในทิศทางตามอย่างอุดมการณ์ที่กลุ่มตนต้องการ เห็นได้จากกรณีที่ประธานาธิบดีซูการ์โนผู้เป็นชาวมุสลิมชาวใต้ประกาศใช้ระบอบประชาธิปไตยแบบชี้นำ อันเป็นระบอบที่มีแบบแผนตามอย่างวัฒนธรรมชวา พิธีเห็นว่าการบังคับใช้ระบอบนี้ทำให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยในอินโดนีเซียสิ้นสุดลง เพราะประชาธิปไตยแบบชี้นำให้อำนาจการปกครองแก่ประธานาธิบดีเพียงผู้เดียวและขัดแย้งกับระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาที่ส่งเสริมบทบาทพรรคการเมือง⁶³ วิคเคิลส์เห็นว่าการประกาศใช้ประชาธิปไตยแบบชี้นำไม่ได้เป็นการยุติการปกครองแบบประชาธิปไตยในอินโดนีเซีย เขาเห็นว่าเป็นความขัดแย้งระหว่างนักการเมืองอนุรักษ์นิยม เช่นประธานาธิบดีซูการ์โน ที่มีความต้องการปรับเปลี่ยนการปกครองประเทศให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมชวา กับนักการเมืองก้าวหน้าเช่นฮัตตา ที่ต้องการให้อินโดนีเซียมีการปกครองแบบรัฐสภาตามอย่างประเทศประชาธิปไตยในโลกตะวันตก ซึ่งในยุคระเบียบใหม่ กระแสชาวนิยมได้กลายเป็นกระแสหลักของการเมืองอินโดนีเซีย แต่ความไร้เสถียรภาพทางการเมืองในช่วงปลายยุคระเบียบใหม่ก็ส่งผลให้กระแสปฏิรูปอิสลามและกระแสอิสลามดั้งเดิมกลับมีชีวิตชีวาอีกครั้งและดำเนินต่อมาภายใต้การอุปถัมภ์ของรัฐบาล ทำให้อิทธิพลของอิสลามเข้มแข็งขึ้น และมีอิทธิพลต่อการเมืองอินโดนีเซียมาจนถึงทศวรรษที่ 2000⁶⁴

วิคเคิลส์นำหลักการทางด้านสังคมศาสตร์มาช่วยอธิบายความเปลี่ยนแปลงของสังคมอินโดนีเซียร่วมกับการใช้แนววิเคราะห์ทางการเมือง นับเป็นแนวทางใหม่ที่ได้รับการนิยมนำมาใช้ในการเขียนประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 แนวทางดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากวงวิชาการเป็นอย่างดี และมีผู้นำไปใช้ในการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์อย่างแพร่หลาย รวมทั้งการเขียนหนังสือประวัติศาสตร์อินโดนีเซียของ เอเดรียน วิคเคอร์ส (Adrian Vickers, 1958-) ที่นำเสนอประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ โดยเน้นศึกษาความเปลี่ยนแปลงของสังคมอินโดนีเซียหลังนโยบายจริยธรรมและการก่อตัวของแนวคิดชาตินิยมอินโดนีเซียในยุคอาณานิคม วิคเคอร์สเน้นศึกษาความเป็นเอกภาพของอินโดนีเซียในความคิดของนักชาตินิยม ซึ่งเน้นย้ำความเป็นเอกภาพของอินโดนีเซียและต้องการเรียกร็องอิสรภาพจากอาณานิคม การศึกษาของวิคเคอร์สเป็นกรอบการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ที่เน้นแนวคิดชาตินิยม อันเป็น

⁶³ ดู Herbert Feith, *The Decline of Constitutional Democracy in Indonesia* (Jakarta: Equinox, 2007).

⁶⁴ M. C. Ricklefs, *A History of Modern Indonesia since c. 1300*, p. 313.

แนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการเมืองของอินโดนีเซียในยุคเอกราช และเป็นอัตลักษณ์ของชาติอินโดนีเซีย วิเคอร์สมองว่านักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียกระแสหลักมักให้ความสนใจศึกษาประวัติศาสตร์วีรบุรุษแห่งชาติอินโดนีเซียและเหตุการณ์ต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราช มากกว่าการศึกษาพัฒนาการด้านสังคม⁶⁵

การศึกษาประวัติศาสตร์แนวทางการนี้ได้เป็นกรอบการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ของวิเคอร์ส ทำให้การศึกษาของวิเคอร์สต้องคล้อยตามการศึกษาประวัติศาสตร์แนวทางนี้ เขาให้ความสำคัญกับการก่อตัวของชนชั้นกลางในอินโดนีเซียช่วงปลายสมัยอาณานิคม ซึ่งเขามองว่ากลุ่มชนชั้นนำอินโดนีเซียเป็นกลุ่มที่ได้รับกระแสตะวันตกผ่านการศึกษาในโรงเรียนแผนตะวันตก โดยเฉพาะการเผยแพร่คริสต์ศาสนาของมิชชันนารีชาวตะวันตก⁶⁶

การเผยแพร่แนวคิดตะวันตกแก่ชาวพื้นเมืองได้สร้างความเป็นตะวันตกให้แก่สังคมอินโดนีเซียและทำให้เกิดกลุ่มปัญญาชนในเขตเมือง แต่แนวคิดของตะวันตกก็ไม่สามารถที่จะเข้าแทนที่แนวคิดจารีตของสังคมได้ การแสดงออกของแนวคิดจารีตมักเกิดขึ้นจากความไม่พอใจของประชาชนต่อนโยบายของรัฐในรูปแบบการประท้วงหรือกบฏ วิเคอร์สเห็นว่าแนวคิดจารีตอินโดนีเซียเป็นแนวคิดที่มีความเชื่อมโยงกับยุครุ่งเรืองในอดีตของชาวพื้นเมือง ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้สังคมมีความรู้สึกรำลึกและโหยหาอดีตอันรุ่งเรืองของตน แต่ความเปลี่ยนแปลงของกระแสตะวันตกที่คืบคลานเข้าสู่สังคมทำให้เกิดความแตกแยกระหว่างชุมชนเมืองและชุมชนชนบท ซึ่งวิเคอร์สเห็นว่าความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้เกิดกบฏในประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ วิเคอร์สมองการขับเคลื่อนของชุมชนชนบทว่า การโหยหาความสุขในยุคทองของอดีตนั้น ได้ผลักดันให้เกิดวีรบุรุษในประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย ซึ่งมุ่งหมายจะปลดปล่อยอินโดนีเซียให้เป็นอิสระ วีรบุรุษอินโดนีเซียในยุคนี้มักอ้างอำนาจศักดิ์สิทธิ์เพื่อเรียกการสนับสนุนจากชาวพื้นเมืองอินโดนีเซีย⁶⁷

วิเคอร์สเห็นว่า การเคลื่อนไหวของกบฏชาวอินโดนีเซียที่อ้างอำนาจเหนือธรรมชาติทำให้ได้รับการสนับสนุนจากมวลชนอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีโลกทัศน์แบบจารีตอยู่ การเคลื่อนไหวของกบฏอินโดนีเซียมีความแตกต่างกับการเคลื่อนไหวของนักชาตินิยมอินโดนีเซียยุคแรก ได้แก่ การกบฏของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียในปี ค.ศ. 1926 ซึ่งการกบฏครั้งนั้นถูกปราบปรามอย่างรวดเร็ว วิเคอร์สเห็นว่าความล้มเหลวของนักชาตินิยมอินโดนีเซียในยุคแรกเกิดขึ้นจากแนวคิดชาตินิยม ซึ่งเป็นแนวคิดที่ใหม่ของสังคมอินโดนีเซีย ทำให้ไม่เป็นที่รู้จักของชาวชนบท เขาเห็นว่าสังคมอินโดนีเซียในยุคนี้ถูกจำกัดด้วยเส้นแบ่งของเมือง/ชนบท สมัยใหม่/จารีต

⁶⁵ Adrian Vickers, *A History of Modern Indonesia* (Cambridge: Cambridge University Press, 2005), p. 2.

⁶⁶ *Ibid.*, p. 22.

⁶⁷ *Ibid.*, p. 48.

และชนชั้นปัญญาชน/ชาวบ้าน ซึ่งวิกเคอร์สมองว่าเป็นอุปสรรคสำคัญที่กั้นขวางนักชาตินิยมกับชาวชนบทซึ่งเป็นประชาชนกลุ่มใหญ่ของอินโดนีเซีย ถึงแม้ว่าทั้งสองกลุ่มจะมีความเชื่อเดียวกัน คือต้องการต่อต้านระบอบอาณานิคม⁶⁸

วิกเคอร์สเห็นว่าความสำเร็จของการเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมเกิดขึ้น หลังจากญี่ปุ่นได้ยึดครองอินโดนีเซียในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นสนับสนุนกลุ่มชาตินิยมอินโดนีเซีย ทำให้นักชาตินิยมอินโดนีเซียสามารถเผยแพร่แนวคิดชาตินิยมให้แก่ชาวชนบทได้อย่างกว้างขวาง วิกเคอร์สเห็นว่าเหตุการณ์นี้เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการกระจายแนวคิดชาตินิยมสู่มวลชนอินโดนีเซียอย่างทั่วถึง ทำให้แนวคิดชาตินิยมกลายเป็นแนวคิดที่หล่อหลอมสังคมอินโดนีเซียให้มีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันและต้องการเอกราชของชาติ วิกเคอร์สเห็นว่าการหล่อหลอมครั้งนี้เป็นความสำเร็จของนักชาตินิยมอินโดนีเซียที่สามารถชักนำชาวอินโดนีเซียให้คล้อยตาม ส่งผลให้ชาวอินโดนีเซียมีความต้องการต่อสู้กับระบอบอาณานิคม หลังสงครามโลกครั้งที่สอง รัฐบาลอาณานิคมได้กลับเข้ามายึดครองอินโดนีเซียอีกครั้งและได้ก่อตั้งรัฐบาลสหพันธรัฐอินโดนีเซีย เหตุการณ์ดังกล่าวได้ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนไหวของมวลชนชาวอินโดนีเซียเพื่อตอบโต้กับรัฐบาลสหพันธรัฐอินโดนีเซีย ซึ่งวิกเคอร์สมองว่าการเคลื่อนไหวเพื่อต่อสู้กับรัฐบาลเนเธอร์แลนด์เกิดจากแนวคิดชาตินิยมที่ยังรากลึกในสังคมอินโดนีเซียมาช้านาน⁶⁹

ลัทธิชาตินิยมเฟื่องฟูขยายตัวไปในหมู่ประชาชนช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ถึงแม้ว่ารัฐบาลอินโดนีเซียในยุคระเบียบใหม่พยายามลดบทบาทของประธานาธิบดีซูการ์โนซึ่งเป็นตัวแทนของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียลงและนำเสนอบทบาทของกองทัพอินโดนีเซียแทน แต่วิกเคอร์สมีความเห็นว่าสังคมอินโดนีเซียไม่เคยละทิ้งแนวคิดชาตินิยมของซูการ์โน ซึ่งเป็นแนวคิดที่ขับเคลื่อนอินโดนีเซียมาอย่างช้านาน วิกเคอร์สเห็นว่ากระแสชาตินิยมอินโดนีเซียเริ่มปรากฏขึ้นอีกครั้งในยุคระเบียบใหม่ เนื่องมาจากประชาชนมีความต้องการล้มล้างระบอบที่เข้มงวด ส่งผลให้ชาวอินโดนีเซียระลึกถึงยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำ ซึ่งเป็นยุคที่ลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียได้ขับเคลื่อนประเทศอินโดนีเซียและมองว่าเป็นยุคที่น่าภาคภูมิใจของชาติอินโดนีเซีย พร้อมกับยกย่องประธานาธิบดีซูการ์โนเป็น “ตัวแทนของเอกราชและความภูมิใจของชาติ” ทำให้ภาพพจน์ของประธานาธิบดีซูการ์โนเข้มแข็งขึ้น⁷⁰

กระแสชาตินิยมอินโดนีเซีย คือ แก่นแท้ของสังคมอินโดนีเซียในยุคสมัยใหม่ เป็นตัวแทนของการแบ่งปันประสบการณ์และภาพอดีตของอินโดนีเซียในปัจจุบัน แนวคิดของวิกเคอร์สกลายเป็นแนวคิดที่สำคัญต่อการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย เพื่ออธิบายการเกิดขึ้นของ

⁶⁸ Adrian Vickers, *A History of Modern Indonesia*, p. 83.

⁶⁹ *Ibid.*, p. 102.

⁷⁰ *Ibid.*, p. 201.

ประวัติศาสตร์นักชาตินิยม ที่มุ่งหวังการศึกษาความเปลี่ยนแปลงของสังคมจากอินโดนีเซียในยุคจารีตโบราณมาเป็นสังคมสมัยใหม่ แนวคิดของวิกเคอร์สแตกต่างกับแนวคิดของจิน เกลมัน เทย์เลอร์ (Jean Gelman Taylor, 1944-) ซึ่งได้พยายามหลีกเลี่ยงจากแนวการศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองที่ได้รับความนิยมมาอย่างช้านาน เทย์เลอร์เน้นศึกษาประวัติศาสตร์สังคมอินโดนีเซีย เพราะการศึกษาประวัติศาสตร์สังคมเป็นการศึกษาที่เน้นศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียอย่างรอบด้าน เทย์เลอร์มองว่าพัฒนาการของประวัติศาสตร์อินโดนีเซียได้รับแรงขับเคลื่อนจากพัฒนาการของสังคมที่มีมาอย่างยาวนาน และพัฒนาการของสังคมเป็นตัวกำหนดทิศทางของประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในภาพรวม

การเรียบเรียงประวัติศาสตร์อินโดนีเซียได้ก้าวจากการศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองตามอย่างการศึกษาประวัติศาสตร์ของชนชั้นกลางอินโดนีเซีย ดังเช่น การศึกษาของวิกเคอร์ส มาเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์สังคมที่เน้นการศึกษาพัฒนาการของชุมชนอินโดนีเซีย ซึ่ง เทย์เลอร์เห็นว่าการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียควรเน้นศึกษาประวัติศาสตร์ของภูมิภาคและประวัติศาสตร์ชุมชน เพราะเธอเห็นว่าการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย คือ การศึกษา “ประเด็นการขัดแย้งภายในสังคมอินโดนีเซีย”⁷¹ เทย์เลอร์เห็นว่าพัฒนาการของประวัติศาสตร์ชุมชนอินโดนีเซียเกิดจากความเปลี่ยนแปลงภายในสังคมอินโดนีเซีย ซึ่งมีปัจจัยมาจากกระแสภายนอกสังคม เทย์เลอร์เห็นว่าปัจจัยนี้มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้สังคมอินโดนีเซียมีการพัฒนาจนเกิดเป็นประเทศอินโดนีเซียในปัจจุบัน การศึกษาอิทธิพลของกระแสภายนอกไม่ได้เน้นเพียงแค่ความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดจากอิทธิพลของอารยธรรมในเอเชีย ซึ่งเป็นยุคของการก่อร่างสร้างตัวของวัฒนธรรมจารีตในท้องถิ่นเท่านั้น แต่การศึกษาพัฒนาการของสังคมอินโดนีเซียควรให้ความสำคัญกับการศึกษาอิทธิพลของอารยธรรมยุโรปด้วยเช่นกัน เนื่องจากอิทธิพลของอารยธรรมยุโรปทำให้สังคมอินโดนีเซียพัฒนาจากสังคมจารีตเป็นสังคมสมัยใหม่ แนวคิดของเทย์เลอร์เป็นไปตามอย่างจารีตการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียตามอย่างแนวคิดของนักประวัติศาสตร์หลายท่านที่ผ่านมา เทย์เลอร์ใช้แนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ของกลุ่มนักชาตินิยมอินโดนีเซียเพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงของสังคมอินโดนีเซียในยุคอาณานิคม ที่เป็นผลผลิตจากความเปลี่ยนแปลงของอารยธรรมตะวันตก ส่งผลให้นักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียมักให้ความสำคัญกับการศึกษาอิทธิพลของกระแสตะวันตกต่อสังคมอินโดนีเซีย และเรียกประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคอาณานิคมว่าเป็นประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ เทย์เลอร์เห็นว่าการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียที่เน้นการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่เพียงยุคเดียว ไม่สามารถใช้เป็น

⁷¹ Jean Gelman Taylor, *Indonesia: Peoples and Histories* (New Haven: Yale University Press, 2003), p.

คำอธิบายปรากฏการณ์ของสังคมอินโดนีเซียร่วมสมัยได้ เพราะประวัติศาสตร์อินโดนีเซียมีความสัมพันธ์กันระหว่างประวัติศาสตร์โบราณและประวัติศาสตร์สมัยใหม่จนไม่สามารถแยกออกจากกันได้⁷²

เทย์เลอร์เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างประวัติศาสตร์โบราณและประวัติศาสตร์สมัยใหม่เป็นผลมาจากสังคมอินโดนีเซียเป็นสังคมที่มีการสังสมประสบการณ์ของอดีต และนำประสบการณ์เหล่านั้นเป็นแบบแผนในการพัฒนาของอินโดนีเซีย การพัฒนาประสบการณ์ในอดีตได้รับการปรับใช้ให้เข้ากับวิถีชีวิตในทุกยุคสมัย ซึ่งแสดงออกในขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของสังคมอินโดนีเซียสมัยใหม่ เทย์เลอร์เห็นว่าวัฒนธรรมของอินโดนีเซียเกิดขึ้นจากปัจจัยสำคัญได้แก่ การเลือกรับอารยธรรมต่างชาติจากการนับถือศาสนา ได้แก่ ศาสนาฮินดู-พุทธ ซึ่งสังคมอินโดนีเซียได้รับความเชื่อศาสนาจากการค้าระหว่างประเทศ การค้าระหว่างประเทศทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างสังคมภายนอกและสังคมภายในอินโดนีเซีย ส่งผลให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ใหม่และเป็นรากฐานในการพัฒนาของสังคมในด้านการเมืองการปกครองและความเชื่อ นอกจากนี้การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับสังคมภายนอกได้ส่งผลให้เกิดพัฒนาการด้านวรรณกรรมของอินโดนีเซีย โดยเฉพาะงานวรรณกรรมของอินเดียนที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อของชาวอินโดนีเซียตั้งแต่อดีตจนถึงยุคหลังได้รับเอกราช⁷³

อารยธรรมฮินดู-พุทธของอินโดนีเซียเป็นพื้นฐานของคติความเชื่อของชาวอินโดนีเซีย ที่มีอิทธิพลอย่างยาวนาน ถึงแม้ว่าการเข้ามาของศาสนาอิสลามจากพ่อค้าชาวอาหรับและอินเดียตอนใต้ ได้นำศิลปวิทยาการของชาวอาหรับมาสู่สังคมอินโดนีเซีย ทำให้ชาวอินโดนีเซียส่วนใหญ่เปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลาม อย่างไรก็ตาม อิทธิพลของศาสนาอิสลามไม่สามารถเปลี่ยนความเชื่อในลัทธิฮินดู-พุทธของชาวอินโดนีเซียได้ เนื่องจากลัทธิฮินดู-พุทธได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมอินโดนีเซีย ส่งผลให้ศาสนาอิสลามได้ถูกปรับเปลี่ยนให้เข้ากับวัฒนธรรมอินโดนีเซียเดิม เทย์เลอร์เห็นว่าสาเหตุที่ทำให้ศาสนาอิสลามถูกปรับเปลี่ยนให้เข้ากับวัฒนธรรมอินโดนีเซีย เป็นเพราะผู้เผยแพร่ศาสนาอิสลามในยุคแรกเป็นกลุ่มพ่อค้า จึงทำให้การเผยแพร่ศาสนาอิสลามไม่มีระบบแบบแผนที่ชัดเจน แต่ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับความเชื่อท้องถิ่น⁷⁴

เทย์เลอร์มองว่าการเข้ามาของศาสนาอิสลามไม่ได้ทำให้ประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคฮินดู-พุทธจบสิ้นลง เพราะกษัตริย์ชาวพื้นเมืองในยุคอิสลามได้นำประวัติศาสตร์ฮินดู-พุทธเป็นเครื่องมือในการสร้างลัทธิธรรมในการปกครองรัฐ เทย์เลอร์เห็นว่า การอ้างลัทธิธรรมในการปกครองของกษัตริย์ชาวส่งผลให้มีการเก็บรักษาบันทึกอดีตของยุคฮินดู-พุทธเอาไว้ และนำ

⁷² Jean Gelman Taylor, *Indonesia: Peoples and Histories*, p. xix.

⁷³ *Ibid.*, p. 29.

⁷⁴ *Ibid.*, p. 73.

ประวัติศาสตร์ของฮินดู-พุทธโดยเฉพาะประวัติศาสตร์อาณาจักรมชปาหิตเผยแพร่แก่สังคมอินโดนีเซีย ซึ่งมีการดัดแปลงประวัติศาสตร์ให้กลายเป็นตำนาน บทละคร และบทหนังวาทย์ของชาว⁷⁵

ประสบการณ์แห่งอดีตของอินโดนีเซียได้ถูกทำลายอีกครั้งจากกระแสสมัยใหม่ของตะวันตกในยุคอาณานิคม ซึ่งได้ใช้ระบบการศึกษาแบบตะวันตกเป็นเครื่องมือในการหล่อหลอมภาษาและวัฒนธรรมของตะวันตกเข้าสู่สังคมอินโดนีเซีย ทำให้เกิดชนชั้นชาวอินโดนีเซียใหม่ เป็นชนชั้นที่ได้รับการหล่อหลอมจากกระแสสมัยใหม่เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่สังคมอินเดียตะวันตกของเนเธอร์แลนด์⁷⁶ แต่การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างเจ้าอาณานิคมและชาวอินโดนีเซียก็ไม่ได้ราบรื่นเหมือนกับการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในยุคฮินดู-พุทธและอิสลาม เพราะการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในยุคอาณานิคมเกิดจากการบีบบังคับของรัฐบาลอาณานิคม ทำให้ชาวพื้นเมืองต้องการแสวงหาหนทางเรียกร้องอิสรภาพให้แก่ตนเอง และแสดงออกโดยการปฏิวัติและประกาศเอกราชในที่สุด ความขัดแย้งของอิทธิพลตะวันตกและตะวันออกในสังคมอินโดนีเซียในยุคเอกราชยังคงคุกรุ่น และมีอิทธิพลต่อความเปลี่ยนแปลงสังคมการเมืองของอินโดนีเซียอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่แนวคิดสมัยใหม่เป็นมรดกของรัฐบาลอาณานิคมก็ยังคงมีอิทธิพลต่อสังคมอินโดนีเซียเรื่อยมา เทย์เลอร์เห็นว่าสาเหตุที่กระแสสมัยใหม่ยังคงเป็นที่ต้องการของสังคมอินโดนีเซีย เป็นผลมาจาก อินโดนีเซียต้องการปรับเปลี่ยนประเทศให้สอดคล้องกับบริบทโลกสมัยใหม่ ทำให้แนวคิดสมัยใหม่ของยุคอาณานิคมมีความสำคัญในการบริหารประเทศ ดังนั้นวัฒนธรรมชาวจึงได้รับการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับกระแสสมัยใหม่ ซึ่งเห็นได้ชัดในยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำและยุคระเบียบใหม่การบริหารประเทศของอินโดนีเซีย แต่ในทางกลับกันกระแสสมัยใหม่ก็ได้กระตุ้นกระแสจารีตของอินโดนีเซียโดยเฉพาะกระแสชวานิยม ซึ่งได้รับการบ่มเพาะด้วยอิทธิพลจากโลกภายนอกที่ผ่านมามากหลายครั้งหลายคราด้วยกัน แนวคิดผู้สืบทอดของมชปาหิตได้รับการนำมาใช้ในสังคมการเมืองอินโดนีเซียอีกครั้ง ในรูปแบบของการอ้างสิทธิธรรมในการปกครองดินแดนในโลกจารีตและเปลี่ยนให้เป็นเขตแดนในยุคปัจจุบัน

การศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียโดยนักวิชาการตะวันตกที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในยุคอาณานิคมนั้น ส่งผลให้นักวิชาการอินโดนีเซียให้ความสนใจการศึกษาประวัติศาสตร์แบบเน้นยุโรปเป็นศูนย์กลางมากกว่าการศึกษาประวัติศาสตร์แบบอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลาง ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการศึกษาประวัติศาสตร์ของสังคมอินโดนีเซียแท้จริง

⁷⁵ Jean Gelman Taylor, *Indonesia: Peoples and Histories*, pp. 104–113.

⁷⁶ *Ibid.*, p. 239.

ดังปรากฏให้เห็นจากความตื่นตระหนกของนักประวัติศาสตร์ชาวตะวันตกในยุคหลังอินโดนีเซียได้รับเอกราช อย่างเช่น เฟลคเคอ ความตื่นตระหนกของนักวิชาการอินโดนีเซียศึกษาชาวตะวันตกทำให้เกิดความต้องการเปลี่ยนแปลงการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย ให้มีความสอดคล้องกับสังคมอินโดนีเซียหลังได้รับเอกราช ทำให้แนวคิดประวัติศาสตร์แบบอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางของฟานเลอร์ได้รับความสนใจจากนักประวัติศาสตร์ยุคนี้อย่างมาก และส่งผลให้มีการศึกษาประวัติศาสตร์แบบอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางอย่างจริงจัง ดังเช่น การศึกษาลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นหัวข้อที่ได้รับความสนใจจากนักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียเป็นอย่างมาก เนื่องมาจากการศึกษาลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียสามารถสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลอินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราชได้ จึงทำให้นักประวัติศาสตร์ชาวตะวันตกได้เน้นการศึกษาการก่อตั้งพรรคการเมืองของอินโดนีเซียและกิจกรรมของพรรคการเมืองที่ส่งผลต่อนโยบายของรัฐบาลอินโดนีเซียในยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำ

แต่การสร้างความสำเร็จสังคมอินโดนีเซียโดยปราศจากการศึกษาในเชิงสังคมวิทยา ทำให้นักประวัติศาสตร์การเมืองหลักห่างจากวิถีทางการศึกษาประวัติศาสตร์ที่เน้นอินโดนีเซียนิยมที่ละน้อยดังเช่นการศึกษาของพีธ ความบกพร่องของพีธได้ส่งเสริมให้วงวิชาการอินโดนีเซียศึกษาหันมาให้ความสำคัญกับแนวทางสังคมวิทยาเพิ่มมากขึ้น ทำให้นักประวัติศาสตร์หลายท่านได้แก่ ริคเลฟส์ ฮูเบิน และเพมเบอร์ตันหันไปศึกษาวัฒนธรรมชวาเพื่อนำมาอธิบายกลุ่มนักการเมืองชาวจาวา ซึ่งเป็นกลุ่มนักการเมืองที่มีบทบาทในด้านการเมืองการปกครองของอินโดนีเซียในยุคเอกราช การศึกษาวัฒนธรรมชวาทำให้นักประวัติศาสตร์ตระหนักถึงอิทธิพลกระแสชวานิยมที่มีต่อสังคมอินโดนีเซีย และทำให้เกิดการศึกษาประวัติศาสตร์ที่เน้นสังคมวิทยา เช่น การนำเสนอหนังสือประวัติศาสตร์ยุคใหม่ของริคเลฟส์ที่เน้นการให้ความสำคัญในการอธิบายพัฒนาการสังคมอินโดนีเซีย เช่นเดียวกับวิกเคอร์สและเทย์เลอร์ อาจกล่าวได้ว่าวิถีทางการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราชเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์สังคมอินโดนีเซียเป็นหลัก แนวทางดังกล่าวส่งผลต่อการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียของนักประวัติศาสตร์ชาวอินโดนีเซียด้วยเช่นกัน ในยุคหลังการได้รับเอกราชนักประวัติศาสตร์เหล่านี้ตระหนักถึงความสำคัญของการบอกเล่าประวัติศาสตร์ของตนผ่านทางกรเขียนประวัติศาสตร์ตามแนวทางสมัยใหม่ ซึ่งจะเป็นหัวข้อสำคัญในการอภิปรายในบทถัดไป

กำเนิดประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซีย ค.ศ. 1957

การศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซียของนักอินโดนีเซียศึกษาชาวตะวันตก มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียต่อการเมืองการปกครองในยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำ ซึ่งในยุคนี้รัฐบาลประชาธิปไตยแบบชี้นำมีความใกล้ชิดกับพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียมีบทบาทสำคัญในด้านการเมืองการปกครอง ส่งผลให้สหรัฐอเมริกาวิตกว่าอินโดนีเซียจะกลายเป็นประเทศคอมมิวนิสต์ในที่สุด ความหวาดกลัวลัทธิคอมมิวนิสต์ทำให้นักวิชาการชาวอเมริกันศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองอินโดนีเซียกันอย่างแพร่หลาย กระแสการศึกษาประวัติศาสตร์ของนักประวัติศาสตร์อเมริกันได้ส่งผลให้เกิดการขยายความรู้ด้านอินโดนีเซียศึกษาสู่สังคมอินโดนีเซียในยุคเอกราช อันเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับการที่สังคมอินโดนีเซียเริ่มต้นตัวในการศึกษาประวัติศาสตร์แบบอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางมากขึ้น เพราะการศึกษาประวัติศาสตร์แบบเน้นยุโรปเป็นศูนย์กลางในยุคอาณานิคมไม่เข้ากับสำนึกความเป็นชาติอินโดนีเซียในยุคเอกราชได้

ความสำนึกถึงความสำคัญของประวัติศาสตร์ดังกล่าวส่งผลให้รัฐบาลอินโดนีเซียร่วมมือกับมหาวิทยาลัยกาดจาห์มาดา (Universitas Gadjah Mada) จัดการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่งเมื่อ ค.ศ. 1957 เพื่อจัดทำหนังสือประวัติศาสตร์อินโดนีเซียที่เน้นแนวคิดชาตินิยมสำหรับใช้ในสถานศึกษาของรัฐ ผู้วิจัยมองว่าการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่มีความสำคัญที่สุดของการสร้างแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซีย การอภิปรายในบทนี้จะครอบคลุมการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่งและงานเขียนประวัติศาสตร์ชาตินิยมของนักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียบางส่วน ซึ่งเป็นผลจากอิทธิพลของแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมที่ได้รับการปูทางไว้ในการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่ง

3.1 การศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียแบบชาตินิยม

ดังได้อภิปรายไปแล้วในบทก่อนว่า ความตื่นตัวในการศึกษาประวัติศาสตร์ในสังคมอินโดนีเซียส่งผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนมุมมองประวัติศาสตร์ของนักประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซีย อันเกิดจากการเปลี่ยนมุมมองที่มียุโรปเป็นศูนย์กลางในยุคอาณานิคมมาสู่มุมมอง

ประวัติศาสตร์ที่มีอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางในยุคหลังอาณานิคม ส่งผลให้นักประวัติศาสตร์ชาตินิยมพัฒนามุมมองอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางที่มีความหลากหลายและแตกต่างกันไป ความหลากหลายดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากบริบทของชาตินิยมอินโดนีเซียในยุคหลังอาณานิคม ทำให้มุมมองแบบอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางได้รับการหล่อหลอมขึ้นมาในสภาพที่แตกต่างกับบริบทของจาคอบ คอร์เนลลิส ฟาน เลอร์ (J. C. van Leur) ซึ่งต้องการแสวงหาหนทางใหม่ในการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียที่เต็มไปด้วยประวัติศาสตร์ของบริษัทวีโอซีและกิจกรรมของชาวดัตช์

นักประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซียได้ใช้แนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์แบบเน้นอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมุ่งศึกษาพัฒนาการของชาวพื้นเมืองอินโดนีเซียมากกว่าประวัติศาสตร์ของบริษัทวีโอซี เพื่อตอบโต้กับการศึกษาประวัติศาสตร์แบบเน้นยุโรปเป็นศูนย์กลาง นักประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซียได้ดัดแปลงการศึกษาประวัติศาสตร์ของฟาน เลอร์ให้เป็นประวัติศาสตร์แบบเน้นมุมมองชาตินิยม และมุ่งส่งเสริมการสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่ชาติอินโดนีเซีย รอมเมล คุรามิง (Rommel Curaming) ได้ชี้ให้เห็นถึงมุมมองแบบอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางในงานประวัติศาสตร์นิพนธ์ของอินโดนีเซียยุคหลังอาณานิคม โดยมีความเห็นว่า งานเขียนประวัติศาสตร์แห่งชาติของอินโดนีเซียที่ได้เรียบเรียงขึ้นใหม่ในยุคของประธานาธิบดีซูฮาร์โต (Suharto, 1921-2008)¹ “เปรียบเหมือนกับงานประวัติศาสตร์นิพนธ์หลายชิ้นที่ได้รับการพัฒนาขึ้นในสังคมหลังยุคอาณานิคม กล่าวคือประวัติศาสตร์นิพนธ์อินโดนีเซียนั้นมีลักษณะชาตินิยมเข้มข้นอย่างเห็นได้ชัด อันเป็นที่รู้จักกันในนามของประวัติศาสตร์นิพนธ์แบบยึดอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลาง”²

รอมเมลแสดงให้เห็นถึงความเข้มข้นของลัทธิชาตินิยมที่ได้แทรกซึมและหลอมรวมกับแนวความคิดการมองอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลาง ทำให้รอมเมลมีความเห็นว่า ประวัติศาสตร์นิพนธ์แบบเน้นอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลาง คือ ประวัติศาสตร์แบบชาตินิยมของอินโดนีเซีย อย่างไรก็ตาม นักประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซียได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดประวัติศาสตร์ที่ยึดอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางของฟาน เลอร์ให้กลายเป็นแนวคิดประวัติศาสตร์แบบชาตินิยมแทน โดยปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับแนวคิดชาตินิยมอินโดนีเซีย ทำให้แนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์แบบ

¹ ซูฮาร์โต (Suharto) เป็นประธานาธิบดีคนที่สองของอินโดนีเซียและเป็นผู้ให้กำเนิดยุคระเบียบใหม่ ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีระหว่างปี ค.ศ. 1967-1998 ดู Robert Cribb and Audrey Kahin, *Historical Dictionary of Indonesia*, 2nd edition (Maryland: The Scarecrow, 2004), p. 409.

² Rommel Curaming, “Towards reinventing Indonesian nationalist historiography,” *Kyoto Review of Southeast Asia* 3 (March 2003), accessed February 19, 2004, http://kyotoreview.cseas.kyoto-u.ac.jp/issue/issue2/article_245.html.

ชาตินิยมอินโดนีเซียมุ่งสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่อินโดนีเซีย ซู นิชเตอร์เลน (Sue Nichterlein) กลับมีความเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงแนวความคิดในมุมมองทางประวัติศาสตร์ของอินโดนีเซียนั้น เกิดจากสาเหตุของการปะทะกันระหว่างแนวความคิดแบบจักรวรรดินิยมของดัตช์ซึ่งสะท้อนในงานประวัติศาสตร์นิพนธ์อินโดนีเซียในยุคอาณานิคมผ่านทางมุมมองแบบดัตช์เป็นศูนย์กลาง กับงานประวัติศาสตร์นิพนธ์ของนักชาตินิยมอินโดนีเซียผ่านทางมุมมองอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางในยุคหลังอาณานิคม โดยแนวความคิดแบบยุโรปเป็นศูนย์กลางของอาณานิคมนั้นเปรียบเสมือนตัวแทนของลัทธิอาณานิคมที่แฝงตัวอยู่ในรูปของประวัติศาสตร์ ทั้งแนวความคิดประวัติศาสตร์ที่ยุโรปเป็นศูนย์กลางยังคงขี้และเบียดบังให้ภาพของชาวพื้นเมืองในประวัติศาสตร์ออกไปอยู่ ณ บริเวณชายขอบของประวัติศาสตร์ เทียบได้กับการปกครองของเจ้าอาณานิคมที่กดขี่ชาวพื้นเมืองให้อยู่ในสภาวะของคนชายขอบของสังคม ดังนั้นแนวความคิดของชาตินิยมอินโดนีเซียที่เปรียบเสมือนพลังในการปลดปล่อยให้ชาวอินโดนีเซียเป็นอิสระนั้นจึงได้รับการนำเข้าไปปรับเปลี่ยนและแปรสภาพให้กลายเป็นมุมมองทางประวัติศาสตร์ที่สามารถนำไปใช้สำหรับการตอบโต้กับประวัติศาสตร์ของอาณานิคม

ข้อสังเกตของนิชเตอร์เลนทำให้เห็นถึงข้อจำกัดของมุมมองแบบอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางในงานประวัติศาสตร์นิพนธ์อินโดนีเซีย เนื่องจากการค้นหาข้อจำกัดของมุมมองแบบอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางของนิชเตอร์เลนได้แสดงให้เห็นถึงความคิดที่สอดคล้องกันระหว่างจุดยืนของเขาและจุดยืนของรอมเมล ที่ให้คำจำกัดความประวัติศาสตร์แบบอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางว่ามีค่าเท่ากับประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซีย อย่างไรก็ตาม ยังมีความแตกต่างของการอธิบายปรากฏการณ์ของมุมมองแบบอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางของรอมเมลกับนิชเตอร์เลนนั้น ก็คือรอมเมลมีความเห็นว่าประวัติศาสตร์นิพนธ์ชาตินิยมมีจุดประสงค์เพื่อสร้างความรับรู้ถึงการดำรงอยู่ของอินโดนีเซียในฐานะรัฐประชาชาติ³ ประวัติศาสตร์นิพนธ์แบบชาตินิยมจึงไม่ได้เป็นเพียงงานเขียนทางประวัติศาสตร์เพื่อเป็นอัตลักษณ์ของชาติและสร้างเอกภาพของสังคมอินโดนีเซียแต่เพียงอย่างเดียว รอมเมลได้ให้ความเห็นว่า การเขียนประวัติศาสตร์นิพนธ์แบบชาตินิยมมีนัยยะทางการเมืองแอบแฝงอยู่ก็คือความต้องการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองของชาวอินโดนีเซีย ส่วนนิชเตอร์เลนนั้นแม้จะมีความเห็นเช่นเดียวกับรอมเมล แต่กลับเห็นว่านักชาตินิยมอินโดนีเซียใช้ประวัติศาสตร์ที่มีมุมมองอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางเพื่อสร้างความชอบธรรมในฐานะทายาทผู้สืบทอดอำนาจการปกครองจากเจ้าอาณานิคม⁴

³ Rommel Curaming, "Towards reinventing Indonesian nationalist historiography."

⁴ Sue Nichterlein, "Historicism and historiography in Indonesia," *History and Theory* 13, 3 (October 1974): 261.

สำหรับมุมมองแบบอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางที่ใช้เพื่อประกาศความชอบธรรมในการปกครองดินแดนของชาวอินโดนีเซียสืบต่อจากเจ้าอาณานิคมดัตช์นั้น นิซเตอร์สันมีความเห็นว่าการอ้างเช่นนี้ทำให้มุมมองแบบอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางเริ่มติดกับดักของการเล่าประวัติศาสตร์ภายใต้ขอบเขตของชาติที่เป็นดินแดนของเจ้าอาณานิคมเก่า ดังนั้นมุมมองแบบอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางหรือมุมมองแบบชาตินิยมจึงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าตนเองได้หลุดพ้นจากอำนาจของลัทธิอาณานิคม ซึ่งยังคงอยู่ในกรอบของชาติที่ครั้งหนึ่งเคยตกเป็นดินแดนอาณานิคมมาก่อน ผลก็คือ การประกาศตัวของนักชาตินิยมที่ยึดติดกับพื้นที่ดินแดนอินเดียนตะวันออกของดัตช์ได้กลายเป็นกรอบที่ชัดเจนของการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียหลังยุคอาณานิคมแทน ซึ่งเป็นผลมาจากความคิดของนักชาตินิยมอินโดนีเซียที่ได้มองว่าชาวอินโดนีเซียและประเทศอินโดนีเซียเป็นหนึ่งเดียวกัน โดยจะเห็นได้ชัดในตัวอย่างของประธานาธิบดีซูการ์โน (Sukarno) ที่มีแนวความคิดของการสร้างความผูกพันระหว่างดินแดนใหม่และชาวอินโดนีเซีย ทั้งยังได้ตอบโต้กับแนวคิดของนักชาตินิยมตะวันตก ที่มองความเป็นชาติเกิดจากความต้องการอยู่ร่วมกันของกลุ่มปัจเจกบุคคลเพียงอย่างเดียว แนวความคิดเรื่องชาติของนักชาตินิยมตะวันตกจึงเป็นภาพของชาติที่มีมิติเดียวคือมองจากประชาชนของรัฐเป็นสำคัญ ส่วนซูการ์โนเห็นว่าความเป็นชาติจะไม่มีวันสมบูรณ์ได้ถ้าหากมองเพียงแค่ตัวของประชาชนเพียงอย่างเดียว เขาเสนอว่าชาติต้องประกอบด้วยทั้งกลุ่มปัจเจกบุคคลที่ต้องการเป็นหนึ่งเดียวกันกับดินแดนที่กลุ่มปัจเจกบุคคลที่ต้องการเป็นเอกภาพนั้นตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ โดยยกแนวความคิดเรื่องชาติใหม่จากนักประวัติศาสตร์ชาตินิยมอย่างเช่นยามิน ซูการ์โนใช้คำของยามินในการตอบโต้ต่อแนวคิดของเออเนสต์ เรนอน⁵ ที่เห็นว่าชาติประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีสำนึกความเป็นชาติร่วมกันเป็นเรื่อง “ล้ำสมัย”⁶

กล่าวได้ว่าแนวคิดความเป็นชาติของซูการ์โนที่มองว่าชาติจำเป็นต้องประกอบด้วยประชาชนและดินแดนได้หยั่งรากลึกลงไปในความรับรู้อดีตของคนในชาติอินโดนีเซีย ประวัติวีรบุรุษของแต่ละท้องถิ่นภายใต้กรอบของชาติใหม่ได้ถูกรื้อฟื้นขึ้นมาเพื่อเป็นตัวแทนบรรพบุรุษของนักชาตินิยมอินโดนีเซีย และเป็นวีรบุรุษแห่งชาติ อันส่งผลให้เกิดการนับถือบรรพบุรุษของท้องถิ่นอื่นในประเทศอินโดนีเซีย ตัวอย่างเช่น การระลึกถึงวีรบุรุษของชุมชนอื่นของนายพลตาฮี โบนาร์ ซิมาทูปัง (Tahi Bonar Simatupang, 1920-1990) รองเสนาธิการของกองทัพบกอินโดนีเซีย (Deputy Chief of Staff of the Armed Forces) ซึ่งเป็นชาวสุมาตราแต่ได้กล่าวสดุดีเจ้าชายตีปอเนอกอรร

⁵ เออเนสต์ เรนอน (Ernest Renan, 1823-1892) เป็นนักปรัชญาชาวฝรั่งเศสที่มีชื่อเสียง

⁶ Sukarno, "The Panca Sila (1945)," in *Southeast Asia: Documents of Political Development and Change*, edited by Roger M. Smith (Ithaca: Cornell University Press, 1974), p. 43.

(Diponegoro) ผู้เป็นวีรบุรุษของสังคมชาวอินโดนีเซียในฐานะที่เป็นวีรบุรุษของตน⁷ เนื่องจากวีรกรรมของเจ้าชายดีปอเนกอรอในการต่อสู้กับรัฐบาลอาณานิคมดัตช์ในอินโดนีเซีย ได้รับการแปรสภาพให้กลายเป็นวีรบุรุษแห่งชาตินั้น จุสตุส มาริอา ฟาน เดอ กรูฟ (Justus Maria van der Kroef) เคยให้ความเห็นว่า “ดีปอเนกอรอไม่ได้เป็นเพียงแค่ผู้พิทักษ์วัฒนธรรมพื้นเมืองและศาสนาอิสลามในเกาะชวาแต่เขาได้กลายเป็นวีรบุรุษของการต่อสู้เพื่ออิสรภาพของชาวอินโดนีเซีย”⁸

3.2 การสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่ง: กำเนิดประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย

การศึกษาประวัติศาสตร์แบบเน้นอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางก่อนสมัยของการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่งนั้น มีทิศทางที่หลากหลาย ทำให้เกิดความสับสนในการทำ ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของสังคมอินโดนีเซีย ถึงแม้ว่าการเขียนประวัติศาสตร์จะใช้แนวคิดแบบเน้นอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ ความต้องการหลีกเลี่ยงจากแนวความคิดประวัติศาสตร์แบบที่เน้นยุโรปเป็นศูนย์กลาง ในขณะที่เดียวกันมุมมองแบบที่เน้นอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางก็ปราศจากแนวทางที่ชัดเจน เป็นไปในรูปแบบต่างคนต่างเขียนและไม่มีระเบียบแบบแผนหรือกรอบความคิดที่ชัดเจน ในที่สุดทำให้รัฐบาลอินโดนีเซียจำเป็นต้อง ออกมากำหนดทิศทางที่ชัดเจนของประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพแก่ การศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซีย และต้องการผลิตหนังสือประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย ขึ้นเพื่อใช้ในสถานศึกษาของรัฐ

ความต้องการกำหนดทิศทางของประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย ได้เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการในการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติ (Seminar Sedjarah) ระหว่างวันที่ 14-18 ธันวาคม ค.ศ. 1957 ณ มหาวิทยาลัยกัตจาห์มาดา (Universitas Gadjah Mada) นครยอกยาการ์ตา การสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งนี้เกิดจากการที่นายซารีโน มังกูนปราโนโต (Sarino Mangoen pranoto) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและวัฒนธรรมของอินโดนีเซียได้หารือกับศาสตราจารย์ ดร. ปรีโจโน (Prof. Dr. Prijono, 1907-1969) อธิการบดีมหาวิทยาลัยกัตจาห์มาดา เรื่องโครงการเรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย ผลจากการหารือครั้งนี้ ซารีโนได้มอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการและวัฒนธรรมออกคำสั่งที่ 28201/S ลงวันที่ 13 มีนาคม ค.ศ.

⁷ T. B. Simatupang, “The nation and the regions in the people war (1949),” in *Indonesian Political Thinking 1945–1965*, edited by Herbert Feith and Lance Castles (Ithaca: Cornell University Press, 1970), p. 57.

⁸ Justus M. van der Kroef, “Prince Diponegoro: progenitor of Indonesian nationalism,” *Far Eastern Quarterly* 8, 4 (August 1949): 424–450.

1957 ให้มหาวิทยาลัยกัตจาห์มาดาตั้งคณะกรรมการเรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียขึ้น ซึ่งสภามหาวิทยาลัยกัตจาห์มาดาได้จัดการประชุมในวันที่ 3 เมษายน ค.ศ. 1957 เพื่อหารือจัดตั้งคณะกรรมการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย โดยสภามหาวิทยาลัยกัตจาห์มาดามีมติให้จัดตั้งคณะกรรมการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติจากผู้แทนของมหาวิทยาลัยกัตจาห์มาดาและมหาวิทยาลัยแห่งชาติอินโดนีเซีย (Universitas Indonesia) มหาวิทยาลัยกัตจาห์มาดาเสนอให้ศาสตราจารย์ ดร. เอ็ม. ซาร์จิตโต (Prof. Dr. M. Sardjito, 1891-?), ศาสตราจารย์ ดร. ปูร์โบจาโรโก (Prof. Dr. Poerbotjaroko), ศาสตราจารย์ ฮาร์โจโน (Prof. Hardjono) และ ดร. ซาร์โตโน การ์โตดีร์โจ (Dr. Sartono Kartodirdjo) เป็นผู้แทนของมหาวิทยาลัย ส่วนมหาวิทยาลัยแห่งชาติอินโดนีเซียได้เสนอให้ศาสตราจารย์ ดร. ซูกันโต (Prof. Dr. Soekanto), มุฮัมหมัด อาลี (Muhammad Ali) และดร. ระเด่น มัส ซูจิปโต วิริโจชูปาร์โต (Dr. Raden Mas Sutjipto Wirjosuparto, 1915-1971) เป็นผู้แทนของมหาวิทยาลัย คณะจัดเตรียมงานสัมมนาชุดนี้ได้ประชุมครั้งแรกในวันที่ 12 มิถุนายน 1957 เพื่อวางรูปแบบการสัมมนาในครั้งนั้น หลังจากนั้นได้มีการประชุมอีกครั้งหนึ่งในวันที่ 6 สิงหาคม 1957 การประชุมครั้งนี้ได้มีมติแต่งตั้งให้ ดร. บูโซโน วิโวโฮ (Dr. Busono Wiwoho) เป็นเลขาธิการคณะกรรมการจัดการสัมมนาประวัติศาสตร์ครั้งที่หนึ่ง พร้อมทั้งได้จัดแบ่งกลุ่มรับผิดชอบการจัดสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียออกเป็น 3 หน่วยงาน ได้แก่

1. กองอำนวยการ (Panitia Besar) มีหน้าที่ประสานงานทั่วไป
2. กรรมการจัดงานด้านเทคนิค (Panitia Teknis Ilmiah) มีหน้าที่กำหนดหัวข้ออภิปรายในการสัมมนาประวัติศาสตร์ครั้งนี้
3. กรรมการประสานงาน (Panitia Penjelenggara) มีหน้าที่จัดรูปแบบการสัมมนาประวัติศาสตร์⁹

คณะกรรมการจัดการสัมมนาในครั้งนี้ได้เชิญนักประวัติศาสตร์จากมหาวิทยาลัยกัตจาห์มาดา, มหาวิทยาลัยแห่งชาติอินโดนีเซีย และผู้แทนจากเมืองใหญ่ในสาธารณรัฐอินโดนีเซียเข้าร่วม เช่น ผู้แทนจากเกาะสุมาตรา ได้แก่ ตัวแทนจากอาเจะห์ (Aceh), เมดาน (Medan), บุกิตติงกี (Bukittinggi), จัมบี (Jambi), ปาเล็มบัง (Palembang), ผู้แทนจากเกาะกาลิมันตัน ได้แก่ กาลิมันตันตะวันตก (Kalimantan barat), กาลิมันตันใต้ (Kalimantan Selatan) ผู้แทนจากเกาะสุลาเวสี ได้แก่ ผู้แทนจากมากาซาร์ (Makasar), และผู้แทนจากหมู่เกาะนูซาเต็งการา (Nusa tengara), ส่วนผู้แทนจากเกาะชวา นั้นมาจากเมืองใหญ่ในชวาทุกเมืองได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมได้แก่ ตัวแทนจาก

⁹ Laporan Seminar Sedjarah [รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์] (Jogjakarta: Universitas Gadjah Mada, December 14-18, 1957), pp. 8-9.

จาการ์ตา (Jakarta), บันดุง (Bandung), สมารัง (Semarang), สุราบายา (Surabaya), และยกยาการ์ตา (Yogyakarta) นอกจากนี้ยังมีนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยกัตจาห์มาดาเข้าร่วมงานการสัมมนาประวัติศาสตร์ครั้งนี้¹⁰

การสัมมนาประวัติศาสตร์ครั้งนี้ได้แบ่งเนื้อหาการสัมมนาออกเป็น 6 หัวข้อหลักมีรายละเอียดดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตาราง 1. แสดงกำหนดการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่ง¹¹

วันที่	หัวข้อ	ผู้นำการอภิปราย
14 ธันวาคม 1957	ปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติ (Konsepsi Filsafat Sedjarah Nasional)	โมฮัมหมัด ยามิน (Mohammad Yamin) ซูจิตโมโก (Sujatmoko)
15 ธันวาคม 1957	การแบ่งยุคของประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย (Periodisasi Sedjarah Indonesia)	ศ.ดร.ซูกันโต ดร.ซาร์โตโน
16 ธันวาคม 1957	การสอนประวัติศาสตร์แห่งชาติใน สถานศึกษา (Perihal peladjaran Sedjarah Nasional disekolah- sekolah)	ซูโรโต (Soeroto, 1912-1962) ปัตโมปสุปีโต (Padmopoespito, 1932-)
17 ธันวาคม 1957	การศึกษาประวัติศาสตร์ของนัก ประวัติศาสตร์ (Pendidikan ahli Sedjarah)	ซูโรโต ปัตโมปสุปีโต
18 ธันวาคม 1957	การสร้างและการใช้เนื้อหาของ ประวัติศาสตร์ (Pemeliharaan dan penggunaan bahan-bahan Sedjarah)	ดร. ระเด่น มัส ซูจิตโต วิริโจซูปาร์โต ดร.ซูคโมโน (Soekmono, 1922-)

การสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่งได้เริ่มขึ้นเมื่อศาสตราจารย์ซาร์จิตโต (Sardjito) อธิการบดีมหาวิทยาลัยกัตจาห์มาดาในขณะนั้น แสดงปาฐกถาถึงความสำคัญของงานการสัมมนาในครั้งนี้ว่า การสัมมนาประวัติศาสตร์ครั้งนี้จะช่วยปลูกจิตวิญญาณของความ

¹⁰ Laporan Seminar Sedjarah, p. 9.

¹¹ Ibid., pp. 12-14.

เป็นตัวตนของชาวอินโดนีเซียขึ้นมาอีกครั้ง ทั้งยังให้ความเห็นว่า การตกอยู่ภายใต้การปกครองของดัตช์นั้นไม่ได้เป็นเพียงแค่การสูญเสียอำนาจอธิปไตยทางการเมืองของชาวอินโดนีเซียเท่านั้น แต่ได้สูญเสียจิตวิญญาณและความเป็นตัวของตัวเองของชาวอินโดนีเซีย เนื่องจากในโรงเรียนของรัฐบาลอาณานิคมไม่ได้มีการเรียนประวัติศาสตร์ของชาวอินโดนีเซียหรือประวัติศาสตร์แบบเน้นอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นผลกระทบมาจากการศึกษาประวัติศาสตร์ที่มีมุมมองยึดเอายุโรปเป็นศูนย์กลาง

“ในยุคอาณานิคม ชาวดัตช์ได้สร้างความถูกต้องให้แก่เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ โดยในยุคนั้น ชาวอินโดนีเซียยังไม่ได้รับการสอนประวัติศาสตร์แบบเน้นอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลาง ระหว่างนั้น การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ที่ [ชาวอินโดนีเซีย] ได้รับเป็นประวัติศาสตร์ของประเทศเนเธอร์แลนด์ ยุคดังกล่าวจึงมีนักเรียนจำนวนไม่น้อยของพวกเราได้รับรู้เรื่องราวของปวงเทพและวีรบุรุษของชาวดัตช์ ตัวอย่างเช่น เดอ รุยเตอร์ (de Ruyter)¹² เป็นต้น อีกทั้งพวกเราที่ไม่ได้รับรู้ประวัติศาสตร์ของตนเอง และไม่ได้รับรู้ถึงชื่อเสียงที่มีคุณค่าอย่างยิ่งอย่างเช่น ตวนกูอิหม่าม บอนโจล (Tuanku Imam Bonjol, 1772-1864) ปะแงรัน ดิปอเนอกอรอ และคนอื่นๆ เพราะว่าหนังสือประวัติศาสตร์[ของจักรวรรดิดัตช์]นั้น เหล่าวีรบุรุษของพวกเราได้ถูกจารึกไว้ในฐานะกบบู¹³”

นอกจากนั้น มุมมองที่ยึดเอายุโรปเป็นศูนย์กลางยังผลักดันให้เหล่าชาวพื้นเมืองต้องหลุดออกไปอยู่ ณ ชายขอบของประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย เพราะนักประวัติศาสตร์ชาวดัตช์ไม่ได้มองเหล่าวีรบุรุษชาวอินโดนีเซียอย่างเดียวกับที่ชาวอินโดนีเซียเคารพรัก ทั้งยังมองว่าเป็นแค่ศัตรูของอาณานิคม และชาร์จิโตยังกล่าวว่า “ไม่ว่าที่ไหนพวกเราก็ถูกตราหน้าว่าเป็นศัตรู”¹⁴ ศาสตราจารย์ชาร์จิโตเห็นว่า ประวัติศาสตร์ที่เรียบเรียงโดยดัตช์นั้นทำให้เขามีความรู้สึกว่าตัวเองไม่มีค่า เพราะประวัติศาสตร์แบบเน้นยุโรปเป็นศูนย์กลางนั้นไม่สามารถเข้ากันได้กับโลกของชาว

¹² มิคิเอล อาดรีอานส์โซน เดอ รุยเตอร์ (Michiel Adriaenszoon de Ruyter, 1607-1676) เป็นผู้บัญชาการหลังชัยชนะของดัตช์ต่อฝรั่งเศสและอังกฤษหลายครั้งในสงครามระหว่างดัตช์กับอังกฤษ (Anglo – Dutch's War) ในคริสต์ศตวรรษที่ 17.

¹³ M. Sardjito, “Pengantar kata Ketua Panitia Seminar Sedjarah [คำนำเสนอของประธานกรรมการจัดงานสัมมนาประวัติศาสตร์],” in *Laporan Seminar Sedjarah* (Jogjakarta: Universitas Gadjah Mada, December 14-18, 1957), pp. 25–26.

¹⁴ Ibid., p. 27.

พื้นเมือง และไม่ได้ทำให้มองเห็นภาพพัฒนาการของชาวอินโดนีเซียเอง เขาจึงเสนอทางออกว่า ประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุครัฐประชาชาตินี้จำเป็นต้องมีทิศทางที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมของชาติอินโดนีเซีย เพื่อให้ประวัติศาสตร์ที่เขียนขึ้นใหม่นี้เป็นประวัติศาสตร์แบบเน้นอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลาง ซึ่งชาร์จิโตเรียกประวัติศาสตร์แบบเน้นอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางว่าเป็นประวัติศาสตร์ที่มี “เค้าโครงของชาติ (Tjorak nasional)”¹⁵ คำว่า “เค้าโครงของชาติ” ของชาร์จิโตนั้น คือแก่นของมุมมองประวัติศาสตร์แบบที่มีอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลาง เพราะเค้าโครงของชาติหมายถึงการเขียนประวัติศาสตร์แบบเน้นอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางที่สอดคล้องกับแนวคิดชาตินิยมอินโดนีเซีย ซึ่งนักประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราชมีความเห็นว่าอัตลักษณ์และตัวตนของชาวอินโดนีเซียในประวัติศาสตร์มีความสอดคล้องกับจิตวิญญาณแห่งการปฏิวัติของชาวอินโดนีเซียในการเรียกร้องเอกราชในปี ค.ศ. 1945 อันเป็นพื้นฐานของแนวความคิดชาตินิยมอินโดนีเซียในขณะนั้น และรากฐานของแนวความคิดการปฏิวัติของชาติอินโดนีเซียก็ได้กลายเป็นแนวทางหลักของสังคมชาวอินโดนีเซียในยุคหลังอาณานิคม คือมีความรู้สึกร่วมกันในการต่อต้านลัทธิอาณานิคม อย่างไรก็ตาม แนวความคิดการปฏิวัติของอินโดนีเซียนั้นไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การต่อต้านอาณานิคมของอินโดนีเซียทางกายภาพ แต่การปฏิวัติของอินโดนีเซียได้หยั่งรากลึกไปในจิตใจของชาวอินโดนีเซียด้วย ชาร์จิโตมีความเห็นว่าการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราชควรมีความสอดคล้องกับกระแสชาตินิยมอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นกระแสที่มุ่งสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่ประเทศชาติ ดังนั้นชาร์จิโตเห็นว่าการเรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์อินโดนีเซียควรมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่ชาติอินโดนีเซีย แนวคิดประวัติศาสตร์ชาตินิยมของชาร์จิโตได้จำกัดมุมมองการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียให้มีเพียงมิติเดียว และเป็นการลดบทบาทการศึกษาประวัติศาสตร์แบบท้องถิ่นเป็นศูนย์กลาง เนื่องมาจากการศึกษาประวัติศาสตร์แบบท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางไม่ได้ส่งเสริมความเป็นเอกภาพของชาติอินโดนีเซีย

“ประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย คือ ประวัติศาสตร์ที่ไม่มีมุมมองสุมาตราเป็นศูนย์กลาง ไม่มีมุมมองชวาเป็นศูนย์กลาง ไม่มีมุมมองกาลิมันตันเป็นศูนย์กลาง และไม่มีมุมมองของภูมิภาคอื่นๆ เป็นศูนย์กลาง แต่จะมีเพียงแค่มุมมองอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางเท่านั้น”¹⁶

¹⁵ M. Sardjito, “Pengantar kata Ketua Panitia Seminar Sedjarah,” p. 26.

¹⁶ Ibid., p. 26.

ดังนั้นมุมมองของชาร์จิโตเกี่ยวกับมุมมองอินโดนีเซียนั้น คือการเน้นการมองประวัติศาสตร์อินโดนีเซียแบบชาตินิยม การละเลยอย่างจงใจต่อมุมมองประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชาร์จิโตเพื่อสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันของคนในชาติ จึงเป็นผลมาจากกระแสชาตินิยมอินโดนีเซียที่มองว่าชาวอินโดนีเซียเป็นหนึ่งเดียวกัน การมองว่าชาวอินโดนีเซียเป็นหนึ่งเดียวกันของชาร์จิโตจึงไม่เป็นเพียงแค่ความต้องการเรียกร้องความเป็นเอกภาพของสังคม แต่ยังมีนัยยะในเรื่องของแนวความคิดต่อต้านอาณานิคม ในขณะนั้นประเทศอินโดนีเซียเพิ่งประสบปัญหาการเข้ารุกรานอินโดนีเซียโดยกองทัพเนเธอร์แลนด์ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1945-1949 การเข้ามาของกองทัพเนเธอร์แลนด์ในครั้งนั้นได้ทำให้เกิดความแตกแยกในสังคมอินโดนีเซียและมีความพยายามของผู้นำท้องถิ่นในการแยกตัวออกเป็นอิสระจากการปกครองของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย จากปัจจัยดังกล่าวทำให้การนำเสนอแนวคิดทางประวัติศาสตร์ที่มี “เค้าโครงของชาติ” ของชาร์จิโตจึงไม่ได้เป็นการตอบโต้แนวคิดประวัติศาสตร์แบบยุโรปเป็นศูนย์กลางเท่านั้น แต่ยังเป็นแนวคิดที่มุ่งสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่ชาติอินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราช พื้นฐานแนวความคิดของชาร์จิโตที่มีต่อมุมมองทางประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย ได้รับการสนับสนุนจากสุลต่านฮาเม็งกูโบวโนที่ 9 (Sri Sultan Hamengkoe Boewono ke IX, 1912-1988) แห่งราชสำนักยกยอการ์ตา เนื่องจากพระองค์มีดำริว่า ประวัติศาสตร์ของอินโดนีเซียควรจะยึดแนวความคิดเรื่องของ “เค้าโครงของชาติ” เป็นแนวทางหลักของการศึกษาประวัติศาสตร์ชาติในยุคหลังการได้รับเอกราช เพราะนอกจากประวัติศาสตร์อินโดนีเซียจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องของความเป็นจริงของเหตุการณ์ประวัติศาสตร์แล้ว ความหมายของประวัติศาสตร์แห่งชาติตามที่องค์สุลต่านเข้าใจนั้นก็ไม่ได้เป็นเพียงแค่ภาพรับรู้อดีตของคนในปัจจุบันเท่านั้น แต่จำเป็นต้องเป็นภาพที่สามารถสืบทอดจิตวิญญาณของชาติอินโดนีเซียให้แก่คนรุ่นถัดไปได้อีกด้วย

“ประวัติศาสตร์อินโดนีเซียจำเป็นต้องกลายเป็นรากฐานของจิตวิญญาณ (Semangat) ที่จะปลุกจิตสำนึกชาติอินโดนีเซีย เพื่อก้าวไปสู่เส้นทางแห่งการต่อสู้ในยุคเอกราช... ประวัติศาสตร์อินโดนีเซียจึงจะคงอยู่เป็นรากฐานของจิตวิญญาณ เพื่อเติมเต็มชีวิตให้กับชาติอินโดนีเซียตลอดไป¹⁷”

ประวัติศาสตร์ที่มี “เค้าโครงของชาติ” ได้กลายเป็นประเด็นหลักของการบูรณาการมุมมองอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลาง นักประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซียเห็นว่าเค้าโครงของชาติ

¹⁷ Sulatan Hamengkoe Boewono ke IX, “Samputan seri Padakduka Sulatan Hamengkoe Boewono IX kepada Daerah Istimewa Jogjakarta [ถ้อยแถลงของสุลต่านฮาเม็งกูบอวโนที่ 9 แห่งเขตปกครองพิเศษยกยอการ์ตา],” in *Laporan Seminar Sedjarah* (Jogjakarta: Universitas Gadjah Mada, December 14-18, 1957), pp. 32-33.

เป็นแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ที่สามารถสร้างสำนึกความเป็นหนึ่งเดียวกันของชาติอินโดนีเซียได้ และประกาศถึงชัยชนะของอินโดนีเซียต่ออดีตในองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ของตนเอง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า คำนิยามประวัติศาสตร์แบบยึดเอาอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางของชาร์จิโตและสุลต่านฮาเม็งกูโบวโนที่ 9 เป็นแนวความคิดที่เกิดจากกระบวนการสร้างประวัติศาสตร์ขึ้นใหม่ (reconstruct) ประวัติศาสตร์ของตนเองให้หลุดพ้นจากประวัติศาสตร์อาณานิคม นักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียที่มีอิทธิพลต่อวงการศึกษาด้านประวัติศาสตร์อินโดนีเซียอย่างศาสตราจารย์ชาร์โตโนให้ความเห็นว่า ผลจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากคัตซ์มาสู่ชาวอินโดนีเซียนั้น ทำให้นักประวัติศาสตร์ชาตินิยมทั้งหลายต้องการแหวกออกไปจากแนวความคิดประวัติศาสตร์ของอาณานิคม โดยต้องการเขียนประวัติศาสตร์แห่งชาติขึ้นมาใหม่ เนื่องจากประวัติศาสตร์แห่งชาติสามารถแสดงถึงอัตลักษณ์ของชาวอินโดนีเซียได้ดีกว่า¹⁸

ขณะที่การสร้างประวัติศาสตร์แห่งชาติหรือการรับรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชาวอินโดนีเซียตามความคิดของชาร์จิโตนั้น เกิดจากกระบวนการต่อต้านประวัติศาสตร์ของอาณานิคมที่จำกัดมุมมองอยู่ที่ชาวยุโรปและเขียนประวัติศาสตร์อินโดนีเซียโดยพรรณนาถึงเพียงแต่สังคมชาวยุโรปในอินโดนีเซียเท่านั้น อันเป็นผลให้การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ที่ใช้ประวัติศาสตร์แบบเน้นยุโรปเป็นศูนย์กลางของอาณานิคมเปรียบเสมือนเป็นการสอนประวัติศาสตร์ของเนเธอร์แลนด์แทนที่จะเป็นการเรียนการสอนประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย การเลิกหยิบยกวีรบุรุษนักชาตินิยมในอดีตของชาร์จิโตจึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างประวัติศาสตร์ของตนเองขึ้นใหม่ ในท่วงทำนองเช่นเดียวกับแนวความคิดของฟาน เลอร์ อย่างไรก็ตาม ความคิดของฟาน เลอร์ก็แตกต่างไปจากแนวความคิดของชาร์จิโตและนักชาตินิยมอินโดนีเซียคนอื่นๆ ที่มองประวัติศาสตร์ของตนโดยการเปลี่ยนบรรพบุรุษที่เคยถูกผลักให้ไปอยู่ชายขอบของประวัติศาสตร์แบบยุโรปนิยมให้กลายเป็นตัวเอกของการพรรณนาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียแทน ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนมุมมองของเจ้าชายดีปอเนอกอรรจากกบฏให้กลายเป็นวีรบุรุษแทน

แต่กระนั้น แนวความคิดของ “เค้าโครงของชาติ” ก็ยังคงมีรูปร่างและกรอบที่ไม่ชัดเจน โมฮัมหมัด ยามินเสนอให้เริ่มจำกัดกรอบแนวทาง “เค้าโครงของชาติ” ให้เป็นระบบยิ่งขึ้นเพื่อเป็นพื้นฐานให้แก่มุมมองประวัติศาสตร์แบบเน้นอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลาง เขาได้แสดงทัศนะถึงการจัดการเกี่ยวกับปรัชญาทางประวัติศาสตร์ ยามินเห็นว่าการศึกษาด้านประวัติศาสตร์อินโดนีเซียมีความจำเป็นต้องอาศัยปรัชญาทางประวัติศาสตร์ของตะวันตกเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์แห่งชาติ เนื่องจากเขามองว่า ปรัชญาประวัติศาสตร์ของตะวันตกจะช่วยค้นหาความจริงและสร้างความถูกต้องให้แก่ประวัติศาสตร์ของอินโดนีเซีย แต่ทว่าปรัชญา

¹⁸ Sartono Kartodirdjo, *Indonesian Historiography* (Yogyakarta: Penerbit Kanisius, 2001), p. 15.

ประวัติศาสตร์ตะวันตกนั้นจำเป็นต้องมีการเลือกใช้อย่างระมัดระวัง และการใช้ปรัชญาตะวันตกเพียงอย่างเดียวนั้นก็ทำให้ไม่สามารถเห็นภาพที่ชัดเจนของ “เค้าโครงของชาติ” การใช้ปรัชญาประวัติศาสตร์ของตะวันตกจึงจำเป็นต้องถูกนำมาเทียบเคียงใช้กับปรัชญาประวัติศาสตร์ของชาวอินโดนีเซียควบคู่กันไปด้วย เช่น แนวคิดทางประวัติศาสตร์ของ ปราปัญจะ (Prapantja) นักบวชและกวีแห่งราชสำนักมัชปาหิติ ผู้ประพันธ์นครกฤตาคม (Nagarakertakama) เป็นต้น¹⁹

รากฐานแนวความคิดปรัชญาประวัติศาสตร์ของนักประวัติศาสตร์ในยุคจารีต อย่างเช่น ปราปัญจะ และนักประวัติศาสตร์ชาตินิยมคนอื่น ๆ ที่ได้พัฒนาปรัชญาทางประวัติศาสตร์ของตนเองขึ้นนั้น ยามินเห็นว่าปรัชญาประวัติศาสตร์ของพวกเขาเป็นมรดกที่นักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในรุ่นก่อนได้ส่งผ่านมาจนถึงนักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในปัจจุบัน ปรัชญาประวัติศาสตร์ของเหล่านักประวัติศาสตร์เหล่านี้จึงถือว่ามีแนวโน้มประนีประนอมกับปรัชญาประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการเชื่อมกับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์อินโดนีเซียที่เกิดขึ้นในอดีต เพราะแนวคิดของเหล่านักประวัติศาสตร์ยุคเก่าได้ผูกติดอยู่กับจิตวิญญาณของชาวอินโดนีเซีย ซึ่งจะทำให้ภาพของประวัติศาสตร์มีความชัดเจนยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ปรัชญาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียก็ไม่สามารถขาดจากหลักปรัชญาได้ เนื่องจากหลักปรัชญาเป็นหลักของประเทศที่เป็นพื้นฐานของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Republik Indonesia) หลักปรัชญาจึงเป็นโครงสร้างที่เกิดขึ้นจากหลักปรัชญาทั่วไป (filasafah-umum)²⁰

ยามินเห็นว่า ปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียสามารถแบ่งได้เป็น 4 ส่วนด้วยกัน ได้แก่

1) จุดมุ่งหมาย (Tudjuan) ของหลักปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติ ควรเน้นการค้นหาความจริงแท้ในสังคมอินโดนีเซีย เพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่สังคมอินโดนีเซียในยุคปัจจุบันต่ออดีตที่ผ่านมา

2) เป้าหมายแห่งปรัชญาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการแบ่งยุคของประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย

3) องค์ประธานของปรัชญาประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย (subjek filasafah sejarah Indonesia) คือ ชาตินินโดนีเซียที่มีจิตวิญญาณแห่งลัทธิชาตินิยม (bangsa Indonesia dengan semangat nasionalisme Indonesia) ประวัติศาสตร์อินโดนีเซียใหม่ต้องมีเค้าโครงของชาติ

¹⁹ Mohd. Yamin, “Kesimpulan2 Atjara ke I: Konsepsi Filsafat Sedjarah Nasional I [สรุปหัวข้อที่ 1: แนวคิดปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติ 1],” in *Laporan Seminar Sedjarah* (Jogjakarta: Universitas Gadjah Mada, December 14-18, 1957), p. 40.

²⁰ Ibid., p. 40.

“bercorak nasional” กล่าวคือการเรียงเรียงประวัติศาสตร์ต้องมีพื้นฐานมาจากลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซีย เนื่องมาจากชาตินิยมอินโดนีเซียเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากความเป็นหนึ่งเดียวกันของคนในชาติ และกลายเป็นพื้นฐานของวัฒนธรรม (Kebudayaan)

4)วิธีการ (Tjara) หรือการตีความประวัติศาสตร์ ยามินได้เน้นย้ำนักประวัติศาสตร์ให้เขียนประวัติศาสตร์ให้สอดคล้องกับจิตวิญญาณของการประกาศเอกราชอินโดนีเซียในปี ค.ศ. 1945 (Proklamasi Kemerdekaan Indonesia 1945)

นอกจากนี้เขานำเสนอการแบ่งยุคประวัติศาสตร์อินโดนีเซียออกเป็น 5 ยุคได้แก่

1. ยุคก่อนประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย (Presedjarah)
2. ยุคประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย (Protosedjarah)
3. อาณาจักรศรีวิชัยและมัชปาหิต
4. ยุคการค้าของอินโดนีเซียหลังคริสต์ศตวรรษที่ 4 – 10
5. ยุคประกาศเอกราชของอินโดนีเซียในคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยถือการประกาศเอกราชวันที่ 17 สิงหาคม 1945

การแบ่งยุคของยามินเป็นไปตามรูปแบบของแนวคิดชาตินิยม ซึ่งเป็นต้นแบบของการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในขณะนั้น โดยเน้นการสร้างแนวคิดประวัติศาสตร์ชาตินิยมและหลีกเลี่ยงการกล่าวถึงประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคอาณานิคมช่วงปี ค.ศ. 1609-1942 ทำให้เห็นว่าการแบ่งยุคประวัติศาสตร์อินโดนีเซียของยามินเลือกการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในช่วงที่สร้างความภูมิใจให้แก่ชาติอินโดนีเซียเท่านั้น กล่าวได้ว่าปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติของยามินได้กลายเป็นกรอบที่ชัดเจนในการจำกัดขอบเขต “เค้าโครงของชาติ” ของประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย และยังได้ทำลายแนวความคิดประวัติศาสตร์แห่งชาติแบบหลายมิติลงและเสนอมุมมองประวัติศาสตร์แบบมิติเดียว คือ ประวัติศาสตร์แห่งชาติในมิติของชาตินิยม²¹

ข้อเสนอปรัชญาประวัติศาสตร์ชาติของยามินเป็นตัวแทนแนวคิดของนักประวัติศาสตร์ชาตินิยมที่มีความประสงค์ให้ประวัติศาสตร์เป็นเครื่องมือเผยแพร่ลัทธิชาตินิยมแก่ประชาชนชาวอินโดนีเซีย และเขียนประวัติศาสตร์ตามความต้องการของตลาดผู้บริโภคงานเขียนประวัติศาสตร์แนวนักชาตินิยม ไม่เพียงเฉพาะความต้องการนำเสนอประวัติศาสตร์ชาตินิยมต่อตลาดหนังสือประวัติศาสตร์ชาตินิยมตามแนวทางของยามินจะสอดคล้องกับสังคมการเมืองในขณะนั้น แต่รัฐบาลอินโดนีเซียมีความต้องการสร้างความเป็นเอกภาพขึ้นในสังคมอินโดนีเซียหลังจากความล้มเหลวของประชาธิปไตยแบบตะวันตก ที่ถูกมองว่าเป็นตัวบ่อนทำลายความเป็นเอกภาพของ

²¹ Mohd. Yamin, “Kesimpulan2 Atjara Ke I,” pp. 41-42.

ชาติอินโดนีเซียจากการช่วงชิงอำนาจของพรรคการเมืองในรัฐสภาที่มุ่งหวังเพื่อผลประโยชน์ของพวกเขา พวกพ่อขุน ความสิ้นหวังในประชาธิปไตยแบบตะวันตกทำให้ประธานาธิบดีซูการ์โนตระหนักถึงสิ่งที่สังคมโยหาคือ ความเป็นเอกภาพของอินโดนีเซีย เขาเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างเลี่ยงไม่ได้ เพราะในช่วงหลังได้รับเอกราชแนวคิดชาตินิยมอินโดนีเซียได้ทวีความเข้มข้นอย่างมากมา²² ส่งผลให้แนวคิดปรัชญาประวัติศาสตร์ชาติของยามินจึงคล้อยตามกระแสชาตินิยมในยุคดังกล่าว

ความคิดของยามินเป็นไปตามกระแสชาตินิยมที่ถูกโหมด้วยบริบทความต้องการเอกภาพของชาติอินโดนีเซีย แต่ในทางกลับกัน ซูจิตโมโก นักวิชาการอินโดนีเซียศึกษากลับมีความเห็นขัดแย้งกับยามิน เขาให้เหตุผลว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ของนักประวัติศาสตร์ไม่ควรจำกัดการศึกษาไว้กับแนวคิดเดียว ดังเช่น แนวคิดปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติที่ถูกเสนอโดยยามิน ซูจิตโมโกเห็นว่าการใช้หลักปรัชญาประวัติศาสตร์ชาติเป็นกรอบในการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียจะทำให้การศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียมีมิติเดียว และได้เสนอว่าสิ่งที่เรียกว่าปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติของยามินนั้นควรจัดอยู่ในตำแหน่งของวิธีการทางประวัติศาสตร์มากกว่า ซูจิตโมโกกล่าวต่อไปอีกว่า การจัดสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งนี้ควรจะกำหนดแนวทางของประวัติศาสตร์ให้เน้นการศึกษาชาติและประเทศเป็นสำคัญ การกำหนดทิศทางการศึกษาประวัติศาสตร์ภายใต้แนวความคิดนี้จึงควรเปิดโอกาสให้นักประวัติศาสตร์สามารถไข่มุมมองทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลายได้มากขึ้น ไม่ควรจำกัดขอบเขตอยู่เพียงแค่นวนความคิดเรื่อง “เค้าโครงของชาติ” แต่เพียงอย่างเดียว เพราะจะทำให้ประวัติศาสตร์ของชาติอินโดนีเซียกลายเป็นประวัติศาสตร์ที่มีมุมมองเดียว²³

นอกจากการอภิปรายในการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติที่ยอกยกการถกแล้ว ในปี ค.ศ. 1960 มหาวิทยาลัยคอร์เนลได้ตีพิมพ์บทความของซูจิตโมโก มีชื่อว่า “An Approach to Indonesian History: Towards an Open Future” ขึ้น ในบทความนี้ได้ซูจิตโมโกได้วินิจฉัยถึงความต้องการของสังคมอินโดนีเซียหลังการได้รับเอกราช ซึ่งได้ตั้งความหวังกับการศึกษาประวัติศาสตร์ เพื่อใช้ประวัติศาสตร์เป็นเครื่องมือชี้ไขข้อสงสัยในอดีตอันไกลโพ้นของตน และใช้ประวัติศาสตร์เพื่อตอบคำถามว่าชาวอินโดนีเซียคือใคร²⁴ ซูจิตโมโกเห็นว่าคำถามเหล่านี้ คือ สิ่ง

²² Sukarno, “Let us bury the parties (1956),” in *Indonesian Political Thinking 1945–1965*, edited by Herbert Feith and Lance Castles (Ithaca: Cornell University Press, 1970).

²³ Soedjatmoko, “Kesimpulan2 Atjara Ke I Kesimpulan2 Atjara ke I: Konsepsi Filsafat Sedjarah Nasional I [สรุปหัวข้อที่ 1: แนวคิดปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติ 1],” in *Laporan Seminar Sedjarah* (Jogjakarta, Universitas Gadjah Mada, December 14-18, 1957), pp. 42-44.

²⁴ Soedjatmoko, *An Approach to Indonesian History: Towards an Open Future* (Ithaca: Department of Far Eastern Studies, Cornell University, 1960), p. 3.

ผลักดันให้รัฐบาลและกลุ่มนักวิชาการของชาวอินโดนีเซียได้ร่วมกันจัดสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่ง เพื่อไปข้อข้องใจในคำถามนี้

นักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียที่เข้าร่วมการสัมมนาประวัติศาสตร์ครั้งที่หนึ่งมีความเห็นว่าการเรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย ควรที่จะกำหนดทฤษฎีเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ดำเนินรอยตาม ชูจัตโมโกเห็นว่่านักประวัติศาสตร์ในสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติได้ใช้ทฤษฎีนี้ในการศึกษาพัฒนาการของสังคมอินโดนีเซียในยุคปัจจุบัน ทฤษฎีที่ได้ตกผลึกจากสัมมนาประวัติศาสตร์ครั้งนี้พวกเขาเรียกมันว่า “ปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติ”²⁵ ปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติเป็นแนวคิดที่สนับสนุนการศึกษาประวัติศาสตร์แบบเน้นอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางหรือประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซีย และมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ การเขียนประวัติศาสตร์แบบเน้นชาตินิยม การเขียนประวัติศาสตร์แบบนี้เป็นผลมาจากความต้องการของนักวิชาการชาตินิยมที่ต้องการใช้ประวัติศาสตร์ในอดีตเพื่ออธิบายปัจจุบันและอนาคตปัจจุบันของพวกเขาที่กล่าวอ้าง คือ เหตุการณ์ประกาศเอกราชของพวกเขาในปี ค.ศ.1945 อันเป็นผลทำให้อินโดนีเซียได้พ้นจากการปกครองของดัตช์ ผลจากเหตุการณ์นี้ทำให้สังคมอินโดนีเซียเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก โดยรัฐบาลใหม่บนเกาะชวามีความต้องการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติ ชูจัตโมโกเห็นว่่า “ปรัชญาประวัติศาสตร์เป็นแนวทางที่สำคัญหรืออ้างถึงแนวทางของกลุ่มสังคมที่อ้างประวัติศาสตร์ของประชาชนกลุ่มเดียวและรัฐเดียว เพราะว่าจุดมุ่งหมายของรัฐและประชาชน คือ ใช้ประวัติศาสตร์เพื่ออ้างกรรมสิทธิ์เหนือดินแดนอาณานิคมอินเดียดะวันออกของเนเธอร์แลนด์ หรือดินแดนของประเทศอินโดนีเซียในปัจจุบัน ดังนั้นการเขียนประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซียจึงต้องเน้นพัฒนาการของชาวพื้นเมืองอินโดนีเซียที่อาศัยอยู่ในขอบเขตของรัฐชาติเป็นสำคัญ”²⁶

การสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติ เป็นการใช้อยู่ในปัจจุบันตัดสินอดีตของตนเอง แต่ละเลยข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ของอินโดนีเซียก่อนได้รับเอกราชหรือก่อนตกเป็นอาณานิคมของเนเธอร์แลนด์ สมัยนั้นชาวอินโดนีเซียมีความหลากหลายทั้งวัฒนธรรม จารีตประเพณี การดำเนินชีวิต ตลอดจนความเชื่อท้องถิ่นที่เป็นตัวขับเคลื่อนสังคม ปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติได้บั่นทอนความคิดเหล่านั้นลง ชูจัตโมโกเห็นว่่าการศึกษาประวัติศาสตร์ควรตระหนักถึงความต่อเนื่องของอดีตและปัจจุบัน มากกว่าการตัดสินจากยุคปัจจุบันถึงความเป็นเอกภาพของชาติอินโดนีเซียที่ได้รับจากการต่อสู้กับอาณานิคม²⁷ การศึกษา

²⁵ Soedjatmoko, *An Approach to Indonesian History*, p. 3.

²⁶ Ibid., p. 9.

²⁷ Ibid., p. 13.

ประวัติศาสตร์และสังคมอินโดนีเซียนั้น ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องยึดแนวคิดชาตินิยม แต่การศึกษาประวัติศาสตร์ควรเน้นความคิดของสังคมในขณะนั้น การสร้างประวัติศาสตร์ของสังคมเหล่านั้นควรเน้นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลและควรที่จะแยกออกจากข้อจำกัดของการศึกษาที่เน้นเพียงในอินโดนีเซียเท่านั้น แต่หากต้องศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในบริบทของนานาชาติ นอกจากนี้เขายังได้ให้แนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย 8 ข้อดังนี้

1. ปัญหาของประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย คือ ความต่อเนื่องของประวัติศาสตร์ ซึ่งจำเป็นต้องตั้งอยู่บนข้อเท็จจริงจากการค้นคว้าทางประวัติศาสตร์
2. การค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ไม่จำเป็นต้องยึดติดกับปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติ การใช้ปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติและแนวคิดประวัติศาสตร์ควรสอดคล้องกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์
3. แนวคิดปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติไม่ควรยึดติดกับหลักปรัชญาประวัติศาสตร์ เนื่องจากแนวคิดปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติเป็นแนวคิดที่สามารถใช้อธิบายประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคสมัยใหม่ได้เท่านั้น
4. ในการค้นคว้าประวัติศาสตร์ ชาวอินโดนีเซียควรเน้นศึกษาสังคมอินโดนีเซียเป็นหลัก และนำการศึกษาสังคมอินโดนีเซียมาเป็นตัวกำหนดกรอบของการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย
5. การค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ควรยึดถือพัฒนาการของสังคมชาวอินโดนีเซียเป็นหลัก เพราะสังคมอินโดนีเซียเป็นตัวแทนของอัตลักษณ์ของชาติอินโดนีเซียและเป็นภาพสะท้อนประวัติศาสตร์อินโดนีเซียจากข้อมูลทางประวัติศาสตร์ประวัติศาสตร์
6. การเรียบเรียงประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียควรเป็นไปโดยปราศจากอคติ
7. ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์สามารถเรียนรู้ได้จากข้อเท็จจริงในปัจจุบัน นักการเมืองและรัฐบาลจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ถ้าหากพวกเขาไม่เข้าใจข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ดังนั้นเขาสามารถมองเห็นปัญหาได้อย่างทะลุปรุโปร่งจากแนวคิดและความรู้สึก ซึ่งปรากฏอยู่ในสิ่งแวดล้อมปัจจุบัน
8. ประวัติศาสตร์เป็นเครื่องมือสร้างสำนึกให้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าใจปัญหาในปัจจุบันและอนาคตที่มีอิสระและส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบต่อประเทศ²⁸

ข้อเสนอของชูจัตโมโกต่อวงการอินโดนีเซียศึกษาได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีในวงวิชาการอินโดนีเซียศึกษาในต่างประเทศ ชูจัตโมโกและเพื่อนนักวิชาการร่วมอุดมการณ์เดียวกันซึ่งได้รวมตัวจัดพิมพ์หนังสือชื่อ “An Introduction to Indonesian Historiography” ภายใต้การ

²⁸ Soedjatmoko, *An Approach to Indonesian History*, p. 22.

สนับสนุนจากมหาวิทยาลัยคอร์เนล ในปี ค.ศ. 1965 มุฮัมหมัด อาลี (Muhammad Ali) แห่งมหาวิทยาลัยปาจาจาร์น (Pajajaran) สนับสนุนแนวคิดของซูจิตโมโกที่มองเห็นว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ของอินโดนีเซียควรปราศจากแนวคิดชาตินิยมและควรศึกษาประวัติศาสตร์ในบริบทพัฒนาการทางความคิดของชุมชน เขาได้พิจารณาแนวคิดประวัติศาสตร์ของนักประวัติศาสตร์ชาตินิยมทั้งหลายที่ใช้งานสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติเป็นเวทีในการเผยแพร่ประวัติศาสตร์ชาตินิยมและเห็นว่านักประวัติศาสตร์เหล่านี้มีแนวคิดประวัติศาสตร์ที่ยึดติดกับความคิดที่ว่า “การศึกษาประวัติศาสตร์ชาวอินโดนีเซีย คือ การศึกษาประวัติศาสตร์ของประชาชนอินโดนีเซียที่อาศัยอยู่ในดินแดนสาธารณรัฐอินโดนีเซียเท่านั้น”²⁹

ประวัติศาสตร์นี้ได้รับการกล่าวขานถึงโดยนักประวัติศาสตร์ชาตินิยมหลายท่าน และแทรกด้วยท่วงทำนองของการตัดสินประวัติศาสตร์โดยแนวคิดสมัยใหม่ ซูจิตโมโกได้อภิปรายปัญหาเรื่องนี้โดยให้ความเห็นว่า ดินแดนสาธารณรัฐอินโดนีเซียเคยถูกปกครองโดยรัฐบาลอาณานิคมอินเดียตะวันตกของเนเธอร์แลนด์ ดังนั้นการศึกษาประวัติศาสตร์ของดินแดนสาธารณรัฐอินโดนีเซียจึงไม่สามารถอธิบายสังคมอินโดนีเซียที่ดำรงอยู่ก่อนการเข้ามาของรัฐบาลอาณานิคมได้ เพราะการศึกษาประวัติศาสตร์ของดินแดนสาธารณรัฐอินโดนีเซียเป็นการศึกษาพัฒนาการของสังคมอินโดนีเซียที่ได้รับอิทธิพลจากระบบอาณานิคมเท่านั้น ซูจิตโมโกได้โต้แย้งแนวคิดของนักประวัติศาสตร์ชาตินิยม โดยหยิบยืมมุมมองประวัติศาสตร์ผ่านทางประวัติศาสตร์กฎหมายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ตามแนวคิดของเก. เจ. เรซิงค์ (G. J. Resink) แห่งมหาวิทยาลัยแห่งชาติอินโดนีเซีย ผู้มีมุมมองประวัติศาสตร์อินโดนีเซียแบบเดียวกับฟาน เลอร์ในยุคคลายอาณานิคม เรซิงค์ได้ตอบโต้ให้นักประวัติศาสตร์อาณานิคมที่ใช้ประวัติศาสตร์ของบริษัทวิโอซีแทนที่ประวัติศาสตร์ของชาวพื้นเมืองหลังจากบริษัทสามารถยึดครองปัตตาเวียได้สำเร็จในปี ค.ศ. 1618 แนวคิดนี้ยังคงมีอิทธิพลต่อมุมมองนักประวัติศาสตร์อาณานิคมจนกระทั่งยุคหลังอาณานิคม ดังปรากฏในงานเขียนของ เบอร์นาร์ด ฮา. เอ็ม. เฟลคเคอ (Bernard H. M. Vlekke) ผู้เขียน “Nusantara: A History of Indonesia” เฟลคเคอได้เขียนประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในช่วงคาบเกี่ยวกันของยุคอาณานิคมและยุคเอกราช เขาได้เริ่มงานในปี ค.ศ. 1940 โดยที่เฟลคเคอไม่ได้มีแนวคิดทางประวัติศาสตร์เช่นเดียวกับฟาน เลอร์ เฟลคเคอเป็นนักประวัติศาสตร์อาณานิคมอย่างแท้จริงผู้นี้ เขาใช้ประวัติศาสตร์ของบริษัทวิโอซีแทนที่ประวัติศาสตร์ชาวพื้นเมือง แต่ผลจากบริบททางประวัติศาสตร์ที่ได้คลี่คลายอย่างเด่นชัดของความฟ่ายแพ้ของอาณานิคมชาวดัตช์และการเกิดขึ้นของยุคอินโดนีเซียเอกราช ทำให้เขาตัดสินใจเปลี่ยนหัวข้อสุดท้ายของเขา

²⁹ Muhammad Ali, “Historiographical problems,” in *An Introduction to Indonesian Historiography*, edited by Sudjatmoko, Mohammad Ali, G.J. Resink and George McT. Kahin (Ithaca: Cornell University Press, 1965), p. 7.

เป็น “the end of a colony and the birth of a nation” แต่ถึงอย่างไรก็ตาม งานเขียนของเฟลคเคอ ก็ไม่มีน้ำหนักพอที่จะถือได้ว่าสะท้อนแนวคิดอินโดนีเซียนิยม เพราะการศึกษาของเฟลคเคอ ยังคงมุ่งเน้นการศึกษาสังคมของชาวดัตช์ในอินโดนีเซียมากกว่าชาวพื้นเมือง³⁰

เรซิงค์มองว่านักประวัติศาสตร์ไม่ควรใช้ประวัติศาสตร์บริษัทวีไอซีเข้ามาแทนที่ประวัติศาสตร์ของชาวพื้นเมือง กิจกรรมของชาวดัตช์ในอินโดนีเซียก่อนปี ค.ศ. 1911 ซึ่งเป็นปีที่อำนาจอาณานิคมดัตช์ได้สถาปนาอย่างมั่นคงในอินโดนีเซียไม่ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมชาวพื้นเมืองในภาพรวม เรซิงค์มองว่ากิจกรรมทางการเมืองของชาวพื้นเมืองในรูปแบบรัฐต่างๆ มีการปกครองที่เป็นเอกเทศ ตั้งแต่อาณาจักรมัชปาหิตได้ล่มสลายและก่อนการปกครองโดยดัตช์ หมู่เกาะอินดีสหรือหมู่เกาะอินโดนีเซียจึงเป็นดินแดนที่ประกอบด้วยรัฐขนาดเล็กจำนวนมากที่มีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเอง โดยจะเห็นได้จากความสัมพันธ์ระหว่างรัฐซึ่งไม่ได้เป็นไปในลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างจักรวรรดิและภูมิภาค แต่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับรัฐที่เท่าเทียมกัน การติดต่อระหว่างรัฐจึงจำเป็นต้องมีการยอมรับเงื่อนไขทางกฎหมายของแต่ละรัฐดังเช่นระบบชาห์บันดาร์ หรือการติดต่อความสัมพันธ์ที่ต้องใช้ระบบการทูตหรือระบบความสัมพันธ์ทางการทูตโดยการแต่งงาน อย่างเช่น รัฐในเกาะชวาและรัฐอื่นๆ ดังนั้น “อินโดนีเซีย” ในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 16 จนกระทั่งปี ค.ศ. 1910 (นับตั้งแต่ที่มีการเข้ามาของตะวันตกจนกระทั่งการได้รับชัยชนะของดัตช์เหนือมาลุกูและการสถาปนาการปกครองของดัตช์ขึ้นที่ปัตตาเวียในปี ค.ศ. 1618) จึงยังไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นยุคอาณานิคมอินเดียตะวันออกของเนเธอร์แลนด์³¹

ดังคำกล่าวของเรซิงค์ที่ใช้ตอบได้นักประวัติศาสตร์อาณานิคม ซึ่งเขียนประวัติศาสตร์อาณานิคมเพื่อสรรเสริญความเก่งกล้าของบรรพบุรุษตนเอง อาลีได้หยิบยืมคำกล่าวนี้เพื่อตอบโต้ปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติของยามินที่เต็มไปด้วยแนวคิดชาตินิยมของสังคมอินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราช ในการตัดสินโลกของชาวพื้นเมืองอินโดนีเซียในยุคก่อนการประกาศเอกราชว่าสังคมในยุคนี้มีลักษณะเป็นเอกภาพและความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างเหนียวแน่นที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ยามินอธิบายรูปแบบสังคมที่ว่านี้ผ่านประวัติศาสตร์อาณาจักรโบราณ คือประวัติศาสตร์ของศรีวิชัยและมัชปาหิต นอกจากนี้ประวัติศาสตร์อาณาจักรทั้งสอง ยังใช้เป็นสัญลักษณ์ของคำอธิบายอำนาจของชาวพื้นเมืองที่มีเหนือดินแดนนี้ก่อนการเข้ามาของชาวต่างชาติ อาลีเห็นว่าสังคมชาวอินโดนีเซียในยุคโบราณไม่ได้มีความเป็นเอกภาพเช่นเดียวกับ

³⁰ G. J. Resink, “Between the Myths: from Colonial to National Historiography,” in *Indonesia's History between the Myths*, edited by G. J. Resink (The Hague: W. Van Hoeve, 1968), p. 18.

³¹ G. J. Resink, “The significance of the History of International Law in Indonesia,” in *An Introduction to Indonesian Historiography*, edited by Sudjatmoko, Mohammad Ali, G. J. Resink and George McT. Kahin (Ithaca: Cornell University Press, 1965), pp. 359–389.

คำกล่าวของยามิน เขามองว่าสังคมชาตินิยมได้เกิดขึ้นภายใต้เงาของรัฐบาลอาณานิคมดัตช์ซึ่งเป็นรัฐบาลที่สามารถยึดครองและรวบรวมอินโดนีเซียให้กลายเป็นสังคมเดียวกัน แต่ก่อนหน้านั้นสังคมอินโดนีเซียต่างมีพัฒนาการที่แยกออกจากกันและมีปฏิสัมพันธ์กันในเชิงการค้าและการทูตซึ่งไม่ได้มีความเป็นเอกภาพในเชิงอำนาจทางการเมืองแบบที่ยามินเข้าใจจนทำให้ “ดินแดนที่ปกครองโดยรัฐอินโดนีเซียในยุคโบราณก่อนปี ค.ศ. 1511 เป็นรัฐที่มีขนาดใหญ่กว่าดินแดนในปัจจุบัน การปกครองของรัฐอินโดนีเซียในยุคโบราณมีลักษณะที่เป็นอิสระต่อกัน ซึ่งรัฐอินโดนีเซียในยุคโบราณมีความสัมพันธ์ระหว่างรัฐในด้านการค้า, สงคราม และความสัมพันธ์กับนานาชาติที่มีความคล้ายคลึงกับสถานการณ์ในช่วง ค.ศ.1511 ถึง ค.ศ. 1910 อันเป็นยุคที่รัฐในหมู่เกาะอินโดนีเซียมีอิสระในการปกครองตนเอง”

คำอธิบายของอาลีได้เปิดองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ของนักประวัติศาสตร์ชาตินิยมมุ่งหวังใช้ประวัติศาสตร์ศรีวิชัยและมัชปาหิตเป็นเครื่องมือทางการเมือง สอดคล้องกับความคิดของเอส ซูโปโม (S. Supomo) ที่มองว่าการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ศรีวิชัยและมัชปาหิตเป็นเพียงการอ่านเพื่อรับข้อมูลจากหลักฐานเพียงอย่างเดียว โดยขาดการพินิจพิจารณาถึงตัวตนที่แท้จริงของประวัติศาสตร์มัชปาหิต ซึ่งเป็นเพียงแค่ภาพอดีตที่รุ่งเรืองของอินโดนีเซีย เขาเห็นว่าภาพความยิ่งใหญ่ของมัชปาหิตได้รับการปรุงแต่งให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของอดีตโดยไม่ได้อิงกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ แต่นักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียได้เขียนประวัติศาสตร์ของมัชปาหิตเพื่อตอบสนองกับอุดมการณ์ของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียเท่านั้น³² ปัญหาของภาพประวัติศาสตร์ที่รื้อฟื้นโดยอาลีแสดงให้เห็นข้อบกพร่องของแนวคิดปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติที่แฝงไว้ด้วยท่วงทำนองของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซีย โดยชี้ให้เห็นว่าแนวคิดนี้ไม่สามารถเข้ากันกับวิถีคิดของสังคมในยุคอดีตได้ อันเป็นผลมาจากพรมแดนโลกทัศน์ที่แตกต่างกันระหว่างโลกแบบจักรวาลวิทยา/โลกแบบมนุษยนิยม, โลกจารีต/โลกสมัยใหม่ และถึงแม้กระทั่งในช่วงเวลาเดียวกัน ชุมชนแต่ละชุมชนต่างมีวิถีการมองโลกที่แตกต่างกัน ข้อเสนอนี้ได้ปรากฏอยู่ในผลการศึกษาด้านประวัติศาสตร์นิพนธ์ของชาวที่มีโลกทัศน์อันถูกขับเคลื่อนด้วยโลกทัศน์แบบจักรวาลวิทยาของคอร์เนลิส คริสเตียน แบร์ก (C. C. Berg) และโลกของชาวมากัสซาร์-บูกิส³³ ที่ถูกขับเคลื่อนด้วยแนวคิดประจำชัณานิยม

³² S. Supomo, "The image of Majapahit in later Javanese and Indonesian writing," in *Perceptions of the Past in Southeast Asia*, edited by Anthony Reid and David Marr (Singapore: The Asian Stories Association Press, 1973), p. 183.

³³ ชาวมากัสซาร์-บูกิสเป็นชาวพื้นเมืองอินโดนีเซียที่อาศัยอยู่ในภาคใต้ของเกาะสุลาเวสี สังคมของชาวมากัสซาร์และชาวบูกิสเป็นสังคมพ่อค้าที่มีการเดินเรือติดต่อกับชาวอินโดนีเซียและชาวต่างชาติ ทำให้ชาวมากัสซาร์และชาวบูกิส

ศาสตราจารย์แบร์กแห่งมหาวิทยาลัยไลเดนได้นำเสนอบทความที่มีชื่อว่า “The Javanese picture of the past” อันเป็นผลสรุปจากการศึกษาโดยใช้แนวทางภาษาศาสตร์ในการศึกษาชาวโบราณ แบร์กเชื่อว่า การศึกษาด้านภาษาศาสตร์สามารถอธิบายพัฒนาการของชุมชนอินโดนีเซีย ถึงแม้ว่าสังคมอินโดนีเซียในยุคปัจจุบันจะไม่สนับสนุนการใช้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆไปแล้วก็ตาม เพราะภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ได้รับการดัดแปลงและปรับตัวให้เข้ากับโลกปัจจุบัน แบร์กเชื่อว่าภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์สามารถคงสภาพไม่มีการเปลี่ยนแปลงถ้าหากภาษาเหล่านั้นได้กลายเป็นข้อความศักดิ์สิทธิ์ แม้จะมีข้อยกเว้นทางด้านภาษาศาสตร์ แบร์กศึกษาประวัติศาสตร์ชาวจากงานเขียนประเภทตำนานและบทมนตราทางไสยศาสตร์ (verbal magic) ซึ่งเชื่อกันว่าภาษาต้นแบบยังคงเดิมและไม่มีวันเปลี่ยนแปลงเนื่องจากข้อความประเภทนี้เป็นข้อความศักดิ์สิทธิ์

การสำรวจและศึกษาทำให้แบร์กเห็นว่าตำนานพื้นเมืองเป็นผลผลิตมาจากประสบการณ์ร่วมกันของชุมชนในอดีต งานเขียนประเภทตำนานกลายเป็นส่วนหนึ่งของความทรงจำในอดีตที่ทับซ้อนกันอยู่³⁴ ผลจากการศึกษาของแบร์กทำให้สามารถสรุปว่าโลกทัศน์ของชาวชวาที่สะท้อนผ่านงานเขียนตำนานและพงศาวดารชวามีความสอดคล้องกับตำนานและพงศาวดารของอินเดียอย่างชัดเจน อันเป็นผลมาจากผู้บันทึกประวัติศาสตร์ของชาวโบราณถูกบังคับจากองค์ความรู้และมุมมองโลกทัศน์ที่ติดอยู่กับโลกแบบจักรวาลวิทยาตามแบบของศาสนาฮินดูที่เผยแพร่มาจากอินเดีย เป็นผลให้ภาษาและวัฒนธรรม รวมทั้งเนื้อหาของงานพงศาวดารเกือบจะเป็นส่วนเดียวกันกับงานวรรณคดีของอินเดีย³⁵

ประวัติศาสตร์นิพนธ์จารีตในโลกจักรวาลวิทยาของชาวชวามีความแตกต่างกับประวัติศาสตร์นิพนธ์ของชาวมาเก็สซาร์ (Macassar) และชาวบูกิส (Bugis) ในตอนใต้ของเกาะสุลาเวสีอย่างสิ้นเชิง เป็นผลมาจากชาวมาเก็สซาร์มีโลกทัศน์แบบมนุษยนิยม เนื่องจากสังคมมาเก็สซาร์เป็นสังคมการค้า ทำให้เปิดรับวัฒนธรรมและแนวคิดจากโลกภายนอกได้ง่ายกว่าสังคมชวา เจ.นูร์ดูยน์ (J. Noorduyyn) นักภาษาศาสตร์แห่งสมาคมไบเบิล แห่งเมืองโบกอร์ (Bible Society, Bogor) ได้ค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์นิพนธ์จารีตของชาวพื้นเมืองกลุ่มนี้ ผล

เปิดรับกับวัฒนธรรมจากภายนอกได้เป็นอย่างดี ดู Jean Gelman Taylor, *Indonesia: Peoples and Histories* (New Haven: Yale University Press, 2003).

³⁴ C. C. Berg, “The Javanese picture of the past,” in *An Introduction to Indonesian Historiography*, edited by Sudjatmoko, Mohammad Ali, G. J. Resink and George McT. Kahin (Ithaca: Cornell University Press, 1965), p. 88.

³⁵ C. C. Berg, “The role of structural organisation and myth in Javanese historiography: commentary,” *Journal of Asian Studies* 24 (November 1964): 100–103.

จากการที่การศึกษาประวัติศาสตร์นิพนธ์จารีตมากัสซาร์สร้างความประหลาดใจให้แก่นูร์ดูยน์เป็นอันมาก นูร์ดูยน์เห็นว่างานเขียนประวัติศาสตร์ของชาวมากัสซาร์มีความแตกต่างกับงานเขียนประวัติศาสตร์ของชาวที่ยังคงผลิตงานประวัติศาสตร์นิพนธ์ภายใต้อิทธิพลของจักรวาลวิทยาแบบฮินดูอยู่ งานเขียนของชาวพื้นเมืองกลุ่มนี้ได้หลีกเลี่ยงการพรรณนาถึงปรากฏการณ์ที่เหนือธรรมชาติและการทำนายอนาคตที่กำลังเกิดขึ้นในเวลาอันใกล้ แต่เน้นการบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง โดยเน้นศูนย์กลางอยู่ที่การบันทึกในเรื่องของพระราชกรณียกิจของกษัตริย์และราชวงศ์, ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติต่างๆ การปฏิสัมพันธ์กับชาวต่างชาติและต่างเกาะ รวมทั้งการเมืองและกฎหมาย³⁶ นอกจากนี้การกล่าวถึงการสถาปนาปฐมกษัตริย์ของชาวมากัสซาร์ที่มีการพรรณนาถึงกฤษฎาภินิหารต่างๆของความเป็นกษัตริย์ ปรากฏผลการศึกษาของนูร์ดูยน์สรุปได้ว่าโลกของชาวมากัสซาร์และชาวบูกิสเป็นโลกซึ่งปราศจากอิทธิพลแนวคิดโลกจักรวาลวิทยาตามอย่างฮินดู-พุทธ ดังเช่น ที่ปรากฏอยู่ในโลกของชวา จากข้อนำเสนอนของนักวิชาการข้างต้น ทำให้เปทรุส โจเซปัส ซูทมูลเดอร์ (Petrus Josephus Zoetmulder, 1906-1995) พิจารณาว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ได้นำเสนอโดยการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 1 หรือปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติที่เน้นการศึกษาประวัติศาสตร์ตามอย่างตะวันตก ไม่สามารถทำความเข้าใจถึงแก่นแท้ของประวัติศาสตร์ชวาโบราณได้ เขาได้เสนอว่าในการศึกษาประวัติศาสตร์นั้นนักประวัติศาสตร์ควรทำความเข้าใจและศึกษาพื้นฐานของวัฒนธรรมของชาวพื้นเมืองโบราณในช่วงเวลาซึ่งพวกเขาได้บันทึกเหตุการณ์เหล่านั้น ซูทมูลเดอร์เสนอว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ควรตั้งอยู่บนเงื่อนไขของวัฒนธรรมในอดีต³⁷

การตอบโต้แนวทางประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซียของยามินกลายเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้วงวิชาการประวัติศาสตร์อินโดนีเซียตระหนักรู้และเข้าใจประวัติศาสตร์ของตนเองอย่างถ่องแท้และหลีกเลี่ยงอคติของนักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียต่อประวัติศาสตร์อาณานิคม รวมทั้งอคติของชาตินิยมที่ได้ส่งผลต่อการมองประวัติศาสตร์ มีจุดมุ่งหมายสำคัญในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นเอกภาพของสังคมอินโดนีเซียในยุคปัจจุบัน การกระทำเช่นนั้นอาจทำให้ความสืบเนื่องของประวัติศาสตร์ขาดจากกันและทำให้การศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียเกิดความคลาดเคลื่อนได้ คำแนะนำของซูจัตโมโกก็ คือ ให้นักประวัติศาสตร์ตระหนักถึงการศึกษาคความ

³⁶ J. Noorduyn, "Origins of South Celebes historical writing," in *An Introduction to Indonesian Historiography*, edited by Sudjatmoko, Mohammad Ali, G. J. Resink and George McT. Kahin (Ithaca: Cornell University Press, 1965), p. 104.

³⁷ P. J. Zoetmulder, "The significance of the study of culture and religion for Indonesian historiography" in *An Introduction to Indonesian Historiography*, edited by Sudjatmoko, Mohammad Ali, G. J. Resink and George McT. Kahin (Ithaca: Cornell University Press, 1965), p. 326.

สืบเนื่องของอดีตที่ยังส่งผลต่อปัจจุบันมากกว่าการเขียนประวัติศาสตร์เพื่อรับใช้ลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซีย

3.3 อิทธิพลของการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่งต่อการศึกษาประวัติศาสตร์แนวชาตินิยมในอินโดนีเซีย

ความเคลื่อนไหวของนักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียหลังการได้รับเอกราชและอิทธิพลของการสัมมนาประวัติศาสตร์ ได้สร้างทิศทางการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียแบบเน้นความสำคัญของการต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราชของชาติ ตลอดจนสร้างสำนึกความเป็นเอกภาพของคนในชาติ แนวคิดนี้ได้รับการทำนุบำรุงจากนักประวัติศาสตร์เป็นอย่างดี นำไปสู่ก้าวใหม่ของการเขียนประวัติศาสตร์เพื่ออธิบายปรากฏการณ์หรือเพื่อแสวงหาบรรพบุรุษเลือดนักปฏิวัติอินโดนีเซีย พร้อมทั้งสืบค้นที่มาของการเกิดขึ้นของอินโดนีเซียใหม่ภายใต้กระแสชาตินิยม นักประวัติศาสตร์ในยุคนี้จึงมุ่งศึกษาความเปลี่ยนแปลงของสังคมอินโดนีเซียจากผลกระทบของระบบปกครองอาณานิคม นักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียเชื่อว่าการเคลื่อนไหวของชาวบ้านนักปฏิวัติต่อการก่อกำเนิดของรัฐบาลอาณานิคม เป็นจุดเปลี่ยนของสังคมอินโดนีเซียให้ก้าวสู่การต่อสู้เพื่อเอกราชในเวลาต่อมา

นักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคหลังการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติมีความสนใจศึกษาประวัติศาสตร์ในช่วงการเคลื่อนไหวของนักชาตินิยมอินโดนีเซียเพื่อต่อต้านรัฐบาลอาณานิคมมาก นักประวัติศาสตร์ชาตินิยมกลุ่มนี้ต้องการแสวงหาจุดกำเนิดของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียในปลายยุคอาณานิคม การกำเนิดของลัทธิชาตินิยมเป็นส่วนสำคัญในการสรรสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับสำนึกของความเป็นชาติอินโดนีเซียและทำให้เข้าใจถึงกระบวนการก่อตั้งประเทศอินโดนีเซียในยุคสงครามโลกครั้งที่สอง แนวทางดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับแนวคิดประวัติศาสตร์ชาตินิยมที่ถูกหยิบยกขึ้นอภิปรายในงานสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่ง ซึ่งเน้นความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์วีรบุรุษแห่งชาติอินโดนีเซีย การศึกษาประวัติศาสตร์แบบนี้ได้สร้างแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์สังคมแก่วงการประวัติศาสตร์ของอินโดนีเซียและสร้างความสนใจให้แก่ชาร์โตโน กระทั่งทำให้ชาร์โตโนเลือกศึกษาประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียในระดับปริญญาเอก ที่มหาวิทยาลัยเยล การศึกษาครั้งนี้ชาร์โตโนมุ่งความสนใจการก่อการกบฏของชาวนาในบันเต็นปี ค.ศ. 1888

ชาร์โตโนโตมองว่าการอธิบายปรากฏการณ์การปฏิวัติบันเต็นในปี ค.ศ. 1888 ควรให้ความสำคัญในการศึกษาประวัติศาสตร์อย่างรอบด้าน มากกว่ามุ่งเน้นความสนใจในปัจจุบันเพียงปัจจุบันเดียว การศึกษาของชาร์โตโนมีความเกี่ยวข้องกับแนวทางการศึกษาของนักวิชาการ

ตะวันตกที่อยู่ร่วมสมัยกัน คือ เริ่มตระหนักถึงการให้ความสำคัญในการศึกษาประวัติศาสตร์ที่เน้นสังคมเป็นหลักเพราะสามารถแสดงให้เห็นภาพประวัติศาสตร์ที่ชัดเจนของนักปฏิวัติโดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวนาของบันเต็นในยุคดังกล่าว การเคลื่อนไหวของชาวนาในคริสต์ศตวรรษที่ 19 นี้เป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมที่บริสุทธิ์ (Pure) และเรียบง่าย (Simple) ทำให้ชาร์โตโนสนใจศึกษาตัวแทนของกลุ่มหัวหน้าหรือผู้นำสังคมชาวนาในการก่อการปฏิวัติ ยุคดังกล่าวเป็นช่วงของการเปลี่ยนถ่ายอำนาจของสังคมอินโดนีเซียหลังจากกลุ่มผู้นำเก่า อันได้แก่ กษัตริย์และเชื้อพระวงศ์ของบันเต็นถูกแทรกแซงจากอำนาจของรัฐบาลต่างชาติ ทำให้เหล่าชนชั้นเจ้าของบันเต็นเข้าสู่ภาวะตกต่ำเป็นอย่างมากและสูญเสียอำนาจการปกครองและอิทธิพลของตนเอง ไม่เพียงแต่เฉพาะชนชั้นเจ้าผู้ปกครองในราชสำนักเท่านั้น การเข้ามาของรัฐบาลอาณานิคมได้แทรกซึมเข้าไปตามสายการบังคับบัญชาของราชการ ทำให้เกิดรัฐซ้อนรัฐหรืออำนาจที่ทับซ้อนระหว่างข้าราชการของอาณานิคมและผู้มีอิทธิพลทางศาสนาหรือพวกอูลามาะ ซึ่งมีอำนาจ บารมี และเกียรติยศที่ได้รับจากการนับถือและยกย่องของชาวบ้าน³⁸

ประเด็นปัญหาความเสื่อมโทรมของอำนาจบารมีของชนชั้นเจ้าในบันเต็นแตกต่างกับชนชั้นเจ้าในมะตะรัมอย่างสิ้นเชิง ชาร์โตโนเห็นว่าความเสื่อมดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการแทรกแซงจากอิทธิพลของภายนอกหรืออิทธิพลของตะวันตกต่อสังคมอินโดนีเซีย การยอมรับอำนาจของบริษัทวิโอซีอยู่เหนือราชสำนักบันเต็นเป็นผลมาจากการที่บันเต็นเป็นเมืองท่าการค้ามีความคึกคักและสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ดีกว่ามะตะรัม ซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรมและมีความเป็นอยู่อย่างจารีต ชนชั้นเจ้าในบันเต็นปรับตัวให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงโดยขอรักษาศักดิ์ศรีของราชวงศ์ไว้ และหาทางออกให้กับตนเองด้วยการแต่งงานกับเหล่าอำนาจใหม่ดังเช่น พวกอูลามาะได้เริ่มแข็งแกร่งขึ้นจากฐานเสียงของประชาชนที่เสื่อมใสในคำสอนของตน เช่นเดียวกับ เหล่าขุนนางภายใต้ระบอบอาณานิคมได้แสวงหายศศักดิ์และอำนาจแก่ตนด้วยการแต่งงานกับราชินิกุลหรือเหล่าผู้นำศาสนาเพื่อรักษาอำนาจและความศรัทธาของประชาชนเอาไว้

ชาร์โตโนใช้ปัจจัยความพยายามรักษาอำนาจของชนชั้นนำบันเต็นในการวิเคราะห์การเกิดขึ้นของชนชั้นนำใหม่ ชาร์โตโนเห็นว่าผู้นำศาสนาเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญต่อการเคลื่อนไหวของกลุ่มชาวนาของบันเต็น เนื่องมาจากผู้นำศาสนามีความสัมพันธ์กับชนชั้นเจ้าเดิมโดยการแต่งงานกับเชื้อพระวงศ์ของรัฐบันเต็น ทำให้ผู้นำศาสนามีอิทธิพลต่อสังคมบันเต็นเป็นอย่างมาก ส่งผลให้ผู้นำศาสนาสามารถรวบรวมประชาชนให้ลุกขึ้นต่อสู้กับความอยุติธรรมจากการปกครองของอาณานิคม และสถาปนาระบอบการปกครองแบบเก่าขึ้นใหม่ ชาร์โตโนเห็นว่าเป็นรูปแบบ

³⁸ Sartono Kartodirdjo, *The Peasants's Revolt of Banten in 1888: Its Conditions, Course and Sequel. A Case Study of Social Movements in Indonesia* ('s-Gravenhagen: Martinus Nijhoff, 1996), p. 55.

การร่วมมือกันระหว่างชนชั้นเจ้านายและประชาชนเพื่อต่อต้านรัฐบาลอาณานิคมมีจุดมุ่งหมาย จากจารีตของการปฏิวัติ³⁹ การศึกษาประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของกบฏชาวพื้นเมืองจึงควร ให้ความสนใจปัจจัยด้านศาสนา ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการต่อต้านลัทธิอาณานิคม ในบ้นเต็น โดยเกิดขึ้นจากความต้องการต่อต้านกับกระแสกระบวนการทำให้เป็นตะวันตกของ สังคมบ้นเต็นอันมีสาเหตุมาจากการเข้ามาของดัตช์ และเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับพัฒนาการของ การต่อต้านทางศาสนาจนพัฒนาการต่อต้านทางการเมืองหรือดังคำเรียกของชาร์โตโน ว่า "Politico-religious" กระแสนี้เกิดขึ้นมาจากความปรารถนาของพวกผู้นำศาสนาที่จะปกป้อง จารีตจากกระแสความเปลี่ยนแปลงโดยพวกนอกรีต โดยคำจำกัดความของพวกนอกรีตนั้นไม่ได้ หมายถึงเพียงแค่พวกดัตช์ แต่ยังครอบคลุมถึงผู้ซึ่งเกี่ยวกับดัตช์ ดังเช่น พวกข้าราชการพื้นเมือง ที่รับใช้บริษัท นักเคลื่อนไหวศาสนาเหล่านี้เห็นว่าพวกนอกรีตเหล่านี้เป็นตัวการทำให้เกิดความ เสื่อมโทรมของสังคมและจารีตประเพณีอันดีของศาสนาอิสลาม กระแสพื้นฟูอิสลามของอูลามา เหล่านี้ได้รับความคิดนี้มาจากการเดินทางไปแสวงบุญในเมกกะ อูลามาเหล่านี้ได้ก่อตั้ง โรงเรียนสอนศาสนาอิสลามเพื่อเผยแพร่แนวคิดอิสลามก้าวหน้าให้แก่สังคมอินโดนีเซียและแนวคิด ต่อต้านกระแสตะวันตก ซึ่งได้ส่งผลต่อการลุกขึ้นต่อต้านรัฐบาลอาณานิคมในยุคอาณานิคม⁴⁰

การปฏิวัติของชาวบ้นเต็นเป็นไปเพื่อปกป้องจารีตและต้องการฟื้นฟูการปกครองสมัย จารีต เป็นความต้องการของเหล่าอูลามาที่จะสถาปนารัฐอิสลามโดยมีสุลต่านเป็นประมุขขึ้นมา อีกครั้งด้วยการทำสงครามศักดิ์สิทธิ์ตามคำสอนในศาสนาอิสลาม การเข้าร่วมของประชาชนเป็น ผลมาจากความภักดีของพวกเขาต่อผู้นำและต้องการขับไล่ผู้ปกครองนอกรีตออกไปจากสังคมของ ตน ชาร์โตโนเห็นว่าการเคลื่อนไหวของชาวบ้นเต็นเป็นการเคลื่อนไหวของประชาชนที่ได้รับแรง สนับสนุนจากแนวคิดอิสลาม เขาเห็นว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมเช่นนี้ได้เกิดขึ้นทั่วไปในเกาะชวา และเป็นต้นแบบของการเคลื่อนไหวชาตินิยมเพื่อเรียกร้องเอกราชในเวลาต่อมา (Proto- or Pre-Nationalist Movement)

การมองว่าการปฏิวัติของชาวนาบ้นเต็นเป็นเพียงแค่การเคลื่อนไหวก่อนยุคชาตินิยมหรือ ต้นแบบของชาตินิยมนั้นเกิดจากความเข้าใจของชาร์โตโนที่มีต่อยุคประวัติศาสตร์ที่ได้รับการสืบทอดแนวคิดความเป็นสมัยเก่าและใหม่ ผ่านการเรียนรู้การแบ่งยุคประวัติศาสตร์ของนักวิชาการ ตะวันตก รูปแบบความเชื่อเกี่ยวกับยุคประวัติศาสตร์ของชาร์โตโน ซึ่งใช้แนวทางการทำความเข้าใจประวัติศาสตร์เช่นเดียวกับประวัติศาสตร์สังคมในการจัดลำดับยุคของประวัติศาสตร์ โดยมี

³⁹ Sartono Kartodirdjo, *The Peasants's Revolt of Banten in 1888*, p. 139.

⁴⁰ *Ibid.*, p. 175.

คำอธิบายหลักต่อช่วงความเปลี่ยนแปลงของสังคมอันเกิดจากอิทธิพลภายนอกที่ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงภายในของสังคมอินโดนีเซีย ความเป็นสมัยใหม่และเก่าจึงเป็นสิ่งที่เลี่ยงไม่ได้

ชาร์โตโนใช้การรับกระแสสมัยใหม่ของสังคมอินโดนีเซียเกณฑ์ในการตัดสินความเชื่อที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมในช่วงเวลาขณะนั้น โดยเฉพาะการมองอิทธิพลของตะวันตกเป็นยุคสมัยใหม่ ชาร์โตโนตอกย้ำให้เห็นถึงความโน้มเอียงในกระแสประวัติศาสตร์แบบเน้นยุโรปเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเห็นว่าประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่เริ่มต้นเมื่อบริษัทวีไอซีได้เข้ามาสร้างอิทธิพลในหมู่เกาะอินโดนีเซีย เพราะการเข้ามาของตะวันตกนำมาสู่ความเปลี่ยนแปลงของแนวคิดในสังคมอินโดนีเซียให้มีการพัฒนาตามอย่างแนวทางของต่างชาติ และถูกมองว่าเป็นภาพลักษณ์ใหม่ของสังคมที่เคลื่อนจากจารีตสู่สมัยใหม่ แนวคิดนี้ได้รับการนำมาใช้โดยนักวิชาการชาวตะวันตก เช่น จอร์จ แม็คเทอร์เนน คาฮิน (George McTurnan Kahin) เมื่อศึกษาการเกิดขึ้นของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซีย ส่งผลให้แนวทางนี้กลายเป็นเกราะของประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซียและเป็นแบบอย่างให้กับการนิยามความหมายของการปฏิวัติของชาวพื้นเมืองอินโดนีเซียในทางหนึ่ง และทำให้ชาร์โตโนเห็นว่าการเคลื่อนไหวของชาบบันเต็นเป็นได้เพียงการเคลื่อนไหวของชาบบ้านที่เป็นต้นแบบของชาตินิยมเท่านั้น แตกต่างกับการเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียในปี ค.ศ. 1926 หลังจากชาวอินโดนีเซียกลายเป็นประชาชนที่แนวคิดแบบตะวันตก คือต้องการโค่นล้มรัฐบาลอาณานิคมลง ชาร์โตโนเห็นว่าการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์เป็นการเคลื่อนไหวที่มีอิทธิพลมาจากลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวในรูปแบบใหม่ของอูลามา⁴¹

การศึกษาประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียที่ได้รับการพัฒนาจากชาร์โตโนนั้น เป็นมุมมองใหม่ของประวัติศาสตร์ชาตินิยมหลังจากการสัมมนาประวัติศาสตร์ครั้งที่หนึ่ง ซึ่งเป็นการพัฒนาของหลักปรัชญาประวัติศาสตร์ของยามินให้เป็นแบบแผนมากขึ้น หลังจากแนวคิดดังกล่าวได้รับการนำเสนอเพื่อส่งเสริมการเขียนประวัติศาสตร์ชาตินิยม แนวทางของชาร์โตโนไม่ได้ขัดแย้งกับแนวทางของยามินแต่เป็นพัฒนาการของการศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมให้มีความชัดเจนโดยยึดหลักจุดมุ่งหมายของการเคลื่อนไหวและอิทธิพลที่ส่งผลต่อการเคลื่อนไหวดังกล่าว โดยเฉพาะการนำเสนอให้ตระหนักถึงอิทธิพลของความเป็นสมัยใหม่ที่ส่งผลต่อแนวคิดชาตินิยมอินโดนีเซียอีกทางหนึ่ง การศึกษาผลกระทบของการปกครองระบอบอาณานิคมต่อการเกิดขึ้นของลัทธิชาตินิยมในคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นส่วนสำคัญในการกล่าวถึงการเคลื่อนไหวขององค์กรชาตินิยม ซึ่งได้สร้างความท้าทายให้แก่นักประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซีย ที่มีจุดมุ่งหมายในการหาแนวทางศึกษาประวัติศาสตร์แบบเน้นชาตินิยมอินโดนีเซีย

⁴¹ Sartono Kartodirdjo, *The Peasants's Revolt of Banten in 1888*, pp. 324–329.

แนวคิดของชาร์โตโนที่เน้นถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมอินโดนีเซีย ซึ่งมีปัจจัยมาจากความขัดแย้งระหว่างสังคมอินโดนีเซียกับลัทธิอาณานิคม จึงกลายเป็นแนวคิดที่ได้รับความสนใจจากนักประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซีย เพราะนักประวัติศาสตร์ชาตินิยมมีจุดมุ่งหมายในการเรียบเรียงประวัติศาสตร์ที่สอดคล้องกับลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซีย ทำให้การค้นคว้าจดจำเนตของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียเป็นประเด็นสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซีย นอกจากนี้การศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซียภายหลังการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่ง นักประวัติศาสตร์ได้มีการศึกษาพัฒนาการของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียในสวนภูมิภาคของอินโดนีเซียมากขึ้น เพราะนักประวัติศาสตร์ชาตินิยมต้องการแสดงให้เห็นว่าแนวคิดชาตินิยมอินโดนีเซียเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญต่อทุกส่วนของสังคมอินโดนีเซีย

การศึกษาพัฒนาการทางสังคมและขบวนการชาตินิยมได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่องจากนักวิชาการอินโดนีเซีย แต่นักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียก็ยังคงยึดติดกับการศึกษาการเกิดขึ้นขององค์กรชาตินิยมอินโดนีเซียในสังคมชาวเป็นส่วนใหญ่ และแนวคิดที่จะศึกษาพัฒนาการชาตินิยมของชาวได้กลายเป็นหนึ่งในแนวทางหลักของการศึกษาพัฒนาการชาตินิยมในสังคมอื่นๆของอินโดนีเซีย ในขณะเดียวกัน ด้วยสภาพสังคมที่มีความแตกต่างกันของเกาะชวาและเกาะอื่นๆ ก็อาจทำให้แนวทางการศึกษาพัฒนาการชาตินิยมอาจมีข้อบกพร่อง คุณโตวิโจโย (Kuntowijoyo, 1943-2005) แห่งมหาวิทยาลัยกาดจาห์มาดา มีทัศนะที่ขัดแย้งกับการศึกษาพัฒนาการโดยยึดแนวทางชวา เขามองว่าแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมของชวาอาจไม่สามารถอธิบายการก่อตัวของสำนึกชาตินิยมในเกาะมาดورا (Madura) ได้อย่างชัดเจน อันมีสาเหตุมาจากความแตกต่างของวัฒนธรรมพื้นฐานของสังคมทั้งสอง แม้ว่าสังคมทั้งสองจะเป็นสังคมเกษตรกรรมเหมือนกันก็ตาม

ความแตกต่างของสังคมเกษตรกรรมชวาและมาดوراได้รับการหยิบยกขึ้นเป็นหัวข้อสำคัญในการศึกษาพัฒนาการความเปลี่ยนแปลงของสังคมเข้าสู่ลัทธิชาตินิยม ซึ่งคุณโตวิโจโยเห็นว่าการใช้เกณฑ์แบ่งการศึกษาประวัติศาสตร์สังคมอินโดนีเซียออกเป็นสังคมเมืองทำการค้าและสังคมเกษตรยังไม่เพียงพอในการอธิบายวิถีชีวิตของชาวมาดوراได้อย่างชัดเจน คุณโตวิโจโยจึงนำการศึกษาสภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นแนวคิดที่นักมานุษยวิทยาและสังคมศาสตร์มักใช้เป็นหลักเกณฑ์เพื่อทำความเข้าใจการก่อตัวของวิถีชุมชนและพัฒนาการของชุมชนอินโดนีเซีย คุณโตวิโจโยเห็นว่าสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะทรัพยากรน้ำเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของสังคมเกษตรกรรมในเกาะชวาและเกาะมาดورا กล่าวคือสภาพของพื้นที่บนเกาะมาดوراที่ไม่มีแหล่งน้ำผิวดินที่เพียงพอในการทำการเกษตรกรรม เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้สังคมเกษตรกรรมของมาดอรามีความจำเป็นต้องพึ่งพิงน้ำฝนเป็นหลัก ส่งผลให้การทำนาในมาดوراเป็นแบบนาปี จากปัจจัยดังกล่าวทำให้ชาวมาดوراต้องหาอาชีพเสริมนอกฤดูทำนา ซึ่งทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างชาวมาดอรากับสังคม

เมืองของชาว เนืองมาจากเมืองบนเกาะชวาเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญและต้องการแรงงานเป็นจำนวนมากในโรงงานอุตสาหกรรม⁴²

คุณโตวิโจโยเห็นว่าการขาดแคลนทรัพยากรน้ำและวิถีที่ถูกกำหนดโดยสิ่งแวดล้อมของสังคมมาดูรา ส่งผลให้สังคมของมาดูรามีความเปราะบางและมีการปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอกมากกว่าสังคมเกษตรของชวาที่มีระบบชลประทานที่ดีและมีวิถียึดติดกับสังคมเกษตรกร คุณโตวิโจโยเห็นว่าปัจจัยนี้ส่งเสริมให้สังคมมาดูราปรับตัวให้เข้ากับกระแสสมัยใหม่ได้ง่าย การเข้ามาเปิดโรงงานอุตสาหกรรมของต่างชาติในมาดูราก็เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งเสริมกระบวนการทำให้เป็นตะวันตกของสังคมมาดูรา โดยเฉพาะการเกิดขึ้นของสังคมเมืองแบบสมัยใหม่ที่มีพื้นฐานจากการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวนาในมาดูรา ทำให้ชาวนาเปลี่ยนอาชีพมาเป็นลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ส่งผลให้มีแรงงานชาวมาดูราในโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 19 จากปัจจัยนี้ได้ทำให้สังคมมาดูราพัฒนาจากสังคมชาวนาเป็นสังคมเมือง⁴³

คุณโตวิโจโยเห็นว่าการเกิดขึ้นของสังคมเมืองมาดูราทำให้ชาวมาดูรามีความต้องการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพให้แก่ตนเอง เนืองมาจากเอารัดเอาเปรียบของกลุ่มนายทุนต่างชาติ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ครอบงำระบบเศรษฐกิจของสังคมมาดูราไว้อย่างเบ็ดเสร็จ ปัจจัยนี้ได้สร้างความขัดแย้งระหว่างชาวมาดูราและชาวดัตช์ แนวทางการศึกษาเรื่องความขัดแย้งระหว่างชาวมาดูราและชาวดัตช์ของคุณโตวิโจโยได้สอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมของซาร์โตโน ซาร์โตโนมีความเห็นว่าลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียเกิดขึ้นจากความขัดแย้งระหว่างชาวพื้นเมืองและชาวดัตช์ ซึ่งแนวทางดังกล่าวมักเน้นการศึกษาการบีบคั้นของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมและนโยบายรัฐบาลอาณานิคมที่มีต่อสังคมอินโดนีเซีย แนวคิดดังกล่าวมักเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างคำอธิบายการเกิดขึ้นของกลุ่มชาตินิยมอินโดนีเซียที่เคลื่อนไหวในด้านการค้า เช่น กรณีซาเรกัตอิสลาม คุณโตวิโจโยมีความคิดเห็นที่ตรงกับซาร์โตโนในเรื่องนี้และเห็นว่าแนวทางการศึกษาดังกล่าวสามารถทำความเข้าใจกับการเกิดขึ้นของแนวคิดชาตินิยมในมาดูรา ส่งผลให้คุณโตวิโจโยเน้นการศึกษาผลกระทบขององค์กรชาตินิยมอินโดนีเซียที่มีต่อสังคมมาดูรา ได้แก่กลุ่มซาเรกัตอิสลาม (Sarekat Islam) เป็นกลุ่มที่ก่อตั้งเพื่อตอบโต้การกีดกันทางการค้าของชาวจีนและอาณานิคม รวมทั้งมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนชาวพื้นเมือง

การอธิบายบทบาทของกลุ่มซาเรกัตอิสลามเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของมาดูรามีความสอดคล้องกับประวัติศาสตร์ชาตินิยม ซึ่งเป็นประวัติศาสตร์กระแสหลักของการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียหลังการได้รับเอกราช การเข้าร่วมประวัติศาสตร์ชาตินิยม

⁴² Kuntowijoyo, "Social change in an agrarian society: Madura, 1850-1940" (Doctoral dissertation, History, Columbia University, 1980), p. 37.

⁴³ Ibid., p. 433.

ของชาวมাদูราแสดงให้เห็นถึงความต้องการของสังคมมาดुरาที่มีต่อองค์กรชาตินิยมอินโดนีเซีย การศึกษาพัฒนาการของชาเรกัตอิสลามในมาดुरาจึงเป็นไปเพื่อตอบสนองกับทฤษฎีการเขียนประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซีย คุณโตวิโจโยเห็นว่าการเข้าเป็นสมาชิกชาเรกัตอิสลามของชาวมาดูราเป็นการแสดงออกทางด้านชาตินิยม ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อต่อต้านอิทธิพลของรัฐบาลอาณานิคม ส่งผลให้สังคมมาดुरาเกิดการพัฒนาเพื่อให้สามารถตอบโต้กับลัทธิอาณานิคมที่มีต่อสังคมได้ อย่างไรก็ตามสังคมมาดुरาก็ไม่สามารถต้านทานกับกระแสสมัยใหม่ของตะวันตกได้ กระแสสมัยใหม่ของตะวันตกได้ส่งผลให้สังคมมาดुरาแยกเป็นสังคมเมืองและสังคมชนบท คุณโตวิโจโยเห็นว่าความเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้เกิดรอยร้าวขึ้นในสังคม และทำให้สังคมมาดुरาขาดความเป็นเอกภาพ จากสาเหตุดังกล่าวทำให้ชาเรกัตอิสลามในมาดुरาจึงเกิดความแตกแยก เนื่องจากความคิดเห็นที่ไม่ลงรอยระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบท อย่างไรก็ตามการล่มสลายของชาเรกัตอิสลามได้ทำให้ชาวมาดูราได้เข้าเป็นสมาชิกองค์กรชาตินิยมอื่น ได้แก่กลุ่มเอ็นอูหรือนาลาห์ดูลาตุล อุลามะ (NU-Nahdlatul Ulama) ซึ่งเป็นกลุ่มอิสลามที่เกิดขึ้นใหม่และเป็นกลุ่มมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและครอบครองกลุ่มมุสลิมชนบทได้อย่างเหนียวแน่นมากกว่า⁴⁴

การศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมมาดुरาของคุณโตวิโจโยอาจกล่าวได้ว่าเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ได้รับอิทธิพลมาจากการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่ง ซึ่งเป็นแบบแผนให้แก่การศึกษาประวัติศาสตร์แนวชาตินิยมอินโดนีเซีย ทำให้แนวคิดประวัติศาสตร์ชาตินิยมกลายเป็นแนวทางหลักที่นำมาใช้เพื่ออธิบายพัฒนาการของสังคมอินโดนีเซียที่มีความหลากหลายและมีความแตกต่างในแต่ละท้องถิ่นและกลุ่มประชาชนในสังคม แนวทางดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากนักประวัติศาสตร์ชาวอินโดนีเซีย เนื่องจากนักประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซียนำเสนอประวัติศาสตร์ที่มีส่วนร่วมของสังคมอินโดนีเซียในการผลักดันให้เกิดการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องเอกราชของอินโดนีเซียในทศวรรษที่ 1940 ความมีส่วนร่วมของชุมชนอินโดนีเซียจากท้องถิ่นต่างๆ เป็นส่วนสำคัญของประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซียที่ต้องการสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่สังคมตามเจตนารมณ์ของรัฐบาลประชาธิปไตยแบบชี้นำ

อองฮ็อกฮัม (Onghokham, 1933-2007) แห่งมหาวิทยาลัยแห่งชาติอินโดนีเซีย มีความเห็นสอดคล้องกับแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมของซาร์โตโน อองฮ็อกฮัมได้เน้นการศึกษาพัฒนาการของความเปลี่ยนแปลงของสังคมเมืองมาดีอูน (Madiun) ในเขตจังหวัดชวาตะวันออก ต่อกระแสกระบวนการทำให้เป็นตะวันตกในช่วงหลังสงครามชวาจนกระทั่งนโยบายจริยธรรม อองฮ็อกฮัมมีแนวทางการศึกษาที่เน้นการศึกษาด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์สังคม และเป็นแนวทางที่ซาร์โตโนนำมาใช้ใน

⁴⁴ Kuntowijoyo, "Social change in an agrarian society," p. 532.

การศึกษาประวัติศาสตร์บัณฑิตที่เน้นพัฒนาการของสังคมจากปัจจัยด้านสังคมและศาสนา เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการกบฏของชาวนาบัณฑิตในยุคอาณานิคม

การศึกษาของอองฮ็อกฮัมมีความแตกต่างกับแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์บัณฑิตของชาร์โตโตเล็กน้อย กล่าวคืออองฮ็อกฮัมเน้นการศึกษาผลกระทบของนโยบายการปกครองรัฐบาลอาณานิคมต่อกลุ่มเจ้านายชาวหรือปรียายี ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในระบบการปกครองของอาณานิคมในยุคหลังสงครามชวา และผลมาจากสงครามชวาทำให้รัฐบาลอาณานิคมมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับสังคมของพวกปรียายีมากขึ้น เนื่องจากรัฐบาลอาณานิคมมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารเพื่อให้สามารถควบคุมกลุ่มปรียายี เป็นการปกครองทางอ้อมโดยนำพวกปรียายีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกลไกการปกครองของรัฐที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น แนวทางการปกครองทางอ้อมของรัฐบาลอาณานิคมกลายเป็นส่วนหนึ่งของการปรับตัวให้เข้ากับรูปแบบสังคมชวา โดยรัฐบาลอาณานิคมได้นำรูปแบบการปกครองของอาณาจักรมะตะรัมมาใช้ พร้อมทั้งแต่งตั้งปรียายีเป็นข้าหลวงเพื่อให้มีความรัดกุมในการปกครองมากขึ้น การแต่งตั้งข้าหลวงจะมีการคัดเลือกจากตระกูลปรียายีชั้นสูง เป็นกลุ่มปรียายีที่มีตำแหน่งในการปกครองเขตหรือมณฑลจากราชสำนักมะตะรัม รัฐบาลอาณานิคมมอบหมายให้ข้าหลวงรวบรวมภาษีและรายได้จากเขตการปกครองส่งให้แก่รัฐบาลอาณานิคม แนวคิดเช่นนี้เป็นการวางสถานะของรัฐบาลอาณานิคมแทนที่ตำแหน่งในราชสำนักมะตะรัม ทำให้ข้าหลวงยังคงทำหน้าที่เหมือนเมื่อครั้งยังเป็นข้าราชการในราชสำนักมะตะรัม เพียงแต่เปลี่ยนจากการส่งส่วยให้แก่ราชสำนักเป็นการส่งส่วยให้แก่รัฐบาลอาณานิคม ระบบการปกครองทางอ้อมทำให้สถานะของพวกข้าหลวงตั้งอยู่กึ่งกลางระหว่างสองบทบาท คือ บทบาททางจารีตในโลกแห่งพิธีกรรมและบทบาทในระบบการบริหารของอาณานิคม⁴⁵

แต่เมื่ออองฮ็อกฮัมพิจารณาถึงระบบแนวคิดของการถือครองที่ดินในระบบการบังคับเพาะปลูกกลับพบว่า แนวคิดนี้ดำเนินรอยตามการถือครองสิทธิในที่ดินของสมัยมะตะรัม กล่าวคือในสมัยมะตะรัมถือว่าที่ดินทั้งหมดเป็นของรัฐ โดยรัฐให้ประชาชนเช่าที่ดินทำกิน ผู้อาศัยทำกินในที่ดินของรัฐจึงจำเป็นต้องจ่ายภาษีเป็นเครื่องบรรณาการหรือให้ผลผลิตจากการเกษตรและแรงงานของตนแก่เจ้าผู้ปกครองหรือรัฐ เป็นลักษณะของการปกครองรัฐชวาโบราณ ระบบบังคับเพาะปลูกจึงไม่ได้เป็นผลกระทบของระบอบอาณานิคมต่อสังคมชวาที่แท้จริง การศึกษาของอองฮ็อกฮัมมีความขัดแย้งกับแนวคิดต่อระบบการบังคับเพาะปลูกของนักชาตินิยมอินโดนีเซีย ซึ่งมักกล่าวหาว่าระบบการบังคับเพาะปลูกเป็นนโยบายที่ชั่วร้ายประชาชน และนำมาเป็นข้ออ้างในการชี้ให้เห็นถึงความโหดร้ายของระบอบอาณานิคม แนวคิดนี้แพร่หลายในหมู่นัก

⁴⁵ Onghokham, *The Thugs, the Curtain Thief, and the Sugar Lord* (Jakarta: Metafor, 2003), p. 28.

ชาตินิยมอินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราช ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าระบบการบังคับเพาะปลูกไม่ได้เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมความเปลี่ยนแปลงให้แก่สังคมอินโดนีเซียในยุคอาณานิคม อองฮ็อกฮัมเห็นว่าความเปลี่ยนแปลงของสังคมอินโดนีเซียในยุคอาณานิคม นั้นเกิดขึ้นมาจากนโยบายจริยธรรมต่างหาก การเกิดขึ้นของนโยบายจริยธรรมส่งผลให้เกิดการต่อต้านของกลุ่มปรียายี เพราะรัฐบาลต้องการลดความห่างเหินระหว่างรัฐบาลและประชาชน ทำให้รัฐบาลอาณานิคมลดบทบาทข้าหลวงซึ่งเป็นตัวกลางระหว่างรัฐบาลและประชาชน ส่งผลให้ข้าหลวงขาดรายได้จากการเก็บภาษีที่นา นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงนโยบายทำให้เกิดพัฒนาการทางด้านสังคม จากการที่นายทุนได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในสังคมชวามากขึ้น ทำให้สังคมชวากลายเป็นสังคมที่ต้องพึ่งพิงระบบเศรษฐกิจทุนนิยม⁴⁶

อองฮ็อกฮัมเห็นว่าความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจของสังคมชวา ทำให้กลุ่มปรียายีไม่สามารถตั้งรับกับความเปลี่ยนแปลงของระบบราชการแบบใหม่ได้ ระบบราชการแบบใหม่ได้ทำลายความผูกพันของสังคมจารีต ทำให้พวกปรียายีเริ่มออกห่างจากรัฐบาลอาณานิคมพร้อมทั้งหันเหความสนใจการแก้ไขปัญหาที่พวกเขาประสบอยู่ อองฮ็อกฮัมเห็นว่าเหตุการณ์นี้ทำให้กลุ่มปรียายีเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย เป็นเพราะความต้องการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองให้กลับไปสู่แนวทางเดิมที่เคยเป็นมาและต้องการอำนาจการปกครองกลับคืนมา ปรียายีกลุ่มนี้จึงให้การสนับสนุนการเคลื่อนไหวครั้งใหญ่ของพรรคคอมมิวนิสต์ในปี ค.ศ. 1926 ในเมืองมาตีอุณของชวาภาคตะวันออก นักประวัติศาสตร์ให้ความสำคัญของการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์ในปีนั้นว่าเป็นการเคลื่อนไหวครั้งแรกของกลุ่มชาตินิยมในประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย⁴⁷

การศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซียที่เน้นอิทธิพลของตะวันตกเพื่อความเข้าใจการเกิดขึ้นของลัทธิชาตินิยม กลายเป็นแบบแผนที่ได้รับความสนใจในกลุ่มนักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียที่พยายามจะแสวงหาทางให้ประวัติศาสตร์ชาตินิยมมีแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น การส่งเสริมการศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมในหลายท้องถิ่นนำมาสู่ความเชื่อที่ว่าสังคมอินโดนีเซียทั้งหมดมีแนวคิดต่อต้านลัทธิอาณานิคม ซึ่งโจโก ซูริโย (Djoko Suryo, 1939-) แห่งมหาวิทยาลัยกัตจาห์มาดาเห็นว่า ความเชื่อที่ว่าสังคมอินโดนีเซียทั้งหมดต้องการต่อต้านลัทธิอาณานิคมนั้นไม่ถูกต้องเสียทีเดียว การศึกษาสังคมเมืองスマรัง อันเป็นเมืองท่าการค้าในชวาภาคกลางของโจโก ทำให้พบว่าสังคมของเมืองท่าスマรังมีการปรับตัวให้เข้ากับระบบเศรษฐกิจและนโยบายการปกครองของรัฐบาลอาณานิคมเป็นอย่างดี ส่งผลให้สังคมスマรังมีการพัฒนาเป็นสังคมทุนนิยมที่เต็มไปด้วยชนชั้นกลาง กล่าวได้ว่าชนชั้นกลางอินโดนีเซียเป็นชนชั้นที่ได้รับ

⁴⁶ Onghokham, *The Thugs, the Curtain Thief, and the Sugar Lord*, p. 40.

⁴⁷ *Ibid.*, p. 73.

การศึกษาจากนักประวัติศาสตร์ชาตินิยมหลายท่าน เนื่องมาจากนักประวัติศาสตร์ชาตินิยมเชื่อว่าชนชั้นกลางเป็นจุดกำเนิดของนักชาตินิยมอินโดนีเซีย ซึ่งมีบทบาทในการต่อต้านรัฐบาลอาณานิคม โจโกพบว่าระบอบอาณานิคมได้เปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจของスマรังให้เป็นระบบเศรษฐกิจทุนนิยม อันเป็นผลมาจากการที่รัฐบาลอาณานิคมออกระบบการบังคับเพาะปลูก ทำให้ชาวスマรังหันมาปลูกพืชเศรษฐกิจตามคำสั่งของรัฐบาลอาณานิคม ส่งผลให้เศรษฐกิจของスマรังมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและนำไปสู่การจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในスマรัง การพัฒนาด้านเศรษฐกิจของスマรังทำให้スマรังเป็นเมืองท่าที่มีความทันสมัย และมีพัฒนาการด้านสังคมที่สอดคล้องกับสังคมชาวตะวันตก

โจโกเห็นว่าพัฒนาการด้านสังคมที่มีความสอดคล้องกับวิถีตะวันตกเป็นผลมาจากรูปแบบสังคมเมืองท่าของスマรัง สมารังเป็นเมืองท่าที่รับวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้เมืองท่าแห่งนี้สามารถปรับตัวเข้ากับระบอบอาณานิคมได้ดีกว่าสังคมเกษตรกรรมเช่นเมืองตอนในของชวาภาคกลางและมาดูรา ความสัมพันธ์ของスマรังกับระบบเศรษฐกิจทุนนิยมได้ส่งผลให้スマรังมีความอ่อนแอต่อความแปรปรวนของเศรษฐกิจโลก โจโกเห็นว่าการเกิดวิกฤตด้านเศรษฐกิจของスマรังในทศวรรษที่ 1880 เกิดขึ้นมาจากภาวะสินค้าล้นตลาดทำให้ไม่สามารถส่งสินค้าออกไปขายยังต่างประเทศได้ เหตุการณ์นี้ทำให้ระบบเศรษฐกิจของスマรังพังทลายและส่งผลให้ชาวスマรังมีความเป็นอยู่ที่ลำบาก⁴⁸

ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลกต่อเมืองท่าสมารังส่งผลให้เกิดการจลาจล ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งแตกต่างจากการก่อกบฏของชาวชวาในหัวเมืองเกษตรกรรม อันมีจุดมุ่งหมายเพื่อเรียกร้องอิสรภาพจากรัฐบาลอาณานิคม โจโกมองว่าสาเหตุดังกล่าวมีผลมาจากสังคมสมารังเป็นสังคมได้รับกระบวนการเป็นตะวันตกโดยสมบูรณ์ เป็นผลมาจากการล่มสลายของราชสำนักเดอมักในคริสต์ศตวรรษที่ 16 และส่งผลให้สังคมสมารังขาดผู้นำในการต่อสู้กับรัฐบาลอาณานิคม ทำให้สังคมสมารังยอมรับอำนาจของรัฐบาลอาณานิคมเป็นผลให้สังคมสมารังอ่อนแอลงมาก ปัจจุบันดังกล่าวส่งผลต่อประชาชนที่สนับสนุนการก่อเหตุจลาจลที่มีจำนวนน้อย และไม่สามารถขยายตัวให้กลายเป็นการกบฏได้ในที่สุด นอกจากนี้ผู้นำการจลาจลมักเป็นผู้นำอิสลามที่ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดปฏิรูปศาสนาอิสลามของกลุ่มนาคซาบันดิอะห์ (Naksabandiah) จากตะวันออกกลาง ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีความต้องการสร้างความบริสุทธิ์ในหลักศีลธรรมให้เกิดขึ้นกับสังคมเมืองที่พัฒนาไปสู่สังคมตะวันตก อันเป็นแนวคิดที่มี

⁴⁸ Djoko Suryo, "Social and economic life in rural Semarang under colonial rule in the later 19th century" (Doctoral dissertation, History, Monash University, 1982), pp. 202-210.

จุดมุ่งหมายในการปกป้องศาสนาอิสลามมากกว่าการเรียกร้องเอกราชให้แก่อินโดนีเซีย⁴⁹ โจโก เห็นว่าปัจจัยดังกล่าวสรุปได้ว่ากระบวนการกลายเป็นตะวันตกไม่ได้สร้างความขัดแย้งให้แก่ชาว สมารังและรัฐบาลอาณานิคมจนนำไปสู่การเคลื่อนไหวของขบวนการชาตินิยมในสมารังได้ เพราะ สังคมสมารังมีการเปลี่ยนแปลงกลายเป็นสังคมอาณานิคมอย่างเต็มรูปแบบ เนื่องมาจากสังคม สมารังขาดแคลนแนวความคิดแบบจารีต ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสำนึกความเป็นชาติ อินโดนีเซียในเวลาต่อมา

การศึกษาของโจโกทำให้เห็นว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซีย ควรให้ ความสำคัญต่อพัฒนาการทางสังคม ถึงแม้ว่าการศึกษาประวัติศาสตร์แบบชาตินิยมเป็นแนวคิดที่ ได้รับการปรับปรุงให้มีความครอบคลุมมากขึ้นกว่าหลักปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติของยามิน แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าแนวคิดปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติได้กลายเป็นแนวคิดที่มีอิทธิพล สำคัญในการศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซียหลังการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ หนึ่ง

3.3.1 ประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซีย

ทิศทางการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียมีแนวโน้มที่จะศึกษาการก่อตัวขององค์กร ชาตินิยมและการเคลื่อนไหวของชาตินิยมในคริสต์ศตวรรษที่ 20 มากขึ้น ดังหัวข้อศึกษาต่างๆของ นักวิชาการข้างต้นที่ได้รับอิทธิพลการศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมจากการสัมมนาประวัติศาสตร์ แห่งชาติครั้งที่หนึ่ง เปรียบได้กับการแผ้วถางเส้นทางการศึกษาประวัติศาสตร์ให้แก่วงการ อินโดนีเซียศึกษาหลังการได้รับเอกราช ศาสตราจารย์ซูฮาร์โตโน (Suhartono, 1941-) แห่งมหา วิทยาลัยกาดจาห์มาดา เรียกการศึกษาประวัติศาสตร์ที่เน้นการเกิดขึ้นของลัทธิชาตินิยมว่าเป็นยุค ประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซีย (SPN-Sejarah Pergerakan Nasional) ซูฮาร์โต โนมีทัศนะว่ายุคประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ คริสต์ศตวรรษที่ 20 ซึ่งเป็นยุคที่มีการเกิดขึ้นของความเป็นชาติอินโดนีเซียและมีการก่อตั้งองค์กร ชาตินิยมอินโดนีเซียจำนวนมาก ประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียเป็น ส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียและครอบคลุมระยะเวลาระหว่าง ปี ค.ศ. 1908- 1945 หลังจากการเกิดขึ้นของบูดี อูโตโม (Budi Oetomo) อันเป็นองค์กรชาตินิยมแรกของ อินโดนีเซียตลอดจนการประกาศเอกราชของอินโดนีเซียในปี ค.ศ. 1945 ยุคนี้ถือว่าเป็นยุคที่ลัทธิ

⁴⁹ Djoko Suryo, "Social and economic life in rural Semarang under colonial rule in the later 19th century," pp. 263–264.

ชาตินิยมอินโดนีเซียได้ก้าวสู่จุดสูงสุด ประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมจึงเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียที่มีอิทธิพลจนถึงยุคหลังได้รับเอกราช การศึกษาประวัติศาสตร์ช่วงนี้จึงมีความสำคัญในการเข้าใจความเป็นชาติของอินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราช สังคมชาตินิยมอินโดนีเซียมีแนวคิดต่อต้านลัทธิอาณานิคมเป็นที่ตั้ง ส่งผลให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาการเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมเป็นประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญในการอธิบายการก่อตัวของสังคมชาตินิยมอินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราช⁵⁰

ตามความเห็นของซูฮาร์โตโน แม้ว่าพัฒนาการของประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมจะเกิดจากกลุ่มองค์กรชาตินิยมอินโดนีเซีย ซึ่งมีแนวคิดต่อต้านระบอบอาณานิคม แต่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาการเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมไม่ควรศึกษาเฉพาะกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองเพียงกลุ่มเดียว เพราะการศึกษาเช่นนี้จะไม่สามารถสร้างความกระจ่างให้แก่ประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยม เพราะประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมเป็นประวัติศาสตร์ที่มีความซับซ้อน องค์กรชาตินิยมอินโดนีเซียในคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีการจัดตั้งองค์กรชาตินิยมที่มีการเคลื่อนไหวในหลายด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา, ด้านเศรษฐกิจ, และการเมือง ดังนั้นการศึกษาระดับมัธยมศึกษาการเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมจึงไม่สามารถเน้นการศึกษาเฉพาะด้านการเมืองได้ ซูฮาร์โตโนเห็นว่าจากปัจจัยนี้ทำให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาการเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียจึงต้องมีการศึกษาในแง่ของประวัติศาสตร์ความคิด การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมจึงต้องเน้นการศึกษาอย่างรอบด้าน เพื่อให้สอดคล้องกับองค์กรชาตินิยมอินโดนีเซียที่มีอุดมการณ์อันหลากหลาย ดังนั้นการศึกษาแบบรอบด้านประกอบด้วยการศึกษาทางด้านการเมือง, เศรษฐกิจ, สังคมและวัฒนธรรมจึงไม่อาจจะเลยไปเสียได้ เป็นผลจากความแตกต่างของแนวคิดองค์กรการเคลื่อนไหวต่าง ๆ นั้น ได้ส่งผลให้การศึกษาต้องใช้การวิเคราะห์ที่สอดคล้องบริบทของประวัติศาสตร์ในช่วงนี้

อย่างไรก็ตาม ซูฮาร์โตโนมองว่าการศึกษาระดับมัธยมศึกษาการเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมมีจุดร่วมกัน คือ พื้นฐานของ ความเป็นชาติ ความรู้สึกในความเป็นชาติ และความต้องการเป็นชาติ ซูฮาร์โตโนต่อยอดถึงความสำคัญของหลักเกณฑ์เหล่านี้ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของชาตินิยม เป็นเพราะเขามองว่าลัทธิชาตินิยมได้กำเนิดในบริบทของลัทธิอาณานิคม แนวคิดต่อต้านอาณานิคมจึงเป็นหัวใจสำคัญในการเข้าถึงประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยม เพราะว่าลัทธิชาตินิยมเกิดขึ้นจากความขัดแย้งของสังคมอินโดนีเซียต่อลัทธิอาณานิคม จึงอาจกล่าวได้ว่าลัทธิอาณานิคมเป็นอดีตของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซีย ดังนั้นการศึกษาระดับมัธยมศึกษาการเคลื่อนไหว

⁵⁰ Suhartono, *Sejarah Pergerakan Nasional: dari Budi Utomo sampai Proklamasi 1908–1945*

[ประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวแห่งชาติ: จากการเกิดสมคมบูดี อุโตโมถึงการประกาศเอกราช 1908–1945], cetakan II

[พิมพ์ครั้งที่ 2] (Yogyakarta: Pustaka Pelajar, 2001), p. 3.

ของชาตินิยมจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาการก่อตัวของลัทธิชาตินิยมในบริบทของระบอบอาณานิคม⁵¹

3.3.2 หนังสือประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ (Pengantar Sejarah Indonesia Baru)

กล่าวได้ว่าการนำเสนอแนวคิดประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวแห่งชาติของซูฮาร์โตโนมีความสอดคล้องกับความสนใจของซาร์โตโนในการศึกษาพัฒนาการของสังคมอินโดนีเซียสมัยใหม่ ในหนังสือชื่อ “หนังสือประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่” (Pengantar Sejarah Indonesia Baru) ของซาร์โตโนเห็นถึงความสำคัญของการอธิบายปรากฏการณ์ชาตินิยมอินโดนีเซีย โดยเฉพาะการเกิดขึ้นของกลุ่มชาตินิยมอินโดนีเซีย ซาร์โตโนเรียกยุคนั้นว่ายุคของการเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยม ซึ่งครอบคลุมช่วงเวลาเดียวกันกับของซูฮาร์โตโน การเกิดขึ้นของประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมทำให้เห็นถึงการพัฒนาอีกขั้นหนึ่งของการศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยม ซึ่งได้รับแนวทางจากการพัฒนาค่านักว่าจุดกำเนิดของแนวคิดชาตินิยมในการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่งและงานเขียนประวัติศาสตร์ของนักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในช่วงต้น การกำหนดขอบเขตประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียให้ตรงกับประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในคริสต์ศตวรรษที่ 16–19 ทำให้ช่วงดังกล่าวมีสถานะเป็นการเริ่มต้นประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ ซึ่งกำหนดให้ประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมเป็นยุคย่อยของประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ตามความรู้เรื่องการแบ่งยุคประวัติศาสตร์อินโดนีเซียของ ซาร์โตโน เขานำเสนอการสร้างความสำเร็จยุคในประวัติศาสตร์อินโดนีเซียออกเป็นยุคสามยุค ได้แก่

1. ยุคก่อนประวัติศาสตร์
2. ยุคประวัติศาสตร์โบราณ (ประวัติศาสตร์อาณาจักรโบราณถึงคริสต์ศตวรรษที่ 15)
3. ยุคประวัติศาสตร์สมัยใหม่ (คริสต์ศตวรรษที่ 16 ถึงประกาศเอกราช 1945)⁵²

การแบ่งยุคของซาร์โตโนสะท้อนให้เห็นว่าประวัติศาสตร์ชาตินิยมเกิดขึ้นจากความเปลี่ยนแปลงของบริบทของภายในสังคมอินโดนีเซียที่เริ่มก้าวเข้าสู่การปรับเปลี่ยนโครงสร้างสังคมในการตั้งรับ

⁵¹ Suhartono, *Sejarah Pergerakan Nasional*, p. 10.

⁵² ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน Sartono Kartodirdjo, “Periodisasi sejarah Indonesia [การแบ่งยุคในประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย],” in *Laporan Seminar Sejarah* (Jogjakarta, Universitas Gadjah Mada, December 14-18, 1957), pp. 48–49.

อิทธิพลของตะวันตกและพัฒนาการความเปลี่ยนแปลงของกระแสอิสลามสมัยใหม่ตามแนวคิดเดียวกับนักวิชาการตะวันตกหลายท่านที่แสดงไว้ในบทที่ผ่านมา

กระแสประวัติศาสตร์ชาตินิยมของสังคมอินโดนีเซียนำไปสู่ความต้องการสร้างคำอธิบายการเกิดขึ้นของชาติอินโดนีเซีย ส่งผลให้ชาห์โตโนมีแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมที่มีความชัดเจน และทำให้การศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่เป็นที่รู้จักและได้รับการนำไปใช้เป็นกรอบในการศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมแก่การประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคถัดมา ดังนั้นชาห์โตโนจึงมีความเห็นว่าการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ควรเน้นการศึกษาอย่างรอบด้านได้แก่ด้านการเมือง, เศรษฐกิจ, สังคมและศาสนา เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวได้ส่งผลต่อกระบวนการก่อตัวของสังคมอินโดนีเซียตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนกระทั่งประวัติศาสตร์สมัยใหม่ นอกจากนี้การศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ควรให้ความสำคัญกับการศึกษาพัฒนาการความเป็นเอกภาพของสังคมอินโดนีเซีย เพราะแนวคิดความเป็นเอกภาพของสังคมอินโดนีเซียเป็นปัจจัยพื้นฐานของการทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ในภาพรวม ซึ่งแนวคิดดังกล่าวจำเป็นต้องแสวงหาทิศทางสร้างเอกภาพของสังคม เพราะเอกภาพของสังคมอินโดนีเซียเป็นพื้นฐานของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราช ซึ่งเป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกัน การค้นหาจุดกำเนิดเอกภาพของสังคมจึงเป็นแก่นแท้ของหนังสือประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ของชาห์โตโน ชาห์โตโนเลือกศึกษาการติดต่อสื่อสารของสังคม เพราะการติดต่อสื่อสารระหว่างกันเป็นช่องทางในการสร้างเครือข่ายและนำสู่การบูรณาการของสังคมให้มีทิศทางเดียวกัน และกระบวนการพัฒนาของประวัติศาสตร์เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากเครือข่ายในการติดต่อสื่อสารระหว่างสังคมอินโดนีเซีย ซึ่งนำไปสู่การเกิดขึ้นของการบูรณาการสังคมอินโดนีเซียให้มีความกว้างไกล ชาห์โตโนเห็นว่าการบูรณาการ คือ กุญแจในการเข้าใจประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในภาพรวม เพราะพัฒนาการของสังคมอินโดนีเซียได้ก้าวจากสมัยหนึ่งสู่อีกสมัยหนึ่งภายใต้กระบวนการบูรณาการด้านการเมือง, สังคม, ศาสนา, และเศรษฐกิจ บูรณาการนี้ได้เป็นพื้นฐานของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียซึ่งมีเครือข่ายทางสังคมช่วงผลักดันให้เกิดความเป็นเอกภาพของสังคมอินโดนีเซีย⁵³

ชาห์โตโนเห็นว่าบูรณาการของความเป็นเอกภาพในสังคมอินโดนีเซียมีความสำคัญในการศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซีย เพราะการศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ที่เน้นการสร้างทำความเข้าใจความเปลี่ยนแปลงของโลกทัศน์ของสังคมอินโดนีเซียเป็นหลัก ซึ่งเป็นแนวทางที่มีความต่อเนื่องของประวัติศาสตร์ในยุคอดีตที่ส่งผลต่อ

⁵³ Sartono Kartodirdjo, *Pengantar Sejarah Indonesia Baru jilid 1: 1500 – 1900 dari Emporium sampai Imperium* [ประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่เล่มที่ 1: 1500 – 1900 จากศูนย์กลางการค้าจนถึงยุคจักรวรรดินิยม], cetakan keempat [พิมพ์ครั้งที่ 4] (Jakarta: Gramedia, 1999), pp. xiii – xvi.

สังคมอินโดนีเซียในยุคปัจจุบัน ความเป็นเอกภาพของสังคมจึงได้รับการนำมาใช้อธิบายประวัติศาสตร์สมัยอาณาจักรศรีวิชัยและมัชปาหิต อันเป็นสมัยที่ได้รับการยกย่องจากนักชาตินิยมอินโดนีเซียในฐานะภาพสะท้อนความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมอินโดนีเซีย ซึ่งนำมาสู่บูรณาการของสังคมภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน แต่การเข้ามาของศาสนาอิสลามได้ทำให้รัฐต่างๆที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของอาณาจักรมัชปาหิตเริ่มแข็งเมืองจากอำนาจการปกครองศูนย์กลางตลอดจนการแยกตัวออกเป็นอิสระ ส่งผลให้อาณาจักรมัชปาหิตล่มสลายลงในเวลาต่อมา

ซาร์โตโนมีความเห็นว่าการล่มสลายของอาณาจักรทั้งสองไม่ได้ทำให้บูรณาการความสัมพันธ์ของสังคมอินโดนีเซียเข้าสู่ภาวะถดถอย แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบความสัมพันธ์ให้เป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐมุสลิม หลังจากความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนในยุคอินดู-พุทธิสิ้นสุดลงพร้อมกับการล่มสลายของอาณาจักรศรีวิชัยและมัชปาหิต รัฐเมืองท่าการค้ามีบทบาทในพัฒนาการทางการเมืองการปกครองแบบใหม่และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันในรูปแบบเครือข่ายเมืองท่าการค้าอิสลาม การก่อตัวของความสัมพันธ์ในรูปแบบเครือข่ายการค้าของมุสลิมกลายเป็นวิถีของการพัฒนาและการบูรณาการสังคมมุสลิมในอินโดนีเซีย การบูรณาการความสัมพันธ์ของกลุ่มรัฐมุสลิมได้พัฒนาจนมีความเหนียวแน่นมากขึ้น เป็นผลมาจากการเข้าแทรกแซงการค้าของโปรตุเกสและฮอลันดา ซึ่งครอบคลุมเมืองมะละกาและหมู่เกาะมาลุกู การเข้ามาของชาวคริสต์ได้นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงเส้นทางการค้าและการเกิดขึ้นของเมืองท่าอิสลามแทนเมืองท่าที่ถูกครอบครองโดยชาวคริสต์ ดังเช่น การเกิดขึ้นของเมืองท่าการค้าใหม่ ได้แก่ อาแจห์และมากัสซาร์ ซึ่งซาร์โตโนเห็นว่าการแทรกแซงของชาวคริสต์ในเส้นทางการค้าของอินโดนีเซียทำให้เกิดกระบวนการทำให้เป็นอิสลามของท้องถิ่นอินโดนีเซีย เพื่อต่อสู้กับกระบวนการทำให้เป็นคริสต์เตียนในสังคมอินโดนีเซีย⁵⁴

ภราดรภาพของรัฐอิสลามสร้างความเข้มแข็งให้แก่เครือข่ายการค้าระหว่างรัฐเพื่อต่อต้านชาวตะวันตก ส่งผลให้เกิดการขยายความร่วมมือทางการเมืองและการทหารเพื่อต่อต้านบริษัทวีโอซี ความร่วมมือของรัฐอิสลามในการต่อต้านอำนาจของต่างชาตินี้ได้ลงเอยในรูปแบบของการต่อสู้โดยใช้ศาสนาเป็นข้ออ้าง ซาร์โตโนเห็นว่าข้ออ้างศาสนาเป็นเครื่องมือที่มีอำนาจในการแสวงหาพันธมิตรระหว่างกลุ่มอิสลามเพื่อต่อต้านกับพวกนอกศาสนา ในสงครามระหว่างระเด่น ตูโนโจโย (Raden Trunojoyo) แห่งมาดูราและกษัตริย์อามังกูรัตที่ 1 (Amangkurat I) แห่งมะตะรัม ในขณะนั้นมะตะรัมตกลงเป็นพันธมิตรกับวีโอซี ทำให้มาดูราใช้ข้ออ้างทางศาสนาเพื่อสร้างความชอบธรรมในการรุกรานอาณาจักรมะตะรัม⁵⁵

⁵⁴ Sartono Kartodirdjo, *Pengantar Sejarah Indonesia Baru jilid 1*, pp. 69–76.

⁵⁵ *Ibid.*, p. 195.

ในการพัฒนาความสัมพันธ์ของชุมชนอินโดนีเซียในยุคนี้ศาสนาอิสลามมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ และเป็นเส้นใยที่เชื่อมรัฐอิสลามของอินโดนีเซียเข้าด้วยกันและใช้ศาสนาในการบูรณาการความสัมพันธ์ในด้านเศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรมของอินโดนีเซียในยุคนี้ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงการปกครองในคริสต์ศตวรรษที่ 19 มีความสำคัญในบูรณาการสังคมอินโดนีเซียให้มีทิศทางที่ชัดเจนยิ่งขึ้น หลังจากที่เนเธอร์แลนด์ยกอาณานิคมให้อังกฤษดูแลในระหว่างปี ค.ศ. 1811-1816 การเข้ามาของอังกฤษมีความต้องการพัฒนาระบบอาณานิคมให้มีความเป็นรัฐสมัยใหม่ ไปในทิศทางตรงข้ามกับการปกครองของวีไอซีที่ใช้อำนาจผ่านเครือข่ายการปกครองของเจ้าพื้นเมืองตามอย่างจารีต ระบบอาณานิคมสมัยใหม่กลายเป็นการบุกรุกพื้นที่ของโลกจารีตพื้นเมืองของกลุ่มพวกคนศาสนา หลังจากอังกฤษละทิ้งอาณานิคมและส่งมอบคืนให้แก่เนเธอร์แลนด์ปกครองต่อ รัฐบาลอาณานิคมกลับเข้ากู่สถานการณ์และใช้ระบบการบังคับเพาะปลูกเข้าทดแทนระบบการจัดเก็บภาษีของอังกฤษ ระบบการบังคับเพาะปลูกนี้เป็นการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้แก่อำนาจของกลุ่มผู้ปกครองจารีต ชาร์โตโนเห็นว่าระบบการบังคับเพาะปลูกเป็นนโยบายของรัฐบาลอาณานิคมที่ส่งเสริมให้เจ้านายชวาคควบคุมชาวพื้นเมืองให้ผลิตสินค้าทางเกษตร เพื่อส่งให้กับรัฐบาลอาณานิคม ระบบการบังคับเพาะปลูกได้เสริมสร้างอำนาจทางจารีตให้แก่เจ้านายชวา ส่งผลให้เจ้านายชวาสามารถสั่งสมกำลังพลชาวพื้นเมืองได้เป็นจำนวนมาก นโยบายดังกล่าวทำให้รัฐบาลอาณานิคมมีอำนาจผูกขาดระบบเศรษฐกิจของอินโดนีเซีย ชาร์โตโนเห็นว่าระบบการบังคับเพาะปลูกเป็นระบบที่ส่งเสริมให้กลุ่มเจ้านายชวามีอำนาจในการปกครองมากขึ้น⁵⁶

ในขณะเดียวกับระบบการบังคับเพาะปลูกก็ได้บูรณาการความเป็นเอกภาพให้แก่ชุมชนอินโดนีเซียและทำให้ชาวนาเริ่มหมดศรัทธาที่มีต่อชนชั้นเจ้านายชวา เพราะระบบการบังคับเพาะปลูกเป็นระบบที่มุ่งให้เกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในโรงงานอุตสาหกรรม ปัจจุบันนี้จึงเร่งให้ชุมชนต้องผลิตสินค้าเกษตรโดยยึดหลักแนวคิดกอตองรอยอง (Gotong Royong) เป็นแนวคิดที่ใช้ควบคุมกำลังพลในภาคการเกษตร ชาร์โตโนมองว่าระบบการบังคับเพาะปลูกได้ปิดกั้นชุมชนออกจากโลกภายนอก ซึ่งการติดต่อกับโลกภายนอกเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้สังคมอินโดนีเซียพัฒนาเป็นสังคมสมัยใหม่ แต่ระบบการบังคับเพาะปลูกได้ส่งเสริมให้ชุมชนอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ตามอย่างศักดินาแทน สรุปได้ว่าระบบการบังคับเพาะปลูกไม่ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงให้แก่สังคมอินโดนีเซีย แต่ในทางกลับกันสังคมอินโดนีเซียได้ก้าวสู่ระบบจารีตอย่างเข้มข้น การต่อต้านรัฐบาลอาณานิคมเนเธอร์แลนด์ในยุคนี้เป็นการเคลื่อนไหวของวีรบุรุษชาวพื้นเมืองที่ใช้แนวคิดจารีตในการต่อสู้กับระบบอาณานิคม ทำให้การรวบรวมกำลังพลในการต่อสู้

⁵⁶ Sartono Kartodirdjo, *Pengantar Sejarah Indonesia Baru* jilid 1, p. 295.

กับระบอบอาณานิคมได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายชาวมุสลิม เพราะแนวคิดศาสนาสามารถที่จะรวมกำลังพลให้กว้างไกลในระดับภูมิภาค เช่น สงครามตีปอนเนกอรอ เป็นต้น ชาร์โตโนมองว่าการต่อสู้ดังกล่าวไม่เป็นการต่อสู้ที่มีอุดมการณ์ชาตินิยมเช่นเดียวกับนักชาตินิยมสมัยใหม่ แต่เป็นการต่อสู้ในอุดมการณ์แบบจารีตอินโดนีเซีย ชาร์โตโนยังเห็นว่าการเคลื่อนไหวของวีรบุรุษชาวอินโดนีเซียที่ใช้แนวทางแบบจารีตเป็นแนวทางที่เกิดขึ้นมาก่อนการพัฒนาลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นต้นแบบของการเคลื่อนไหวของนักชาตินิยมในยุคสมัยใหม่⁵⁷

ปัจจัยดังกล่าวได้ส่งผลให้บูรณาการของสังคมอินโดนีเซียในระบบการบังคับเพาะปลูกเป็นไปในทิศทางแบบจารีต อันเป็นผลมาจากสังคมอินโดนีเซียยังขาดการรับรู้แนวคิดความเป็นสมัยใหม่ ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้เกิดขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ตรงกับยุคประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยม ชาร์โตโนเห็นว่ายุคประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมเป็นการพัฒนาอินโดนีเซียจากยุคจารีตสู่ยุคประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ เพราะอินโดนีเซียในคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นสังคมที่มีการพัฒนาให้สอดคล้องกับกระแสสมัยใหม่ และเป็นผลจากการที่รัฐบาลอาณานิคมได้เปลี่ยนแปลงนโยบายการปกครองจากระบบการบังคับเพาะปลูกเป็นนโยบายจริยธรรม ซึ่งเป็นนโยบายที่มุ่งสร้างเสรีด้านการค้าแก่สังคมอินโดนีเซีย การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นพร้อมกับระบบการหาผลประโยชน์จากอินโดนีเซียแนวใหม่โดยรัฐบาลอาณานิคม รัฐบาลอาณานิคมได้ส่งเสริมกระบวนการเป็นสมัยใหม่แก่สังคมอินโดนีเซีย กระแสสมัยใหม่เข้ามาปะทะกับสังคมจารีตของอินโดนีเซียผ่านช่องทางการศึกษาและการติดต่อสื่อสาร เป็นช่องทางหลักในการเข้าถึงชุมชนอินโดนีเซียในยุคนี้

กระแสสมัยใหม่ได้ทำลายชนชั้นทางสังคมของอินโดนีเซีย ส่งผลให้ชนชั้นเจ้านายถูกลดบทบาทในการปกครองอาณานิคมอินเดียตะวันออกของเนเธอร์แลนด์ลง และนโยบายจริยธรรมได้ส่งเสริมให้เกิดชนชั้นปัญญาชน ซึ่งได้เข้ามามีบทบาทในระบบราชการอาณานิคมแทนชนชั้นเจ้านายเดิม ชาร์โตโนเห็นว่าพัฒนาการของสังคมในยุคคนนโยบายจริยธรรมเกิดจากการส่งเสริมการศึกษาให้แก่ชาวอินโดนีเซียและทำให้เกิดกลุ่มนักชาตินิยมอินโดนีเซียในปลายยุคอาณานิคม

ส่งผลให้กระแสสมัยใหม่ของรัฐบาลอาณานิคมเข้าแทรกแซงสังคมอินโดนีเซียโดยตรง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ส่งผลให้สังคมอินโดนีเซียเปลี่ยนจากยุคจารีตเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ กล่าวคือสังคมอินโดนีเซียในยุคจารีตมีความต้องการบูรณาการและสร้างสังคมให้กลับไปสู่ความรุ่งเรืองในครั้งอดีตกาลดังเช่นในยุคัมชปาหิต ในทางกลับกันกระแสสมัยใหม่ได้กระตุ้นให้สังคมอินโดนีเซียมีพัฒนาการที่สอดคล้องกับโลกสมัยใหม่ตามอย่างเจ้าอาณานิคม การก้าวสู่โลกสมัยใหม่ของสังคมอินโดนีเซียในยุคนี้จึงเต็มไปด้วยการบูรณาการเพื่อให้ชีวิตสอดคล้องกับการ

⁵⁷ Sartono Kartodirdjo, *Pengantar Sejarah Indonesia Baru* jilid 1, p. 373.

เปลี่ยนแปลงให้เป็นตามสมัยใหม่ในด้านต่างๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ, สังคม, การเมือง, และวัฒนธรรม นอกจากนี้การรวมกลุ่มของนักชาตินิยมเป็นองค์กรต่างๆ เป็นบรรยากาศของความศรัทธาและความศรัทธาเพื่อให้เป็นตามอย่างสมัยใหม่ การรวมกลุ่มของนักชาตินิยมต่างๆเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนผ่านจากยุคจารีตสู่ยุคสมัยใหม่ เป็นการปรับตัวของสังคมอินโดนีเซียให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนไปได้⁵⁸

การก้าวไปสู่ความเป็นสมัยใหม่ของเหล่าชนชั้นใหม่ที่ได้รับการสนับสนุนจากการเติบโตของระบบเศรษฐกิจที่มาพร้อมกับระบบราชการรัฐบาลอาณานิคม เพื่อให้สอดคล้องและอำนวยความสะดวกให้แก่เศรษฐกิจทุนนิยมที่มีอัตราเพิ่มขึ้น การอำนวยความสะดวกให้แก่ระบบเศรษฐกิจใหม่ได้ส่งเสริมให้เกิดชุมชนเมืองแบบใหม่ เป็นการบูรณาการสังคมอินโดนีเซียให้ก้าวสู่ความเป็นสมัยใหม่และเป็นพื้นที่ที่ถูกยึดครองจากกลุ่มปัญญาชน ซึ่งมีวิถีชีวิตสอดคล้องกับรูปแบบวิถีชีวิตสมัยใหม่ในการทำงานให้แก่ระบบราชการและเอกชนในตำแหน่งต่างๆ สังคมเมืองทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของสังคมอินโดนีเซียและเปลี่ยนแปลงกลุ่มประชาชนที่มีทัศนคติแบบจารีตให้เป็นประชาชนที่มีทัศนคติแบบสมัยใหม่ โดยการส่งเสริมให้ประชาชนอินโดนีเซียเข้าไปมีบทบาทในด้านอุตสาหกรรม การเกษตร, ระบบสาธารณูปโภคและระบบราชการ ชาโรโตโนเห็นว่าด้วยทิศทางการพัฒนาการของสังคมในสาขาเหล่านี้ทำให้เกิดกลุ่มชนชั้นใหม่ที่ไม่มีความผูกพันของตนเองในสังคมจารีตในระบบอุปถัมภ์ของชนชั้นศักดินาเดิม⁵⁹

กลุ่มปรียายีที่ได้รับการศึกษาศึกษาสมัยใหม่ประกาศตนเป็นกลุ่มคนที่ยอมรับกระบวนการทำให้เป็นตะวันตกผ่านระบบการศึกษา ได้กลายเป็นบุคลากรที่สำคัญให้แก่รัฐบาลอาณานิคมและบริษัทเอกชนตะวันตก การประกาศตนเป็นคนสมัยใหม่ตามอย่างตะวันตกได้ทำให้ปรียายีกลุ่มนี้ต้องการออกจากวิถีการยึดติดในโลกของจารีตที่นับวันได้สวนทางกับแนวคิดปัจเจกชนในสังคมสมัยใหม่ ชาโรโตโนชี้ให้เห็นว่าการสวนทางระหว่างวิถีสมัยใหม่และวิถีจารีตตามอย่างที่กลุ่มชนชั้นใหม่กล่าวอ้างเป็นผลมาจากวิถีของตะวันตกได้สร้างความเป็นอิสระให้แก่ปรียายีกลุ่มนี้ ซึ่งมักมองว่าวิถีจารีตเป็นวิถีที่เต็มไปด้วยระเบียบและข้อบังคับ อีกทั้งวิถีจารีตไม่ได้เป็นวิถีที่ต้องดำเนินตามแต่กลายเป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาซึ่งการพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นอิสระภาพจากกฎอาณัติที่โบราณ⁶⁰

⁵⁸ Sartono Kartodirdjo, *Pengantar Sejarah Indonesia Baru jilid 2: Sejarah Pergerakan Nasional dari Kolonialisme sampai Nasionalisme* [ประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่เล่มที่ 2: ประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวแห่งชาติจากลัทธิอาณานิคมถึงลัทธิชาตินิยม], cetakan keempat [พิมพ์ครั้งที่ 4] (Jakarta: Gramedia, 1999), pp. ix-xvi.

⁵⁹ Ibid., pp. 75-81.

⁶⁰ Ibid., p. 85.

การโยกหาความเป็นสมัยใหม่ที่ปราศจากกฎอันคร่ำครึของพวกเขาชนชั้นใหม่หรือกลุ่มข้าราชการในระบบราชการได้ถูกขัดขวางจากกลุ่มปรียายีอนุรักษนิยมหรือปรียายีระดับสูง (Ningrat) อันเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลและยึดมั่นในตามแบบแผนจารีตชวามากกว่า ชาร์โตโนมองว่าความขัดแย้งดังกล่าวทำให้พวกปรียายีหัวก้าวหน้าได้สร้างพื้นที่ทางสังคมของตนเองขึ้น โดยการจัดตั้งกลุ่มองค์กรขึ้นเพื่อเป็นศูนย์รวมของกลุ่มคนที่มีวิถีและแนวคิดเหมือนกัน กลุ่มปรียายีหัวก้าวหน้าได้ใช้หนังสือพิมพ์ในการเผยแพร่ความคิดสมัยใหม่แก่สังคมอินโดนีเซีย ทำให้เกิดกระแสชาตินิยมในสังคมอินโดนีเซียในยุคปลายอาณานิคมได้เป็นที่สนใจของชาวพื้นเมืองอินโดนีเซีย โดยเฉพาะการก่อตั้งกลุ่มบูตี อูโตโม โดยนายแพทย์วาฮิดิน (Dokter Wahidin) ชาร์โตโนมองว่าการก่อตั้งกลุ่มบูตี อูโตโมเป็นการต่อต้านกลุ่มปรียายีอนุรักษนิยม ชาร์โตโนเห็นว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นผลพวงจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมของพวกเขาที่ได้รับการศึกษาแผนใหม่ที่มีต่อกลุ่มอนุรักษนิยมในสังคมอาณานิคมอินเดียตะวันตกของเนเธอร์แลนด์ การก่อตั้งองค์กรของกลุ่มก้าวหน้าแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาของสังคมที่ได้เคลื่อนออกจากโลกจารีตสู่โลกสมัยใหม่ การตั้งโรงเรียนของสมาคมบูตี อูโตโมจึงเป็นการดึงกลุ่มคนออกจากกลุ่มอนุรักษนิยมหรือโลกจารีตสู่กลุ่มก้าวหน้าหรือโลกสมัยใหม่ และเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่สังคมในทางหนึ่ง⁶¹

พัฒนาการของสังคมไปสู่ระบบการรวมกลุ่มของชนชั้นนำใหม่เพื่อต่อต้านกับกระแสอาณานิคม ได้ทำให้บูตี อูโตโมและซาร์เกต์อิสลามมีความเข้มแข็งมากขึ้น ชาร์โตโนเห็นว่าจุดมุ่งหมายขององค์กรชาตินิยมในยุคนี้ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายด้านการเมือง แต่เป็นการปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มสมาชิกเพียงเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามการรวมกลุ่มของทั้งสองก็กลายเป็นจุดเริ่มต้นของประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวชาตินิยมในเวลาถัดมา เป็นผลมาจากการรวมตัวของสังคมเพื่อต้องการปกป้องผลประโยชน์ของชาวอินโดนีเซียจากกลุ่มปรียายีอนุรักษนิยมและรัฐบาลอาณานิคมเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาลักษณะเฉพาะหน้าให้แก่สังคมอินโดนีเซีย ในระยะต่อมาสังคมได้ตระหนักว่าการรวมกลุ่มขององค์กรชาตินิยมที่ไม่ฝักใฝ่การเมืองไม่สามารถแก้ปัญหาได้ เป็นผลมาจากรัฐบาลอาณานิคมได้ควบคุมองค์กรชาตินิยมอินโดนีเซีย ประจวบกับการเข้ามาของลัทธิชาตินิยมได้กลายที่ชื่นชอบของชนชั้นรากหญ้า อันเป็นกลุ่มที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มนายทุนและระบอบอาณานิคม ชาร์โตโนเห็นว่าปัญหานี้ตรงกับเป้าหมายของผู้นำคอมมิวนิสต์ที่มีความต้องการแก้ไขความอยุติธรรมในสังคมอินโดนีเซีย ผู้นำคอมมิวนิสต์มีเป้าหมายในการเคลื่อนไหวด้านการเมืองและต้องการต่อต้านลัทธิอาณานิคมและทุนนิยม การบูรณาการของสังคมภายใต้กระแสคอมมิวนิสต์ของกลุ่มสมาคมรถไฟและรถราง (VSTP Vereeniging van

⁶¹ Sartono Kartodirdjo, *Pengantar Sejarah Indonesia Baru Jilid 2*, p. 104.

Spoor- en Tramweg Personeel, Union of Rail and Tramway Personnel) ซึ่งต่อมาได้พัฒนาไปเป็นพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย จึงเป็นหนึ่งในกระบวนการสร้างสถาบันการปกครองของชาวพื้นเมืองอินโดนีเซียในอาณานิคม และด้วยวิธีนี้ทำให้ผู้นำของคอมมิวนิสต์สามารถครองใจชาวพื้นเมืองอินโดนีเซียเป็นวงกว้างกว่ากลุ่มบูดี อูโตโมและชาเรกัตอิสลาม⁶² การเคลื่อนไหวของกลุ่มคอมมิวนิสต์ในปี ค.ศ. 1926 เป็นก้าวสำคัญของการพัฒนาการของสังคมอินโดนีเซียยุคใหม่ การเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์สอดคล้องกับรูปแบบวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมอินโดนีเซีย ทั้งเป็นวิถีของชนชั้นกลางเพื่อแสวงหาความเป็นอิสระจากการกดขี่ของระบอบอาณานิคมและทุนนิยม การต่อสู้ของพวกเขาจึงมีความแตกต่างจากการต่อสู้ของวีรบุรุษในยุคก่อนชาตินิยมที่มีความต้องการเพียงแค่การก้าวไปสู่ความรุ่งเรืองในอดีต แต่การเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์เป็นความต้องการปลดแอกและเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองของอาณานิคม การเคลื่อนไหวในครั้งนี้กลายเป็นแบบอย่างให้แก่กษัตริย์อินโดนีเซียในการเรียกร้องเอกราชในเวลาถัดมา⁶³

ชาร์โตโนเห็นว่าจากปัญหาดังกล่าวได้ผลักดันให้เกิดองค์กรชาตินิยมอินโดนีเซียอย่างมากมาย และมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งองค์กรที่มีความแตกต่างกัน ดังเช่น การเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมของบูดี อูโตโม, การเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจของชาเรกัตอิสลาม, และการเคลื่อนไหวทางการเมืองของคอมมิวนิสต์ การเคลื่อนไหวของกลุ่มชาตินิยมเหล่านี้ได้เริ่มต้นจากการจัดองค์กรที่มีความเรียบง่ายและพัฒนาไปสู่ทิศทางที่มีความหลากหลาย ชาร์โตโนกล่าวว่าเป็นเพราะชาตินิยมอินโดนีเซียนั้นได้เกิดขึ้นเพื่อตอบปัญหาในด้านสังคม, การเมือง, วัฒนธรรมและประชาชนในยุคอาณานิคม ฉะนั้นชาร์โตโนจึงเห็นว่าการเขียนประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมจึงควรมีการศึกษาประวัติศาสตร์อย่างรอบด้าน แต่สิ่งที่เป็นจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่มนักเคลื่อนไหวชาตินิยมอินโดนีเซีย คือ แนวคิดความเป็นเอกภาพและความเป็นเอกราช ชาร์โตโนชี้ว่าเป็นแรงบันดาลใจให้ชาวอินโดนีเซียก้าวต่อไปข้างหน้าได้⁶⁴

แนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของชาร์โตโนเป็นความพยายามของนักประวัติศาสตร์ชาตินิยมในการสร้างความเข้าใจเรื่องความเป็นเอกภาพของสังคมอินโดนีเซีย อันเป็นส่วนสำคัญของการบูรณาการความเป็นชาติอินโดนีเซีย การนำเสนอแนวทางของชาร์โตโนได้กลายเป็นกรอบในการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่แก่นักประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย เพื่อให้ให้นักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการชั่งตวงพื้นที่ประวัติศาสตร์

⁶² Sartono Kartodirdjo, *Pengantar Sejarah Indonesia Baru Jilid 2*, pp. 122-124.

⁶³ *Ibid.*, p. 130.

⁶⁴ *Ibid.*, pp. 257-260.

อินโดนีเซียสมัยใหม่คืบจากประวัติศาสตร์แบบเน้นยุโรปเป็นศูนย์กลาง ที่ยังคงอยู่ในสำนึกของชาวอินโดนีเซียเสมอมา

แนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของชาร์โตโนนับได้ว่าเป็นการสร้างความคิดชัดเจนให้แก่ทิศทางการศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมที่ถูกตั้งข้อสงสัยโดยแนวคิดปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติของยามิน โดยการนำเสนอความเป็นไปได้ในการเขียนประวัติศาสตร์ที่เน้นชาตินิยมโดยใส่ใจในรายละเอียดของเหตุการณ์ในอดีต และการก่อการกบฏของชาวพื้นเมืองต่อรัฐบาลอาณานิคมในประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของอินโดนีเซีย ซึ่งมักถูกตัดสินว่าเป็นการเคลื่อนไหวของนักชาตินิยม ชาร์โตโนเห็นถึงข้อบกพร่องนี้และอธิบายว่าการเคลื่อนไหวของสังคมก่อนการเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์ในปี ค.ศ.1926 ถือว่าเป็นการเคลื่อนไหวที่ไม่อาจนับได้ว่าเป็นไปโดยแรงจูงใจของลัทธิชาตินิยม แต่เขาใช้คำว่าเป็นต้นแบบของการต่อสู้เพื่อเอกราชหรือเป็นการต่อสู้ในวิถีทางจารีตแทนอันเป็นการให้คำจำกัดความที่มีความประนีประนอมกับนักประวัติศาสตร์หัวเก่าดังเช่นยามิน แนวทางการศึกษาของชาร์โตโนจึงเป็นพัฒนาการก้าวสำคัญของนักประวัติศาสตร์ชาตินิยมหลังการได้รับเอกราชและเป็นแนวทางการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อสังคมนักประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซีย

3.3.3 การศึกษาอิทธิพลของลัทธิชาตินิยมต่อสังคมประชาธิปไตยแบบชี้นำ

แนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซียได้รับการสานต่อโดยนักวิชาการอินโดนีเซียเพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของแนวคิดชาตินิยมต่อสังคมอินโดนีเซีย แนวทางการศึกษาแบบชาตินิยมอินโดนีเซียถูกให้ความสำคัญในการอธิบายอิทธิพลของแนวคิดชาตินิยมต่อสังคมอินโดนีเซียหลังการได้รับเอกราชจากนักสังคมวิทยา เช่น เซอโลซูมาร์จัน (Selo Soemardjan) ผู้เป็นเลขาธิการส่วนตัวของสุลต่านแห่งยอกยAKARTA เขาเน้นศึกษาความสามารถในการปรับตัวของสังคมชวากับลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียในยุคหลังการได้รับเอกราช เซอโลซูมาร์จันสร้างความกระจ่างแก่การศึกษาครั้งนี้โดยนำเสนอการค้นคว้าความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในนครยอกยAKARTA เขาเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงและสภาพสังคมสามยุคได้แก่ ยุคอาณานิคม, ยุคญี่ปุ่นยึดครอง, และยุคหลังการได้รับเอกราช ยุคทั้งสามได้สร้างกระแสที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวชวาในยอกยAKARTA ให้ปรับเปลี่ยนตนเองเข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป⁶⁵ ความเปลี่ยนแปลงของวิถียอกยAKARTA สามารถแบ่งออกได้เป็นสองกรณีอันได้แก่ ความเปลี่ยนแปลงโดยไม่มีตั้งใจ และความเปลี่ยนแปลงโดยตั้งใจ การแบ่งประเภทความเปลี่ยนแปลงทั้งสองรูปแบบของ

⁶⁵ Selo Soemardjan, *Social Changes in Jogjakarta* (Ithaca: Cornell University Press, 1962), p. 370.

เซอโลซูมาร์จันนั้นใช้หลักเกณฑ์จากการแสดงออกของสังคมชาวพื้นเมืองต่อสภาวะกดดัน ที่เกิดมาจากกระแสตะวันตกที่แทรกผ่านสังคมทางระบบการบริหารจัดการของรัฐบาลอาณานิคม และรัฐบาลทหารญี่ปุ่นในขณะนั้น⁶⁶

การปกครองของต่างชาติในนครยอกยาคาร์ตาได้ส่งผลกระทบต่อสังคมของชาวยอกยาคาร์ตา ซึ่งในยุคหลังได้รับเอกราชกระแสของตะวันตกได้เปลี่ยนแปลงสังคมจากสังคมเจ้าผู้ปกครองและชาวนา เป็นสองกลุ่มใหญ่ได้แก่

1. สังคมเมืองซึ่งประกอบไปด้วยชนชั้นเจ้า และปัญญาชนผู้รับกระแสตะวันตก ทำให้เปลี่ยนวิถีชีวิตของพวกเขา รวมทั้งได้กลายเป็นชนชั้นใหม่ของสังคมยอกยาคาร์ตาในขณะนั้น
2. สังคมชนบทอันเป็นชายขอบประกอบด้วยกลุ่มคนที่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับกระแสตะวันตกและยึดมั่นในวัฒนธรรมชาว

ความแตกแยกของสังคมยอกยาคาร์ตาในขณะนั้นทำให้เกิดการต่อต้านของชาวยอกยาคาร์ตาต่ออิทธิพลของรัฐบาลอาณานิคมในระดับที่แตกต่างกัน ความประสงค์จะต่อต้านได้เป็นปัจจัยในการเปลี่ยนแปลงสังคมทั้งสอง เพื่อรับกับกระแสต่างชาติที่ปะทะกับวิถีของพวกเขาและต้องการเปลี่ยนแปลงให้สังคมเข้าสู่ภาวะที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตของพวกเขา กลุ่มชาวชนบทเลือกการต่อต้านที่ใช้กำลังและความรุนแรงต่อสู้ปลุกสร้างของชาวดัตช์และสถานที่ราชการโดยหลีกเลี่ยงการปะทะโดยตรงกับระบอบอาณานิคม การต่อต้านดังกล่าวจึงมีรูปแบบในการทำลายทรัพย์สินของชาวต่างชาติในนครยอกยาคาร์ตา ลักษณะเช่นนี้เซอโลซูมาร์จันมองว่าเป็นความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดจากความไม่ตั้งใจของสังคมชนบท⁶⁷

เซอโลซูมาร์จันเห็นว่าการปรับตัวและการแสดงออกของสังคมชนบทชาวผ่านการใช้ความรุนแรงต่อทรัพย์สินของชาวตะวันตกเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความไม่ตั้งใจ อันเป็นผลมาจากความต้องการของชาวยอกยาคาร์ตาทำลายทรัพย์สินเพื่อแสดงความไม่พอใจของระบอบการปกครองอาณานิคมซึ่งส่งผลโดยตรงต่อทรัพย์สิน แต่ไม่ได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมอาณานิคมโดยตรงที่มีหัวใจสำคัญอยู่ที่ระบอบการปกครองรัฐบาลอาณานิคมที่มีอำนาจในทางการเมือง และสามารถเปลี่ยนแปลงสังคมโดยการกำหนดนโยบายผ่านระบบราชการ⁶⁸ เป็นสาเหตุของปัญหาหลักของสังคมยอกยาคาร์ตายุคอาณานิคม จากการบ่มเพาะความรู้แบบตะวันตกทำให้คนในสังคมเมืองมองเห็นปัญหาของการปกครองของรัฐบาลอาณานิคม ทำให้ชาวพื้นเมืองมีความต้องการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบอาณานิคมให้เป็นการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยมี

⁶⁶ Selosoemardjan, *Social Changes in Jogjakarta*, pp. 380.

⁶⁷ *Ibid.*, pp. 381–387.

⁶⁸ *Ibid.*, p. 388.

ชาวพื้นเมืองเป็นผู้ปกครองแทนข้าหลวงชาวดัตช์ ส่งผลให้ชาวพื้นเมืองได้เคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องเอกราชให้แก่อินโดนีเซีย เซอโลซูมาร์จันมองว่าแนวคิดเช่นนี้ต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างตั้งใจ พวกเขามีจุดมุ่งหมายในการเปลี่ยนการปกครองให้เป็นระบอบประชาธิปไตยแทนที่ระบอบอาณานิคม เหล่าปัญญาชนกลุ่มนี้เป็นตัวแทนของความเปลี่ยนแปลง⁶⁹

ความเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคหลังการได้รับเอกราชของอินโดนีเซียสร้างความเปลี่ยนแปลงในระบบการบริหารงานของรัฐบาลอาณานิคมอินเดียตะวันออกของเนเธอร์แลนด์ ถูกแทนที่ด้วยกลุ่มปัญญาชนอันเป็นชนชั้นใหม่ของสังคม การเข้ามามีบทบาทในการบริหารประเทศของกลุ่มปัญญาชนใหม่ได้บดบังรัศมีความเป็นผู้นำของพวกปรีายายี่ ซึ่งได้ครอบครองตำแหน่งผู้บริหารและได้รับการสนับสนุนจากแนวคิดจารีต กลุ่มปรีายายี่โดยเฉพาะสุลต่านแห่งยอกยAKARTA ได้รับผลกระทบโดยตรงจากความเปลี่ยนแปลงนี้ และเปลี่ยนจากเจ้าผู้ปกครองมาเป็นสามัญชน การหมดอำนาจของชนชั้นเจ้าเดิมทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอนุรักษนิยมกับกลุ่มปัญญาชนใหม่ แต่เซอโลซูมาร์จันเห็นว่ากลุ่มอนุรักษนิยมดังกล่าวเป็นคณส่วนหนึ่งของสังคมที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหันของสังคมอินโดนีเซีย ซึ่งไม่ได้หมายความว่าไม่สามารถปรับเปลี่ยนตนเองให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงได้ แต่พวกเขามีความจำเป็นต้องใช้เวลาเพื่อทำความเข้าใจกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป อีกทั้งในขณะนั้นกลุ่มคนในครอบครัวของพวกเขาจำนวนมากได้รับการศึกษาจากโรงเรียนของรัฐได้เป็นกลไกหนึ่งของการสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการปกครองประชาธิปไตยอีกทางหนึ่งให้แก่สังคมเก่าของยอกยAKARTA ได้⁷⁰

การล่มสลายของชนชั้นเจ้านายชวาและระบบราชการของราชสำนักยอกยAKARTA ยังเป็นพื้นฐานที่ทำให้สังคมยอกยAKARTA สนใจในการศึกษาของบุตร และเป็นส่วนหนึ่งของการเปิดรับความเปลี่ยนแปลงจากโลกภายนอก เพราะเป็นช่องทางช่องทางให้ชนชั้นระดับล่างสามารถหาความก้าวหน้าในราชการและสถานภาพทางสังคม ผ่านทางการพัฒนาตนเองในระบบการศึกษาแผนสมัยใหม่ที่ได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาล

นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงเป็นระบบชนชั้นในยอกยAKARTA ในยุคหลังการได้รับเอกราชได้สร้างสำนึกในเกียรติของตนเอง สำนึกดังกล่าวได้สร้างเสริมให้สังคมชนชั้นล่างที่ได้รับการศึกษาในยอกยAKARTA ตีตนออกห่างจากโลกจารีตและสนใจในโลกของความเป็นปัจเจกมากขึ้น ทำให้ชาวยอกยAKARTA พัฒนาตนเองในด้านความรู้ความสามารถ เพราะเป็นหนทางแห่งความสำเร็จและทำลายกำแพงของชนชั้นเพื่อก้าวไปสู่จุดสูงสุดของสังคม เซอโลซูมาร์จันมองว่าการพัฒนา

⁶⁹ Selosoemardjan, *Social Changes in Jogjakarta*, p. 389.

⁷⁰ *Ibid.*, p. 401.

ระบบราชการของสาธารณรัฐอินโดนีเซียเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดชนชั้นกลางในสังคมยุคยกยาคาร์ตา⁷¹

การรับอิทธิพลชาตินิยมของสังคมยุคยกยาคาร์ตาเป็นส่วนหนึ่งของการตอกย้ำความสำเร็จของรัฐบาลประชาธิปไตยแบบชี้นำในการสร้างความเป็นเอกภาพแก่สังคมอินโดนีเซีย การสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่สังคมในยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำไม่ได้จำกัดเพียงแค่การได้รับการยอมรับจากคนในสังคมชาวว่าเป็นสังคมที่เป็นที่ตั้งของรัฐบาลอาณานิคมเท่านั้น การสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่สังคมอินโดนีเซียโดยรวมเป็นเป้าหมายที่ทำทนายรัฐบาลประชาธิปไตยแบบชี้นำต่อสังคมอินโดนีเซีย ความสำเร็จในครั้งนี้มีหลักปรัชญาศีลเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างเอกภาพของสังคม ทำให้การศึกษาชาตินิยมอินโดนีเซียจึงไม่อาจจะละเลยการศึกษาเรื่องหลักปรัชญาศีลไปได้

ซูวานโน (Suwano) เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย ที่สนใจหลักปรัชญาศีลของประธานาธิบดีซูการ์โน ซูวานโนมองว่าหลักปรัชญาศีลเป็นแก่นแท้ของสังคมอินโดนีเซียในยุคหลังการได้รับเอกราช เขาเห็นว่านักชาตินิยมอินโดนีเซียใช้หลักปรัชญาศีลมาเป็นแนวคิดในการสร้างความเป็นเอกภาพของสังคมอินโดนีเซีย ซูวานโนเชื่อว่าหลักปรัชญาศีลเป็นหลักที่ได้รับการปรับปรุงและเป็นมรดกของบรรพชนจากอดีตกาล การศึกษาการก่อตัวของสังคมอินโดนีเซียในยุคโบราณผ่านการศึกษาอาณาจักรโบราณจึงมีความสำคัญต่อการเข้าใจการเกิดขึ้นของแนวคิดปรัชญาศีลโดยตรง เพราะหลักปรัชญาศีลเป็นแก่นแท้ของวิถีคิดชาวอินโดนีเซียที่มีมาดั้งเดิม องค์ความรู้เกี่ยวกับอาณาจักรโบราณอันได้แก่คูไต ศรีวิชัยและมัชปาหิตจึงมีความสำคัญต่อการเข้าใจความเป็นเอกภาพของชุมชนในอดีต⁷²

การก่อตัวของอาณาจักรในอดีต เช่น ศรีวิชัยและมัชปาหิตจึงมีความสำคัญในวิถีคิดของเขา ซึ่งเขามองว่าเป็นยุคของการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและชนบทของชาวอินโดนีเซีย โดยเฉพาะในสมัยที่กัตจาห์มาดาเป็นเสนาบดีของอาณาจักรมัชปาหิตราวปี ค.ศ. 1329 เป็นช่วงที่อำนาจของมัชปาหิตแผ่ขยายไปได้ทั่วหมู่เกาะอินโดนีเซียในปัจจุบัน เป็นยุคที่เขามองว่าเป็นช่วงของความเป็นเอกภาพและการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของชาวอินโดนีเซียโบราณ เพราะเขาเห็นว่าการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม, ศาสนา, และการค้าในยุคโบราณจำเป็นต้องพึ่งพาอำนาจของผู้ปกครองเป็นสะพานความเชื่อมต่อระหว่างชุมชนเมืองศูนย์กลางและชุมชนท้องถิ่นผ่านสายการบริหารราชการของอาณาจักรมะตะรัม ซึ่งเกิดขึ้นหลังการล่มสลายของมัชปาหิตในปี ค.ศ. 1527 แนวคิดวิถีแห่งมัชปาหิตได้ถูกถ่ายทอดให้แก่เจ้าผู้ครองนครใหม่ที่แยกตัวออกจากมัชปาหิต มะตะรัมก็เป็นส่วนหนึ่งของรัฐที่ได้ก่อตัวขึ้นหลังจากการล่มสลายของมัชปาหิต มีการบริหารและจัดการหัวเมืองที่ตึกกว่ามัชปาหิตเนื่องจากเป็นอาณาจักรขนาดย่อม ลักษณะของรัฐที่มีขนาดเล็กจึงเป็นส่วน

⁷¹ Selosoemardjan, *Social Changes in Jogjakarta*, pp. 410-412.

⁷² Suwano, *Pancasila Budaya Bangsa Indonesia [ปรัชญาศีล วัฒนธรรม ชาตินิยมอินโดนีเซีย]* (Yogyakarta: Kanisius, 1993), pp. 16.

สำคัญที่ทำให้วิถีความเป็นจารีตของมัชปาหิตและอาณาจักรเก่าก่อนได้เพิ่มพูนความเข้มแข็งและกระจายตัวสู่สังคมอินโดนีเซียยุคหลังได้รับเอกราช ชูวาโนมองว่าความสัมพันธ์ระหว่างชาวอินโดนีเซียในยุคโบราณมีส่วนสำคัญในการสร้างแนวคิดปรัชญาศีลของประธานาธิบดีซูการ์โนในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง⁷³

การก่อตัวของแนวคิดปรัชญาศีลที่ได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ในยุคอดีตตามแนวคิดของชูวาโนได้ถูกท้าทายอีกครั้งจากการเข้ามาของกระแสตะวันตก ซึ่งในยุคอาณานิคมอำนาจของดัตช์เริ่มแผ่อิทธิพลเข้ามาในสังคมอินโดนีเซียและนำเอาองค์ความรู้ตะวันตกเข้ามาเผยแพร่แก่สังคมรวมทั้งผลิตกลุ่มชาวยุโรปในเมืองปัตนญาชาน เพื่อเป็นกำลังหลักในการปกครองและปฏิรูปให้สังคมเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ ซึ่งสามารถสร้างความมั่งคั่งให้แก่เจ้าอาณานิคมได้ในเวลาต่อมา กล่าวได้ว่าเข้ามาของกระแสตะวันตกและการเกิดขึ้นของปัตนญาชานหัวก้าวหน้าเป็นความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญต่อแนวคิดจารีตซึ่งถูกกดดันจากกระแสจากภายนอก ทำให้เกิดการก่อตั้งกลุ่มชาตินิยมหลายกลุ่มในสังคมอินโดนีเซียและนำไปสู่การปฏิวัติของคอมมิวนิสต์ในปี ค.ศ.1927 ถึงแม้ว่าการปฏิวัติในครั้งนี้จะล้มเหลว แต่ชูวาโนเห็นว่าได้กลายเป็นแรงบันดาลใจให้นักชาตินิยมอินโดนีเซียรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องเอกราชให้อินโดนีเซียในเวลาต่อมา แต่การขาดเอกภาพของกลุ่มนักชาตินิยมอินโดนีเซียที่มีแนวคิดหลากหลาย กลายเป็นอุปสรรคสำคัญของการเคลื่อนไหวของนักชาตินิยมในปลายยุคอาณานิคม แต่ด้วยบทบาทของพรรคชาตินิยมอินโดนีเซียที่ช่วยประสานกลุ่มชาตินิยมในการประชุมพรรคการเมืองของอินโดนีเซีย ทำให้เกิดความเป็นเอกภาพและการร่วมมือของกลุ่มชาตินิยมอินโดนีเซียได้⁷⁴

เอกภาพของนักชาตินิยมอินโดนีเซียได้รับการสนับสนุนจากความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในอาณานิคมเนเธอร์แลนด์ ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง อำนาจบริหารตกอยู่ในมือกองทัพญี่ปุ่นและนำมาสู่การเรียกร้องเอกราชของอินโดนีเซียในที่สุด ความต้องการสร้างเอกภาพของนักชาตินิยมอินโดนีเซียไม่ได้หยุดอยู่แค่การสร้างความสัมพันธ์ของแต่ละกลุ่ม แต่จำเป็นต้องสร้างเอกภาพให้แก่ชาวอินโดนีเซียทั้งหมด ด้วยความประสงค์ดังกล่าวชูวาโนเห็นว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการค้นหาและสร้างแนวคิดปรัชญาของชาติเพื่อเป็นวิถีของสังคมอินโดนีเซียในยุคใหม่ ชูวาโนมองการค้นหาและสร้างแนวคิดนี้เป็นกระบวนการสรรหาแก่นแท้ของสังคมอินโดนีเซีย ซึ่งได้รับมรดกจากนักคิดและชุมชนของอินโดนีเซียในยุคโบราณ ต่อมาประธานาธิบดีซูการ์โนได้ประกาศหลักปรัชญาศีลอันประกอบไปด้วยหลักสำคัญ 5 ข้อได้แก่ 1.เชื่อมั่นในพระเจ้า 2.มนุษยธรรม 3.ลัทธิชาตินิยม 4.ประชาธิปไตย 5. ความยุติธรรมในสังคม

⁷³ Suwarno, *Pancasila Budaya Bangsa Indonesia*, pp. 17–24.

⁷⁴ *Ibid.*, p. 38.

นอกจากนี้ ชูการ์โนได้ประกาศแนวคิดเอกคีลหรือแนวคิดกอตองรอยอง⁷⁵ ขึ้นเพื่อสร้างความสมานฉันท์ให้แก่กลุ่มที่มีความเห็นแตกแยกและไม่ยอมรับหลักปรัชญาศีล และชาวอินโดนีเซียบางกลุ่มซึ่งเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ในสังคมอินโดนีเซียดังเช่นกลุ่มลูกครึ่งต่างๆ สาเหตุที่ทำให้แนวคิดของชูการ์โนได้รับความนิยมมากกว่าแนวคิดของนักชาตินิยมคนอื่นๆ มาจากแนวคิดปรัชญาศีลมีความกระจ่างมากกว่า รวมทั้งแนวคิดของเขาสามารถแก้ไขปัญหาความแตกแยกของสังคมอินโดนีเซียได้⁷⁶

แนวคิดปรัชญาศีลอันเป็นแนวคิดใหม่ของสังคมอินโดนีเซียได้กลายเป็นตัวประสานความแตกแยกของสังคมอินโดนีเซียหลังจากที่การปกครองของรัฐบาลอาณานิคมได้ทำให้เกิดความแตกแยกในสังคมอินโดนีเซียมาอย่างยาวนาน การเกิดขึ้นของปรัชญาศีลจึงได้รับการตอบรับจากสังคมใหม่ที่มีความต้องการในเอกภาพของสังคม ปรัชญาศีลมาถึงจุดเปลี่ยนที่สำคัญอีกครั้งหนึ่งคือหลังจากการตรารัฐธรรมนูญปี ค.ศ. 1945 หลักปรัชญาศีลได้กลายเป็นพิมพ์เขียวของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ชูวาโนมองว่าเป็นการสร้างหลักปรัชญาศีลให้กลายเป็นวิถีปฏิบัติที่เคร่งครัดแก่สังคมในรูปแบบของกฎหมาย ก่อนหน้านั้นหลักปรัชญาศีลเป็นเพียงแค่วิถีปฏิบัติที่ไม่ได้มีกฎข้อบังคับต่อผู้กระทำผิด ความเปลี่ยนแปลงโฉมใหม่ของปรัชญาศีลในครั้งนี้พิจารณาได้ว่าแนวคิดปรัชญาศีลเป็นแนวคิดจารีตของอินโดนีเซียที่ได้ถูกปรับเปลี่ยนให้ก้าวสู่ความเป็นสมัยใหม่ เป็นผลมาจากความเอาใจใส่ในรากเหง้าของชาวอินโดนีเซียที่ไม่เคยละทิ้งวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเองและพยายามปรับเปลี่ยนให้วัฒนธรรมของตนสามารถก้าวสู่โลกสมัยใหม่ได้

การก้าวผ่านประวัติศาสตร์และนักคิดหลายคนได้บ่มเพาะและสร้างสรรค์แนวคิดปรัชญาศีลให้แก่สังคม แนวคิดปรัชญาศีลจึงเป็นแนวคิดเพื่อวิถีแห่งรัฐ, ชาติ, และประชาชนของอินโดนีเซียในยุคปัจจุบันอย่างแท้จริง รวมทั้งช่วยสร้างเอกภาพท่ามกลางความหลากหลายทางเชื้อชาติ, ศาสนา, และวัฒนธรรมในสังคมอินโดนีเซียให้เดินไปสู่ความเป็นเอกภาพที่สมบูรณ์ของอินโดนีเซียในปัจจุบันนี้⁷⁷

⁷⁵ กอตองรอยอง (Gotong Royong) หรือร่วมแรงร่วมใจ เป็นแนวคิดของชาวนาชาวกาที่ร่วมแบ่งปันและช่วยเหลือเพื่อนบ้านด้วยกัน หลังการได้รับเอกราช ประธานาธิบดีชูการ์โนได้เผยแพร่แนวคิดนี้ให้แก่สังคมอินโดนีเซียเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่ประเทศอินโดนีเซีย ดู Robert Cribb and Audrey Kahin, *Historical Dictionary of Indonesia*, pp. 162-163.

⁷⁶ Suwarno, *Pancasila Budaya Bangsa Indonesia*, pp. 44-50.

⁷⁷ *Ibid.*, pp. 173-178.

การสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่งเป็นการเปิดประเด็นการศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมของอินโดนีเซีย หลังจากนักประวัติศาสตร์ตะวันตกได้เสนอแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์แบบอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลาง ซึ่งแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์แบบอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางของตะวันตกไม่สอดคล้องกับแนวคิดชาตินิยมอินโดนีเซีย เพราะสังคมอินโดนีเซียมีความต้องการรับรู้ประวัติศาสตร์ที่เน้นชาตินิยมอินโดนีเซีย เพื่อให้สอดคล้องกับการประกาศเอกราชของอินโดนีเซียในปี ค.ศ. 1945 อันเป็นแนวทางที่ได้รับความนิยมอยู่ในสังคมอินโดนีเซียตลอดยุคประชาธิปไตยแบบชั้นนำ อิทธิพลของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียส่งเสริมให้ยามินนำเสนอแนวคิดปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติในงานสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งนี้ ซึ่งเป็นการนำเอาแนวคิดชาตินิยมอินโดนีเซียเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการอธิบายประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย เนื่องจากพวกเขาเชื่อว่าแนวคิดชาตินิยมเป็นตัวแทนของสังคมอินโดนีเซีย และสามารถอธิบายตัวตนของพวกเขาในปัจจุบันได้

ถึงแม้ว่าแนวคิดปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติของยามินจะถูกโจมตีจากซุจิตโมโกใน ความไม่เหมาะสมกับการนำมาใช้ศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย อย่างไรก็ตาม หลักปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติก็กลายเป็นแนวทางการศึกษาของนักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียหลังการสัมมนาประวัติศาสตร์ครั้งที่หนึ่งได้สิ้นสุดลง นักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติให้มีความเหมาะสมกับการศึกษาประวัติศาสตร์ โดยกำหนดขอบเขตปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติให้อยู่ในประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับการกำเนิดของลัทธิชาตินิยมในปลายยุคอาณานิคม ดังเช่น การนำเสนอประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวแห่งชาติของซุฮาร์โตโนและซาร์โตโน ซึ่งระมัดระวังการใช้คำว่า “ลัทธิชาตินิยม” ให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม พร้อมทั้งนำเสนอการศึกษาประวัติศาสตร์ที่เน้น การศึกษาอย่างรอบด้าน เพื่อให้การศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมของอินโดนีเซียสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น โดยเฉพาะการศึกษาพัฒนาการของกลุ่มชนชั้นกลางและกลุ่มปัญญาชนที่ในเวลาต่อมาได้พัฒนาเป็นกลุ่มนักชาตินิยมอินโดนีเซีย เช่น การศึกษาของคุณโตวิโจโยให้ ความสำคัญกับการศึกษาพัฒนาการของกลุ่มชนชั้นกลางซึ่งต่อมาได้เข้าร่วมกับองค์กรชาตินิยมอินโดนีเซีย การนำเสนอประวัติศาสตร์ของนักประวัติศาสตร์เหล่านี้เป็นการดำเนินรอยตามหลักปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติของยามิน ที่ได้รับการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยของประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย

กำเนิดหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย

การปกครองแบบประชาธิปไตยแบบชี้นำได้หล่อหลอมสังคมอินโดนีเซียให้เกิดสำนึกความเป็นชาติและทำให้ชาวอินโดนีเซียตระหนักถึงความสำคัญของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับการสนับสนุนจากสังคมชาวอินโดนีเซียที่ยึดวิถีปัญญา ศิลป์ วิถีปัญญาเป็นวิถีของชาติอินโดนีเซียในยุคเอกราชและเป็นแนวคิดสำคัญในการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่ง การสัมมนานี้เรียกกรังให้นักประวัติศาสตร์ตระหนักถึงบทบาทของการเขียนประวัติศาสตร์ชาตินิยมในการสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่สังคมอินโดนีเซียในยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำ อิทธิพลของสัมมนาประวัติศาสตร์ครั้งนั้นได้ส่งผลให้นักประวัติศาสตร์ได้ผลิตหนังสือประวัติศาสตร์โดยยึดแนวทางของซาร์โตโน การโตดิรีโจ (Sartono Kartodirjo) ซึ่งนำเสนองานเขียนประวัติศาสตร์ที่เน้นแนวคิดชาตินิยมอินโดนีเซียเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม แนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียได้เปลี่ยนแปลงไปอีกครั้งหลังจากยุคระเบียบใหม่¹ ได้เกิดขึ้น ยุคระเบียบใหม่ได้ส่งผลให้การศึกษาประวัติศาสตร์ของอินโดนีเซียเปลี่ยนทิศทางจากการศึกษาประวัติศาสตร์แบบชาตินิยม เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ที่เน้นบทบาทของกองทัพอินโดนีเซีย ในบทนี้ผู้วิจัยจะอภิปรายอิทธิพลของการเมืองยุคระเบียบใหม่ที่มีต่อการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่สองและการเขียนหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียแบบเน้นบทบาทกองทัพอินโดนีเซีย

4.1 ทิศทางการศึกษาประวัติศาสตร์ในยุคระเบียบใหม่

นักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียได้เริ่มต้นศึกษาประวัติศาสตร์ที่เน้นบทบาทของกองทัพอินโดนีเซียหรือประวัติศาสตร์แบบทหารนิยมหลังจากเหตุการณ์รัฐประหารในวันที่ 30 กันยายน ค.ศ. 1965 หรือเหตุการณ์เกสตาปู (Gestapu) ได้สร้างความประหลาดใจให้แก่สังคมอินโดนีเซีย ชาวอินโดนีเซียเริ่มตระหนักว่าสังคมอินโดนีเซียไม่ได้เป็นสังคมที่มีเอกภาพอย่างที่เข้าใจ การก่อการของพรรคคอมมิวนิสต์ถูกนำเสนอเป็นเสมือนเนื้อร้ายที่แอบแฝงในสังคม แนวคิดนี้ได้รับการเสนอ

---

¹ ยุคระเบียบใหม่ (ค.ศ. 1967-1998) เกิดขึ้นหลังจากเหตุการณ์การรัฐประหารในวันที่ 30 กันยายน ค.ศ. 1965 พลตรีซูฮาร์โตได้เข้าแก้ไขสถานการณ์ได้สำเร็จและทำให้ได้ขึ้นเป็นประธานาธิบดีคนที่สองของอินโดนีเซีย ยุคการปกครองของซูฮาร์โตได้ถูกเรียกว่า “ยุคระเบียบใหม่” ดู Robert Cribb and Audrey Kahin, *Historical Dictionary of Indonesia*, 2nd edition (Maryland: The Scarecrow, 2004), p. xxiv.

จากประธานาธิบดีซูฮาร์โต (Suharto) เขาได้แสดงทัศนะที่มีพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียในหัวข้อที่มีชื่อว่า “The New Order, the Panca Sila , and the Constitution” สุนทรพจน์นี้สะท้อนจุดยืนของซูฮาร์โตที่มีต่อการเมืองในระบอบใหม่อย่างชัดเจน โดยมีใจความสำคัญให้ประชาชนเชื่อมั่นในหลักปรัชญาศีล เป็นแนวทางของการแบ่งแยกประชาชนชาวอินโดนีเซียออกจากสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย และไม่นับสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียเป็นชาวอินโดนีเซียอย่างแท้จริง ส่งผลให้สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์กลายเป็นคนชายขอบของสังคมระบอบใหม่ เนื่องมาจากซูฮาร์โตมีความเห็นว่าประชาชนชาวอินโดนีเซีย คือ กลุ่มคนที่บูชาและปฏิบัติตามหลักปรัชญาศีล ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติของสังคมอินโดนีเซียหลังการได้รับเอกราช และเป็นแนวทางที่แสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียมีจิตใจที่ฝักใฝ่ในลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซีย แต่ในทางกลับกันสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียเป็นกลุ่มที่มีแนวทางขัดแย้งต่อหลักปรัชญาศีล เพราะลัทธิคอมมิวนิสต์ปฏิเสธการนับถือศาสนาอันเป็นการละเมิดต่อหลักปรัชญาศีลข้อที่หนึ่งอย่างร้ายแรง เนื่องมาจากหลักปรัชญาศีลส่งเสริมให้ชาวอินโดนีเซียมีความศรัทธาในพระเจ้าองค์เดียวของแต่ละศาสนา² ความขัดแย้งของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียกับสังคมนำไปสู่การสร้างคำอธิบายเหตุการณ์รัฐประหารวันที่ 30 กันยายน ค.ศ. 1965 เพื่อหาผู้รับผิดชอบต่อการกระทำในครั้งนี้ ทำให้มีนักประวัติศาสตร์ส่วนหนึ่งเห็นด้วยกับความชอบธรรมในการเข้าควบคุมสถานการณ์นี้โดยพลตรีซูฮาร์โต และมองว่าการเคลื่อนไหวนี้เป็นผลมาจากความต้องการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย นำโดยพันโทอุตุง บิน ซามซูรี (Untung bin Syamsuri, 1926-1967) ผู้บัญชาการกองกำลังจากราปีราวา(Cakrabirawa) และทำให้พรรคคอมมิวนิสต์ตกเป็นจำเลยของสังคมอินโดนีเซียในที่สุด

แคทเทอรีน อี. แม็คเกรเกอร์ (Katharine E. McGregor) แห่งมหาวิทยาลัยเมลเบิร์น (University of Melbourne) เขียนหนังสือชื่อ “History in Uniform: Military Ideology and the Construction of Indonesia's Past” ในปีค.ศ. 2007 เห็นว่าการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคระบอบใหม่มีแนวทาง คือ การลดบทบาทของประวัติศาสตร์พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย และส่งเสริมบทบาทของกองทัพอินโดนีเซีย เนื่องจากเหตุการณ์เกสตาปโปได้ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย เป็นผลมาจากรัฐบาลระบอบใหม่ได้เสนอข้อมูลด้านลบเกี่ยวกับพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียต่อสังคมอินโดนีเซีย ซึ่งทำให้เกิดกระแสความหวาดกลัวพรรคคอมมิวนิสต์ในสังคมอินโดนีเซีย จากกระแสความหวาดกลัวพรรคคอมมิวนิสต์ทำให้ชาวอินโดนีเซียหันมาให้การสนับสนุนรัฐบาลระบอบใหม่ภายใต้การปกครองของซูฮาร์โต

² Suharto, “The New Order, the Panca Sila, and the 1945 Constitution (1967),” in *Southeast Asia: Documents of Political Development and Change*, edited by Roger M. Smith (New York: Cornell University Press, 1974), p. 220.

เพื่อให้รัฐบาลช่วยปกป้องประเทศอินโดนีเซียให้พ้นจากพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย นอกจากนี้รัฐบาลระเบียบใหม่มีนโยบายควบคุมสื่อที่มีความเกี่ยวข้องกับพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย ในช่วงปี ค.ศ. 1965-1966 รัฐบาลได้สั่งปิดหนังสือพิมพ์กว่า 46 ฉบับและควบคุมสมาคมนักข่าวอินโดนีเซีย (Persatuan Wartawan Indonesia) อีกทั้งสั่งห้ามขายหนังสือกว่า 2,000 เล่มที่มีเนื้อหาพาดพิงการบริหารราชการของรัฐบาลระเบียบใหม่ ในจำนวนนั้นมีหนังสือประวัติศาสตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์ในปี ค.ศ. 1965-1966 หลังจากนั้นรัฐบาลได้ออกกฎหมายสิ่งพิมพ์เพิ่มเติมในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1966 เพื่อให้การบริหารจัดการสื่อมีความรัดกุมมากขึ้น³ นอกจากนี้รัฐบาลระเบียบใหม่มีคำสั่งเนรเทศนักโทษการเมืองที่มีความเกี่ยวข้องกับพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียไปเกาะบอร์เนียว⁴ แม็คเกรเกอร์กล่าวว่านโยบายควบคุมสื่อของรัฐบาลระเบียบใหม่มีจุดประสงค์เพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่ระบบของซูฮาร์โต เป็นไปตามแนวคิดของกองทัพที่มีความต้องการดูแลและปกป้องสังคมอินโดนีเซียให้รอดพ้นจากเงื้อมมือของคอมมิวนิสต์⁵

4.2 การสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่สอง

ความหวาดกลัวคอมมิวนิสต์ทำให้เกิดกระแสยกย่องกองทัพอินโดนีเซียให้เป็นผู้ค้ำจุนสังคมอินโดนีเซีย แนวคิดนี้ได้รับการสนับสนุนจากการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่สอง ซึ่งได้จัดขึ้นในวันที่ 26-29 สิงหาคม ค.ศ. 1970 โดยมีมหาวิทยาลัยกาดจาห์มาดาให้การสนับสนุน การสัมมนาครั้งนี้จัดขึ้นเพื่อนำเสนอผลงานค้นคว้าด้านประวัติศาสตร์ของนักประวัติศาสตร์ที่ได้รับแต่งตั้งจากการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่ง วงวิชาการประวัติศาสตร์ในครั้งนี้ได้แบ่งสมัยของประวัติศาสตร์กองทัพอินโดนีเซียเป็นยุคการยึดครองของญี่ปุ่นและยุคหลังการได้รับเอกราช เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลระเบียบใหม่ ที่มีความประสงค์ให้สังคมอินโดนีเซียตระหนักถึงบทบาทของกองทัพอินโดนีเซียเพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่รัฐบาลระเบียบใหม่

การสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 2 จัดขึ้นหลังจากสถานการณ์การเมืองกลับสู่ความสงบอีกครั้ง ซึ่งเป็นยุคที่นักประวัติศาสตร์สนใจศึกษาประวัติศาสตร์กองทัพอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นแนวคิดที่เพิ่งแตกแขนงออกจากแนวคิดชาตินิยมที่เฟื่องฟูในยุคประชาธิปไตยแบบชั้นนำ

³ Robert Cribb and Audrey Kahin, *Historical Dictionary of Indonesia*, pp. 70-71.

⁴ Gerry van Klinken, "The battle for history after Suharto," in *Beginning to Remember: the Past in the Indonesian Present*, edited by Mary S. Zurbuchen (Singapore: National University of Singapore Press, 2005), p. 239.

⁵ Katharine E. McGregor, *History in Uniform: Military Ideology and the Construction of Indonesia's Past* (Singapore: National University of Singapore Press, 2007).

แนวคิดทหารนิยมได้รับการต้อนรับอย่างดีจากสังคมอินโดนีเซีย หลังจากกองทัพสามารถควบคุมสถานการณ์ในเหตุการณ์เกสตาบู่ได้สำเร็จ ทำให้มุมมองทหารได้ช่วงชิงพื้นที่ของประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยสงครามโลกและยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำ เป็นยุคที่ทหารมีบทบาทเป็นผู้พิทักษ์รักษาประชาชนอินโดนีเซียและประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซียจากภัยคุกคามทั้งภายนอกและภายใน

การสร้างความสำเร็จแก่สังคมถึงบทบาทของกองทัพอินโดนีเซียเป็นภารกิจหลักของนักประวัติศาสตร์ในยุคระเบียบใหม่ นักประวัติศาสตร์ระเบียบใหม่นำเสนอบทบาทหน้าที่ของกองทัพอินโดนีเซียในยุคการเข้ามาของญี่ปุ่น ก่อนหน้านั้นภาพของการเคลื่อนไหวแห่งชาติอินโดนีเซียได้รับการวางแผนการจากกลุ่มองค์กรนักชาตินิยมทั้งหลาย กลุ่มองค์กรนักชาตินิยมเหล่านั้นยังคงดำเนินหน้าที่ของตนเองเรื่อยมาจนกระทั่งการเข้ามาของญี่ปุ่น การรับรู้ประวัติศาสตร์ยุคนี้ของสังคมอินโดนีเซียจึงเต็มไปด้วยเหล่าวีรบุรุษที่มีเป้าหมายเพื่อเรียกร้องเอกราชของชาติอินโดนีเซีย ซึ่งได้ร่วมมือกับรัฐบาลทหารญี่ปุ่นเพื่อเรียกร้องเอกราชให้แก่ประเทศอินโดนีเซีย ในยุคนี้กองทัพอินโดนีเซียเป็นกลุ่มหนึ่งที่มีบทบาทในการเคลื่อนไหวเพื่อสนับสนุนการเรียกร้องเอกราชให้แก่ชาติอินโดนีเซีย กองทัพอินโดนีเซียได้รับการก่อตั้งจากการสนับสนุนของกองทัพญี่ปุ่น ซึ่งได้มีการคัดเลือกอาสาสมัครชาวอินโดนีเซียเข้าเป็นกองกำลังทหารอาสาหรือเปต้า (PETA-Pembela Tanah Air) โดยมีนายทหารญี่ปุ่นเป็นผู้ควบคุมการฝึกวิชาทหาร ทหารอาสาสมัครชาวอินโดนีเซียเหล่านี้ได้ทำหน้าที่เป็นกองหนุนให้แก่กองทัพญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่สอง⁶ กองกำลังเปต้าได้รับการก่อตั้งให้เป็นกองทัพแห่งชาติอินโดนีเซีย กล่าวได้ว่าการก่อตั้งกองกำลังเปต้าเป็นจุดเริ่มต้นของประวัติศาสตร์กองทัพอินโดนีเซีย

การศึกษากองกำลังเปต้ากลายเป็นหัวข้อการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ได้รับความสนใจจากนักประวัติศาสตร์ในสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่สอง โดยเฉพาะนูโกรโฮ นูโตซุซานโต (Nugroho Nutosusanto) แห่งมหาวิทยาลัยแห่งชาติอินโดนีเซียมีความความสนใจในการศึกษากำเนิดของประวัติศาสตร์กองทัพอินโดนีเซียสมัยสงครามโลกครั้งที่สองภายใต้การปกครองของญี่ปุ่น ประวัติศาสตร์สมัยนี้ได้รับการศึกษาจากนักประวัติศาสตร์ชาวตะวันตกและนักประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย การศึกษาประวัติศาสตร์ในยุคนี้เน้นการศึกษาเอกสารหลักฐานของรัฐบาลญี่ปุ่นเป็นหลัก ส่งผลให้จากการศึกษาประวัติศาสตร์เปต้าเน้นการศึกษาในบริบทของญี่ปุ่นมากกว่าการศึกษาที่เน้นบริบทของสังคมอินโดนีเซีย⁷

⁶ Jean Gelman Taylor, *Indonesia: Peoples and Histories* (New Haven: Yale University Press, 2003), p. 320.

⁷ Nugroho Notosusanto, "Latar Belakang Pembentukan Tentara PETA [เบื้องหลังการก่อตั้งกองกำลังเปต้า]," in *Seminar Sedjarah Nasional II* (Jogjakarta, Universitas Gadjah Mada, Agustus 26–29, 1970), p. 1.

นุโกรโฮนำเสนอแนวทางการค้นคว้าประวัติศาสตร์กองกำลังเปต้าที่เน้นการศึกษาในบริบทของสังคมอินโดนีเซีย นุโกรโฮเห็นว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ของกองกำลังเปต้าควรเน้นการค้นคว้าประวัติของผู้นำชาวพื้นเมืองที่สนับสนุนกองทัพญี่ปุ่นในการก่อตั้งกองกำลังเปต้าขึ้นมา เช่น กรณีการค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติของ กาดอต มังกูปราจา (Gatot Mangkupraja) ประวัติของ กาดอตได้รับการกล่าวถึงในเอกสารและหลักฐานต่างๆ ทั้งในวารสารของรัฐบาลญี่ปุ่นได้แก่ **ซาฮายา (Tjahaya)** วารสาร**เอเชียรายา (Asia Raya)**, จดหมายถึงกุนเซอิกัน (Gunseikan) และไซโกซิกิกัน (Saiko Sjikikan) ในปี ค.ศ.1964 และเอกสารที่ได้รับความสนใจมากที่สุดในช่วงวิชาการอินโดนีเซียศึกษาคือบทสัมภาษณ์กาดอต มังกูปราจา ณ บ้านถนนบุงซู บันดุง (Bungsu Bandung) ต่อมาได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษโดยโครงการอินโดนีเซียสมัยใหม่ศึกษา (Modern Indonesia Project) ของมหาวิทยาลัยคอร์เนลในชื่อว่า “The Peta and My Relations with the Japanese: A Correction of Sukarno’s Autobiography” ในปี ค.ศ. 1968 คำสัมภาษณ์กาดอตได้ถูกตั้งข้อสงสัยจากนักประวัติศาสตร์ถึงบทบาทของกาดอตต่อการก่อตั้งกองกำลังเปต้า อันเป็นผลมาจากบทสัมภาษณ์กาดอตในบางเรื่องกลับไม่ได้บันทึกในเอกสารและหลักฐานของญี่ปุ่น และเป็นการยากที่จะชี้ชัดถึงความสัมพันธ์ระหว่างกาดอต มังกูปราจาและรัฐบาลญี่ปุ่นนี้⁸

ข้อกังขาเรื่องการหาหรือการเกณฑทหารระหว่างกาดอตกับทาเคโอมิ โทกาจิ (Takeomi Togasji) ผู้ปกครองเมืองซันจูร์ (Tjiandjur) ตามที่ได้ปรากฏอยู่ในบทสัมภาษณ์ของกาดอต แต่การติดต่อกันนี้กลับไม่ปรากฏอยู่ในวารสาร**ซาฮายา** (วารสาร**ซาฮายา (Tjahaya)**เป็นวารสารที่ออกโดยรัฐบาลญี่ปุ่นในยุคสงครามโลกครั้งที่สอง) ประเด็นนี้ทำให้นักประวัติศาสตร์บางท่านเคลือบแคลงสงสัยถึงบทบาทของกาดอต เพราะวารสาร**ซาฮายา**เป็นวารสารที่ออกโดยรัฐบาลญี่ปุ่นเพื่อเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับกิจการของพวกเขาในอินโดนีเซีย แต่จากการตรวจสอบวารสารนี้พบว่าไม่ได้มีการรายงานความสัมพันธ์ของกาดอตและรัฐบาลญี่ปุ่น เชื่อได้ว่าเรื่องของกาดอตไม่มีมูลความจริง ซึ่งนำไปสู่คำตัดสินของจอร์จ เอส. คานาเฮเล (Dr.George S. Kanahale) ผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์สมัยการยึดครองญี่ปุ่นในอินโดนีเซีย คานาเฮเลเชื่อว่าเรื่องของกาดอตที่ผลักดันให้เกิดการเกณฑทหารและก่อตั้งกองอาสาชาวอินโดนีเซีย ไม่มีหลักฐานที่ยืนยันเหตุการณ์นี้ได้ชัดเจน ซึ่งไม่มีการบันทึกไว้ในวารสาร**ซาฮายา**ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม จนกระทั่งเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1943 ส่งผลให้คานาเฮเลตัดสินว่าเรื่องของกาดอตเป็นเพียงแค่นิยายเท่านั้น⁹

⁸ Nugroho Notosusanto, “Latar Belakang Pembentukan Tentara PETA,” pp. 2-3.

⁹ Ibid., p. 5.

อย่างไรก็ตามนูโกรโฮเห็นว่าบางครั้งวารสาร**ซาฮายา**ก็ขาดการรายงานเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวของรัฐบาลและชาวอินโดนีเซีย ตัวอย่างเช่น ข่าวการเข้าพบรัฐบาลญี่ปุ่นของชาวอินโดนีเซียเพื่อหารือเกี่ยวกับการตั้งกองทหารอาสาได้ปรากฏในบทสัมภาษณ์กาดอตแต่กลับไม่ปรากฏในวารสาร**ซาฮายา** และจากการตรวจสอบอย่างแน่ชัดของนูโกรโฮพบว่าการรายงานเหตุการณ์นี้กลับปรากฏในวารสาร**เอเซียรายา** ว่าคณะนี้ได้เดินทางถึงญี่ปุ่นในวันที่ 3 เดือนกันยายน ค.ศ. 1943 ดังนั้นเรื่องของกาดอตจึงไม่อาจสรุปได้ว่าเป็นเพียงนิยายเท่านั้น¹⁰

นอกจากนี้บทสัมภาษณ์ในภาษาอังกฤษก็ได้ยืนยันอย่างชัดเจนว่ากาดอตได้เขียนจดหมายถึงพลโท ซาโต (Major Djenderal Sato) เป็นหลักฐานยืนยันได้ว่ากาดอตได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือญี่ปุ่นในการก่อตั้งกองทหารอาสา ประกอบกับจากการตรวจสอบบทสัมภาษณ์และเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับกาดอตอย่างละเอียด กลับพบว่ามุมมองในภาพรวมของหลักฐานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน¹¹ นูโกรโฮเห็นว่าจากการศึกษานโยบายของญี่ปุ่นในยุคสงครามโลกพบว่ามีความเป็นไปได้สูงที่ญี่ปุ่นจะได้รับความช่วยเหลือจากชาวพื้นเมืองอันเป็นผลมาจากการขาดแคลนกำลังคนของญี่ปุ่น ซึ่งส่งผลให้ญี่ปุ่นไม่สามารถรักษาความเข้มแข็งทางการทหารของตนเองไว้ได้ และมีแนวโน้มว่าญี่ปุ่นกำลังจะแพ้สงครามให้กับฝ่ายสัมพันธมิตร นูโกรโฮเห็นว่าญี่ปุ่นก็ยังคงมีความหวังลึกๆว่าตนจะสามารถซื้อเวลา จนกระทั่งประชาชนและรัฐบาลอินโดนีเซียภายใต้การสนับสนุนของตนจะพร้อมเป็นกำลังต่อต้านฝ่ายสัมพันธมิตรได้ และได้พุ่งเป้าไปที่คนหนุ่มชาวอินโดนีเซียให้รับภาระหน้าที่นี้โดยแลกกับข้อเสนอการให้เอกราชแก่อินโดนีเซียหลังสงครามโลกได้ยุติลง¹²

ข้อเสนอของญี่ปุ่นต่ออินโดนีเซียเป็นคำโฆษณาชวนเชื่อที่สำคัญของญี่ปุ่นต่อสังคมอินโดนีเซีย ซึ่งเต็มไปด้วยแนวคิดชาตินิยมและต้องการเรียกร้องเอกราช การสนับสนุนของกองกำลังอาสาชาวอินโดนีเซียเป็นไปเพราะต้องการความผาสุกให้แก่ประเทศของพวกเขาตามวิถีทางแห่งชาตินิยมอินโดนีเซีย วิถีทางนี้เป็นแรงผลักดันจากส่วนลึกของสังคมอินโดนีเซีย มูลา มาร์บูน (Moela Marboen) เขียนบทความเผยแพร่บทบาทและความสำคัญของกองทัพอินโดนีเซียภายใต้ร่มธงของญี่ปุ่นสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง มูลาที่มีความเห็นที่สอดคล้องกับนูโกรโฮว่าพัฒนาการของประวัติศาสตร์กองทัพอินโดนีเซียในยุคสงครามโลกครั้งที่สอง ได้รับอิทธิพลมาจากนโยบายการปกครองอินโดนีเซียของรัฐบาลทหารญี่ปุ่นและแนวคิดชาตินิยมอินโดนีเซีย ปัจจัยทั้งสองได้

¹⁰ Nugroho Notosusanto, "Latar Belakang Pembentukan Tentara PETA," p. 5.

¹¹ Ibid., p. 6.

¹² Ibid., pp. 7-9.

ส่งผลให้เกิดการร่วมมือระหว่างชาวพื้นเมืองและชาวญี่ปุ่นในการก่อตั้งกองทหารอาสาเพื่อเรียกร้องเอกราชให้แก่อินโดนีเซีย¹³

แนวคิดของมูลาได้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพอินโดนีเซียและลัทธิชาตินิยมที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การศึกษาประวัติศาสตร์ของกองทัพอินโดนีเซียในยุคสงครามโลกครั้งที่สองมีแนวทางเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่กองทัพอินโดนีเซียกับสังคมอินโดนีเซีย ดังนั้นนักประวัติศาสตร์ยุคระเบียบใหม่จึงเน้นการศึกษาประวัติศาสตร์ที่แสดงให้เห็นถึงการก่อตั้งกองทหารอาสาชาวอินโดนีเซียที่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนที่มีแนวคิดชาตินิยม และมีจุดมุ่งหมายเพื่อล้มล้างระบอบอาณานิคมอินเดียตะวันตกของเนเธอร์แลนด์ ถึงแม้ว่านักประวัติศาสตร์ยุคระเบียบใหม่จะมองว่าญี่ปุ่นเป็นมิตรที่ช่วยเหลือให้อินโดนีเซียสามารถก่อตั้งกองทหารอาสาชาวอินโดนีเซีย แต่ชาวอินโดนีเซียก็ต้องจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ญี่ปุ่นอย่างมากมายได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ รวมทั้งทรัพยากรมนุษย์¹⁴

ความต้องการทรัพยากรมนุษย์ของญี่ปุ่นเกิดขึ้นจากสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ทำให้อินโดนีเซียกลายเป็นด่านหน้าของสนามรบระหว่างญี่ปุ่นและฝ่ายสัมพันธมิตร ปัจจุบันดังกล่าวส่งผลให้ญี่ปุ่นต้องการชาวอินโดนีเซียมาเป็นกองกำลังเพื่อรักษาอำนาจของญี่ปุ่นในอินโดนีเซียเอาไว้ โดยการสนับสนุนก่อตั้งกองกำลังทหารชาวพื้นเมืองเพื่อช่วยญี่ปุ่นต่อต้านผู้รุกราน¹⁵ อย่างไรก็ตาม มูลาได้ตั้งข้อสังเกตว่าญี่ปุ่นได้จัดตั้งกลุ่มคนหนุ่มสาวชาว (Seinendan) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยญี่ปุ่นทำสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตรและเป็นครูฝึกให้ทหารชาวพื้นเมืองรุ่นต่อไป ทั้งนี้ญี่ปุ่นไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้กองกำลังคนหนุ่มเรียกร้องเอกราชให้แก่อินโดนีเซียแต่ประการใด ปัจจุบันดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าญี่ปุ่นไม่ได้มีความจริงจังในการช่วยเรียกร้องเอกราชให้แก่อินโดนีเซีย มูลาเห็นว่าสาเหตุที่กองทหารพื้นเมืองเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องเอกราชให้แก่อินโดนีเซียหลังจากญี่ปุ่นได้แพ้สงคราม เพราะกองทหารพื้นเมืองเหล่านี้มีจิตสำนึกความเป็นชาติอินโดนีเซีย¹⁶

แม้กองทัพญี่ปุ่นจะฝึกสอนเหล่าทหารอาสาของชาวด้านยุทธวิธีและการต่อสู้ รวมทั้งได้ปลูกฝังให้ยุวชนทหารกลุ่มนี้มีจิตวิญญาณของชาตินิยมญี่ปุ่น แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เป็นผลมาจากผู้เข้ารับการฝึกเชื่อมั่นในลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียที่ก่อตัวขึ้นและมีเป้าหมายสูงสุด

¹³ Moela Marboen, "Djaman Djepang Pemuda Indonesia mendapat Pendidikan Latihan Militer Setjara Luas [สมัยการปกครองของญี่ปุ่นเยาวชนอินโดนีเซียได้รับการฝึกทหารอย่างกว้างขวาง]," in *Seminar Sedjarah Nasional II* (Jogjakarta, Universitas Gadjah Mada, Agustus 26–29, 1970), p. 1.

¹⁴ Ibid., p. 1.

¹⁵ Ibid., p. 2.

¹⁶ Ibid., p. 3.

คืออินโดนีเซียเอกราช กองกำลังเปต้าก็เช่นเดียวกันกับกลุ่มคนหนุ่มสาวมีความต้องการเข้ารับการฝึกเป็นทหารอาสาเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการเรียกร้องเอกราชให้แก่อินโดนีเซีย ถึงแม้ว่าการเข้าร่วมในครั้งนี้จะเป็นการสร้างความเข้มแข็งและเป็นประโยชน์แก่ญี่ปุ่นก็ตาม¹⁷

มูลาซีให้เห็นว่ากองทัพอินโดนีเซียมีบทบาทสำคัญในการเรียกร้องเอกราชให้แก่ประเทศอินโดนีเซีย ถึงแม้ว่ากองทัพอินโดนีเซียจะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลทหารญี่ปุ่น แต่เมื่อเขาพิจารณาปัจจัยและมูลเหตุของการสนับสนุนแล้ว เขาพบว่าจุดเปลี่ยนของทหารอาสาชาวอินโดนีเซียที่สำคัญที่สุด คือ การประกาศยอมแพ้ของญี่ปุ่น เพราะจากเหตุการณ์นี้ทำให้กองทหารอาสาเหล่านี้ได้แสดงบทบาทหน้าที่ปกป้องประเทศจากภัยของต่างชาติเพียงลำพัง¹⁸ การศึกษาของมูลาพบว่าความช่วยเหลือของญี่ปุ่นต่อกองทัพอินโดนีเซียในยุคนี้เป็นไปเพื่อสร้างความมั่นคงของรัฐบาลญี่ปุ่นในอินโดนีเซียขณะนั้น พร้อมกันนั้นชาวญี่ปุ่นพยายามกลืนชาติอินโดนีเซียผ่านการฝึกสอนลัทธิชาตินิยมญี่ปุ่น ซึ่งเป็นภัยคุกคามต่อความเชื่อลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซีย อย่างไรก็ตาม ญี่ปุ่นได้ประสบความสำเร็จล้มเหลวในกลืนชาติอินโดนีเซีย เพราะทหารอินโดนีเซียมีความเชื่อมั่นลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียอย่างเหนียวแน่นและลัทธิชาตินิยมนี้ส่งเสริมให้ทหารอินโดนีเซียต่อสู้เพื่อประเทศของตนหลังจากญี่ปุ่นประกาศแพ้สงคราม

แนวคิดลดความน่าเชื่อถือรัฐบาลญี่ปุ่นของมูลาได้รับการตอบรับจากเพื่อนร่วมอุดมการณ์ของเขาเป็นอย่างดี เช่นเดียวกับผลการศึกษาบทบาทของการปกครองจากรัฐบาลทหารของญี่ปุ่นสมัยสงครามโลกครั้งที่สองจากบทความชื่อ “มหากาจารย์ตาในสมัยการปกครองของญี่ปุ่น ค.ศ. 1942-1945” (Djakata Raya pada Djaman Djepang [1942 -1945]) ของรุห์มานี ชันโตซา (Roehmani Santosa) แห่งมหาวิทยาลัยแห่งชาติอินโดนีเซียเผยให้เห็นว่าความสนใจของญี่ปุ่นต่อชาวอินโดนีเซียเป็นผลมาจากต้องการใช้ชาวอินโดนีเซียเป็นฐานที่มั่นและดูแลเขตการปกครองของตนเองในฝ่ายใต้ ความต้องการนี้กลายเป็นแรงผลักดันให้ญี่ปุ่นร่วมมือกับเหล่าผู้นำชาตินิยมของอินโดนีเซียให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของระบบการบริหารประเทศของรัฐบาลทหารญี่ปุ่นในอินโดนีเซีย เพื่อดึงให้มวลชนชาวอินโดนีเซียช่วยเหลือตนในการทำสงคราม และขดเชยการขาดแคลนทรัพยากรมนุษย์ของตน รวมทั้งความต้องการกำลังทหารเพื่อใช้ปกป้องผลประโยชน์ของพวกตนเองในอินโดนีเซีย¹⁹

¹⁷ Moela Marboen, “Djaman Djepang Pemuda Indonesia mendapat Pendidikan Latihan Militer Setjara Luas,” p. 8.

¹⁸ Ibid., pp. 24–25.

¹⁹ Roehmani Santosa, “Djakata Raya pada Djaman Djepang (1942 - 1945) [มหากาจารย์ตาสมัยการยึดครองของญี่ปุ่น (1942-1945)],” in *Seminar Sedjarah Nasional II* (Jogjakarta, Universitas Gadjah Mada, Agustus 26–29, 1970), p. 3.

ปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้ญี่ปุ่นมีความจำเป็นต้องทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยสร้างความเป็นชาติ และสนับสนุนผู้นำชาตินิยมชาวชวา เพื่อก่อตั้งองค์กรและสมาคมต่างๆของชาวอินโดนีเซีย ดังเช่น ร่วมก่อตั้งสมาคมเอกภาพแรงงานประชาชนในสมัยญี่ปุ่น (Persatuan Tenaga Rakyat dimasa Djepang) หรือ ปูเตอร่า (POETERA) นำโดย ซูการ์โน, ฮัตตา, กี ฮารยา เดวันตารา และ กโย ฮาจี มานชู สมาคมนี้มีบทบาทเผยแพร่และชักชวนชาวพื้นเมืองให้เข้าร่วมกับญี่ปุ่น ผลการดำเนินงานของสมาคมนี้สามารถรวบรวมผู้สนับสนุนชาวชวาได้ส่วนหนึ่ง แต่ยังไม่เพียงพอับความต้องการของรัฐบาลญี่ปุ่นและเป็นผลให้ญี่ปุ่นจัดตั้งสมาคมชวา โฮโคโค (Java Hokokai) เป็นสมาคมยุวชนทหารอาสาชาวชวาเพื่อใช้ระดมกำลังทหารในชวาให้เพียงพอต่อความต้องการของตน จากจุดนี้กลายเป็นช่องที่ทำให้รูกห์มานิเผยว่าญี่ปุ่นไม่ได้มีความสนใจที่จะสนับสนุนแนวคิดชาตินิยมของอินโดนีเซียอย่างแท้จริง²⁰

ภาพของผู้ปกครองที่กระหายและต้องการทำทุกอย่างเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองได้เด่นชัดขึ้นเมื่อญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับการบำรุงกองทัพและรัฐบาลของตนเองด้วยทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่ ญี่ปุ่นมอบหมายหน้าที่ผลิตเสบียงอาหารของกองทัพให้แก่ชวา โฮโคโค และออกกฎหมายผูกขาดสินค้าจากเกษตรกรในราคาถูก อีกทั้งก่อตั้งกลุ่มการค้าคูมิเออิ (Kumiai) เพื่อเข้าไปตักตวงและแสวงหาสินค้าที่เป็นที่ต้องการของกองทัพ ชำรายไปกว่านั้นญี่ปุ่นยังได้จัดตั้งกองทุนสงครามและเอกราช พร้อมทั้งโฆษณาชวนเชื่อให้ประชาชนบริจาคเพื่อญี่ปุ่นและตนเอง กองทุนดังกล่าวได้รับการบริจาคจากชาวพื้นเมืองอินโดนีเซียเป็นจำนวนมาก ปรากฏการณ์นี้แสดงให้เห็นความศรัทธาอันหนักแน่นของชาวอินโดนีเซียในสำนักความเป็นชาติ และมีความประสงค์เดียวกันคือเอกราชของชาติ จุดนี้เองทำให้ รูกห์มานิมองว่า ญี่ปุ่นได้ใช้เอกราชของอินโดนีเซียเป็นเครื่องมือต่อรองให้ชาวอินโดนีเซียเข้าร่วมมือกับรัฐบาลทหารญี่ปุ่น และกองทุนนี้ก็เกินไปเพื่อแสวงหาความร่ำรวยให้แก่ญี่ปุ่นเพียงเท่านั้น²¹

การศึกษาของเขาพบว่าสำนักความเป็นชาติเป็นเหตุผลสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมของสังคมจากการต้านทานการสนับสนุนการปกครองของญี่ปุ่น และเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ชาวจาการ์ต้ายอมรับใช้ระบอบการปกครองของญี่ปุ่น ถึงแม้ญี่ปุ่นจะใช้ชาวจาการ์ตาเพื่อผลประโยชน์ของตนเองก็ตามที่ ชาวจาการ์ตาหวังเพียงว่าการช่วยเหลือญี่ปุ่นทั้งในด้านเศรษฐกิจและทหารจะทำให้ตนได้รับเอกราชตามคำสัญญาที่ญี่ปุ่นได้ให้กับชาวพื้นเมืองไว้ ข้อคิดของรูกห์มานิได้รับการสนับสนุนจากตานุ ซูเฮอร์ลี (Tanu Suherly) ซึ่งได้เสนอบทความชื่อ **“เกี่ยวกับรัฐปาซุนตัน”** ค.ศ.1947 (Sekitar Negara Pasundan) บทความของเขาให้มุมมองเช่นเดียวกับรูกห์มานิ

²⁰ Roehmani Santosa, "Djakata Raya pada Djaman Djepang 1942 - 1945)," pp. 14-15.

²¹ Ibid., pp. 23-24.

ในการตรวจสอบบริบทของสังคมอินโดนีเซียยุคการเข้ามาของญี่ปุ่น การเน้นศึกษาประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นและเมืองต่างๆมากกว่าการให้ความสำคัญในภาพรวมเป็นจุดประสงค์หลักของการศึกษาของเขา พร้อมทั้งทำลายพรมแดนความขัดแย้งของชาติพันธุ์ซุนดาและแปรสภาพให้กลายเป็นชาติอินโดนีเซีย โดยทางการตอกย้ำให้เห็นถึงความมั่นคงของชาวซุนดาในแนวคิดชาตินิยมอินโดนีเซีย รวมทั้งให้ภาพของทหารในฐานะผู้ปกป้องรวมทั้งขับไล่แนวคิดชาตินิยมให้คงอยู่ เขาได้ชี้ให้เห็นถึงสมมติฐานนี้โดยผ่านทางการพรรณนาบริบทประวัติศาสตร์ของชาวตะวันตกในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ต่อเนื่องด้วยการเข้ามาของรัฐบาลเนเธอร์แลนด์เพื่อยึดอินโดนีเซียกลับคืนมา จากการเจรจาหลายครั้งของรัฐบาลสาธารณรัฐอินโดนีเซียและรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ ซึ่งรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ได้รับรองอำนาจอธิปไตยของสาธารณรัฐอินโดนีเซียที่มีต่อชาว, สุมาตรา, และมาดูราเท่านั้น การเจรจาของรัฐบาลเนเธอร์แลนด์และรัฐบาลสาธารณรัฐอินโดนีเซียได้นำไปสู่การเจรจาลิงกาจาตี (Linggadjati) มีความสำคัญให้รัฐบาลสาธารณรัฐอินโดนีเซียร่วมมือกับรัฐบาลของเนเธอร์แลนด์เพื่อก่อตั้งสหพันธรัฐอินโดนีเซียขึ้น ตามที่เห็นว่ารัฐบาลเนเธอร์แลนด์เข้าใจว่าการเจรจานี้ทำให้ข้อพิพาทระหว่างสาธารณรัฐอินโดนีเซียและรัฐบาลเนเธอร์แลนด์เป็นเรื่องภายในราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์²²

ตามความเห็นที่ความคิดดังกล่าวทำให้รัฐบาลเนเธอร์แลนด์ได้เปลี่ยนท่าทีเป็นแข็งกร้าวและใช้กำลังทางทหารสกัดกั้นไม่ให้กลุ่มการเมืองนอกอำนาจสาธารณรัฐ อันได้แก่ รัฐปาซุนตันรวมตัวกับสาธารณรัฐอินโดนีเซียเพื่อที่รัฐบาลเนเธอร์แลนด์จะได้จัดตั้งสหพันธรัฐอินโดนีเซีย ซึ่งสหพันธรัฐอินโดนีเซียจะเป็นรัฐบาลชาวพื้นเมืองที่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ รัฐบาลเนเธอร์แลนด์ดำเนินงานของตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อก่อตั้งรัฐบาลหุ่นเชิดชาวพื้นเมืองของรัฐนอกอำนาจสาธารณรัฐอินโดนีเซีย รัฐพื้นเมืองเหล่านี้ได้รับการจัดตั้งเป็นประเทศอินโดนีเซียตะวันออก (Negara Indonesia timur) ภายใต้ร่มธงของราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์²³ นอกจากการก่อตั้งประเทศอินโดนีเซียตะวันออกเพื่อป้องกันไม่ให้ดินแดนดังกล่าวตกอยู่ภายใต้การปกครองของสาธารณรัฐอินโดนีเซียแล้ว เนเธอร์แลนด์ยังเข้าแทรกแซงชาวตะวันตกขณะนั้นเป็นดินแดนภายใต้อธิปไตยของสาธารณรัฐอินโดนีเซียด้วยการสนับสนุนแอร์ อ่า อ่า เอ็ม ซูร์จาการ์ตาเลอกาวา (RAAM Soerjakartalegawa) อดีตผู้นำตีเก่าของบันดุงก่อตั้งพรรคการเมืองประชาชนปาซุนตัน (PRP- Partai Rakjat Pasundan) ต่อมาในวันที่ 4 พฤษภาคม 1947 พรรคการเมืองประชาชนปาซุนตาประกาศก่อตั้งประเทศปาซุนตัน (Negara Pasundan) ณ จตุรัสหน้าเมืองบันดุงมีนายพล

²² Tanu Suherly, "Sekitar Negara Pasundan [เกี่ยวกับรัฐปาซุนตัน]," in *Seminar Sedjarah Nasional II*

(Jogjakarta, Universitas Gadjah Mada, Agustus 26–29, 1970), pp. 1-2.

²³ Ibid., pp. 3-4.

ฮูเบอร์ตุส โจฮันเนส ฟาน มุก (Hubertus Johannes Van Mook, 1894-1965) และข้าราชการระดับสูงของรัฐบาลเนเธอร์แลนด์เข้าร่วม เหตุการณ์นี้เป็นที่ประจักษ์ว่าพรรคการเมืองประชาชนปาซุนตันอยู่ภายใต้การชักใยโดยรัฐบาลเนเธอร์แลนด์²⁴

ตามมุมมองเหตุการณ์นี้ว่าพรรคการเมืองประชาชนปาซุนตันได้ละเมิดต่อแนวคิดชาตินิยมอินโดนีเซียอย่างรุนแรง เขาจึงผลักดันให้กลุ่มคนเหล่านี้ออกจากสังคมชาตินิยมอินโดนีเซีย ตามที่กล่าวไว้ว่า “เหตุการณ์ในครั้งนี้เป็นเพียงการแสดงละครของคนเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้น คือ พรรคการเมืองประชาชนปาซุนตันกับข้าราชการชาวดัตช์ ไม่อาจถือว่าชาวปาซุนตันไม่มีจิตสำนึกความเป็นชาติอินโดนีเซีย เนื่องจากภายหลังการจัดตั้งประเทศซุนดาในครั้งนั้น เหล่าผู้ก่อตั้งประเทศปาซุนตันได้ถูกขู่เอาชีวิตจากประชาชนที่โกรธแค้น”²⁵ ในเวลาต่อมากองทัพอินโดนีเซียได้สนับสนุนให้ประชาชนชาวซุนดาต่อต้านรัฐบาลปาซุนตันจนประสบความสำเร็จ ตามที่กล่าวว่า “รัฐบาลปาซุนตันและกองทัพเนเธอร์แลนด์ยังได้รับการต่อต้านจากชาวอินโดนีเซียและยุทธการกองโจรจากกองกำลังซิลิวางี (Siliwangi) นำโดยนาซูเตียน ซึ่งได้สร้างความยากลำบากอย่างยิ่งให้แก่เนเธอร์แลนด์”²⁶

ตามความเห็นที่ถึงแม้ว่าสังคมชาวปาซุนตันจะต้องต่อสู้กับกองทัพเนเธอร์แลนด์อย่างเดียวดายและได้รับการช่วยเหลืออย่างล้นพ้นบางส่วนจากกองทัพอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นผลมาจากข้อตกลงเรนวิลล์ (Renville)²⁷ ที่มีมติให้กองกำลังซิลิวางีถอนออกจากชาวตะวันตก แต่เหตุการณ์นี้ก็ไม่สามารถเปลี่ยนใจแนวคิดชาตินิยมของชาวซุนดาได้ ชาวซุนดาแสดงความจงรักภักดีต่อสาธารณรัฐ โดยไม่ไปลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งรัฐบาลประเทศปาซุนตันที่จัดตั้งขึ้นโดยรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลเนเธอร์แลนด์ก็ยังคงเดินหน้าและสามารถจัดตั้งคณะรัฐบาลของปาซุนตันได้สำเร็จ ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1948 การจัดตั้งรัฐบาลของปาซุนตันได้ประสบปัญหาในการปกครองประเทศ เพราะปาซุนตันไม่ได้มีเอกราชอย่างแท้จริง ทำให้รัฐมนตรีมหาดไทยในขณะนั้นคือ อาดีล บูราดีร์เจจา (Adil Puradiredja) ได้กล่าวสุนทรพจน์ออกทางวิทยุในบันดุง มีใจความว่าการจัดตั้งรัฐบาลซุนดาภายใต้มงกุฎของจักรวรรดิเนเธอร์แลนด์ไม่สามารถแก้ไขปัญหาของซุนดาในตอนนี้ได้ อันเป็นผลมาจากปัญหาเรื่อง “เอกราชของประชาชนและความ

²⁴ Tanu Suherly, “Sekitar Negara Pasundan,” p. 8.

²⁵ Ibid., p. 9.

²⁶ Ibid., p. 11.

²⁷ ข้อตกลงเรนวิลล์ (Renville) เป็นข้อตกลงที่ทำขึ้นระหว่างรัฐบาลเนเธอร์แลนด์และรัฐบาลสาธารณรัฐอินโดนีเซียในปี ค.ศ. 1948 โดยมีสหประชาชาติเป็นตัวกลาง ข้อตกลงดังกล่าวมีผลให้รัฐบาลเนเธอร์แลนด์ถอนกองกำลังออกจากอินโดนีเซียและทำให้อินโดนีเซียได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์ ดู Robert Cribb and Audrey Kahin, *Historical Dictionary of Indonesia*, p. 44.

เป็นชาติ” เขามองว่าวิธีแก้ไขปัญหาคือการเดินหน้าของเอกราชอินโดนีเซียและอธิปไตยรวมทั้งปกป้องเอกราชของประเทศ แนวทางดังกล่าวทำให้ประชาชนซุนดาแก้วเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในประวัติศาสตร์กองทัพอินโดนีเซีย และทำให้ชาวซุนดาร่วมมือกับกองทัพอินโดนีเซียในการทำสงครามกองโจรที่รับการสนับสนุนจากค่ายสิลิวงีกับกองทัพเนเธอร์แลนด์²⁸

การก่อตัวของประวัติศาสตร์ทหารนิยมเป็นอิสระจากประวัติศาสตร์ชาตินิยมสมัยใหม่ ซึ่งในเวลาก่อนหน้านี้อประวัติศาสตร์ทหารเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซียสมัยใหม่ ประวัติศาสตร์ทหารกลายเป็นประวัติศาสตร์กระแสหลักและกลั่นกรองอธิบายรูปแบบการเคลื่อนไหวของชาวบ้านให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ทหาร ดังเช่น การนำเสนอประวัติศาสตร์กองกำลังเปต้าของนูโกรโฮ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงกระบวนการกลายเป็นทหารของชาวอินโดนีเซีย หรือกระทั่งการนำเสนอของมูลาและตานูให้ภาพประชาชนอินโดนีเซียเป็นผู้สนับสนุนกองทัพญี่ปุ่นและทหารอาสาเป็นจุดเริ่มต้นของประวัติศาสตร์กองทัพอินโดนีเซีย การนำเสนอประวัติศาสตร์กองทัพอินโดนีเซียของมูลาและตานูได้กลายเป็นกรอบในการศึกษาของประวัติศาสตร์อินโดนีเซียช่วงหลังการได้รับเอกราช เช่นเดียวกับประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวแห่งชาติของซาร์โตโนเป็นกรอบให้แก่การศึกษาประวัติศาสตร์ในช่วงปลายยุคอาณานิคม นักประวัติศาสตร์กองทัพได้เสนอภาพวีรบุรุษของกองทัพที่อิงแอบกับกลุ่มนักเคลื่อนไหวชาตินิยมและการลุกฮือของชาวบ้านในชนบท นักประวัติศาสตร์กองทัพอินโดนีเซียอ้างความชอบธรรมของความสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์ของกองทัพอินโดนีเซียจากนักชาตินิยมอินโดนีเซีย และมองว่าการที่ชาวอินโดนีเซียได้สมัครเป็นทหารอาสาในยุคสงครามโลกครั้งที่สองเป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาจากการลุกฮือของชาวบ้านสู่รูปแบบการรบที่มีความเป็นมืออาชีพเพิ่มขึ้น ดังเช่น ผลการศึกษาของมูลาและโรมานี²⁹

แม้ว่าแนวคิดประวัติศาสตร์กองทัพอินโดนีเซียในสัมมนาครั้งนี้จะได้รับการสนับสนุนจากนักวิชาการหลายท่านดังที่กล่าวมาแล้ว แต่แนวคิดเหล่านั้นก็ยังถูกท้าทายและตรวจสอบจากนักประวัติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยกัตจาห์มาดาถึงคำนิยามวีรบุรุษในประวัติศาสตร์อินโดนีเซียหลังการได้รับเอกราชในความรู้ของนักประวัติศาสตร์กองทัพ เพราะนักประวัติศาสตร์สายกัตจาห์มาดาเห็นว่าวีรบุรุษของนักประวัติศาสตร์กองทัพ คือ ผู้ที่อยู่ใต้ชายคาของกองทัพอินโดนีเซียปัจจุบันเพียงกลุ่มเดียว ดังเช่น การยกย่องกาตอตของนูโกรโฮผ่านบทความของเขาในสัมมนาครั้งนี้ คำกล่าวนั้นแสดงให้เห็นว่าวีรบุรุษแห่งชาตินั้น คือ ผู้ที่วนเวียนอยู่ในกลุ่มทหารและกองทัพ แต่คุนโตวิโจโย (Kuntowidjojo) กลับมีทัศนคติที่แตกต่างออกไปจากนักประวัติศาสตร์กองทัพ เขา

²⁸ Tanu Suherly, "Sekitar Negara Pasundan," p. 53.

²⁹ ดู Moela Marboen, "Djaman Djepang Pemuda Indonesia mendapat Pendidikan Latihan Militer Setjara Luas," p. 2.

นิยามวีรบุรุษหลังการได้รับเอกราชที่ปราศจากการยึดติดประวัติศาสตร์ของกองทัพอินโดนีเซีย เขาค้นหากลุ่มวีรบุรุษแห่งชาติสมัยใหม่โดยยึดมั่นในแนวทางของชาร์โตโน คุณโตวิโจโยนำเสนอภาพวีรบุรุษแห่งชาติโดยเน้นการค้นหากลุ่มคนที่มีจิตวิญญาณชาตินิยมอินโดนีเซียอยู่เต็มเปี่ยมและเป็นกลุ่มที่อยู่นอกระบบควบคุมของรัฐบาล เขาได้เสนอบทความชื่อ “**กองกำลังศาสนาอิสลาม ค.ศ. 1945-1950 บันทึกเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางสังคม**” (Angkatan oemat Islam 1945–1950 beberapa tjatatan tentang pergerakan sosial) ต่อการสัมมนาประวัติศาสตร์ในครั้งนีเพื่อสนับสนุนแนวคิดของตน³⁰

คุณโตวิโจโยมีความเห็นว่ากลุ่มศาสนิกมุสลิมมีความแตกต่างจากกลุ่มทหารอาสาชาวอินโดนีเซียของญี่ปุ่น กล่าวคือขณะที่กลุ่มทหารอาสาดังกล่าวมีแรงขับเคลื่อนจากลัทธิชาตินิยมและการฝึกฝนทหารแบบสมัยใหม่ กลุ่มศาสนิกมุสลิมเป็นกลุ่มทหารอาสาเกิดจากชาวบ้านตามหมู่บ้านต่างๆ และมีความเชื่อมั่นในหลักศาสนาอิสลาม กายี มาห์ฟูต (Kjai Mahfud) เป็นผู้นำศาสนาอิสลามที่ได้รับการศึกษาศาสนาอิสลามจากประเทศอียิปต์ กายี มาห์ฟูตได้ก่อตั้งกลุ่มศาสนิกมุสลิม มีจุดประสงค์เพื่อรวมรวมชาวอินโดนีเซียต่อต้านรัฐบาลอาณานิคมอินเดียดะวันออกของเนเธอร์แลนด์ กายี มาห์ฟูตใช้หลักคำสอนของศาสนาอิสลามรวบรวมสมาชิกและใช้หลักคำสอนของศาสนาซึ่งนำไปสู่สมาชิกต่อต้านกองทัพเนเธอร์แลนด์ โดยเขาจะหยิบยกคำสอนหรือโคลงกลอนของศาสนาเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในขณะนั้น คำชี้แนะของมาห์ฟูตดังกล่าว ทำให้หลักธรรมของศาสนาอิสลามกลายเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดชาตินิยมเพื่อปกป้องรักษาเอกราชของอินโดนีเซีย³¹

แนวทางการศึกษาของคุณโตวิโจโยสอดคล้องกับการศึกษาประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซีย ที่ศึกษาความเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคอาณานิคมอันเกิดจากความขัดแย้งระหว่างประชาชนและรัฐบาลอาณานิคม แนวทางการศึกษาดังกล่าวเน้นการต่อสู้ของประชาชนต่อกระแสนะวันตกที่ได้ก่อตัวจากสังคมนานาชาติในยุคหลังนโยบายจริยธรรมทำให้เกิดการหลั่งไหลของทุน ทำลายระบอบอำนาจของผู้ใหญ่บ้าน ในยุคก่อนนโยบายจริยธรรมนั้น ผู้ใหญ่เป็นผู้มีอำนาจในการปกครองและสามารถเรียกกระดมกำลังพลในหมู่บ้านได้ ซึ่งเป็นไปตามรูปแบบการปกครองของราชสำนักมะตะรัมที่ให้ผู้ใหญ่บ้านมีสิทธิเหนือที่ดินของชุมชนที่ตนปกครองอยู่ แต่การเข้ามาของทุนต้องการแรงงานคนในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก

³⁰ Kuntowidjojo, “Angkatan Oemat Islam 1945–1950: Beberapa Tjatan tentang Pergerakan Sosial [กองกำลังศาสนาอิสลาม 1945-1950 บันทึกเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางสังคม],” in *Seminar Sedjarah Nasional II* (Jogjakarta, Universitas Gadjah Mada, Agustus 26–29, 1970), p. 1.

³¹ Ibid., p. 3.

ส่งผลให้คนในชุมชนแตกออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มเกษตรกรที่ต้องพึ่งที่ดินของผู้ใหญ่บ้านในการประกอบอาชีพ กับกลุ่มกรรมกร ที่พึ่งพิงอาชีพขายแรงงานเป็นหลัก³²

คุณโตวิโจเยมองว่าการเข้ามาของทุนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ลายอำนาจระบอบการปกครองจารีตของผู้ใหญ่บ้านและเปิดทางให้กับกลุ่มกบฏหรือกลุ่มผู้นำศาสนาอิสลามได้กลายเป็นอำนาจใหม่ในสังคม แต่เดิมพวกเขามีสถานะเป็นผู้มีอำนาจด้านศาสนาและความเชื่อของชาวพื้นเมืองในปัจจุบันยกฐานะเป็นชนชั้นปกครองแทนผู้ใหญ่บ้าน³³ รวมทั้งการหล่อหลอมสังคมชาวพื้นเมืองผ่านโรงเรียนและมัสยิดของไทย ได้สร้างความมั่นคงแก่สถานภาพพวกเขามากขึ้น อีกทั้งรูปแบบโครงสร้างขององค์กรและหน้าที่กลุ่ม ศาสนิกมุสลิมเป็นกลุ่มเฉพาะกิจที่เกิดขึ้นมาจากกลไกทางสังคมเพื่อต้องการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในขณะนั้น คือ ต่อกู้กับรัฐบาลอาณานิคมเพื่อเรียกร้องเอกราชอุดมการณ์ของกลุ่มอิสลามมีแนวทางที่แตกต่างจากกองทัพอินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราช ซึ่งรัฐบาลสาธารณรัฐอินโดนีเซียต้องการให้กลุ่มติดอาวุธที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของรัฐบาลกลายเป็นส่วนหนึ่งของรัฐ ทำให้กลุ่มดังกล่าวไม่ยอมเข้าร่วมกับกองทัพอินโดนีเซียและสลายตัวไปในที่สุด³⁴

ข้อคิดเห็นของคุณโตวิโจต่อประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่เป็นส่วนหนึ่งของความพยายามตั้งคำถามถึงความชอบธรรมของนักประวัติศาสตร์กองทัพอินโดนีเซีย ที่ยกย่องให้กองทัพอินโดนีเซียเป็นวีรบุรุษของชาติอินโดนีเซีย ซึ่งนักประวัติศาสตร์กองทัพอินโดนีเซียได้เรียบเรียงประวัติศาสตร์การต่อสู้ของอินโดนีเซียในยุคการเข้ามาของญี่ปุ่นตลอดจนหลังได้รับเอกราชเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจของกองทัพอินโดนีเซีย และพยายามกลืนประวัติศาสตร์ช่วงดังกล่าวเข้าสู่ประวัติศาสตร์กองทัพอินโดนีเซีย นักประวัติศาสตร์กองทัพได้นำประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของชาตินิยมมาเป็นต้นแบบให้แก่ประวัติศาสตร์กองทัพ โดยอ้างความสืบเนื่องของประวัติศาสตร์ผ่านการสมัครเข้าเป็นทหารของประชาชนอินโดนีเซีย ส่งผลให้กองทัพกลายเป็นผู้สืบทอดเจตนารมณ์ของประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวแห่งชาติจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ กล่าวได้ว่าการหันเหความสนใจของคุณโตวิโจเญกลายเป็นส่วนหนึ่งของการเติมเต็มประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคการเรียกร้องเอกราชของชาวอินโดนีเซีย อันเป็นส่วนหนึ่งของการได้มาซึ่งเอกราช

โรซัด อามิดจาจา (Rosad Amidjaja) แห่งมหาวิทยาลัยปาจาจาวัน (Universitas Pajajaran) ได้นำเสนอบทความเกี่ยวกับบริบทของเหตุการณ์ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองจากความพ่ายแพ้ของรัฐบาลญี่ปุ่นต่อเนื่องด้วยการประกาศเอกราชของสาธารณรัฐอินโดนีเซียใน

³² Kuntowidjojo, "Angkatan Oemat Islam 1945-1950: Beberapa Tjataan tentang Pergerakan Sosial," p. 8.

³³ Ibid., p. 8.

³⁴ Ibid., p. 10.

วันที่ 17 สิงหาคม ค.ศ. 1945 ในขณะที่กองทัพอังกฤษได้รับหน้าที่ในการดูแลอินโดนีเซีย และอังกฤษก็ได้ยอมรับอำนาจของรัฐบาลสาธารณรัฐอินโดนีเซียภายใต้การปกครองของประธานาธิบดีซูการ์โน โรซัดมีความเห็นว่าท่าที่ยอมรับอำนาจสาธารณรัฐเป็นผลมาจากความ กองทัพอินโดนีเซียมีความเข้มแข็ง ทำให้กองทัพอังกฤษที่กำลังขาดแคลนกำลังพลต้องยอมรับ อำนาจของรัฐบาลสาธารณรัฐเพื่อป้องกันไม่ให้รัฐบาลอินโดนีเซียใช้กำลังต่อต้านกองทัพอังกฤษ แต่ความชะล่าใจของรัฐบาลอินโดนีเซียที่มุ่งดำเนินนโยบายทางการทูตเพียงอย่างเดียวกับอังกฤษ ทำให้ในเวลาต่อมากลายเป็นจุดอ่อนของรัฐบาลสาธารณรัฐ เพราะรัฐบาลอินโดนีเซียไม่ได้เตรียม ความพร้อมในด้านการทหาร ส่งผลให้กองทัพเนเธอร์แลนด์ได้ใช้จุดอ่อนนี้ส่งทหารเข้ามา ประจำการในเขตความดูแลของอังกฤษเหนือดินแดนของสาธารณรัฐมากขึ้นเรื่อยๆ เพื่อสะสม กำลังพล และแก้ปัญหของอินโดนีเซียโดยใช้กำลังทหาร

ในขณะเดียวกันแนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ของอังกฤษที่มีต่อรัฐบาลอินโดนีเซียกลับ ล้มเหลวเสียเป็นส่วนใหญ่ และความช่วยเหลือให้รัฐบาลอินโดนีเซียแก้ไขปัญหากับเนเธอร์แลนด์ ด้วยการเจรจาที่ล่าช้าตั้งแต่การเจรจาครั้งแรกในวันที่ 17 พฤศจิกายน ค.ศ. 1945 หลังจาก เปลี่ยนแปลงการปกครองตามคำแนะนำของอังกฤษเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา เหตุผล ของความล้มเหลวนี้โรซัดมีความเห็นว่าการเจรจาระหว่างรัฐบาลเนเธอร์แลนด์กับสาธารณรัฐ อินโดนีเซียเต็มไปด้วยความเอารัดเอาเปรียบจากฝ่ายรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ อีกทั้งการแก้ไขปัญห โดยการเจรจาก็ไม่ได้ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของรัฐบาลชาห์ รี่ อีกทั้งการเจรจानโยบายต่างๆ ได้ทำให้กองทัพอินโดนีเซียอ่อนแอลงและทำให้เกิดการแบ่งฝัก แบ่งฝ่ายในสังคมของสาธารณรัฐที่เต็มไปด้วยการแบ่งขั้วทางการเมืองระหว่างฝ่ายประนีประนอม ของรัฐบาลชาห์รี่ และฝ่ายแข็งกร้าวของคอมมิวนิสต์ภายใต้ชื่อกลุ่มเปอร์ซาดูอัน เปอร์จวงจัน (Persatuan Perjuangan) โดยตัน มะละกา (Tan Malaka, 1897-1949) อีกทั้งปัจจัยภายนอก จากรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ผ่านทางนายพลพาน มุก ซึ่งมีข้อเสนอที่ปฏิเสธแนวคิดเอกราชโดย สมบูรณ์ของฝ่ายสาธารณรัฐและยอมรับอำนาจอธิปไตยของสาธารณรัฐอินโดนีเซียเหนือสุมาตรา ชวา และมาดুরาเท่านั้น³⁵

การที่รัฐบาลชาห์รี่ล้มเหลวในการบริหารประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ทำให้ นักการเมืองฝ่ายพรรคคอมมิวนิสต์นำโดยตัน มะละกา ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ จำนวน 143 องค์กรก่อการรัฐประหารต่อรัฐบาลชาห์รี่ ที่ 2 ในวันที่ 3 กรกฎาคม ค.ศ. 1946 หรือที่

³⁵ Rosad Amidjaja, "Suatu Tindjauan Historis Tentang Adajan Gagasan Persetudjuan Linggadjadi Sembagai Alternatif Pemerintah Republik Indonesia dalam Usahanja berdjuang dibidang diplomasi [ข้อพิจารณา ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับเป้าหมายของข้อตกลงลึงกาจาตีเสมือนทางเลือกของสาธารณรัฐอินโดนีเซียในการเรียกร้องทางการ ทูต]," in *Seminar Sedjarah Nasional II* (Jogjakarta, Universitas Gadjah Mada, Agustus 26–29, 1970), pp. 12 -13.

รู้จักกันดีในชื่อว่าเหตุการณ์ 3 กรกฎาคม (Peristiwa 3 Djuli)³⁶ ไรซ์ได้เห็นว่าการแก้ปัญหาของอินโดนีเซียด้วยวิถีทางเจรจากับรัฐบาลเนเธอร์แลนด์นั้นไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ไม่ยอมรับอำนาจอธิปไตยของสาธารณรัฐอินโดนีเซียตั้งแต่ต้นและกระทำทุกวิถีทางเพื่อนำอินโดนีเซียกลับคืนมาเป็นส่วนหนึ่งของตน การเจรจาระหว่างรัฐบาลเนเธอร์แลนด์กับรัฐบาลสาธารณรัฐอินโดนีเซียเป็นการจัดฉากเพื่อหาวิธีการที่ดีที่สุดในการครอบงำการเมืองของอินโดนีเซียอีกครั้ง³⁷ ความประสงค์ของรัฐบาลเนเธอร์แลนด์เผยออกมาอย่างเด่นชัดจากข้อเสนอของรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ที่ลงจากชาติในวันที่ 10 พฤศจิกายน ค.ศ. 1946 โดยข้อตกลงดังกล่าวมีใจความสำคัญ คือ เนเธอร์แลนด์ยอมรับอำนาจของสาธารณรัฐอินโดนีเซียเหนือสุมาตรา ซาวาและมาดูรา ส่วนดินแดนอินโดนีเซียที่อยู่ในความครอบครองของอังกฤษนั้นทางฝ่ายเนเธอร์แลนด์และสาธารณรัฐอินโดนีเซียจะดูแลด้วยกัน และทั้งสองฝ่ายจะรวมตัวเป็นสหพันธรัฐอินโดนีเซีย-ฮอลแลนด์ (Uni Indonesia – Belanda) โดยมีเนเธอร์แลนด์เป็นผู้นำ³⁸

ไรซ์มองว่าสาเหตุของปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลเนเธอร์แลนด์และรัฐบาลสาธารณรัฐอินโดนีเซียส่วนหนึ่งเกิดขึ้นมาจากความเห็นที่ไม่ตรงกันในเรื่องการแก้ไขปัญหาวินิจฉัยของประเศสาธารณรัฐอินโดนีเซีย อีกทั้งเนเธอร์แลนด์ยังคงมองว่าปัญหาของอินโดนีเซียเป็นเรื่องกิจการภายใน และการที่เนเธอร์แลนด์ยอมเปิดการเจรจากับอินโดนีเซียเป็นผลมาจากเนเธอร์แลนด์ต้องการซื้อเวลาเพื่อรวบรวมความพร้อมของกำลังทหาร ไรซ์ได้สรุปว่าข้อตกลงนี้นำไปสู่ความล้มเหลวของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาให้แก่ชาติ แต่ก็ก็เป็นก้าวหนึ่งที่สำคัญในความพยายามรักษาอำนาจอธิปไตยของชาติเอาไว้

โมฮัมหมัด อิดริส อาดรีอานาตาคุซุม่า (Mohammad Idris Adrianatakusuma) แห่งมหาวิทยาลัยกัตจาห์มาดาเสนอทิศทางประวัติศาสตร์ที่คล้ายคลึงตามนักประวัติศาสตร์กองทัพอินโดนีเซียในการสัมมนาประวัติศาสตร์ครั้งที่สอง เขาได้เสนอบทความเรื่อง **“ข้อเท็จจริงของสหประชาชาติในการปฏิบัติทางกายภาพของอินโดนีเซีย”** (Faktor P.B.B. Dalam Revolusi Pisik Indonesia) ในปี ค.ศ. 1949 ในการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่สอง เขาต่อต้านแนวคิดของไรซ์ที่มองว่าการแก้ไขปัญหาวินิจฉัยระหว่างอินโดนีเซียกับเนเธอร์แลนด์ผ่านทางทูตประเศแต่ความล้มเหลว อิดริสเชื่อว่าสหประชาชาติมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้รัฐบาลสาธารณรัฐอินโดนีเซียได้รับสิทธิในการปกครองดินแดนของอดีตอาณานิคมเนเธอร์แลนด์อินเดียนได้สำเร็จ อย่างไรก็ตาม เขาไม่ปฏิเสธว่าความเคลื่อนไหวทางทหารของอินโดนีเซียก็เป็น

³⁶Rosad Amidjaja, "Suatu Tindjauan Historis Tentang Adajan Gagasan Perisetudjuan Linggadjati Sembagai Alternatif Pemerintah Republik Indonesia dalam Usahanja berdjuang dibidang diplomasi," p. 15.

³⁷Ibid., pp. 18-20.

³⁸Ibid., p. 29.

ปัจจัยหนึ่งสนับสนุนการเกิดขึ้นของประเทศ แต่ข้อสรุปนี้ควรที่จะมองในเรื่องนโยบายบริหาร ประเทศของกลุ่มผู้นำของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย จากการศึกษพบว่านักการเมืองสาธารณรัฐอินโดนีเซียมีความคิดเห็นที่แตกต่างและสามารถแยกออกได้เป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มซ้ายมีความเห็นว่าควรยุติข้อพิพาทของอินโดนีเซียโดยใช้วิธีการแข็งกร้าวและกลุ่มขวามีความประสงค์จะใช้วิธีการโดยสันติอย่างเช่นการเจรจา กับฝ่ายเนเธอร์แลนด์³⁹

อิตรีสมองว่าความเห็นของกลุ่มซ้ายไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาให้กับอินโดนีเซียอย่างแท้จริง นอกเสียจากสร้างความเป็นป่วนให้กับรัฐบาลของชาห์รีเพียงเท่านั้น แต่นโยบายของกลุ่มขวาสามารถตอบสนองความต้องการเอกราช 100% ของชาวอินโดนีเซียได้ดีกว่า เพื่อสนับสนุนแนวคิดนี้เขาชี้ให้เห็นความเข้าใจผิดของเนเธอร์แลนด์หลังจากที่อินโดนีเซียได้ลงนามในข้อตกลงลิงกาจาตี ส่งผลให้นำไปสู่การดำเนินนโยบายทางทหารของเนเธอร์แลนด์ต่ออินโดนีเซียในวันที่ 10 พฤศจิกายน ค.ศ. 1945 ฝ่ายเนเธอร์แลนด์ได้ใช้กำลังโจมตีเมืองสุราบายาและได้รับการตอบโต้จากกองทัพอินโดนีเซีย ถึงแม้ว่ากองทัพอินโดนีเซียประสบความล้มเหลวในการต่อต้านกองทัพเนเธอร์แลนด์ แต่การกระทำของกองทัพเนเธอร์แลนด์ส่งผลให้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติได้ออกมาต่อต้านและกดดันรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ คณะมนตรีความมั่นคงฯออกแถลงการณ์ให้เนเธอร์แลนด์หยุดยิงและให้ทั้งสองฝ่ายแก้ไขปัญหาโดยสันติรวมทั้งรายงานรายละเอียดของข้อตกลงมายังคณะมนตรีความมั่นคงฯ อิตรีสมองว่าสิ่งนี้เป็นผลมาจากความสำเร็จของข้อตกลงลิงกาจาตี เพราะข้อตกลงดังกล่าวเป็นเครื่องยืนยันอำนาจอธิปไตยของสาธารณรัฐอินโดนีเซียตามความเป็นจริง ทั้งนี้โดยการรับรองของรัฐบาลเนเธอร์แลนด์และมีตัวแทนจากสหประชาชาติเป็นพยาน รวมทั้งข้อตกลงดังกล่าวยังส่งผลให้สาธารณรัฐอินโดนีเซียมีฐานะเป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติ เพราะฉะนั้นการแก้ไขปัญหาโดยใช้กำลังทหารของเนเธอร์แลนด์ต่อสาธารณรัฐอินโดนีเซียจึงเป็นการละเมิดต่อความมั่นคงระดับประเทศ ส่งผลให้คณะมนตรีความมั่นคงฯเฝ้าติดตามเหตุการณ์นี้เป็นพิเศษและมองว่าอาจส่งผลต่อความสงบและความปลอดภัยของนานาชาติ และประเด็นความขัดแย้งนี้นำไปสู่การเจรจายุติการรบในวิลลี⁴⁰ นอกจากความช่วยเหลือของสหประชาชาติมีบทบาทสำคัญต่อเอกราชอินโดนีเซียแล้วอินโดนีเซียยังได้รับการสนับสนุนลัทธิชาตินิยมจากปัจจัยภายในสังคมอินโดนีเซีย อิตรีสเห็นว่าลัทธิชาตินิยมช่วยสร้างความเข้มแข็งและปกป้องอธิปไตยของชาติอินโดนีเซียให้คงอยู่ ไม่เฉพาะการตอบโต้ที่แข็งกร้าวของกองทัพอินโดนีเซียเท่านั้น แต่การลาออกของรัฐบาลปาซุนดาที่คณะ

³⁹ Moh. Idris Adrianakusuma, "Faktor P.B.B. Dalam Revolusi Pisik Indonesia [ข้อเท็จจริงของสหประชาชาติในการปฏิวัติทางของอินโดนีเซีย]," in *Seminar Sedjarah Nasional II* (Jogjakarta, Universitas Gadjah Mada, Agustus 26–29, 1970), p. 5.

⁴⁰ Ibid., pp. 8-9.

แสดงให้เห็นว่าเป็นแรงผลักดันมาจากแนวคิดชาตินิยมของชาวอินโดนีเซีย เขามองว่าเป็นการเคลื่อนไหวของปัจจัยทั้งภายนอกและภายใน⁴¹

ข้อคิดเห็นของนักวิชาการในสัมมนาประวัติศาสตร์ครั้งนี้ เป็นผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงสังคมการเมืองจากยุคประชาธิปไตยแบบชั้นนำกลายเป็นยุคระเบียบใหม่ ทำให้อิทธิพลแนวคิดทหารเป็นวีรบุรุษแห่งชาติได้รูล้ำวงสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียและมุ่งแสวงหาพื้นที่ในประวัติศาสตร์แห่งชาติของตน ประวัติศาสตร์กองทัพอ้างสิทธิเป็นผู้สืบทอดประวัติศาสตร์ของตนจากประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวแห่งชาติที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ผ่านมาเป็นยุคแห่งการเคลื่อนไหวของชาติอินโดนีเซียที่เต็มไปด้วยแนวคิดชาตินิยม กลายเป็นประเด็นสำคัญของการกล่าวอ้างความสำคัญของประวัติศาสตร์ทหารของนักประวัติศาสตร์แนวทหารนิยม โดยนักประวัติศาสตร์กลุ่มนี้เห็นว่าการเคลื่อนไหวลัทธิชาตินิยมในช่วงเวลาถัดมาได้รับการสานต่อโดยการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพอินโดนีเซียของประชาชนที่มีแนวคิดชาตินิยมทั้งหลาย ภายใต้กองทัพอินโดนีเซีย พวกเขาได้ปกป้องประเทศให้รอดพ้นจากภัยอันตรายของการเข้ารุกรานจากรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ ซึ่งมีความประสงค์จะกลับเข้ามาปกครองอินโดนีเซีย ตัวอย่างเช่นการให้ภาพของโรซัดและอิคริสที่มองว่ากองทัพอินโดนีเซียได้ปฏิบัติงานในฐานะเครื่องมือของรัฐบาลสาธารณรัฐเพื่อปกป้องประเทศไว้จากความล้มเหลวของรัฐบาลพลเรือน

4.3 หนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย

คณะผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตั้งแต่การสัมมนาประวัติศาสตร์ครั้งที่หนึ่ง ซึ่งในการสัมมนาครั้งนี้ได้วางรากฐานให้แก่การเรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียในแนวทางประวัติศาสตร์แบบเน้นชาตินิยม เพราะนักวิชาการกลุ่มนี้เห็นว่าลัทธิชาตินิยมเป็นส่วนหนึ่งของสำนักความคิดของชาวอินโดนีเซีย⁴² นักประวัติศาสตร์ได้พัฒนาแนวคิดการศึกษาประวัติศาสตร์ที่เน้นลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะนักประวัติศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยกาดจาห์มาตา ได้แก่ ชาร์โตโน การ์โตดิริโจ เขายอมรับแนวคิดของซุ้ตโมโกที่วิจารณ์หลักปรัชญาประวัติศาสตร์ของ โมฮัมหมัด ยามิน ว่าเป็น

⁴¹ Moh. Idris Adrianakusuma, "Faktor P.B.B. Dalam Revolusi Pisik Indonesia," pp. 13-15.

⁴² ดู Mohd. Yamin, "Kesimpulan2 Atjara ke I: Konsepsi Filsafat Sedjarah Nasional I [สรุปหัวข้อที่: แนวคิดปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติ1]," in *Laporan Seminar Sedjarah* (Jogjakarta: Universitas Gadjah Mada, December 14-18, 1957), pp. 40-42.

การจำกัดมุมมองการศึกษาประวัติศาสตร์ให้มีมิติเดียว คือ มิติชาตินิยม⁴³ ชาร์โตโนเห็นว่าการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียควรเน้นมุมมองที่มีความหลากหลาย อย่างไรก็ตาม ชาร์โตโนไม่ได้ปฏิเสธการเขียนประวัติศาสตร์แบบเน้นชาตินิยมอินโดนีเซีย เพียงแต่การเรียบเรียงประวัติศาสตร์ชาตินิยมควรขึ้นอยู่กับเงื่อนไขบริบททางประวัติศาสตร์เป็นหลัก ซึ่งเขาเห็นว่า การเขียนประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซียควรสอดคล้องกับยุคการเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซีย⁴⁴ ดังคำกล่าวของซูฮาร์โตโน (Suhartono) ตลอดจนชาร์โตโนที่ได้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ อันเป็นส่วนสำคัญในการยืนยันความสำคัญประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซีย

ประวัติศาสตร์ดังกล่าวได้รับการสานต่อโดยนักประวัติศาสตร์ทหารนิยมในการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่สอง เนื่องจากพวกเขาเห็นความเกี่ยวเนื่องระหว่างประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวแห่งชาติและประวัติศาสตร์กองทัพอินโดนีเซีย ดังนั้นเมื่อกองทัพอินโดนีเซียนำเสนอหนังสือเรื่อง “ประวัติศาสตร์การต่อสู้กับลัทธิอาณานิคม” (Sejarah perlawanan-perlawanan terhadap kolonialisme) การจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ของกองทัพอินโดนีเซียได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากคณะนักประวัติศาสตร์ที่มีหน้าที่ในการจัดทำหนังสือประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซีย และได้รับการตีพิมพ์ออกมาใน ค.ศ. 1973 ก่อนหน้าหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย หนังสือประวัติศาสตร์เล่มนี้แสดงให้เห็นถึงความต้องการของกองทัพในการแลกเปลี่ยนสำนึกทางประวัติศาสตร์ร่วมกันกับสังคมอินโดนีเซีย ความต้องการเช่นนี้ไม่เคยจางหายไปไหน แต่กลับทวีเพิ่มขึ้นหลังจากสัมมนาประวัติศาสตร์ครั้งที่สองที่พยายามหยิบยื่นพื้นที่ประวัติศาสตร์การเรียกร้องเอกราชของอินโดนีเซียให้แก่กองทัพอินโดนีเซีย⁴⁵

อย่างไรก็ตามผลสัมฤทธิ์ของความเพียรพยายามในการหาข้อสรุปทิศทางประวัติศาสตร์ของนักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียก็เดินมาถึงจุดหมาย หลังจากผ่านอุปสรรคการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและแนวคิดที่มีความหลากหลายของนักประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย หนังสือชุด “ประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย” (Sejarah Nasional Indonesia) ได้รับการตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1975 ภายใต้การดูแลของบรรณาธิการหลักสามคนได้แก่ชาร์โตโน การ์โตดิริโจ, เมอร์วาตี

⁴³ Soedjatmoko, *An Approach to Indonesian History: Towards an Open Future* (Ithaca: Department of Far Eastern Studies, Cornell University, 1960).

⁴⁴ ดู Sartono Kartodirdjo, “Periodisasi Sedjarah Indonesia [การแบ่งสมัยในประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย],” in *Laporan Seminar Sejarah* (Jogjakarta, Universitas Gadjah Mada, December 14-18, 1957), pp. 48-49. และ Sartono Kartodirdjo, *The Peasants's Revolt of Banten in 1888. Its Conditions, Course and Sequel. A Case Study of Soscial Movements in Indonesia* ('s-Gravenhagen: Martinus Nijhoff, 1996).

⁴⁵ Sartno Kartodirdjo (ed.), *Sejarah Perlawanan-perlawanan terhadap Kolonialisme [ประวัติศาสตร์การต่อสู้กับลัทธิอาณานิคม]* (Jakarta: Pusat Sejarah ABRI, 1973).

จูเนด ปุสโปเนโกโร และ นูโกรโฮ นูโตชูซานโต หนังสือประวัติศาสตร์ชุดนี้ประกอบไปด้วยหนังสือ 6 เล่ม ครอบคลุมเนื้อหาประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย 6 ยุคด้วยกันนับตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์จนถึงยุคสิ้นสุดระเบียบเก่า ดังรายละเอียดที่ปรากฏในตารางด้านล่างนี้

ตาราง 2. ตารางแสดงชื่อผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย

เล่มที่	หัวข้อ	คณะผู้เรียบเรียง
1	ยุคก่อนประวัติศาสตร์ (Jaman Prasejarah di Indonesia)	ระเด่น ปันยี ซูโจโน (Raden Pandji Soejono, 1926-) (บรรณาธิการ) เติงกู อัสมาร์ (Teuku Asmar) เดเด บินตาร์ที (D. D. Bintarti) ฮาติมุลมุโน (Hadimulmuno) เติงกู ยาคอบ (Teuku Yacob, 1929–2007) อี. เอ็ม. ซูตาบา (Sutaba)
2	ยุคโบราณ (Jaman Kuno) คริสต์ศตวรรษที่ 1-1500	บูไซรี (Buchori) (บรรณาธิการ) บัมบัง ซูมาดิโอ (Bambang Sumadio) อายัต รูเซียดี (Ayat Rochaedi) เอดี เซดยาวาตี (Edi Sedyawati, 1938-) ฮาติมุลโย (Hadimulyo) วูร์ยันโตโร (Wuryantoro) ฮาซาน จาฟาร์ (Hasan Djafar, 1941-) คูอี โซอัน นีโอ (Oei Soan Nio) เอ็ม เอ็ม ซูการ์โต (MM Soekarto) คา. อัทโมโจ (K. Atmojo) ซูจัตมี ซาตารี (Soejatmi Satari)

3	<p>ยุคอาณาจักรอิสลาม (Jaman Pertumbuhan dan Perkembangan Kerajaan-Kerajaan Islam di Indonesia) ค.ศ.1500-1700</p>	<p>อุคา จันดราซัสมีตา (Uka Tjandrasasmita, 1930-) (บรรณาธิการ) ฮัสซาน แอมบารี (Hassan Ambarry) อาเดรียน เบอ์นาร์ต ลาเปียน (Adrian Bernard Lapian, 1929-) เอ็ม.เป.เบ. มานูส (M. P. B. Manus) ซากีมูน เอ็ม.เด (Sagimun M. D.) ตุจิมะห์ (Tujimah)</p>
4	<p>ยุคคริสต์ศตวรรษที่19 (Abad Kesembilanbelas)</p>	<p>ซุจิปโต (Sutjipto) (บรรณาธิการ) โจโก ซูร์โย (Djoko Suryo) ซาร์โตโน การ์โตดีร์โจ (Sartono Kartodirdjo) ตรี เคียน วี (Thee Kian Wie, 1935-)</p>
5	<p>ยุคการเกิดขึ้นของลัทธิชาตินิยมและยุค อวสานของอินเดียนเดียนออกของ เนเธอร์แลนด์ (Jaman Kebangkitan Nasional dan Masa Akhir Hindia Belanda) ค.ศ.1900-1942</p>	<p>ยูสมาร์ บาซรี่ (Yusmar Basri) (บรรณาธิการ) ดีเลีย นูร์ (Deliar Noer, 1926-) เตาฟีก อับดุลละห์ (Taufik Abdullah1936-)</p>
6	<p>ยุคญี่ปุ่นยึดครองและสาธารณรัฐ อินโดนีเซีย (Jaman Jepang dan Jaman Republik Indonsia) ค.ศ.1942- 1970</p>	<p>นูโกรโฮ โนโตซุซันโต (Nugroho Notosusanto, 1930- 1985) (บรรณาธิการ) อริไวดี (Ariwiadi) เอมีเลีย เบ. วีสมาร์ (Emilia B. Wiesmar)</p>

	อาบิดัน เอ็ม. มาร์บูน (Abidan M. Marbun) รุห์มานี ชันโตซา (Rochmani Santoso) ซาเลห์ อัซ'อั๊ด จัมฮารี (Saleh As'ad Djamhari)
--	--

4.3.1 หนังสือประวัติศาสตร์เล่มที่ 1: ว่าด้วยยุคก่อนประวัติศาสตร์

เนื้อหาของหนังสือประวัติศาสตร์ชุดนี้แบ่งยุคตามแนวทางของนักประวัติศาสตร์ในการสัมมนาประวัติศาสตร์ครั้งที่หนึ่งซึ่งเห็นว่าการเริ่มต้นประวัติศาสตร์อินโดนีเซียควรเริ่มต้นสร้างความรับรู้ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ เพราะผู้เรียบเรียงมีเป้าหมายหลักในการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียที่เน้นการอธิบายพัฒนาการสังคมชาวอินโดนีเซียที่มีความสัมพันธ์กับดินแดน ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้มาจากประธานาธิบดีซูการ์โน ซึ่งเห็นว่าคำว่าชาติหมายถึงประชาชนและดินแดนของประเทศอินโดนีเซีย เพราะต้องการสร้างสำนึกรักชาติให้แก่ชาวอินโดนีเซีย อีกทั้งต้องการสร้างความชอบธรรมให้แก่การประกาศเอกราชของอินโดนีเซีย⁴⁶ ส่งผลให้ผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์เล่มนี้เน้นการศึกษาประวัติศาสตร์ด้านสังคมเป็นหลักเพื่อหาคำอธิบายการเกิดขึ้นของชนชาติอินโดนีเซีย ผู้เรียบเรียงอธิบายว่าสังคมอินโดนีเซียก่อตัวขึ้นจากการเข้ามาตั้งรกรากของผู้อพยพในยุคไพลโตซีนซึ่งเดินทางเข้าสู่ดินแดนอินโดนีเซียในปัจจุบัน ผู้เรียบเรียงสันนิษฐานว่ามีการอพยพเข้ามา 3 เส้นทาง คือ

1. อพยพจากอินโดจีนลงมาสู่ทางตะวันตกผ่านทางเกาะสุมาตราเรื่อยมาจนทั่วดินแดนอินโดนีเซีย
2. อพยพมาจากฟิลิปปินส์เข้าสู่หมู่เกาะอินโดนีเซียตะวันออก โดยผ่านบริเวณเกาะกาลิมันตันตอนเหนือ
3. อพยพเข้าสู่หมู่เกาะสุลาเวสี

การปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ในยุคนี้ได้รับความช่วยเหลือจากสะพานแผ่นดินเป็นตัวกลางเชื่อมต่อดินแดนของอินโดนีเซียโบราณเป็นปึกแผ่น ทำให้สังคมมนุษย์ที่มีพัฒนาการร่วมกันและส่งผลเกิดการพัฒนาสังคมและมนุษย์กลุ่มผสมระหว่างกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณคาบสมุทรม

⁴⁶ Sukarno, "The Pantja Sila (1945)," in *Southeast Asia: Documents of Political Development and Change*, edited by Roger M. Smith (New York: Cornell University Press, 1974), p. 43.

ซุนดา แต่เหตุการณ์นี้ได้สิ้นสุดเมื่อภูมิอากาศของโลกเริ่มเพิ่มสูงขึ้น ทำให้หมู่เกาะของอินโดนีเซียแยกออกจากกันเป็นอิสระและทำให้เกิดวิวัฒนาการของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตที่แยกออกจากกัน⁴⁷

คณะผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์เล่มนี้เห็นว่าแนวคิดการศึกษาประวัติศาสตร์สังคมช่วยเน้นการค้นหาคำเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่มีต่อการก่อร่างของวัฒนธรรมมนุษย์ในยุคดังกล่าวและได้รับการนำมาใช้อย่างต่อเนื่องในการศึกษาประวัติศาสตร์ช่วงนี้ หนังสือประวัติศาสตร์เล่มนี้พิจารณาข้อได้เปรียบของแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์สังคมและเสริมการศึกษาให้เห็นถึงเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติที่มีต่อมนุษย์ในปลายยุคน้ำแข็งจากระดับน้ำทะเลที่เพิ่มสูงขึ้นส่งผลให้แหล่งอาหารลดลงตามลำดับ พัฒนาการของยุคนี้ได้ส่งเสริมให้เกิดพัฒนาการทางสังคมของมนุษย์โบราณ โดยมีรากฐานมาจากมนุษย์เริ่มหาทางออกจากภาวะขาดแคลนอาหาร หลังยุคไพลโตซีนอากาศที่ร้อนขึ้นทำให้แผ่นดินน้ำแข็งละลายจากพื้นดิน มนุษย์ใช้ประโยชน์จากปรากฏการณ์นี้และเริ่มค้นหาดินแดนที่อุดมสมบูรณ์เพื่อทำการเกษตรเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตชีวิตจากการล่าสัตว์เพื่อยังชีพมาเป็นทำการเกษตรและปศุสัตว์ เป็นจุดสำคัญที่ผลักดันให้มนุษย์ตั้งถิ่นฐานและพัฒนาเป็นชุมชนในเวลาถัดมา การตั้งชุมชนส่งผลให้มนุษย์พัฒนาวิถีชีวิตและเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน พัฒนาระบบการปกครองและศาสนา ซึ่งในขณะนั้นมนุษย์เชื่อถือในวิญญาณบรรพบุรุษ รวมทั้งเกิดแนวคิด “กอตองรอยอง” (Gotong Royong) หรือการร่วมแรงร่วมใจเป็นแนวคิดสำคัญของสังคมอินโดนีเซียอันได้รับถ่ายทอดต่อมาจนถึงในยุคหลังได้รับเอกราช⁴⁸

การแสดงวิวัฒนาการของสังคมมนุษย์และการเกิดขึ้นของแนวคิดกอตองรอยองนั้นนับได้ว่าเป็นเป้าหมายของคณะผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติเล่มที่หนึ่ง คณะผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์เล่มที่หนึ่งพยายามหาคำตอบให้แก่สังคมอินโดนีเซียนับตั้งแต่การเกิดขึ้นของปัญญาศีลในปี ค.ศ. 1945 ตลอดจนการต่อยอดแนวทางกอตองรอยองของชูการ์โนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองให้เป็นไปในรูปประชาธิปไตยแบบชี้นำ ประธานาธิบดีชูการ์โนอ้างว่าแนวทางกอตองรอยองเป็นแนวทางที่มีมาดั้งเดิมในสังคมอินโดนีเซียและเป็นแนวทางที่สามารถสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่สังคมได้⁴⁹ คณะผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์เห็นว่าแนวคิดกอตองรอยองเป็นแก่นแท้ของสังคมอินโดนีเซีย ก่อนที่สังคมอินโดนีเซียจะปรับเปลี่ยนให้

⁴⁷ Sartono Kartodidjo, Marwati Djoened Poesponegoro and Nugroho Notosusanto (eds.), *Sejarah Nasional Indonesia 1* (Jakarta: Balai Pustaka, 1975), p. 39.

⁴⁸ Ibid., p. 187.

⁴⁹ Sukarno, “Saving the Republic of the Proclamation (1957),” in *Indonesian Political Thinking 1945–1965*, edited by Herbert Feith and Lance Castles (New York: Cornell University Press, 1970), pp. 83–89.

เข้ากับกระแสภายนอกอินโดนีเซีย ซึ่งไหลเข้าสู่สังคมอินโดนีเซียในยุคการติดต่อทางการค้ากับชาวต่างชาติ ส่งผลในด้านพัฒนาการเมืองการปกครองของชาวพื้นเมืองอินโดนีเซียและพัฒนาการด้านวัฒนธรรมและศาสนา อันเป็นกระบวนการสำคัญที่นำไปให้อินโดนีเซียเข้าสู่ยุคประวัติศาสตร์ในเวลาต่อมา

4.3.2 หนังสือประวัติศาสตร์เล่มที่ 2: ยุคโบราณ

คณะผู้เรียบเรียงเห็นว่าการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคโบราณควรเน้นการศึกษาอัตลักษณ์ของชาติอินโดนีเซีย ซึ่งอัตลักษณ์ของชาติเกิดขึ้นจากการสังสมประสพการณ์ของสังคมอินโดนีเซียในอดีต และได้แสดงออกในรูปของวัฒนธรรมและคติความเชื่อของชาวพื้นเมือง คือ แนวคิดกอตองรอยองเป็นแก่นแท้ของสังคมอินโดนีเซียมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ทำให้ผู้เรียบเรียงเห็นว่า การเข้ามาของลัทธิธรรมเนียมจากต่างชาติไม่ได้เปลี่ยนแปลงแก่นแท้ของสังคมอินโดนีเซียทั้งหมด แต่วัฒนธรรมต่างชาติได้รับการเลือกรับและปรับใช้ให้เข้ากับวิถีของสังคมอินโดนีเซียยุคก่อนประวัติศาสตร์ เบนด้าเห็นสอดคล้องกับคณะผู้เรียบเรียงว่ากระบวนการนี้เป็นรูปแบบของการบูรณาการมากกว่าการเปลี่ยนแปลง เพราะชาวอินโดนีเซียได้ปรับเปลี่ยนศาสนาจากต่างแดนให้สอดคล้องกับจารีตประเพณีพื้นเมืองได้ในที่สุด⁵⁰ คณะผู้เรียบเรียงเห็นว่าสาเหตุที่ศาสนาต่างแดนต้องปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมของอินโดนีเซีย เพราะศาสนาจากต่างแดนไม่สามารถทำลายกำแพงของจารีตประเพณีโบราณของสังคมที่ได้รับการสังสมมาตั้งแต่อดีตอันไกลโพ้นได้ ศาสนาจากภายนอกจึงเป็นเพียงแค่สิ่งได้รับการเลือกรับจากสังคมและปรับใช้ให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตพวกเขา⁵¹

อย่างไรก็ตาม การเข้ามาของศาสนาฮินดู-พุทธได้ช่วยสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่ชาวอินโดนีเซียในยุคโบราณ ซึ่งศาสนาเหล่านี้ได้กลายเป็นเครื่องมือให้แก่ชาวอินโดนีเซียในการจัดรูปแบบการปกครองอาณาจักรพื้นเมือง คณะผู้เรียบเรียงเห็นว่าอาณาจักรศรีวิชัยเป็นอาณาจักรหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนาพุทธ การปกครองของอาณาจักรศรีวิชัยได้ส่งเสริมรูปแบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจให้แก่สังคมอินโดนีเซียและสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่สังคมอินโดนีเซียขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชูการ์โนที่เห็นว่ายุคอาณาจักรศรีวิชัยและมัชปาหิตเป็น

⁵⁰ Harry J. Benda, "The Structure of Southeast Asian History: Some Preliminary Observation," in *Continuity and Change in Southeast Asia*, edited by Harry J. Benda (New Haven: Yale University Press, 1972).

⁵¹ Sartono Kartodidjo, Marwati Djoened Poesponegoro and Nugroho Notosusanto (eds.), *Sejarah Nasional Indonesia 2* (Jakarta: Balai Pustaka, 1975), p. 34.

ยุคที่อินโดนีเซียมีความเป็นเอกภาพ⁵² คณะผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์เล่มนี้ค้นคว้าศิลาจารึกมาสนับสนุนแนวคิดของซูการ์โนและยืนยันการมีตัวตนของอาณาจักรศรีวิชัย จากรายงานการขุดค้นทางโบราณคดีพบว่าการกระจุกตัวของศิลาจารึกเป็นจำนวนมากในบริเวณเมืองปาเลมบัง (Palembang) ในสุมาตราตอนใต้ ทำให้คณะผู้เรียบเรียงสรุปว่าอาณาจักรศรีวิชัยมีตัวตนอยู่จริงในคริสต์ศตวรรษที่ 7 แต่หลักศิลาจารึกไม่ได้บอกเล่าประวัติของอาณาจักรศรีวิชัยอย่างละเอียด คณะผู้เรียบเรียงจึงเลือกใช้เอกสารจากภาษาต่างประเทศเพื่อยืนยันตัวตนของอาณาจักรศรีวิชัยอันได้แก่บันทึกของหลวงจีนอิจิ้ง (I-tsing) ซึ่งเข้ามาศึกษาตำราพุทธศาสนาและภาษาสันสกฤตในศรีวิชัย เพื่อเตรียมพร้อมก่อนจะเดินทางไปศึกษาต่อที่นาถันทาในชมพูทวีป⁵³ ศาสตราจารย์ ดร. สลามเมท มุลจนา (Slamet Muljana, 1921-1986) แห่งมหาวิทยาลัยแห่งชาติอินโดนีเซียเห็นว่าการปรากฏตัวของศรีวิชัยในบันทึกของหลวงจีนอิจิ้งและบันทึกของชาวต่างชาติในนั้น ทำให้เห็นว่าศรีวิชัยเป็นเมืองท่าการค้าที่สำคัญระดับภูมิภาค ส่งผลให้นักประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซียยกย่องว่าอาณาจักรศรีวิชัยเป็นศูนย์กลางการค้าระหว่างประเทศและศูนย์กลางการศึกษาพุทธศาสนาที่สำคัญของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้⁵⁴

การศึกษาประวัติศาสตร์อาณาจักรศรีวิชัยที่เน้นบทบาทด้านการเมืองได้กลายเป็นแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ของอาณาจักรมัชปาหิต⁵⁵ ที่เน้นการเมือง เนื่องจากผู้เรียบเรียงต้องการใช้ประวัติศาสตร์ของอาณาจักรทั้งสองอธิบายความเป็นเอกภาพของสังคมอินโดนีเซียในยุคโบราณ เทย์เลอร์ (Jean Gelman Taylor) เห็นว่าสาเหตุที่นักชาตินิยมอินโดนีเซียเน้นการศึกษาประวัติศาสตร์อาณาจักรศรีวิชัยและมัชปาหิตในด้านการเมือง เพราะนักชาตินิยมเห็นว่ารูปแบบการปกครองของอาณาจักรทั้งสองได้สร้างความเป็นเอกภาพให้แก่สังคมอินโดนีเซียก่อนยุคอาณานิคม⁵⁶ แนวคิดนี้ทำให้การศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคโบราณของนักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราชเน้นมุมมองประวัติศาสตร์การเมือง ชูไปมเห็นว่าการเขียนประวัติศาสตร์ของอาณาจักรมัชปาหิตที่เน้นประวัติศาสตร์การเมือง ทำให้นักประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซียละเลยการศึกษาเนื้อความในเอกสารอย่างถ่องแท้ และเน้นการเขียนประวัติศาสตร์ให้มีความสอดคล้องกับความเชื่อของนักชาตินิยมอินโดนีเซียเองที่เห็นว่า

⁵² Sukarno, "The Pantja Sila (1945)," p. 42.

⁵³ Sartono Kartodidjo, Marwati Djoened Poesponegoro and Nugroho Notosusanto (eds.), Sejarah Nasional Indonesia 2, p. 55.

⁵⁴ ดู Slamet Muljana, Sriwijaya (Yogyakarta: LKis, 2006).

⁵⁵ อาณาจักรมัชปาหิตได้รับการสถาปนาโดยพระเจ้าวิเจयाเมื่อปี ค.ศ. 1293 ดู Robert Cribb and Audrey Kahin, Historical Dictionary of Indonesia, p. xlvi.

⁵⁶ Jean Gelman Taylor, Indonesia: Peoples and Histories (New Haven: Yale University press, 2003), p. 26.

รูปแบบการปกครองของอาณาจักรมัชปาหิตสามารถขยายดินแดนมีอาณาเขตเทียบเท่ากับประเทศอินโดนีเซียในปัจจุบัน เพื่อสร้างความชอบธรรมในการปกครองประเทศอินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราชเท่านั้น⁵⁷

คณะผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์เล่มนี้ได้ใช้บทประพันธ์ของปราปันจา (Prapantja) ที่มีชื่อว่า “นครกฤตาคม” (Nagarakertakama) อธิบายความยิ่งใหญ่ของอาณาจักรมัชปาหิตให้สอดคล้องกับความไฝ่ฝันของนักชาตินิยมอินโดนีเซียช่วงปลายยุคอาณานิคมและยุคหลังการได้รับเอกราช ซึ่งมีแนวคิดฟื้นฟูความยิ่งใหญ่ของอาณาจักรแห่งนี้ขึ้นอีกครั้งจากการปฏิวัติของนักชาตินิยมอินโดนีเซียต่อระบอบอาณานิคม คณะผู้เรียบเรียงเห็นว่าอาณาจักรมัชปาหิตเป็นอาณาจักรโบราณที่มีอาณาเขตเท่ากับประเทศอินโดนีเซียในปัจจุบัน โดยเป็นผลมาจากความพยายามของกัตจาห์มาดา (Gadjamada, ?-1364) เสนาบดีแห่งอาณาจักรมัชปาหิตในรัชสมัยของพระเจ้าชัยนคร (Jayanagara, 1309-1328) และฮายัม วูรุก (Hayam Wuruk, 1350-1389) จนทำให้อาณาจักรมัชปาหิตแผ่ขยายอาณาเขตไปได้กว้างขวาง แต่ความเป็นเอกภาพของมัชปาหิตก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ยาวนานนัก อันเป็นผลมาจากการแย่งชิงราชบัลลังก์ระหว่างราชวงศ์ของมัชปาหิต ทำให้อาณาจักรมัชปาหิตตกต่ำเป็นอย่างมากและล่มสลายลงในปี ค.ศ. 1478 หลังจากมุสลิมตีเมืองเซ็งกูรุห์ (Sengguruh) แตก⁵⁸ แม้การล่มสลายของอาณาจักรในทัศนะของนักวิชาการต่างชาติเห็นว่าเป็นจุดเปลี่ยนทางประวัติศาสตร์ของการจบสิ้นอิทธิพลฮินดู-พุทธที่มีต่อสังคมอินโดนีเซีย แต่นักวิชาการอินโดนีเซียเห็นว่าการจบสิ้นลงของอาณาจักรฮินดู-พุทธไม่ได้ทำให้ความสืบเนื่องของประวัติศาสตร์อินโดนีเซียจบสิ้นลงไปพร้อมกับอาณาจักรฮินดู-พุทธ เพราะนักประวัติศาสตร์ชาวอินโดนีเซียเห็นว่าการจบสิ้นลงของยุคนี้เป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการของสังคมอินโดนีเซีย ซึ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงจากยุคฮินดู-พุทธเป็นมุสลิม แต่อย่างไรก็ตามวิถีฮินดู-พุทธก็ยังคงดำรงอยู่ในวิถีของสังคมอินโดนีเซีย

กล่าวโดยสรุปหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียเล่มที่สองเป็นหนังสือประวัติศาสตร์ที่เน้นการศึกษาประวัติศาสตร์โบราณในมิติทางการเมืองมากกว่าการเมืองประวัติศาสตร์ที่เน้นมิติทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแนวทางการศึกษาของหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียเล่มที่หนึ่ง เพราะเอกสารและหลักฐานในประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคโบราณส่วนมากเป็นเอกสารของราชสำนักโบราณ ทำให้การศึกษาประวัติศาสตร์

⁵⁷ S. Supomo, “The image of Majapahit in later Javanese and Indonesian writing,” in *Perception of the Past in Southeast Asia*, edited by Antony Reid and David Marr (Kuala Lumpur: Heinemann Educational Books, 1979).

⁵⁸ Sartono Kartodidjo, Marwati Djoened Poesponegoro and Nugroho Notosusanto (eds.), *Sejarah Nasional Indonesia 2*, p. 277.

อินโดนีเซียในยุคนี้เน้นมิติด้านการเมืองการปกครองมากกว่ามิติทางสังคม นอกจากนี้อิทธิพลของแนวคิดชาตินิยมที่มุ่งสรรเสริญความยิ่งใหญ่ของชาติอินโดนีเซียและเน้นสำนึกความเป็นเอกภาพของสังคมอินโดนีเซีย ทำให้คณะผู้เรียบเรียงเห็นว่า การเขียนประวัติศาสตร์ที่เน้นมิติทางการเมืองจะช่วยอธิบายความเป็นเอกภาพของสังคมอินโดนีเซียในยุคโบราณ เพราะรูปแบบการปกครองของอาณาจักรโบราณอย่างเช่น อาณาจักรศรีวิชัยและมัชปาหิต ซึ่งได้ขยายดินแดนออกไปอย่างกว้างขวางได้ช่วยสร้างเสริมความเป็นเอกภาพให้แก่สังคมอินโดนีเซียและความเป็นเอกภาพของสังคมอินโดนีเซียในยุคโบราณได้ส่งผลต่อสำนึกความเป็นชาติอินโดนีเซียในยุคหลังเหตุการณ์เกสตาปูดด้วย

4.3.3 หนังสือประวัติศาสตร์เล่มที่ 3: ยุคอาณาจักรอิสลาม

การศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคโบราณได้อธิบายพัฒนาการสำนึกความเป็นเอกภาพของสังคมอินโดนีเซียที่มีความสอดคล้องกับประวัติศาสตร์การเมือง นับตั้งแต่ความสามารถของอาณาจักรศรีวิชัยที่ได้สร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่สังคมอินโดนีเซีย ตลอดจนได้ทำให้อินโดนีเซียกลายเป็นที่รู้จักของชาวต่างชาติในฐานะเป็นเมืองศูนย์กลางทางการค้าและการศึกษาศาสนาพุทธ ความเป็นเอกภาพของรัฐโบราณได้สิ้นสุดหลังจากศาสนาอิสลามได้เข้ามาสู่อินโดนีเซีย แต่คณะผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์เล่มที่สามเห็นว่าการเข้ามาของศาสนาอิสลามไม่ได้เป็นการบ่อนทำลายความเป็นเอกภาพของสังคมอินโดนีเซีย ซึ่งเกิดขึ้นจากอิทธิพลการเมืองการปกครองของอาณาจักรฮินดู-พุทธ แต่การเข้ามาของศาสนาอิสลามเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบความสัมพันธ์ของชุมชนในอินโดนีเซียจากด้านการเมืองการปกครองไปสู่ความสัมพันธ์ด้านศาสนาและการค้า⁵⁹ แนวคิดนี้สอดคล้องกับชาร์โตโนที่มีความเห็นว่าสังคมอินโดนีเซียในยุคการเข้ามาของศาสนาอิสลามได้ปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลง โดยชาวอินโดนีเซียใช้เมืองท่าเป็นสถานที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวอินโดนีเซียด้วยกัน และชาวอินโดนีเซียกับชาวต่างชาติ นอกจากนี้ชาร์โตโนเห็นว่าการเกิดขึ้นของรัฐอิสลามได้สร้างเสริมความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับรัฐในรูปแบบเครือข่ายของเมืองท่าการค้าอิสลาม เขาเห็นว่าการก่อตัว

⁵⁹ Sartono Kartodidjo, Marwati Djoened Poesponegoro and Nugroho Notosusanto (eds.), *Sejarah Nasional Indonesia 3* (Jakarta: Balai Pustaka, 1975), p. 88.

ของความสัมพันธ์แบบนี้ได้กลายเป็นวิถีของการพัฒนาและการบูรณาการของสังคมมุสลิมในอินโดนีเซียในที่สุด⁶⁰

คณะผู้เรียบเรียงมีความเห็นว่ารัฐอิสลามเกิดจากความเสื่อมถอยของอาณาจักรฮินดู-พุทธโบราณ และการช่วงชิงอำนาจระหว่างอาณาจักรฮินดู-พุทธได้แก่ การขยายอิทธิพลของอาณาจักรมัชปาหิตเข้ามาในเขตของอาณาจักรศรีวิชัยในกลางคริสต์ศตวรรษที่ 14 และการเสื่อมถอยของอาณาจักรสิงหัดสาร์จากการรุกรานของพวกมงโกลในคริสต์ศตวรรษที่ 13 นอกจากนี้คณะผู้เรียบเรียงเห็นว่าการแย่งชิงราชบัลลังก์ภายในราชวงศ์มัชปาหิต ส่งผลต่อเสถียรภาพของอาณาจักรในเวลาต่อมา ทำให้อาณาจักรไม่สามารถควบคุมรัฐต่างๆภายใต้การปกครองของได้ เป็นผลให้รัฐเหล่านั้นแยกตัวเป็นอิสระดังเช่นกรณีของสมุทรา-ปาไซ ภายใต้สถานการณ์ที่เลวร้ายของอาณาจักรมัชปาหิตที่เริ่มทรุดโทรม ตามเมืองท่าต่างๆได้ปรากฏการเข้ามาของพวกพ่อค้ามุสลิมและกระบวนการนับถือศาสนาอิสลามตามหัวเมืองชายฝั่งทางเหนือของชวา พวกพ่อค้าเหล่านี้เดินทางมาจากเมืองท่าในสุมาตรา ซึ่งขณะนั้นเจ้าผู้ปกครองเมืองท่าในสุมาตราได้รับศาสนาอิสลามและประชาชนเกือบทั้งหมดในเมืองท่าได้เปลี่ยนไปนับถือศาสนาอิสลาม ทำให้ชาวมุสลิมได้เข้ามาควบคุมระบบเศรษฐกิจของเมืองท่าเหล่านั้น ในช่วงการเข้ามาของพ่อค้าอิสลามยังไม่สามารถเข้ามามีบทบาทด้านการปกครองในหัวเมืองมัชปาหิตโดยส่วนใหญ่ เนื่องจากศาสนาอิสลามยังไม่มีบทบาทเหนือเมืองเหล่านั้น และยังถูกจำกัดในเขตเมืองท่าที่มีการแลกเปลี่ยนสินค้าและศาสนากับคนภายนอกเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม ศาสนาอิสลามก็สามารถยึดเมืองเดอมักเป็นที่มั่นของตนในดินแดนชวาได้สำเร็จ

การอธิบายสาเหตุการล่มสลายของอาณาจักรมัชปาหิต ซึ่งเป็นอาณาจักรที่ชาวอินโดนีเซียมีความภาคภูมิใจ ได้รับความสนใจจากนักประวัติศาสตร์หลายคนเป็นอย่างมาก เพราะเหล่านักประวัติศาสตร์พยายามหาวิธีอธิบายเพื่อไม่ให้รัฐอิสลามกลายเป็นผู้ร้ายในประวัติศาสตร์อินโดนีเซียยุคโบราณ ดังเช่นซาร์โตโนที่มองว่าเป็นการเกิดขึ้นของรัฐอิสลามเป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบความสัมพันธ์ของสังคมอินโดนีเซีย คณะผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์เล่มที่สามเลือกใช้หนังสือ**บาบัตานะจาวิ**เป็นหลักฐานในการอธิบายการล่มสลายของอาณาจักรมัชปาหิต โดยคณะผู้เรียบเรียงเห็นว่าการแยกตัวของเมืองเดอมักออกจากอาณาจักรมัชปาหิตนั้นเกิดขึ้นมาจากความอ่อนแอของราชสำนักส่วนกลางที่ไม่สามารถควบคุมหัวเมืองอื่นๆได้อีกต่อไป และเดอมักไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการล่มสลายของอาณาจักรมัชปาหิต เพราะเมืองเดอมักได้เกิดขึ้นหลังจากอาณาจักรมัชปาหิตล่มสลายแล้ว หนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติเล่มที่

⁶⁰ Sartono Kartodirdjo, *Pengantar Sejarah Indonesia Baru Jilid 1: 1500 – 1900 Dari Emporium Sampai Imperium* [ประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่เล่มที่ 1: 1500 – 1900 จากศูนย์กลางการค้าจนถึงจักรวรรดินิยม], cetakan keempat [พิมพ์ครั้งที่ 4] (Jakarta: Gramedia, 1999), pp. 69–76.

สามพยายามแสดงให้เห็นว่ากองทัพมุสลิมของเดอมักมีชัยเหนือมัชปาหิตในฐานะรัฐหนึ่ง เพราะมัชปาหิตไม่ได้ดำรงอยู่ในฐานะอาณาจักรอีกต่อไป เนื่องมาจากกษัตริย์มัชปาหิตไม่สามารถปกครองเมืองมัชปาหิตในฐานะที่เป็นเมืองศูนย์กลางของอาณาจักรและย้ายเมืองหลวงไปที่เมืองกาตีร์ที่ต่อมากลายเป็นที่มั่นสุดท้ายของศูนย์กลางอำนาจของรัฐฮินดู-พุทธ ต่อมาในปี ค.ศ. 1526 ในรัชสมัยบราวิจายา (Bra wijaya) ราชสำนักของพระองค์ได้ถูกกองทัพมุสลิมจากเดอมักนำโดยระเด่น ปาตะห์ (Raden Patah, 1475-1518) ซึ่งหนังสือ**บَابัตคราตอน** (Babad Kraton) ของราชสำนักสุรการ์ตาระบุว่าระเด่น ปาตะห์เป็นพระราชโอรสองค์หนึ่งของพระเจ้าบราวิจายา ซึ่งหันไปนับถือศาสนาอิสลามและได้เข้าร่วมกับกองกำลังมุสลิมโจมตีเมืองของพระราชบิดาแตกในที่ที่สุด⁶¹

ริคเคิลส์เห็นว่าสาเหตุที่นักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราชมองว่าการล่มสลายของอาณาจักรมัชปาหิตไม่ได้เกิดจากการเข้ามาของศาสนาอิสลาม เพราะชาวอินโดนีเซียต้องการใช้ประวัติศาสตร์มัชปาหิตสร้างความชอบธรรมในการปกครองอินโดนีเซียจากรัฐบาลอาณานิคมเนเธอร์แลนด์อินเดียเท่านั้น เช่น ราชสำนักสุรการ์ตาที่ใช้ประวัติศาสตร์มัชปาหิตอ้างสิทธิในการปกครองมะตะรัม⁶² หรือนักชาตินิยมอินโดนีเซียที่ใช้อาณาจักรมัชปาหิตสร้างความชอบธรรมในการประกาศเอกราชของอินโดนีเซียเหนือดินแดนอาณานิคมอินเดียตะวันออกของเนเธอร์แลนด์ อย่างไรก็ตาม หนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติเล่มที่สามแสดงให้เห็นว่าการเข้ามาของศาสนาอิสลามในอินโดนีเซียไม่ได้ทำลายความสัมพันธ์ของสังคมอินโดนีเซียในยุคก่อนอิสลามและหลังอิสลามนั้น แต่เป็นผลมาจากหลักคำสอนของศาสนาอิสลามในยุคการเข้ามาของอิสลามไม่สามารถเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ของสังคมอินโดนีเซียได้เช่นเดียวกับการเข้ามาของฮินดูและพุทธที่ไม่สามารถฝ่ากำแพงของจารีตประเพณีและลัทธิดั้งเดิมของอินโดนีเซียได้ การเข้ามาของทั้งสามศาสนาเป็นเพียงแค่ความเปลี่ยนแปลงของเปลือกนอกสังคมอินโดนีเซียเท่านั้น ส่วนความเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงของสังคมอินโดนีเซียมีปัจจัยหลักมาจากอิทธิพลของลัทธิอาณานิคม ซึ่งทำให้สังคมอินโดนีเซียหลุดออกจากยุคจารีตมาสู่ยุคสมัยใหม่

⁶¹ Sartono Kartodidjo, Marwati Djoened Poesponegoro and Nugroho Notosusanto (eds.), *Sejarah Nasional Indonesia* 3, p. 92.

⁶² M.C. Ricklefs, "A Consideration of Three Versions of The 'Babad tanah Djawi', with Excerpts on the Fall of Madjapahit," *Bulletin of the School of Oriental and African Studies* 30, 2 (1972): 285-315.

4.3.4 หนังสือประวัติศาสตร์เล่มที่ 4: ยุคคริสต์ศตวรรษที่ 18 – 19

การอธิบายประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 18-19 เป็นช่วงเวลาที่ทำทนายสำหรับการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย ทำให้การเรียบเรียงประวัติศาสตร์ที่เน้นมิติทางด้านการเมืองไม่สามารถใช้ได้ ดังเช่น หนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียเล่มที่สองและสาม เพราะในช่วงนี้รัฐบาลอาณานิคมอินเดียตะวันตกของเนเธอร์แลนด์ได้เข้าปกครองอินโดนีเซีย ทำให้คณะผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติได้หันไปศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในมิติด้านสังคมและวัฒนธรรมแทน เพราะแนวทางนี้สามารถอธิบายพัฒนาการของสังคมอินโดนีเซียที่มีผลต่อวิถีของสังคมอินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราชได้ การศึกษาประวัติศาสตร์สังคมอินโดนีเซียในช่วงดังกล่าวจึงเน้นการศึกษาอิทธิพลของรัฐบาลอาณานิคมที่ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับสังคมอินโดนีเซีย ซึ่งคณะผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์เห็นว่าอิทธิพลของรัฐบาลอาณานิคมได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชนจากระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพกลายเป็นระบบเศรษฐกิจแบบเงินตราของตะวันตกตามอย่างแนวคิดของนักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ ของฮอกฮัมมีความเห็นสอดคล้องกับหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติเล่มที่สี่ว่าลัทธินิยมได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวอินโดนีเซีย เพราะรัฐบาลอาณานิคมเข้าแทรกแซงกิจการภายในรัฐของชาวพื้นเมือง ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้มีการผลิตสินค้าเกษตรให้แก่โรงงานอุตสาหกรรม โดยมีการส่งเสริมให้เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ นโยบายดังกล่าวได้ทำให้ลัทธินิยมเข้าสู่สังคมอินโดนีเซียและทำให้เกิดช่องว่างระหว่างเจ้านายพื้นเมืองและชาวนาเพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันดังกล่าวได้ทำให้ชาวพื้นเมืองเริ่มตระหนักถึงอิทธิพลของรัฐบาลอาณานิคมอินเดียตะวันตกของเนเธอร์แลนด์ที่เริ่มรุกคืบเข้ามาในสังคมจารีตของตน และเหล่าชนชั้นผู้ปกครองก็เริ่มมองว่ารัฐบาลอาณานิคมได้กลายเป็นภัยคุกคามต่อดินแดนและการปกครองของตน ด้วยปัจจัยเหล่านี้จึงทำให้ชาวพื้นเมืองเริ่มต่อต้านรัฐบาลอาณานิคม⁶³

การรุกคืบของอำนาจตะวันตกต่อการเมืองภายในอินโดนีเซียเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของลัทธินิยมอินโดนีเซียแห่งชาติ คณะผู้เรียบเรียงเล่มนี้ได้ศึกษาพฤติกรรมของสังคมอินโดนีเซียต่อการตั้งรับอิทธิพลของตะวันตกที่พยายามแทรกแซงทุกส่วนของสังคมอินโดนีเซีย แต่คณะผู้เรียบเรียงก็มีประสบการณ์ในการอธิบายการเคลื่อนไหวของกลุ่มชาวพื้นเมืองเหล่านี้แยกออกจากการเคลื่อนไหวของนักชาตินิยมในยุคหลังนโยบายจริยธรรม โดยยึดตามแนวทางของซาร์โตโนที่เห็นว่าการเกิดขึ้นของกลุ่มกบฏชาวนา

⁶³ Onghokham, *The Thugs, the Curtain Thief, and the Sugar Lord* (Jakarta: Metafor, 2003).

ดังเช่นบันเต็น (Banten) นั้น เกิดขึ้นจากการปะทะกับระหว่างแนวคิดจารีตและกระแสกระบวนการกลายเป็นตะวันตก การเคลื่อนไหวของกลุ่มกบฏชาวนากลุ่มนี้ไม่ได้เป็นการเคลื่อนไหวชาตินิยมเหมือนกับการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียในปี ค.ศ. 1926 เพราะกลุ่มชาวนากลุ่มนี้ไม่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเรียกร้องเอกราช แต่ต้องการปกป้องวิถีจารีตของสังคมอินโดนีเซียไว้ ชาร์โตโนเห็นว่าการเคลื่อนไหวของกลุ่มกบฏชาวนากลุ่มนี้ได้พัฒนาการกลายเป็นการเคลื่อนไหวชาตินิยมในยุคถัดมา⁶⁴ หนังสือประวัติศาสตร์เล่มนี้มีแนวคิดที่สอดคล้องกับชาร์โตโนว่าการเคลื่อนไหวของชาวพื้นเมืองต่อรัฐบาลอาณานิคมไม่ได้เป็นการเคลื่อนไหวที่มีแนวคิดชาตินิยมสมัยใหม่เพื่อเรียกร้องเอกราชดังเช่นการเคลื่อนไหวชาตินิยมในช่วงหลังนโยบายจริยธรรมซึ่งเกิดจากชาวพื้นเมืองได้รับการศึกษาแบบตะวันตกและเปลี่ยนแปลงแนวคิดเรื่องรัฐชาติแบบสมัยใหม่ หนังสือเล่มนี้แยกการเคลื่อนไหวของชาวพื้นเมืองในยุคนี้จากการเคลื่อนไหวชาตินิยมอย่างสิ้นเชิง โดยกล่าวว่า “ไม่น่าประหลาดใจเลยที่แนวคิดการก่อกบฏแบบจารีตหลายครั้งได้กระจายไปทั่วเกาะชวาคู่กันกับการเคลื่อนไหวชาตินิยมสมัยใหม่”⁶⁵

คณะผู้เรียบเรียงเห็นว่าการต่อต้านของชาวพื้นเมืองในยุคนี้เป็นผลมาจากเจ้านายพื้นเมืองต้องการผลักดันอำนาจอาณานิคมของดัตช์ออกไปจากพื้นที่การปกครองของตนเอง และความหวาดระแวงว่าการเข้ามาของดัตช์ในราชสำนักได้นำมาสู่ความเสื่อมโทรมของราชสำนักพื้นเมืองดังเช่น การเกิดขึ้นของสงครามดีปอเนกอรอ (Diponegoro) ระหว่าง ค.ศ. 1825-1830 อันเป็นสงครามที่ได้รับยกย่องจากนักชาตินิยมอินโดนีเซียว่าเป็นสงครามเพื่อปกป้องศาสนาอิสลามและต่อต้านลัทธิอาณานิคม ถึงแม้ว่าดีปอเนกอรอได้พ่ายแพ้ให้กับรัฐบาลอาณานิคม แต่ดีปอเนกอรอก็ได้รับยกย่องให้เป็นวีรบุรุษแห่งชาติอินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราช⁶⁶

คณะผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์เล่มนี้เห็นว่าสงครามดีปอเนกอรอมีจุดมุ่งหมายเพื่อขับไล่อิทธิพลของรัฐบาลอาณานิคมในราชสำนักยกยกการร์ตา เนื่องจากความตกต่ำของราชสำนักชวากลางในคริสต์ศตวรรษที่ 19 หลังสนธิสัญญาเกียนตี (Giyanti)⁶⁷ ในปี ค.ศ. 1755 อันเป็นผลมาจากสงครามช่วงชิงอำนาจของเชื้อพระวงศ์ในราชสำนักมะตะรัม จนทำให้อาณาจักรมะ

⁶⁴ Sartono Kartodirdjo, *The Peasants's Revolt of Banten in 1888. Its Conditions, Course and Sequence. A Case Study of Social Movement in Indonesia*, pp. 324-329.

⁶⁵ Ibid., p. 268.

⁶⁶ Justus M. van der Kroef, "Prince Diponegoro: Progenitor of Indonesian Nationalism," *Far Eastern Quarterly* 8, 4 (August 1949): 424-450.

⁶⁷ สนธิสัญญาเกียนตี (Giyanti) เป็นสนธิสัญญาที่ทำขึ้นระหว่างบริษัทวีไอซีและเจ้าชายมังกูบูมิ (Mangkubumi) มีความสำคัญคือ ให้แบ่งแยกเขตการปกครองอาณาจักรมะตะรัมออกเป็นสองนครรัฐได้แก่ นครรัฐยกยกการร์ตา ปกครองโดยสุลต่านมังกูบูมิหรือฮัมมังกูบูโวโนที่ 1 และนครรัฐสุรการ์ตา ปกครองโดยซุซุซุนันปาญูโวโนที่ 3 ดู Robert Cribb and Audrey Kahin, *Historical Dictionary of Indonesia*, p. 160.

ตระริบแตกออกเป็น นครรัฐยอกยาคาร์ตา (Yogyakarta) และนครรัฐสุรการ์ตา (Surakarta) ซึ่งยิ่งเป็นการส่งเสริมให้อำนาจของดัตช์ในเกาะชวาเพิ่มขึ้นไปอีก จนเปรียบเสมือนเป็นสุลต่านพระองค์หนึ่ง มีรายงานว่าในพระราชพิธีของราชสำนักยอกยาคาร์ตานั้นข้าหลวงใหญ่ของดัตช์ชื่อ เฮอร์มัน วิลเลม แดนเดลส์ (Herman Willem Daendels, 1762-1818) ได้รับเชิญไปร่วมพระราชพิธีนี้ อีกทั้งยังได้รับเชิญให้นั่งระดับเดียวกับสุลต่านแห่งยอกยาคาร์ตาด้วย เหตุการณ์นี้ได้เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ของเหล่าอูลามะในราชสำนักและเหล่าเชื้อพระวงศ์บางพระองค์ ที่รู้สึกว่าการอภิเษกของดัตช์ทำให้อำนาจและความเชื่อจารีตเสื่อมลง อันเป็นผลให้เหล่าอูลามะรวมทั้งเชื้อพระวงศ์กลุ่มนี้เข้าร่วมสงครามตีปอนเนกอรอ⁶⁸

การเคลื่อนไหวของชาวพื้นเมืองอินโดนีเซียเพื่อต่อต้านรัฐบาลอาณานิคมในคริสต์ศตวรรษที่ 18-19 จึงเป็นการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นจากการปรับตัวของสังคมอินโดนีเซียต่อการขยายอิทธิพลของอาณานิคมไปสู่ระบบเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อสังคมชาวพื้นเมืองอินโดนีเซียอย่างมากในยุคนี้ การบริหารของรัฐบาลอาณานิคมในยุคนี้ได้เปลี่ยนแปลงระบบกสิกรรมแบบดั้งเดิมให้มุ่งสู่ระบบกสิกรรมเพื่อส่งออกและผลิตสินค้าเกษตรเพื่อป้อนโรงงาน ได้ส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวของอำนาจตะวันตกและบั่นทอนระบบการปกครองของราชสำนักพื้นเมือง ทำให้ระบบการปกครองราชสำนักพื้นเมืองกลายเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องมีรัฐบาลอาณานิคมเพื่อควบคุมสังคมพื้นเมือง⁶⁹ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยผลักดันให้ชาวพื้นเมืองลุกขึ้นต่อต้านรัฐบาลอาณานิคม นอกจากนี้จุดมุ่งหมายการต่อต้านในสังคมของชาวยังได้รับการสนับสนุนจากแนวคิดศาสนาและทำให้การเคลื่อนไหวของชาวนาต่อระบอบการปกครองของอาณานิคมกลายเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองตามแบบวัฒนธรรมพื้นเมือง การเคลื่อนไหวทางสังคมของชนชั้นนำและคนในสังคมจะมีขนาดเล็กหรือใหญ่ขึ้นอยู่กับผู้นำของกลุ่มระดับตั้งแต่ผู้ใหญ่บ้านไปจนกระทั่งเจ้าผู้ปกครอง

สงครามตีปอนเนกอรอเป็นตัวอย่างที่เด่นชัดของการทำงานร่วมกันระหว่างการเคลื่อนไหวของเจ้าพื้นเมืองและประชาชน ซึ่งเป็นกองหนุนที่สำคัญของสงครามนี้ พวกเขาได้รับการหว่านล้อมโดยใช้ข้ออ้างเรื่องความเสื่อมโทรมของลัทธิธรรมนิยมแบบจารีตเกิดจากพวกนอกศาสนาเช่นข้าหลวงดัตช์ และการเคลื่อนไหวของเขาเพื่อต้องการให้สังคมของตนกลับไปสู่ความรุ่งเรืองในอดีต ในบางกรณีเช่นการชักจูงชาวบ้านของเหล่าอูลามะมีการใช้หลักศาสนาอิสลาม ดังเช่นแนวคิดจีฮัดเป็นแรงจูงใจให้ชาวพื้นเมืองสนับสนุนผู้นำศาสนา ผู้นำศาสนาใช้โรงเรียนสอนศาสนาหรือเปอซันเตรน (Pesantren) เป็นศูนย์กลางในการยึดเหนี่ยวจิตใจชาวพื้นเมืองที่มีความเลื่อมใส

⁶⁸ Sartono Kartodidjo, Marwati Djoened Poesponegoro and Nugroho Notosusanto (eds.), *Sejarah Nasional Indonesia 4* (Jakarta: Balai Pustaka, 1975), pp. 158-161.

⁶⁹ Ibid., p. 240.

ในศาสนาอิสลามและเข้าร่วมเคลื่อนไหวกับผู้นำศาสนาอิสลาม พวกผู้นำศาสนาในขณะนั้นมีความต้องการจะผลักดันให้สังคมของพวกเขาหลุดพ้นจากการปกครองที่กดขี่ของข้าราชการอาณานิคมและชนชั้นนำพื้นเมือง เช่น พวกปรียายีในสังคมชวา ผู้นำศาสนาอิสลามมองว่าปรียายีเป็นผู้ช่วยของอาณานิคมดัตช์ และเป็นกลุ่มที่มีผลประโยชน์ทับซ้อนและต่างช่วงชิงสถานภาพทางสังคมจากพวกอูลามะในขณะนั้น ดังนั้นการเคลื่อนไหวของอูลามะต่อกลุ่มคนที่รับใช้รัฐบาลอาณานิคม ได้แก่ กลุ่มเจ้านายพื้นเมืองพื้นเมืองและข้าราชการดัตช์ จึงเป็นสงครามกับพวกนอกศาสนา ดังจะเห็นได้ว่าการเกิดขึ้นของการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านรัฐบาลอาณานิคมนั้นเกิดขึ้นมาจากความเดือดร้อนของเหล่าผู้นำและชาวบ้านจากการบริหารของรัฐบาลอาณานิคม การเคลื่อนไหวของพวกเขาในแต่ละครั้งต่างมีพื้นฐานมาจากแนวคิดความเชื่อท้องถิ่นและมี “ลักษณะแบบจารีต” เป็นสำคัญโดยปราศจากการเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมดังเช่นในยุคต่อมา⁷⁰

4.3.5 หนังสือประวัติศาสตร์เล่มที่ 5: ยุคการเกิดขึ้นของชาตินิยม

การศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคศตวรรษที่ 18-19 ได้เปลี่ยนทิศทางจากประวัติศาสตร์การเมืองมาเป็นประวัติศาสตร์สังคมเพื่อหลีกเลี่ยงการเขียนประวัติศาสตร์แบบเน้นยุโรปเป็นศูนย์กลางและต้องการอธิบายความสืบเนื่องของประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย ซึ่งเป็นแนวทางของนักประวัติศาสตร์มหาวิทยาลัยแห่งชาติกัตจาห์มาดา ซึ่งนักประวัติศาสตร์กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการอธิบายประวัติศาสตร์ยุคอาณานิคมและการเกิดขึ้นของชาตินิยมควรเน้นการศึกษาการก่อตัวของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซีย โดยมองว่าการก่อตัวของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียในยุคแรกได้เริ่มต้นขึ้นจากการตั้งองค์กรที่ไม่ฝักใฝ่ทางการเมืองเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งระหว่างองค์กรและรัฐบาลอาณานิคม ส่งผลให้การศึกษาประวัติศาสตร์ยุคการเกิดขึ้นของชาตินิยมเน้นถึงปัจจัยด้านสังคมที่ส่งผลต่อการเมืองอินโดนีเซียแทน⁷¹ คณะผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์เล่มที่ห้าเห็นว่าประวัติศาสตร์ยุคการเกิดขึ้นของชาตินิยมควรเน้นการศึกษาผลกระทบของนโยบายจริยธรรมเป็นหลัก เพราะผลจากนโยบายดังกล่าวได้ทำให้กระบวนการเป็นอย่างตะวันตกมีความแพร่หลายในสังคมอินโดนีเซียและทำให้สังคมอินโดนีเซียมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับกระแสตะวันตก การศึกษาแบบแผนตะวันตกเป็นเครื่องมือหนึ่งในการเผยแพร่

⁷⁰ Sartono Kartodidjo, Marwati Djoened Poesponegoro and Nugroho Notosusanto (eds.), *Sejarah Nasional Indonesia* 4, pp. 241-272.

⁷¹ เตาฟีกเห็นว่าการเข้าร่วมกลุ่มเซเรกัตอิสลามในสุมาตรามีปัจจัยมาจากด้านสังคมที่พัฒนาไปเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมือง ดู Taufik Abdullah, *Schools and Politics: The Kaum Muda Movement in West Sumatra (1927-1933)* (Ithaca: Cornell University Press, 1971).

แนวคิดและวิถีเป็นอย่างไรตะวันตกให้แก่สังคมอินโดนีเซีย และการศึกษาแบบแผนตะวันตกยังทำให้เกิดลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซีย⁷² คาฮินเห็นว่าลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียได้ก่อตัวขึ้นจากการปรับตัวของสังคมอินโดนีเซียที่มีต่อกระแสตะวันตก โดยเฉพาะการเผยแพร่การศึกษาแบบแผนตะวันตกได้เปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ของนักศึกษาชาวอินโดนีเซียให้มีแนวคิดตามอย่างสมัยนิยม และทำให้นักศึกษาเหล่านี้ได้ก่อตั้งองค์กรชาตินิยมขึ้น⁷³

คณะผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์เล่มนี้เห็นพ้องกับคาฮินว่าการเกิดขึ้นขององค์กรชาตินิยมเป็นผลสะท้อนจากการปรับตัวของสังคมอินโดนีเซียต่อกระแสสมัยใหม่ โดยหนังสือประวัติศาสตร์เล่มนี้เน้นการศึกษาประเด็นความเหลื่อมล้ำของชนชั้นระหว่างปัญญาชนชาวพื้นเมืองและชาวต่างชาติเป็นหลัก ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้ปัญญาชนกลุ่มนี้ก่อตั้งองค์กรชาตินิยมในทศวรรษที่ 1908 ซาร์โตโนเห็นว่า การก่อตั้งองค์กรชาตินิยมอินโดนีเซียเกิดขึ้นจากความไร้เสถียรภาพของกลุ่มปัญญาชนชาวพื้นเมือง ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่มีพื้นที่ทางสังคมเนื่องจากปัญญาชนเป็นกลุ่มที่มีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับกระแสสมัยใหม่ ทำให้พวกเขามีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับหลักอึดตามประเพณีนิยม⁷⁴ อีกทั้งปัญญาชนกลุ่มนี้ไม่ได้รับความยอมรับจากรัฐบาลอาณานิคม ถึงแม้ว่ารัฐบาลอาณานิคมมีการเปิดรับปัญญาชนกลุ่มนี้เข้ารับราชการ แต่รัฐบาลอาณานิคมก็จะสงวนตำแหน่งระดับสูงในระบบราชการอาณานิคมให้แก่ชาวต่างชาติเท่านั้น เพื่อป้องกันไม่ให้ชาวพื้นเมืองมีอำนาจมากเกินไป ปัจจัยดังกล่าวได้ส่งผลให้ปัญญาชนเหล่านี้จัดตั้งองค์กรชาตินิยมขึ้นเพื่อเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความคิดของสมาชิกในกลุ่ม⁷⁵

นอกจากนี้ผู้เรียบเรียงเห็นว่าภาษาอินโดนีเซียก็เป็นปัจจัยหนึ่งในการบูรณาการของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซีย เนื่องจากนักชาตินิยมอินโดนีเซียในยุคนี้ได้เผยแพร่แนวคิดชาตินิยมผ่านวารสารและหนังสือพิมพ์ภาษาอินโดนีเซีย ทำให้แนวคิดชาตินิยมอินโดนีเซียได้เป็นที่รู้จักในวงกว้างและแนวคิดชาตินิยมอินโดนีเซียยังได้สร้างสำนักทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นการพัฒนามาจากการหลอมรวมแนวคิดจารีตกับแนวคิดโลกสมัยใหม่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหาหนทางพ้น

⁷² Sartono Kartodidjo, Marwati Djoened Poesponegoro and Nugroho Notosusanto (eds.), *Sejarah Nasional Indonesia 4*, pp. 241- 272.

⁷³ George McTurman Kahin, *Nationalism and Revolution in Indonesia* (Ithaca: Cornell University Press, 1952), p. 45.

⁷⁴ Sartono Kartodirdjo, *Pengantar Sejarah Indonesia Baru Jilid 2: Sejarah Pergerakan Nasional Dari Kolonialisme Sampai Nasionalisme* [ประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่เล่มที่ 2: ประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวแห่งชาติจากลัทธิอาณานิคมถึงลัทธิชาตินิยม] cetakan keempat [พิมพ์ครั้งที่ 4] (Jakarta: Gramedia, 1999), p. 85.

⁷⁵ Sartono Kartodidjo, Marwati Djoened Poesponegoro and Nugroho Notosusanto (eds.), *Sejarah Nasional Indonesia 5* (Jakarta: Balai Pustaka, 1975), p. 172.

จากพันธนาการของระบอบอาณานิคม⁷⁶ ชูฮาร์โตโน แห่งมหาวิทยาลัยกัตจาห์มาดาเห็นว่า พัฒนาการขององค์กรชาตินิยมเพื่อปลดแอกอินโดนีเซียออกจากระบอบอาณานิคม มีปัจจัยจากความขัดแย้งระหว่างนักชาตินิยมอินโดนีเซียและรัฐบาลอาณานิคม เนื่องมาจากนโยบายของรัฐบาลอาณานิคมที่สร้างความไม่เป็นธรรมในสังคมและมุ่งสร้างผลประโยชน์ให้แก่ชาวต่างชาติในอินโดนีเซีย ชูฮาร์โตโนเห็นว่าความขัดแย้งนี้เป็นผลให้กลุ่มปัญญาชนชาวพื้นเมืองก่อตั้งกลุ่มองค์กรชาตินิยมขึ้นเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่ม ต่อมาองค์กรชาตินิยมเหล่านี้ได้พัฒนาเป็นองค์กรที่มีแนวคิดต่อต้านลัทธิอาณานิคม⁷⁷

คณะผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์เล่มนี้เห็นพ้องกับชูฮาร์โตโนว่าสาเหตุที่ทำให้องค์กรชาตินิยมอินโดนีเซียมีแนวคิดต่อต้านลัทธิอาณานิคม เพราะปัญญาชนอินโดนีเซียมีความเห็นว่าการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งนี้ คือ การเคลื่อนไหวผลักดันให้อาณานิคมอินเดียนเดียนออกของเนเธอร์แลนด์เปลี่ยนแปลงการปกครองจากรบอบอาณานิคมเป็นประชาธิปไตยและเอกราช เพราะเป็นแนวทางเดียวที่จะแก้ไขความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคมอินโดนีเซียขณะนั้นได้ คณะผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์เล่มนี้เห็นว่าแนวคิดนี้เป็นปัจจัยสำคัญให้ชาวอินโดนีเซียตัดสินใจเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย และทำการก่อกบฏต่อรัฐบาลอาณานิคมในเดือนธันวาคมปี ค.ศ.1926 หรือที่รู้จักกันในชื่อว่าการกบฏ 1926 คณะผู้เรียบเรียงเห็นว่าเหตุการณ์นี้เป็นเหตุการณ์ที่น่าภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย ถึงแม้ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวจะประสบกับความล้มเหลวก็ตาม แต่การกบฏในครั้งนี้ก็เป็นการเคลื่อนไหวครั้งแรกของลัทธิชาตินิยม และการเคลื่อนไหวในครั้งนี้ได้จุดประกายให้นักชาตินิยมอินโดนีเซียในเวลาถัดมา⁷⁸

การอธิบายประวัติศาสตร์ยุคการเกิดขึ้นของลัทธิชาตินิยมของหนังสือประวัติศาสตร์เล่มนี้ได้เน้นการศึกษาพัฒนาการของนักชาตินิยมอินโดนีเซียเป็นหลัก ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับแนวทางการศึกษาของคาฮินที่มุ่งเน้นการอธิบายลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียจากมุมมองของนักชาตินิยมเป็นหลัก แต่แนวคิดของหนังสือประวัติศาสตร์เล่มนี้ไม่ได้เน้นการศึกษาประวัติศาสตร์ที่เน้นมิติด้านการเมืองเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการศึกษาของนักประวัติศาสตร์มหาวิทยาลัยกัตจาห์มาดา ที่มีความเชื่อว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ยุคนี้ควรเน้นการศึกษา

⁷⁶ Sartono Kartodidjo, Marwati Djoened Poesponegoro and Nugroho Notosusanto (eds.), Sejarah Nasional Indonesia 5, p. 287.

⁷⁷ Suhartono, Sejarah Pergerakan Nasional: dari Budi Utomo sampai Proklamasi 1908–1945 [ประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวแห่งชาติ: จากการเกิดสมคมมูดี อุโตโมถึงการประกาศเอกราช 1908–1945], cetakan II [พิมพ์ครั้งที่ 2] (Jogjakarta: Pustaka Pelajar, 2001), p. 10.

⁷⁸ Sartono Kartodidjo, Marwati Djoened Poesponegoro and Nugroho Notosusanto (eds.), Sejarah Nasional Indonesia 5, p. 213.

ประวัติศาสตร์อย่างรอบด้านตามแนวทางของชาร์โตนและเพื่อยกย่องนักชาตินิยมที่มีส่วน
ผลักดันในการเรียกร้องเอกราชให้แก่ชาติอินโดนีเซียและเชื่อว่าลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียยังคงมีการ
พัฒนาอย่างต่อเนื่องในสังคมอินโดนีเซียยุคหลังได้รับเอกราช

4.3.6 หนังสือประวัติศาสตร์เล่มที่ 6: ยุคการยึดครองของญี่ปุ่นถึงยุคสาธารณรัฐ อินโดนีเซีย

การศึกษาประวัติศาสตร์ในยุคญี่ปุ่นถึงยุคสาธารณรัฐอินโดนีเซียมีความแตกต่างกับ
การศึกษาประวัติศาสตร์ของหนังสือประวัติศาสตร์ก่อนหน้าที่นี่ที่เน้นการศึกษาด้านสังคมมากกว่า
ด้านการเมือง เพราะคณะผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์เล่มที่ 6 ต้องการเรียบเรียง
ประวัติศาสตร์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงขององค์กรชาตินิยมอินโดนีเซีย ที่ได้เปลี่ยนท่าที
จากองค์กรด้านเศรษฐกิจและสังคมมาเป็นองค์กรเคลื่อนไหวด้านการเมือง เป็นผลมาจากในยุค
สงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อญี่ปุ่นได้เข้ามาปกครองอินโดนีเซียแทนรัฐบาลอาณานิคมเนเธอร์แลนด์
รัฐบาลญี่ปุ่นต้องการสนับสนุนให้นักชาตินิยมมีส่วนร่วมในด้านการเมืองเพื่อช่วยญี่ปุ่นปกครอง
อินโดนีเซีย แคเทอริน แม็คเกรเกอร์เห็นว่าสาเหตุที่หนังสือประวัติศาสตร์เล่มนี้ให้ความสำคัญกับ
การศึกษาด้านการเมือง โดยเฉพาะการศึกษาอิทธิพลของรัฐบาลญี่ปุ่นต่อสังคมอินโดนีเซีย เป็น
เพราะคณะผู้เรียบเรียงต้องการยกย่องบทบาทของกองทัพอินโดนีเซียในประวัติศาสตร์อินโดนี
เซีย⁷⁹ ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางการศึกษาประวัติศาสตร์ของกองทัพอินโดนีเซียที่มุ่งนำเสนอมุมมอง
ประวัติศาสตร์ที่เน้นแนวคิดแบบทหารนิยมในการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่สอง อีกทั้ง
การเรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์เล่มนี้ยังมีนักประวัติศาสตร์ที่มีบทบาทสำคัญในการสัมมนา
ประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่สองเป็นคณะผู้เรียบเรียงอีก ได้แก่ นูโกรโฮ นูโตซุซันโต และรุห์มานี
ซันโตซา ซึ่งเป็นนักประวัติศาสตร์ของกองทัพอินโดนีเซีย คณะผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์
เล่มนี้มีแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์อยู่ที่เน้นค้นหากำเนิดของบรรพบุรุษของกองทัพ
อินโดนีเซีย ซึ่งพัฒนามาจากกองกำลังเปด้าหรือทหารอาสาที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทัพญี่ปุ่น
ผู้เรียบเรียงเห็นว่าการเกิดขึ้นของทหารอาสาเป็นพัฒนาการเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมที่พัฒนา
รูปแบบขององค์กรชาตินิยมเพื่อต่อต้านลัทธิอาณานิคมในปลายยุคอาณานิคมมาเป็นทหารอาสาเพื่อ
เรียกร้องเอกราชให้แก่ประเทศอินโดนีเซีย⁸⁰

⁷⁹ ดู Katharine E. McGregor, *History in Uniform: Military Ideology and the Construction of Indonesia's Past* (Singapore: National University of Singapore Press, 2007).

⁸⁰ Sartono Kartodidjo, Marwati Djoened Poesponegoro and Nugroho Notokusanto (eds.), *Sejarah Nasional Indonesia 6* (Jakarta: Balai Pustaka, 1975), p. 131.

คณะผู้เรียบเรียงเห็นว่าบทบาทของกองกำลังเปด้ามีความเด่นชัดขึ้นหลังจากญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้โดยปราศจากเงื่อนไข อันเป็นผลมาจากถูกกองกำลังสัมพันธมิตรทิ้งระเบิดที่อิโรชิมาและนางาซากิ ทำให้อินโดนีเซียต้องเดินหน้าเรียกร้องเอกราชของตนเองตามลำพัง โดยบทบาทหน้าที่ของกองกำลังเสริมได้กลายเป็นกองกำลังหลักเพื่อป้องกันประเทศที่เกิดใหม่นี้ หลังจากประธานาธิบดีซูการ์โนประกาศเอกราชในวันที่ 17 สิงหาคม ค.ศ. 1945 และในวันที่ 18 สิงหาคม คณะเตรียมความพร้อมสำหรับเอกราชอินโดนีเซีย (PPKI-Panitya Persiapan Kemerdekaan Indoneisa) เปิดประชุมเป็นสมัยแรกที่ตึกศาลปะจาคาร์ตา ในที่ประชุมได้มีมติตัดสินใจให้ประกาศบังคับใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1945 และประกาศให้ซูการ์โนเป็นประธานาธิบดี และยึดตาเป็นรองประธานาธิบดี พร้อมทั้งประกาศตั้งกระทรวงและรัฐมนตรี

ต่อมาในวันที่ 23 สิงหาคมกองทัพอินโดนีเซียก็ถือกำเนิดขึ้นจากประกาศออกทางวิทยุของประธานาธิบดี เรื่องการก่อตั้งคณะกรรมการแห่งชาติอินโดนีเซีย (KNI-Komite Nasional Indonsia), พรรคแห่งชาติอินโดนีเซีย (PNI-Partai National Indonesia) และกองทัพอินโดนีเซียซึ่งในขณะนั้นใช้ชื่อว่าหน่วยรักษาความปลอดภัยประชาชน (BKR-Badan Keamanan Rakyat) คณะผู้เรียบเรียงเห็นว่า การประกาศดังกล่าวได้ให้ความสำคัญกับกองทัพอินโดนีเซียในฐานะสถาบันหลักของประเทศอินโดนีเซียในการดูแลความปลอดภัยให้แก่ประเทศโดยเฉพาะเมืองหลวง เพราะมีกลุ่มทหารติดอาวุธที่ได้รับการฝึกจากญี่ปุ่นดังเช่นกลุ่มเปด้า, ไฮไฮ และทหารชาวพื้นเมืองที่ได้รับการฝึกฝนโดยดัตช์ คือ กองกำลังคาเอ็นอีแอล (KNIL) ประจำการในแต่ละท้องที่อยู่แล้วจึงไม่จำเป็นต้องส่งหน่วยรักษาความปลอดภัยประชาชนเข้าไปประจำการ ส่วนหน่วยรักษาความปลอดภัยประชาชนทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางควบคุมและกำหนดกลยุทธ์ทางการรบแก่กลุ่มทหารในภูมิภาคต่างๆ ต่อมาประธานาธิบดีซูการ์โนได้ประกาศก่อตั้งกองทัพรักษาความปลอดภัยประชาชน (TKR-Tentara Keamanan Rakyat) ขึ้นในวันที่ 5 ตุลาคม และให้โมฮัมหมัด ซุลิโยอดิคูซูโม (Moh. Suliyoedikusumo) เป็นรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม โดยมีอูริป ซูโมฮาร์โจ (Oerip Soemohardjo, 1893-1948) เป็นดูแลกองบัญชาการทหารสูงสุดในค่ายทหารชวา ส่วนระบบค่ายทหารได้มีการปฏิรูปใหม่โดยให้จัดตั้งค่ายทหารในเกาะชวา 10 แห่ง และในเกาะสุมาตราอีก 6 แห่ง⁸¹

หลังจากการเกิดขึ้นกองทัพอินโดนีเซีย ผู้เรียบเรียงได้มุ่งศึกษากิจกรรมและภารกิจของกองทัพในการปกป้องประเทศจากต่างชาติมาเป็นการรักษาความสงบให้แก่ประเทศ และสร้างภาพความน่าหวาดกลัวของพรรคคอมมิวนิสต์ให้แก่สังคมอินโดนีเซีย โดยนำเสนอการก่อ

⁸¹ Sartono Kartodidjo, Marwati Djoened Poesponegoro and Nugroho Notosusanto (eds.), *Sejarah Nasional Indonesia 6*, p. 33.

รัฐประหารของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียต่อรัฐบาลฮัตตาในวันที่ 5 มิถุนายน ค.ศ. 1948 พรรคคอมมิวนิสต์ได้วางแผนเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศอินโดนีเซียให้กลายเป็นคอมมิวนิสต์โดยประกาศก่อตั้งสาธารณรัฐโซเวียตอินโดนีเซียขึ้น (Republik Sovyet Indonesian) ในวันที่ 18 กันยายน ค.ศ. 1948 และแต่งตั้งให้พันเอกโจโกซูโยโน (Kolonel Djokosuyono) เป็นผู้นำกองทัพवादล้างทหารสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ในระหว่างนั้นมูสโซ (Musso, 1897-1948) เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียได้ออกแถลงการณ์กล่าวหาว่า “ซูการ์โนและฮัตตานำเอาการเมืองทุนนิยมจากเนเธอร์แลนด์และอังกฤษ และต้องการขายมาตุภูมิให้แก่พวกทุนนิยม”⁸² แต่ด้วยความสามารถของกองทัพอินโดนีเซียในการปราบปรามกบฏพรรคคอมมิวนิสต์ได้ทำให้สถานการณ์เข้าสู่ภาวะปกติ นอกจากนี้คณะผู้เรียบเรียงยังได้สร้างภาพวีรบุรุษของชาติให้แก่กองทัพอินโดนีเซีย จากการแก้ไขปัญหาการรุกรานอำนาจอธิปไตยของอินโดนีเซียจากรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ ที่มีความพยายามทำลายเอกราชของชาติอินโดนีเซีย คณะผู้เรียบเรียงยังมีความเห็นว่าด้วยความสามารถของนายพลซูดีร์มาน (Sudirman, 1915-1950) ผู้บัญชาการกองทัพอินโดนีเซีย ที่ได้ปกป้องเมืองยกยอการ์ตาอย่างเต็มและทำให้กองทัพเนเธอร์แลนด์กลายเป็นฝ่ายตั้งรับ จนในวันที่ 24 มกราคม ค.ศ. 1949 สภาความมั่นคงแห่งสหประชาชาติจึงได้ประกาศให้หยุดยิงและปล่อยผู้นำสาธารณรัฐอินโดนีเซียที่ถูกคุมขังในวันที่ 19 ธันวาคม ค.ศ. 1948 พร้อมทั้งให้กองทัพเนเธอร์แลนด์ทำหนังสือชี้แจงเหตุการณ์ภายในวันที่ 19 ธันวาคม ค.ศ. 1948⁸³

แต่หลังจากอินโดนีเซียรับเอกราชอย่างสมบูรณ์แล้ว ภารกิจของกองทัพอินโดนีเซียกลับไม่ได้ลดลง หน้าที่ของกองทัพในสมัยนี้ได้เปลี่ยนหน้าที่จากการปกป้องประเทศจากศัตรูภายนอก เป็นการสร้างความเป็นเอกภาพของกองทัพ โดยขณะนั้นเกิดปัญหาภายในกองทัพหลังจากประกาศเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นสาธารณรัฐและทหารของท้องถิ่นถูกยุบกลายเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพอินโดนีเซีย อย่างไรก็ตาม ในกลุ่มทหารดังกล่าวมีทหารที่สนับสนุนแนวคิดสหพันธรัฐของเนเธอร์แลนด์โดยเชื่อว่าถ้าหากประเทศมีระบอบการปกครองแบบสหพันธรัฐอยู่ก็จะส่งผลดีต่อพวกเขา ดังเช่นกรณีการแก้ปัญหาคาเรลเลียนไหวของกลุ่มกองทัพราตูอาดิล (Angata Perang Ratu Adil) ซึ่งมีร้อยเอกเรย์มอนด์ เวสเตอร์ลิงค์ (Raymond Westerling) เป็นฝ่ายสนับสนุน อาณานิคมเนเธอร์แลนด์ โดยการเคลื่อนไหวในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อก่อตั้งสหพันธรัฐในอินโดนีเซียและต้องการแยกกองทัพราตูอาดิลออกจากกองทัพแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย⁸⁴

⁸² Sartono Kartodidjo, Marwati Djoened Poesponegoro and Nugroho Notosusanto (eds.), *Sejarah Nasional Indonesia* 6, p. 59.

⁸³ Ibid., p. 63.

⁸⁴ Ibid., p. 75.

การปะทะระหว่างกองกำลังแห่งชาติอินโดนีเซียและกองกำลังอิสระส่วนใหญ่อันเคยเป็นกองกำลังของอาณานิคมอินดีส์ตีมามาก่อนได้เกิดขึ้นทั่วไปหลังจากประกาศปฏิรูปกองทัพอินโดนีเซีย และในบางท้องที่ได้ปฏิเสธอำนาจของรัฐบาลกลางและประกาศก่อตั้งเป็นประเทศอิสระอย่างเช่นกรณีของพื้นที่ทางตอนใต้ของหมู่เกาะมาลุกูซึ่งเกิดเหตุการณ์ที่กลุ่มทหารสังกัดคาเอ็นอีแอลมีความต้องการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพอินโดนีเซียหลังจากประกาศปฏิรูปกองทัพ และได้สร้างความไม่พอใจแก่ผู้สนับสนุนดัตช์เป็นอย่างมาก ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งกองทัพอินโดนีเซียได้มีทหารของคาเอ็นอีแอลเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก อีกทั้งความต้องการของดร.คริสเตียน (Mr.Dr.Christian Robert Steven Soumokil) ที่จะก่อตั้งรัฐอิสระจากสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ทำให้ตัดสินใจประกาศเอกราชให้แก่มาลุกูได้ในวันที่ 25 เมษายน ค.ศ. 1950 ในชื่อ สาธารณรัฐมาลุกูใต้ (Republik Maluku Selatan)⁸⁵

อย่างไรก็ตาม ทางกองทัพสามารถควบคุมสถานการณ์ได้สำเร็จในเดือนธันวาคม พร้อมกับผนวกให้มาลุกูใต้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสาธารณรัฐอินโดนีเซียตามคำประกาศวันที่ 17 สิงหาคม ค.ศ. 1950 ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและเสียงส่วนใหญ่ในสภา โดยมีเสียงค้านจากกลุ่มผู้สนับสนุนสหพันธรัฐเพียงสองคน คือ สุลต่าน ฮามิดที่ 2 และ อนันต์ อากุง เกอเดอ อากุงในการประชุมสภาระหว่างสาธารณรัฐมาลุกูใต้และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ผลการประชุมสรุปได้ว่าคณะรัฐมนตรีเห็นว่าสหพันธรัฐเป็นเครื่องมือใหม่ของรัฐบาลเนเธอร์แลนด์เพื่อควบคุมอินโดนีเซีย อีกทั้งจากเหตุการณ์การจลาจลหลายแห่งภายในสหพันธรัฐต่างๆก็ยิ่งซ้ำเติมให้เกิดความแตกแยกขึ้นในสังคมอินโดนีเซีย ถ้าหากยุบสหพันธรัฐและเปลี่ยนมาเป็นสาธารณรัฐอินโดนีเซียได้ก็จะเป็นหนทางที่สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆเหล่านี้ได้ อีกทั้งผู้สนับสนุนต้องการดำเนินรอยตามคำประกาศเอกราชในวันที่ 17 สิงหาคม ค.ศ. 1945 การประชุมดังกล่าวยังได้ดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นในวันที่ 20 มิถุนายน ค.ศ. 1950 หรือที่เรียกกันว่ารัฐธรรมนูญฉบับปี 1950 โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้อำนาจในการบริหารประเทศแก่ประธานาธิบดี, คณะรัฐมนตรีและสภาผู้แทนราษฎรให้อำนาจรัฐบาลมีสิทธิออกกฎหมายเพื่อบังคับใช้ได้ และตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้แบ่งการปกครองประเทศออกเป็น 10 จังหวัด (Propinsi)⁸⁶

หลังจากบังคับใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ตลอดเวลา 5 ปีมีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐมนตรีจำนวน 4 ชุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาตามอย่างตะวันตกไม่เข้ากับสังคมอินโดนีเซีย เนื่องมาจากในระบอบประชาธิปไตยแบบนี้มีการแข่งขันและแย่งชิงอำนาจทางการเมืองระหว่างพรรคการเมือง ส่งผลให้เกิดความไร้เสถียรภาพทางการเมืองของ

⁸⁵ Sartono Kartodidjo, Marwati Djoened Poesponegoro and Nugroho Notosusanto (eds.), *Sejarah Nasional Indonesia* 6, p. 78.

⁸⁶ *Ibid.*, p. 79.

อินโดนีเซียเป็นอย่างมาก และปัญหาการแบ่งแยกดินแดนของกลุ่มต่างๆ ซึ่งยึดความต้องการและผลประโยชน์ของตนเองเป็นที่ตั้ง ได้บั่นทอนเสถียรภาพของรัฐบาลเป็นอันมาก เพื่อแก้ไขปัญหเหล่านี้ประธานาธิบดีซูการ์โนกลับไปใช้รัฐธรรมนูญปี ค.ศ.1945 และเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นประชาธิปไตยแบบชี้นำ⁸⁷

คณะผู้เรียบเรียงเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองของประธานาธิบดีครั้งนี้ได้เปิดโอกาสให้แก่กลุ่มพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียเป็นผู้ชี้นำแนวคิดนาซาคอม (Nasakom เป็นคำย่อของแนวคิด Nasionalisme-Angama-Komunis) ให้แก่ประธานาธิบดี อันที่จริงแล้วแนวคิดดังกล่าวเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนให้คอมมิวนิสต์กลายเป็นส่วนหนึ่งของปัญญาคิด และเป็นแผนการหนึ่งของคอมมิวนิสต์เพื่อเข้าครอบครองอำนาจการบริหารประเทศและถ่ายทอดลัทธิมาร์กซิสต์-เลนินนิสต์เข้าไปในสังคมอินโดนีเซีย การเกิดขึ้นของเหตุการณ์เกสตาบู่เป็นการเปิดเผยโฉมหน้าของคอมมิวนิสต์และเป็นความพยายามของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียมาโดยตลอดนับตั้งแต่การปฏิวัติที่มาตีอุน หนังสือเล่มนี้อธิบายว่าการตรวจสอบเอกสารรัฐบาลปี ค.ศ. 1964 พบว่าพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียเตรียมเปลี่ยนท่าทีการเคลื่อนไหวในรัฐสภามาเป็นการเคลื่อนไหวด้วยกำลังในปี ค.ศ.1966 อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ปฏิวัติครั้งนี้สงบลงหลังจากพลตรีซูฮาร์โตสามารถควบคุมสถานการณ์ได้สำเร็จ⁸⁸

การศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียเล่มที่หกได้เน้นการอธิบายบทบาทของทัพอินโดนีเซียในการเรียกร้องเอกราชและปกป้องประเทศจากพรรคคอมมิวนิสต์ ซึ่งการศึกษาดังกล่าวได้ละเลยข้อท้วงติงของคุณโตวิโจโยซึ่งเน้นการศึกษาประวัติศาสตร์ตามแบบจารีตของซาร์โตโนและเห็นว่าการเคลื่อนไหวทางศาสนาอิสลามมีบทบาทสำคัญต่อการเรียกร้องเอกราชให้แก่อินโดนีเซียไม่น้อยไปกว่าบทบาทของเบต้า⁸⁹ เหตุผลที่คณะผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์เล่มที่หกไม่ได้นำเสนอบทบาทของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมกลุ่มนี้ เนื่องจากคณะผู้เรียบเรียงเห็นว่ากองทัพอินโดนีเซียเป็นตัวแทนของชาวอินโดนีเซียในการเรียกร้องเอกราชเพราะว่ากองทัพอินโดนีเซียได้รับการสนับสนุนจากชาวอินโดนีเซียที่เข้าร่วมสมัครเป็นทหารอาสา แนวคิดนี้ได้กลายเป็นจารีตของนักประวัติศาสตร์กองทัพอินโดนีเซียในการอธิบายประวัติศาสตร์กองทัพอินโดนีเซีย เช่นการศึกษาประวัติศาสตร์ทหารของนาซุเตียน (Nasution) ซึ่งมุ่งสร้างภาพวีรบุรุษให้แก่กองทัพอินโดนีเซียในสงครามต่อสู้เพื่อปกป้องเอกราชของประเทศอินโดนีเซีย จากปัจจัยนี้ทำให้คณะผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติเล่มที่หกเน้นบทบาทของกองทัพในประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย

⁸⁷ Sartono Kartodidjo, Marwati Djoened Poesponegoro and Nugroho Notosusanto (eds.), *Sejarah Nasional Indonesia* 6, pp

⁸⁸ Ibid., pp. 120-123.

⁸⁹ Kuntowidjojo, "Angkatan Oemat Islam 1945-1950," p. 15.

มากกว่าพัฒนาการของสังคมนิยมอินโดนีเซีย โดยนำเสนอบทบาทของรัฐบาลประธานาธิบดีซูการ์โน และพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียในฐานะตัวการก่อความวุ่นวายให้แก่ประเทศอินโดนีเซีย ดังเช่น เหตุการณ์กบฏ 5 มิถุนายน ค.ศ. 1948 และเหตุการณ์เกสตาบู ซึ่งรัฐบาลระเบียบใหม่ได้ออกหนังสืออธิบายประวัติศาสตร์ในช่วงนี้หลายเล่ม ได้แก่ หนังสือชื่อ “Gerakan 30 September Pemberontakan Partai Komunis Indonesia: Latar Belakang, Aksi, dan Penumpasannya” (ขบวนการสามสิบกันยายนการก่อกบฏของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย: เบื้องหลัง, การกระทำ, การทำลาย) ขึ้น เพื่อสร้างภาพผู้ร้ายในประวัติศาสตร์ให้แก่พรรคคอมมิวนิสต์ และส่งเสริมภาพลักษณ์อันดีให้แก่ประธานาธิบดีซูฮาร์โต⁹⁰

หนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติเป็นตัวแทนความสำเร็จของนักประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย และได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงของการเมืองในยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำ นักประวัติศาสตร์ในยุคนี้เห็นว่าแนวคิดชาตินิยมเป็นแก่นแท้ของสังคมนิยมอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นกระแสที่มีอิทธิพลต่อสังคมนิยมอินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราช ทำให้นักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียเห็นว่าการเขียนประวัติศาสตร์แนวชาตินิยมสามารถอธิบายตัวตนของสังคมนิยมอินโดนีเซียได้ การเขียนประวัติศาสตร์แห่งชาติจึงไม่อาจจะละเลยการศึกษาการก่อตัวของลัทธิชาตินิยมในประวัติศาสตร์อินโดนีเซียได้

แนวคิดนี้ทำให้คณะผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติเลือกค้นคว้าการก่อตัวของแนวคิดกอตองรอยอง ซึ่งเป็นแนวคิดได้รับการโฆษณาจากรัฐบาลประชาธิปไตยแบบชี้นำให้เป็นแนวทางของชาตินิยมอินโดนีเซีย คณะผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติได้หยิบยกแนวคิดกอตองรอยองเป็นแก่นหลักของการอธิบายเอกภาพของสังคมนิยมอินโดนีเซียในหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติเล่มที่หนึ่ง มีความคล้ายคลึงกับแนวคิดของซาร์โตโนในหนังสือประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ ซึ่งซาร์โตโนเน้นการศึกษาเครือข่ายของสังคมนิยมเพื่ออธิบายเอกภาพของสังคมนิยมอินโดนีเซียในยุคก่อนได้รับเอกราช การศึกษาเอกภาพของสังคมนิยมอินโดนีเซียในยุคถัดมาของหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียเล่มที่สองมีแนวทางที่สอดคล้องกับหนังสือประวัติศาสตร์เล่มที่หนึ่ง และให้ความสำคัญของสำนึกร่วมกันของสังคมนิยมอินโดนีเซียในยุคต่างๆ เช่นการนำเสนอความเป็นเอกภาพทางการเมืองของสังคมนิยมอินโดนีเซียในยุคอาณัติจักรวรรดิได้แก่ ยุคศรีวิชัยและมัชปาหิต เป็นประวัติศาสตร์ที่ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุดที่สูงสุดในสังคมนิยมอินโดนีเซียยุค

⁹⁰ Moerdiono, *Gerakan 30 September Pemberontakan Partai Komunis Indonesia: Latar Belakang, Aksi, dan Penumpasannya* [ขบวนการสามสิบกันยายนการก่อกบฏของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย: เบื้องหลัง, การกระทำ, การทำลาย], cetakan kedua [พิมพ์ครั้งที่ 2] (Jakarta: Sekretariat Negara Republik Indonesia, 1994).

หลังการได้รับเอกราช และนำเสนอพัฒนาการของศาสนาอิสลามในการสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่สังคมอินโดนีเซียในยุคถัดมา ถึงแม้ว่าข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์เห็นว่าการล่มสลายของเอกภาพทางการเมืองในยุคัมชปาหิตเกิดขึ้นจากการเข้ามาของศาสนาอิสลาม แต่หนังสือประวัติศาสตร์เล่มที่สามมองว่าการเข้ามาของศาสนาอิสลามไม่ได้ทำลายความเป็นเอกภาพของสังคมอินโดนีเซีย แต่ได้บูรณาการความเป็นเอกภาพให้แก่สังคมอินโดนีเซียในแง่ความสัมพันธ์ด้านศาสนาและการค้าเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งกับศาสนาอิสลาม แต่ในทางกลับกันการเข้ามาของชาติตะวันตกกลับกลายเป็นผู้ร้ายในประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย เนื่องจากนักชาตินิยมเห็นว่าการเข้ามาของลัทธิอาณานิคมได้ทำลายความสืบเนื่องของประวัติศาสตร์อินโดนีเซียลง อีกทั้งการเข้ามาของลัทธิอาณานิคมได้ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในสังคมอินโดนีเซียจนนำไปสู่การเคลื่อนไหวของนักชาตินิยมอินโดนีเซีย หรือการเกิดขึ้นของประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวแห่งชาติ อันเป็นประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญต่อการอธิบายสังคมชาติอินโดนีเซียในหลังได้รับเอกราช

นอกจากนี้การนำเสนอความสำคัญของกองทัพอินโดนีเซียต่อประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียก็กลายเป็นประเด็นสำคัญของการอธิบายประวัติศาสตร์อินโดนีเซียหลังการได้รับเอกราช เนื่องจากคณะผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์เล่มที่หกมีความใกล้ชิดกับกองทัพอินโดนีเซีย และต้องการเรียบเรียงประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่รัฐบาลระเบียบใหม่ ผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์เล่มนี้ได้ใช้แนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ทหารนิยมจากการสัมมนาประวัติศาสตร์ครั้งที่สองเป็นอันมาก ศาสตราจารย์ บัมบัง ปูร์วันโต แห่งมหาวิทยาลัยกาดจาห์ มาดามีความเห็นว่าหนังสือประวัติศาสตร์เล่มนี้เผยให้เห็นแนวคิดประวัติศาสตร์ทหารอย่างเด่นชัด และพยายามลดบทบาทของซูการ์โนและฮัตตาที่มีต่อประวัติศาสตร์อินโดนีเซียหลังการได้รับเอกราชลงเพื่อเปิดทางให้แก่การนำเสนอประวัติศาสตร์ยุคระเบียบใหม่ ซึ่งพวกเขาให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ของกองทัพอินโดนีเซียและมุ่งสรรเสริญบทบาทของพลเอกซูดีร์มาน อดีตผู้บัญชาการทหารสูงสุด และพลเอกนาซูเตียน อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ให้เป็นวีรบุรุษของกองทัพอินโดนีเซียในยุคหลังการได้รับเอกราช บัมบังวิจารณ์ว่าคณะผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติเล่มที่ 6 ได้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์เล่มนี้คล้ายกับการเขียนหนังสือพิมพ์ เน้นการพรรณนาในรูปแบบการเขียนบันทึกความทรงจำมากกว่าการเขียนประวัติศาสตร์ที่เน้นการพินิจวิเคราะห์และกระบวนการที่เน้นวิวิธยของประวัติศาสตร์⁹¹ แนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ทหารนิยมของหนังสือประวัติศาสตร์เล่มนี้ได้กลายเป็นจารีตของ

⁹¹ Bambang Purwanto and Asvi Warman Adam, *Menggugat Historiografi Indonesia* [ข้อโต้แย้งประวัติศาสตร์นิพนธ์อินโดนีเซีย] (Yogyakarta: Ombak, 2005).

การศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียหลังได้รับเอกราชของนักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุค
ระเบียบใหม่

4.4 อิทธิพลของหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติต่อวงการประวัติศาสตร์นิพนธ์อินโดนีเซีย

หนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียกลายเป็นกระแสหลักของการศึกษา
ประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคหลังเอกราชของชาวอินโดนีเซีย และส่งเสริมรูปแบบการศึกษา
ประวัติศาสตร์ที่สอดคล้องกับแนวทางของรัฐบาลเพื่อสร้างจิตสำนึกและเอกภาพให้แก่ชาติ
อินโดนีเซียตามความประสงค์ของรัฐบาลระเบียบใหม่ รวมทั้งส่งเสริมภาพลักษณ์ของกองทัพ
อินโดนีเซียตามความต้องการของรัฐบาลระเบียบใหม่ ความประสงค์ของรัฐบาลระเบียบใหม่เพื่อ
สนับสนุนภาพพจน์ของกองทัพจึงเน้นสร้างความรับรู้ทางประวัติศาสตร์ที่มีความเกี่ยวเนื่องกัน
ระหว่างการเรียกร้องเอกราชของนักเคลื่อนไหวชาตินิยมปลายยุคอาณานิคมและการต่อสู้ของกอง
กำลังอาสา จึงเป็นรูปแบบของการพัฒนาการเคลื่อนไหวของชาตินิยมที่เน้นรูปแบบการรบใน
เครื่องแบบมากกว่าความสนใจในการสู้รบตามวิถีชาวบ้านหรือจารีตตามคำกล่าวของซารีโตโน

ความประสงค์ของรัฐบาลระเบียบใหม่ในการนำเสนอประวัติศาสตร์ทหารนิยมและ
ชาตินิยม สาเหตุที่นักประวัติศาสตร์กองทัพอินโดนีเซียได้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แนว
ทหารนิยมเป็นเพราะนักประวัติศาสตร์กลุ่มนี้ได้รับปัจจัยจากแรงผลักดันจากแนวคิดความต้องการ
แลกเปลี่ยนจิตสำนึกความเป็นชาติและสำนึกการต่อสู้เพื่อเอกราชร่วมกันกับสังคมระเบียบใหม่
ของอินโดนีเซีย ทำให้แนวทางการเขียนหนังสือประวัติศาสตร์ของทหารเริ่มเผยให้เห็นอย่าง
ต่อเนื่องในช่วงหลังการผลิตหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย โดยแนวทางการเขียน
หนังสือทหารนิยมของพวกเขาทำให้เกิดความสนใจการเขียนที่เน้นรายงานแบบบันทึกประจำวัน
มากกว่าการเขียนที่เน้นวิธีวิจัยแบบประวัติศาสตร์สมัยใหม่ ตามอย่างนักประวัติศาสตร์สายกัต
จาห์มาดาที่เน้นการศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมตามระเบียบวิธีการวิจัยแบบประวัติศาสตร์
สมัยใหม่ การผลิตงานเขียนประวัติศาสตร์กองทัพอินโดนีเซียนอกจากได้รับการสนับสนุนจากนัก
ประวัติศาสตร์บางส่วน อาทิเช่น นักประวัติศาสตร์จากมหาวิทยาลัยแห่งชาติอินโดนีเซียดังเช่นนู
โกรโฮ นูโตซุซันโตแล้ว ก็ยังมีนักประวัติศาสตร์ที่เป็นทหารอาชีพเข้าร่วมด้วยเช่นกันได้แก่นายพล
นาซูเตียนซึ่งเป็นนายทหารที่มีบทบาทในประวัติศาสตร์อินโดนีเซียช่วงเรียกร้องเอกราชของชาติ
โดยนาซูเตียนทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการในการผลิตหนังสือประวัติศาสตร์ที่มีชื่อว่า “**ว่าด้วย
สงครามเอกราชอินโดนีเซีย**”

4.4.1 หนังสือ “ว่าด้วยสงครามเอกราชอินโดนีเซีย ค.ศ. 1945-1949” (Sekitar Perang Merdeka Indonesia)

หนังสือเรื่อง “ว่าด้วยสงครามเอกราชอินโดนีเซีย” ผลิตจากนักประวัติศาสตร์กองทัพ ซึ่งให้ความสนใจศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคสงครามโลกครั้งที่สอง ในยุคดังกล่าว อินโดนีเซียเข้าสู่อการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารราชการโดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล ญี่ปุ่น อันเป็นยุคที่มีความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงอำนาจอธิปไตยจากต่างชาติมาเป็นของชาติอินโดนีเซีย แต่หลังการประกาศเอกราชของชาติอินโดนีเซียในวันที่ 17 สิงหาคม ค.ศ. 1945 แล้ว กองทัพของรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ก็กลับเข้ารุกรล้าอาณาบริเวณของอินโดนีเซียอีกครั้ง เนื่องจากต้องการนำอินโดนีเซียกลับสู่วิถีการปกครองตามระบอบอาณานิคมที่ผ่านมา ช่วงเวลาดังกล่าว กลายเป็นยุคของการต่อสู้ของชาวอินโดนีเซียกับกองทัพเนเธอร์แลนด์และถูกเรียกขานในชื่อว่า “ยุคสงครามเอกราชอินโดนีเซีย” ภายใต้ข้อวินิจฉัยของนาซูเตียน ยุคสงครามเอกราชอินโดนีเซียของนาซูเตียนนั้นได้ครอบคลุมช่วงเวลาระหว่างปี ค.ศ. 1945–1949 และเป็นยุคที่อินโดนีเซียเข้าสู่สงครามเพื่อเรียกร้องเอกราชภายหลังจากการเคลื่อนไหวของนักชาตินิยมในยุคก่อนหน้านั้นประสบกับความล้มเหลวในการเรียกร้องเอกราช แต่กลับมีชัยชนะในการสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่ประชาชนชาวอินโดนีเซียในระดับหนึ่ง

เมื่อคำนึงถึงความสำคัญของยุคสงครามเอกราชอินโดนีเซียในทัศนะของกองทัพอินโดนีเซียแล้ว นายพลมัคมุน โมโรด (Makmun Morod, 1924-) ผู้บังคับบัญชาทหารสูงสุดให้คำอธิบายแก่ผู้จัดทำหนังสือเกี่ยวกับสงครามเอกราชอินโดนีเซียตั้งแต่ปี ค.ศ. 1945–1949 ว่า ความสำคัญของยุคนี้นี้คือเป็นยุคของการก่อร่างสร้างตัวของกองทัพบกอินโดนีเซีย (Tentara Nagara Indonesia Angkatan Darat) จึงเกิดขึ้นพร้อมกับที่ชาติอินโดนีเซียได้ก่อร่างสร้างตัวขึ้นจากการเสียสละอย่างมากก่อนที่ความสงบจะกลับคืนมา อุดมลักษณะของชาติอินโดนีเซียอันก่อเกิดในยุคนั้นจึงมีลักษณะที่สูงส่ง⁹²

นาซูเตียนเห็นว่าอัตลักษณ์ของชาติตามคำกล่าวของนายพลมัคมุน นั้นได้ก่อเกิดหลังจากการประกาศเอกราชของอินโดนีเซียในวันที่ 17 สิงหาคม ค.ศ. 1945 นับได้ว่าเป็นการเริ่มปฏิบัติของชาติอินโดนีเซีย คือ ได้ทำลายระบอบอาณานิคมและก่อตั้งประเทศอินโดนีเซียโดยมีรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1945 การเกิดขึ้นของประเทศและรัฐธรรมนูญนี้ได้ชักนำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “จิตวิญญาณการปฏิวัติอินโดนีเซีย 1945” (semangat-jawa'45) เป็นจิตวิญญาณที่ทำให้ชาวพื้นเมืองอินโดนีเซียลุกขึ้นต่อต้านรัฐบาลอาณานิคมเนเธอร์แลนด์อินเดียในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

⁹² A. H. Nasution, *Sekitar Perang Kemerdekaan Indonesia Jilid 1: Proklamasi [ว่าด้วยสงครามเอกราชอินโดนีเซียเล่มที่ 1: การประกาศเอกราช]*, cetakan kedelapan [พิมพ์ครั้งที่แปด] (Bandung: Angkasa, 1996), pp. vii–viii.

นาซูเตียนเห็นว่าจิตวิญญาณดังกล่าวได้กลายเป็นพื้นฐานของชาติอินโดนีเซีย การก่อเกิด “จิตวิญญาณการปฏิวัติอินโดนีเซีย 1945” อาจนับได้ว่าเป็นการพัฒนาของสังคมอินโดนีเซียหลังจากยุคอาณานิคมและ “จิตวิญญาณการปฏิวัติอินโดนีเซีย 1945” ยังเป็นบ่อเกิดของพลังในการขับเคลื่อนอินโดนีเซียให้ก้าวไปข้างหน้า และส่งเสริมให้ชาวอินโดนีเซียมีพลังในการต่อสู้เพื่อปกป้องเอกราชของประเทศจากภัยของอาณานิคมนั้นได้คือคลื่นเข้ามาอีกครั้งหลังจากญี่ปุ่นพ่ายแพ้สงคราม และอินโดนีเซียกลายเป็นที่หมายปองของเนเธอร์แลนด์อีกครั้งหนึ่ง ด้วยสถานการณ์ดังกล่าว “จิตวิญญาณการปฏิวัติอินโดนีเซีย 1945” ถูกปลุกขึ้นภายใต้สำนึกรักชาติของชาวอินโดนีเซียให้ลุกขึ้นต่อสู้ในรูปแบบต่างๆ ทั้งของกองทัพอินโดนีเซียและกองกำลังชาวบ้านที่ได้ต่อสู้เคียงบ่าเคียงไหล่กันมา ดังนั้นการต่อสู้ในยุคสงครามเอกราชอินโดนีเซียตามข้อวินิจฉัยของนาซูเตียนนั้นจึงไม่ได้เป็นของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ในทางกลับกับการต่อสู้ครั้งนี้เป็นการต่อสู้ของประชาชนอินโดนีเซียทั้งหมด⁹³

พัฒนาการของ “จิตวิญญาณการปฏิวัติอินโดนีเซีย 1945” ของชาติอินโดนีเซียนั้นได้วิวัฒนาการมาผ่านช่วงเวลาหลายยุคหลายสมัยโดยเฉพาะการพัฒนาในยุคการเข้ามาของญี่ปุ่น ซึ่งนับได้ว่าเป็นยุคที่มีความสำคัญต่อการก่อร่างสร้างตัวของ “จิตวิญญาณการปฏิวัติอินโดนีเซีย 1945” ของชาวอินโดนีเซีย ในการเข้ามาปกครองอินโดนีเซียของญี่ปุ่นในยุคสงครามโลกครั้งที่สองนั้น ญี่ปุ่นใช้จิตวิทยาในการโน้มน้าวให้ชาวอินโดนีเซียเข้าร่วมกับญี่ปุ่นเพื่อต่อสู้กับลัทธิอาณานิคม การใช้จิตวิทยาของญี่ปุ่นจึงนับได้ว่าเป็นวิธีการที่ชาญฉลาดเพื่อสร้างพันธมิตรชาวพื้นเมืองในการต่อต้านกับอำนาจอาณานิคมที่กำลังฟื้นตัวกลับมา เมื่อความพ่ายแพ้ของญี่ปุ่นได้คือคลื่นเข้ามาใกล้ทุกขณะ ญี่ปุ่นก็กลับใช้จิตวิทยาของพวกเขาอีกครั้งในการชักชวนให้ชาวพื้นเมืองร่วมก่อตั้งกลุ่มเบต้า และ ไฮไฮ ซึ่งได้รับการตอบรับจากชาวอินโดนีเซียเป็นอย่างมาก และนับเป็นก้าวแรกของการก่อตัวของกองทัพอินโดนีเซียในยุคแรกเริ่ม การฝึกสอนกองกำลังชาวอินโดนีเซียของญี่ปุ่นได้สร้างเสริมและบ่มเพาะจิตวิญญาณแก่กองกำลังเหล่านี้ให้ภักดีต่อจักรพรรดิญี่ปุ่น รวมทั้งมุ่งหวังในการสร้างวงไพบูลย์แห่งมหาเอเชียบูรพา นับได้ว่าเป็นคำโฆษณาชวนเชื่อที่สำคัญของญี่ปุ่นเพื่อหาเสียงและแรงสนับสนุนจากชาวพื้นเมือง⁹⁴

อย่างไรก็ตาม คำโฆษณาชวนเชื่อของญี่ปุ่นดูเหมือนจะไม่ได้ได้รับความสนใจจากกองกำลังเหล่านั้นที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเอกราชของอินโดนีเซีย ในที่สุดความต้องการเอกราชของอินโดนีเซียนำไปสู่การลัทธิชาตินิยมและฮัตตา เพื่อบังคับให้ประกาศเอกราชให้แก่อินโดนีเซียโดยกลุ่มคนหนุ่ม, เบต้าและขบวนการประชาชนบางส่วนที่เห็นว่าเอกราชของอินโดนีเซียควรได้มาจากการต่อสู้ช่วง

⁹³ A. H. Nasution, *Sekitar Perang Kemerdekaan Indonesia Jilid 1*, p. 3-4.

⁹⁴ *Ibid.*, pp. 103-104.

ซึ่งไม่ใช่ได้รับจากญี่ปุ่น⁹⁵ นาซูเตียนได้อภิปรายถึงความจำเป็นในการประกาศเอกราชโดยไม่รอญี่ปุ่นว่าเป็นผลมาจากความพ่ายแพ้ของญี่ปุ่น กองกำลังสัมพันธมิตรได้เข้ามาปลดอาวุธกองกำลังของญี่ปุ่นรวมทั้งกองกำลังพื้นเมืองภายใต้การดูแลของญี่ปุ่นด้วยเช่นกันอันได้แก่เปต้านั้น เป็นผลมาจากกองกำลังสัมพันธมิตรกล่าวการต่อต้านจากกองกำลังพื้นเมืองเหล่านี้ นอกจากนี้ นาซูเตียนเห็นว่าสาเหตุที่กลุ่มคนหนุ่ม, เปต้าและขบวนการประชาชนต้องลุกขึ้นมาบังคับให้ชูการ์โนและฮัตตาประกาศเอกราชในวันที่ 17 สิงหาคม ค.ศ.1945 เพราะกลัวว่ากองทัพเนเธอร์แลนด์จะเข้ามายึดอินโดนีเซียกลับคืนไป หลังจากกองกำลังสัมพันธมิตรมอบหมายให้กองทัพอังกฤษและเนเธอร์แลนด์เข้าควบคุมอินโดนีเซีย

การอธิบายเหตุการณ์นี้ของนาซูเตียนดูเหมือนจะต้องการสร้างความกระจ่างแก่สังคมต่อภาพลักษณ์เปต้าอันเป็นบรรพบุรุษของกองทัพอินโดนีเซีย ที่ถูกมองว่าทำการข่มเหงน้ำใจชูการ์โนและฮัตตาให้ประกาศเอกราชดังปรากฏในหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติเล่มที่ 6 อีกทั้งแสดงถึงความปรารถนาดีของเปต้าต่อสังคมอินโดนีเซียในการระแวดระวังภัยจากภายนอก การกระทำดังกล่าวของพวกเขาจึงเป็นการกระทำเพื่อปกป้องชาติและเป็นผู้สนับสนุนให้เกิด “จิตวิญญาณการปฏิวัติอินโดนีเซีย 1945” โดยเป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการประกาศเอกราชของอินโดนีเซีย นาซูเตียนเห็นว่าการประกาศเอกราชในครั้งนี้ทำให้เกิดสำนึกของความต้องการปกป้องเอกราชของประเทศของเปต้าและไฮโซ ขณะนี้พวกเขาเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงเป็นกองทัพแห่งชาติอินโดนีเซีย การก่อตั้งกองทัพแห่งชาติอินโดนีเซียหรือหน่วยรักษาความปลอดภัยแก่ประชาชนจึงได้ก่อตั้งพร้อมกับสองสถาบันหลักของชาติอันได้แก่ รัฐสภาและพรรคชาตินิยมอินโดนีเซีย กองทัพอินโดนีเซียจึงนับได้ว่าเป็นสถาบันที่หนึ่งได้ก่อเกิดขึ้นในฐานะเครื่องมือรัฐอินโดนีเซียเพื่อปกป้องประเทศ⁹⁶

กล่าวได้ว่ากองทัพอินโดนีเซียเป็นสถาบันหนึ่งของประเทศอินโดนีเซียที่ดำเนินแนวทางตาม “จิตวิญญาณการปฏิวัติอินโดนีเซีย 1945” เพื่อปกป้องความสงบสุขของประเทศ ซึ่งได้รับการทดสอบอีกครั้งในการปกป้องประเทศจากการจู่โจมของกองทัพเนเธอร์แลนด์ โดยไม่สนใจคำประกาศเอกราชของอินโดนีเซียแต่อย่างใด พร้อมทั้งประกาศไม่ยอมรับการประกาศเอกราชของอินโดนีเซีย การปะทะอย่างหนักหน่วงทำให้สาธารณรัฐอินโดนีเซียต้องละทิ้งจากการต้าและย้ายเมืองหลวงไปยอกยาคารตาแทน สาธารณรัฐอินโดนีเซียจึงได้วางแผนก่อตั้งกองทัพอินโดนีเซียโดยเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหน่วยรักษาความปลอดภัย และได้เปลี่ยนชื่อใหม่ว่ากองทัพรักษาความปลอดภัยแก่ประชาชน (Tentara keamanan Rakyat) นาซูเตียนไม่เห็นด้วยกับการปรับเปลี่ยน

⁹⁵ A. H. Nasution, *Sekitar Perang Kemerdekaan Indonesia Jilid 1*, p. 220.

⁹⁶ *Ibid.*, pp. 220–286.

โครงสร้างใหม่ของกองทัพอินโดนีเซียในครั้งนี้ เพราะเขามองว่ากองทัพใหม่นี้ถูกจำกัดหน้าที่ไว้เพียงการรักษาความสงบภายในประเทศเท่านั้น นาซูเตียนเห็นว่าการจำกัดหน้าที่ของกองทัพในครั้งนี้ ทำให้กองทัพอินโดนีเซียไม่สามารถรวมกลุ่มรัฐบาลชาวพื้นเมืองที่มีความต้องการเข้าร่วมกับสาธารณรัฐอินโดนีเซียได้ ดังเช่นกรณีของปาซูดา เป็นต้น⁹⁷

ดูเหมือนว่า “จิตวิญญาณการปฏิวัติอินโดนีเซีย 1945” ได้ถูกหลงลืมไปชั่วขณะหนึ่งจากการละเลยของรัฐบาลอินโดนีเซียซึ่งนำโดยนายกรัฐมนตรีชาห์รีซึ่งเน้นการแก้ไขปัญหาอินโดนีเซียผ่านการเจรจา นโยบายนี้นอกจากละเลย “จิตวิญญาณการปฏิวัติอินโดนีเซีย 1945” แล้ว ยังได้ละเลยการปฏิรูปกองทัพอินโดนีเซีย จนทำให้กองทัพอินโดนีเซียขาดความมีเสถียรภาพจากการลดระดับให้เป็นกองกำลังรักษาความปลอดภัย อีกทั้งปัญหาของกองกำลังประชาชนที่ยังไม่ได้สะสางแต่กลับได้รับการสนับสนุนให้เป็นลูกมือของกองทัพอินโดนีเซียในการรักษาความปลอดภัยแก่ประเทศ แนนอนการต่อสู้เพื่อเอกราชอินโดนีเซียเป็นการต่อสู้ของชาวอินโดนีเซียทั้งหมด แต่ในทัศนะของนาซูเตียนกลับมองว่ากองทัพอินโดนีเซียและกองกำลังประชาชนควรมีหน้าที่แยกออกจากกันอย่างชัดเจน เป็นผลจากการที่เขาไม่เชื่อถือในระเบียบวินัยรวมทั้งประสิทธิภาพของกองกำลังประชาชน เพราะกองทหารประชาชนไม่ได้เป็นเครื่องมือของประเทศ แต่เป็นเครื่องมือของกลุ่มประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีหน้าที่ขับเคลื่อนโดยคำสั่งของกลุ่มการเมืองเหล่านั้น ด้วยเงื่อนไขดังกล่าวทำให้นาซูเตียนมองว่านโยบายดังกล่าวอาจเรียกได้ว่าเป็นการสนับสนุนกองโจรมากกว่าทหาร⁹⁸

นาซูเตียนเห็นว่าอินโดนีเซียยังขาดแคลนทหารอาชีพ เพราะรัฐบาลชาห์รีมีนโยบายปฏิรูปกองทัพอินโดนีเซียให้มีความเข้มแข็ง นาซูเตียนเห็นว่าทหารอาชีพนั้นเป็นเครื่องมือของชาติและของประชาชน และไม่มีวันเปลี่ยนแปลงดังเช่นรัฐสภาอินโดนีเซียที่มีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐมนตรีตลอดเวลา ดังคำกล่าวของซูตีร์มานที่ว่า “คณะรัฐมนตรีสามารถเปลี่ยนได้ห้าครั้งต่อวันแต่ทหารยังคงเป็นทหาร” อันเป็นคำกล่าวที่นาซูเตียนยกขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดยืนของกองทัพไม่ได้เป็นเครื่องมือของรัฐบาล แต่กองทัพเป็นเครื่องมือของการปฏิวัติและเครื่องมือแห่งการต่อสู้ คำกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าจิตวิญญาณของทหารนั้นเต็มเปี่ยมไปด้วย “จิตวิญญาณการปฏิวัติอินโดนีเซีย 1945” สวนทางกับรัฐบาลชาห์รีที่เน้นการเจรจากับรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ซ้ำยังเจรจายิ่งเสียผลประโยชน์มากขึ้น จนกระทั่งเกิดการลักพาตัวนายกรัฐมนตรีขึ้นในวันที่ 3 กรกฎาคม

⁹⁷ A. H. Nasution, *Sekitar Perang Kemerdekaan Indonesia Jilid 2: Bergelut cara: Diplomasi atau bertempur* [ว่าด้วยสงครามเอกราชอินโดนีเซียเล่มที่ 2: การโต้เถียงเรื่องวิถีทางการทูตหรือการทหาร], cetakan kedelapan [พิมพ์ครั้งที่แปด] (Bandung: Angkasa, 1996), p. 213.

⁹⁸ *Ibid.*, pp. 218-220.

1946 โดยกลุ่มที่ต้องการเอกราชอย่างสมบูรณ์และไม่ยอมรับข้อเจรจาของรัฐบาลกับ เนเธอร์แลนด์ที่ยอมรับอำนาจของสาธารณรัฐอินโดนีเซียเหนือสุมาตรา ซาบาและมาดูราเท่านั้น⁹⁹

แนวคิดดังกล่าวของนาซูเตียนได้รับการสนับสนุนจากนักประวัติศาสตร์กองทัพที่เห็นว่าการบริหารของรัฐบาลซาหิรนำประเทศเข้าสู่สภาวะเสี่ยง¹⁰⁰ ซึ่งสอดคล้องกับนาซูเตียนเห็นว่าการก่อการครั้งนี้ได้ยิ่งซ้ำเติมปัญหาให้แก่ประเทศที่อยู่ภาวะยากลำบาก และแสดงให้เห็นถึงการขาดความเอาใจใส่กองทัพอย่างจริงจังจากรัฐบาล ทำให้กองทัพขาดความเป็นเอกภาพอีกทั้งขาดการดูแลรักษาความสงบในประเทศ เนื่องจากอินโดนีเซียในขณะนั้นยังไม่ได้ก่อตั้งกองกำลังตำรวจเป็นผลให้รัฐบาลตั้งตำรวจตระเวน (PT-Polisi Tentara) โดยนำกองทหารบางส่วนหนึ่งมาจัดตั้งขึ้นเพื่อดูแลความสงบในประเทศ ซึ่งนับว่าเป็นการปฏิรูปองค์กรทหารครั้งใหม่โดยให้อยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงกลาโหม แต่การจัดการบริหารใหม่นี้ได้นำให้กองทัพเข้าสู่การสังหารของรัฐบาลพลเรือน ทำให้นาซูเตียนเห็นว่ากองทัพอินโดนีเซียภายใต้การสังหารของรัฐบาลพลเรือนที่ไร้เสถียรภาพและมีการเปลี่ยนรัฐมนตรีบ่อยครั้งจะทำให้เกิดความอ่อนแอแก่องค์กรและลดทอนประสิทธิภาพของการดำเนินงานของกองทัพอินโดนีเซีย เพราะรัฐบาลไม่มีนโยบายการบริหารที่ชัดเจนได้ส่งผลให้กองทัพเกิดความปั่นป่วน จนกระทั่งกลายเป็นการขัดขวางการจะเป็นเครื่องมือของชาติของกองทัพในฐานะองค์กรอิสระ¹⁰¹

การขาดอิสระขององค์กรนำมาสู่ความสูญเสียอย่างมากในแนวทาง เมื่อทหารอินโดนีเซียมีการปะทะกับทหารเนเธอร์แลนด์อย่างต่อเนื่อง แม้ว่าข้อตกลงหยุดยิงจะมีอำนาจบังคับใช้อยู่ การปะทะกับทหารเนเธอร์แลนด์ดังกล่าวทำให้ทหารแนวทางต้องต่อสู้ด้วยความยากลำบาก อันเป็นผลจากการขาดแคลนยุทธปัจจัยและกำลังเสริม อีกทั้งประสิทธิภาพของกองทัพอินโดนีเซียที่ไร้เอกภาพเกือบจะสิ้นเชิง การแก้สถานการณ์ของแนวทาง เช่น ค่ายสิลิวางี ของนาซูเตียนนั้น คือการจัดตั้งกองกำลังชาวบ้านเพื่อเป็นกำลังเสริมให้แก่กองทัพอินโดนีเซีย โดยจัดตั้งกองกำลังประชาชนเข้าประจำการแทนที่ทหารที่สูญเสียจากการรบ เขาส่งคำขอไปยังรัฐมนตรีกลาโหมขณะนั้นซึ่งอามีร์ ซารีฟูดีน ฮาราฮับ (Amir Sjarifuddin Harahap, 1907-1948) ดำรงตำแหน่งอยู่แต่กลับถูกปฏิเสธ นาซูเตียนเห็นว่าเพราะอามีร์ต้องการสงวนคนหนุ่มให้แก่กลุ่มติดอาวุธของคอมมิวนิสต์โดยในขณะนั้นได้ก่อตั้งกลุ่มเยาวชนสังคมนิยมอินโดนีเซีย (PESINDO- Pemuda Sosialis Indonesia) ซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียได้จัดตั้งในรูปแบบกองกำลังติดอาวุธเพื่อ

⁹⁹ A. H. Nasution, *Sekitar Perang Kemerdekaan Indonesia Jilid 3: Diplomasi sambil bertempur* [ว่าด้วยสงครามเอกราชอินโดนีเซียเล่มที่ 3: การทูตในขณะต่อสู้], cetakan kedelapan [พิมพ์ครั้งที่แปด] (Bandung: Angkasa, 1996), p. 374.

¹⁰⁰ Ibid., p. 375.

¹⁰¹ Ibid., p. 474.

สนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์ นาซูเตียนมองว่าการละเลยการปฏิรูปของกองทัพอินโดนีเซียเป็นความตั้งใจของฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่ต้องการคงกลุ่มกองกำลังชาวบ้านเพื่อเป็นกำลังเสริมให้แก่พวกตน¹⁰² ความเชื่อมั่นของนาซูเตียนต่อการปกครองภายใต้รัฐบาลชาห์รีเริ่มหมดลงและมองเห็นว่ารัฐบาลชาห์รีทรยศต่อ “จิตวิญญาณการปฏิวัติอินโดนีเซีย 1945” ของชาติอย่างแท้จริงซึ่งได้สะท้อนออกจากการลงนามข้อตกลงหยุดยิงหรือข้อตกลงลิงกาจาตี และให้ทหารอินโดนีเซียและกลุ่มกองกำลังคนหนุ่มที่เคลื่อนไหวในส่วนต่างๆของอินโดนีเซียต้องหยุดลงและจำกัดภายใต้ขอบเขตเส้นแบ่งฟาน มุก¹⁰³ ใช้กำหนดเขตแดนของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

นาซูเตียนเห็นว่าเป็นการละทิ้งให้พื้นที่นอกสาธารณรัฐต้องดำเนินการต่อสู้เพียงลำพังโดยปราศจากการช่วยเหลือจากกองทัพอินโดนีเซีย อีกทั้งการกำหนดเส้นฟาน มุกเป็นความคิดของเนเธอร์แลนด์เพียงลำพังนั้น เพื่อต้องการกวาดล้างกองทัพอินโดนีเซียให้หมดออกไป จนกล่าวได้ว่าการยอมรับข้อตกลงดังกล่าวของรัฐบาลชาห์รีนั้นได้ทำให้เกิดความสูญเสียต่อประเทศอินโดนีเซียมากกว่าได้รับผลประโยชน์จากการต่อรอง เขาเห็นว่ารัฐบาลชาห์รีไม่เคยเรียนรู้จากอดีตและยิ่งถลำลึกลงไปมากยิ่งขึ้น ทั้งที่ท่าทีของเนเธอร์แลนด์ก็เป็นที่ประจักษ์แล้วว่าไม่ต้องให้เกิดสันติสุขแก่อินโดนีเซีย แต่มีท่าทีใช้กำลังทหารเพื่อยึดครองอินโดนีเซียกลับมาเป็นอาณานิคมอย่างเก่า นอกจากการสูญเสียจากแนวหน้าที่เพิ่มขึ้นการลงนามข้อตกลงในครั้งนี้ ทำให้สังคมการเมืองของอินโดนีเซียแตกแยกออกเป็นกลุ่มสนับสนุนข้อตกลงนี้กับกลุ่มไม่สนับสนุนอันประกอบด้วยกลุ่มฝ่ายซ้าย คือ กลุ่มเอกภาพการต่อสู้ (Persatuan perjuangan) และกองทัพอินโดนีเซีย แต่กระนั้นนาซูเตียนก็เห็นว่าการไม่ยอมรับข้อตกลงของกลุ่มเอกภาพกับกองทัพมีความแตกต่างกัน คือ กลุ่มเอกภาพต้องการให้อินโดนีเซียเป็นประเทศคอมมิวนิสต์¹⁰⁴

นอกจากนั้นนาซูเตียนมีความเห็นที่สอดคล้องกับแนวทางของโรซัดในการล้มมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่สองเกี่ยวกับท่าทีของเนเธอร์แลนด์ที่ต้องการเจรจาต่อรองกับรัฐบาลอินโดนีเซีย อันเป็นผลมาจากปัจจัยอีกข้อคือรอการสมทบจากทหารเนเธอร์แลนด์ โดยให้ทหารของตนเข้ามาเปลี่ยนกับทหารอังกฤษ ความพร้อมพร้อมของกองทัพเนเธอร์แลนด์ที่เต็มไปด้วยอาวุธสมัยใหม่และการจัดการที่มีระเบียบได้นำมาสู่การแสดงท่าทีที่ชัดเจน โดยการออกคำสั่งให้เข้าโจมตีสาธารณรัฐอินโดนีเซียของฟาน มุกในวันที่ 20 กรกฎาคม ค.ศ. 1947 เพราะพวกเขามั่นใจว่า

¹⁰² A. H. Nasution, *Sekitar Perang Kemerdekaan Indonesia Jilid 4: Periode Linggajati* [ว่าด้วยสงครามเอกราชอินโดนีเซียเล่มที่ 4: สมัยข้อตกลงลิงกาจาตี], cetakan kedelapan [พิมพ์ครั้งที่แปด] (Bandung: Angkasa, 1996), pp. 65-68.

¹⁰³ Ibid., p. 70.

¹⁰⁴ Ibid., pp. 176 – 211.

การรบครั้งนี้จะจบลงด้วยความพ่ายแพ้ของสาธารณรัฐต่ออำนาจทหารของเนเธอร์แลนด์¹⁰⁵ อย่างไรก็ตาม กองกำลังอินทรีกรៃของเนเธอร์แลนด์ก็ไม่ได้สร้างความครั่นคร้ามแก่พวกเขาแต่ประการใด แต่ในทางกลับกันยิ่งทำให้ชาวอินโดนีเซียต้องร่วมแรงร่วมใจในการต่อสู้กับเนเธอร์แลนด์เพื่อรักษาความมั่นคงของชาติเอาไว้ให้ได้ อีกทั้งกองทัพเนเธอร์แลนด์ยังได้รับการสนับสนุนการต่อสู้แบบกองโจรจากบรรดาชาวบ้านในเขตการปกครองของเนเธอร์แลนด์ด้วย “จิตวิญญาณการปฏิวัติอินโดนีเซีย 1945” ของพวกเขา¹⁰⁶

การต่อสู้กองโจรในเขตชวาตะวันตกได้รับการสนับสนุนจากกองกำลังสิลวานีที่นำโดยนาซูเตียน กลยุทธ์นี้ประสบความสำเร็จเพราะได้รับการสนับสนุนจากชาวบ้านเป็นปัจจัยสำคัญในการเอาชนะกองกำลังของเนเธอร์แลนด์ในเขตหมู่บ้านได้เป็นผลสำเร็จ¹⁰⁷ การปฏิบัติการของกองทัพอินโดนีเซียและกองกำลังชาวบ้านอย่างต่อเนื่องได้ผลักดันให้เนเธอร์แลนด์ถอยร่นไปตั้งมั่นในเขตเมืองเป็นสถานที่เดียวที่เนเธอร์แลนด์สามารถปกป้องเอาไว้ได้ ทำให้กองกำลังอินโดนีเซียสามารถยึดพื้นที่เกือบทั้งหมดของชวาตะวันตกเอาไว้ได้เป็นผลสำเร็จ¹⁰⁸ ผลสำเร็จจากปฏิบัติการและการทำงานของกองทัพอินโดนีเซียในรูปแบบกองโจรนั้นยิ่งตอกย้ำความคิดของนาซูเตียนที่มองว่าการเจรจาระหว่างสาธารณรัฐกับรัฐบาลเนเธอร์แลนด์นั้นเป็นวิถีทางที่ไม่ถูกต้อง การเจรจาข้อตกลงถึงกาจาตีเป็นข้อเจรจาที่ยกประโยชน์ให้แก่เนเธอร์แลนด์ อีกทั้งได้ทำให้กองทัพอินโดนีเซียอ่อนแอซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในการเข้าบุกรุกและยึดครองอินโดนีเซียกลับมาเป็นของเนเธอร์แลนด์อีก การเจรจาของรัฐบาลจึงไม่ได้เป็นไปเพื่อการต่อสู้เพื่อเอกราชของอินโดนีเซียอย่างแท้จริงอีกต่อไป แต่การต่อสู้ที่แท้จริงเพื่อเอกราชของอินโดนีเซียได้ถูกฝากไว้ในมือของทหารและกองกำลังประชาชนโดยเฉพาะในเขตชวาตะวันตกที่กองกำลังยังคงดำเนินต่อไปตามความประสงค์ของประชาชน¹⁰⁹

การดำเนินงานของรัฐบาลเพื่อแก้ปัญหาด้วยการเจรจายังคงดำเนินต่อไปภายใต้ความไม่เห็นด้วยของชาวอินโดนีเซียโดยเฉพาะนาซูเตียน เขาย้ำจุดยืนในการแก้ปัญหาด้วยกำลังทหารตลอดมา การเจรจาครั้งหลังและการดำเนินข้อตกลงเรนิลล์ก็เป็นการต้อนรับแนวทางการกลับมา

¹⁰⁵ A. H. Nasution, *Sekitar Perang Kemerdekaan Indonesia Jilid 5: Agresi Militer Kolonial Belanda I* [ว่าด้วยความสงครามเอกราชอินโดนีเซียเล่มที่ 5: การจู่โจมของทหารอาณานิคมเนเธอร์แลนด์ครั้งที่ 1], cetakan kedelapan [พิมพ์ครั้งที่แปด] (Bandung: Angkasa, 1996), p. 56.

¹⁰⁶ Ibid., p. 448.

¹⁰⁷ A. H. Nasution, *Sekitar Perang Kemerdekaan Indonesia Jilid 6: Perang Gerilya Semesta I* [ว่าด้วยความสงครามเอกราชอินโดนีเซียเล่มที่ 6: สงครามกองโจรครั้งที่ 1], cetakan kedelapan [พิมพ์ครั้งที่แปด] (Bandung: Angkasa, 1996), p. 119.

¹⁰⁸ Ibid., p. 229.

¹⁰⁹ Ibid., pp. 234-253.

มีอำนาจของเนเธอร์แลนด์อีกครั้งในทัศนะของเขา ดังปรากฏในการประชุมที่บันดุงที่ทางฝ่ายเนเธอร์แลนด์แสดงจุดยืนชัดเจนที่จะจัดตั้งสหพันธรัฐอินโดนีเซีย (NIS - Negara Indonesia Serikat) เมื่อพิจารณาโครงสร้างดังกล่าวนั้นนับได้ว่าขัดแย้งกับการประกาศเอกราชของอินโดนีเซียอย่างสิ้นเชิง เพราะสหพันธรัฐอินโดนีเซียไม่ได้เป็นประเทศเอกราช แต่เป็นประเทศที่อยู่ภายใต้การดูแลของรัฐบาลเนเธอร์แลนด์เช่นเดิม ซ้ำร้ายแนวคิดดังกล่าวเป็นแผนการของรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ที่จะลดทอนอำนาจทางการเมืองของสาธารณรัฐ อีกทั้งต้องการให้ปัญหาของเนเธอร์แลนด์และสาธารณรัฐเป็นเรื่องภายในเพื่อกีดกันไม่ให้สหประชาชาติเข้ามาร่วมแก้ไขปัญหา¹¹⁰

ความวุ่นวายที่เกิดขึ้นจากการบริหารของรัฐบาลที่เน้นการเจรจาและไม่ได้มีความจริงจังในการแก้ปัญหาอย่างแท้จริง กลายเป็นข้ออ้างให้กลุ่มคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียที่ต้องการเปลี่ยนแปลงการปกครองและแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมตามแนวทางคอมมิวนิสต์ มุสโซซึ่งเป็นแกนนำของคอมมิวนิสต์ในอินโดนีเซียขณะนั้นได้ปลุกปั่นให้เยาวชนเห็นถึงการบริหารงานที่ไร้ประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการยอมรับข้อตกลงลิงกาจาตีและข้อตกลงเรเนวิลล์ ทำให้ชาติของพวกเขาอ่อนแอและไร้ประสิทธิภาพในการต่อสู้กับภัยที่กำลังคุกคาม อีกทั้งมุสโซยังใช้ประเด็นนี้กล่าวหาว่ารัฐบาลสาธารณรัฐละเมิดการประกาศเอกราช ค.ศ. 1945 พร้อมทั้งชักจูงให้ประชาชนเข้าร่วมแนวทางการกษัตริย์ เลนินนิสต์ ซึ่งเขาได้ให้ความหวังแก่ประชาชนว่าการดำเนินตามรอยทางนี้จะทำให้ประชาชนไม่ผิดหวังดังเช่นการคล้อยตามเส้นทางของรัฐบาลที่ผ่านมา มุสโซได้ร่วมมือกับสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียก่อตั้งสาธารณรัฐโซเวียตอินโดนีเซียขึ้นเพื่อแยกตัวออกเป็นอิสระจากการปกครองของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ในวันที่ 18 กันยายน ค.ศ. 1948¹¹¹ ทำให้ซูดีร์มาน ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดในขณะนั้นออกคำสั่งให้นาซูเตียนเป็นหัวหน้าในการปราบปรามสาธารณรัฐโซเวียตอินโดนีเซีย แม้ว่าซูดีร์มานประสบปัญหาด้านสุขภาพ แต่ก็ยังเป็นปฏิบัติหน้าที่ทางราชการอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง ทำให้นาซูเตียนยกย่องซูดีร์มานในความรักชาติของเขาที่ได้ดำเนินงานเพื่อประเทศมาตลอด โดยไม่ใส่ใจสภาพร่างกายของตนเองที่ทรุดโทรมเป็นอันมาก การปฏิบัติงานครั้งนี้ของกองทัพได้ใช้เวลาอันรวดเร็วในห้วงเวลาเพียงแค่ 2 อาทิตย์ก็สามารถยึดมาตีอุนกลับมาได้เป็นผลสำเร็จ ด้วยความกล้าหาญและฝีมือของพันโท ซาตีคิน

¹¹⁰ A. H. Nasution, *Sekitar Perang Kemerdekaan Indonesia Jilid 7: Periode Renville* [ว่าด้วยสงครามเอกราชอินโดนีเซียเล่มที่ 7: สมัยข้อตกลงเรเนวิลล์], cetakan kedelapan [พิมพ์ครั้งที่แปด] (Bandung: Angkasa, 1996), pp. 529- 534.

¹¹¹ A. H. Nasution, *Sekitar Perang Kemerdekaan Indonesia Jilid 8: Pemberontakan PKI 1948* [ว่าด้วยสงครามเอกราชอินโดนีเซียเล่มที่ 8: การกบฏของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย 1948], cetakan kedelapan [พิมพ์ครั้งที่แปด] (Bandung: Angkasa, 1996), pp. 122- 123.

(Letnan Kolonel Sadikin) เป็นหัวหน้าหน่วยปฏิบัติงานในครั้งนี้อย่างพร้อมทั้งสามารถปลดปล่อยนักโทษที่ถูกจับโดยผู้ก่อการกบฏให้เป็นอิสระโดยสวัสดิภาพ กลุ่มหัวหน้ากบฏถูกปราบให้สิ้นซากเมื่อพวกเขาหนีออกจากที่มั่นหลังจากมาตีอุณแตก การไล่ล่าพวกหัวหน้ากบฏจบลงหลังจากสามารถสังหารมูสโซและจับกุมแกนนำอื่นๆได้เป็นผลสำเร็จ¹¹²

เชื่อกันว่าการสลายกลุ่มกบฏคอมมิวนิสต์ได้นำให้ประเทศกลับสู่ความสงบอีกครั้ง แต่กองทัพอินโดนีเซียก็ไม่ได้หยุดปฏิบัติการระงับในการปกป้องสันติสุขให้แก่ประเทศอินโดนีเซีย เนื่องจากการรุกรานของกองทัพเนเธอร์แลนด์ที่ใช้กลยุทธ์ในการโจมตีทางอากาศแทนการโจมตีทางภาคพื้น การเปลี่ยนแปลงแผนการโจมตีครั้งนี้มาชูเตียนเห็นว่าเป็นผลมาจากความกล้าหาญของทหารอินโดนีเซียในการสู้รบแบบกองโจรทำให้ทหารเนเธอร์แลนด์ไม่สามารถใช้กลยุทธ์การเผชิญหน้าได้อีกต่อไป¹¹³ กองทัพอินโดนีเซียได้พยายามทุกวิถีทางในการปกป้องประเทศจากการรุกรานของทหารเนเธอร์แลนด์ ทำให้พวกเขาได้รับการสนับสนุนจากประชาชนที่เห็นว่าเอกราชของอินโดนีเซียเป็นสิ่งที่ควรปกป้องและเป็นหน้าที่ของชาวอินโดนีเซียทุกคน แนวคิดดังกล่าวทำให้กองทัพได้รับการสนับสนุนจากประชาชนตามหมู่บ้านต่างๆ การสนับสนุนดังกล่าวได้ทำให้กองทัพสามารถเข้าถึงข่าวสารผ่านเครือข่ายของชาวบ้านโดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการออกช่วยเหลือกองทัพทั้งปัจจัยการดำรงชีวิตและกองกำลังรักษาความปลอดภัยของหมู่บ้าน กลายเป็นกำลังเสริมในการปกป้องพื้นที่แทนกำลังทหารและเป็นกองหนุนที่สำคัญ¹¹⁴

การต่อสู้ของพวกเขาสามารถทำให้ประเทศรอดพ้นอันตรายจากการรุกรานของต่างประเทศ ถึงแม้ว่าเอกราชจากหยาดเหงื่อของพวกเขาต้องแบ่งปันความเป็นวีรบุรุษให้แก่ানাประเทศที่ได้ช่วยเหลืออินโดนีเซียให้กลับสู่การเจรจาและปลดปล่อยอินโดนีเซียออกจากพันธนาการของระบอบอาณานิคมที่ผูกมัดอินโดนีเซียมาหลายศตวรรษ แต่ก็ไม่อาจละเลยการต่อสู้ของเหล่าทหารและประชาชนในการเรียกร้องเอกราชให้แก่อินโดนีเซียได้¹¹⁵ การต่อสู้ของกองทัพอินโดนีเซียกับประชาชนในสงครามเอกราชครั้งนี้จึงเป็นแนวทางของประวัติศาสตร์กองทัพอินโดนีเซีย ประวัติศาสตร์กองทัพอินโดนีเซียเข้ามามีบทบาทในฐานะประวัติศาสตร์กระแสหลัก

¹¹² A. H. Nasution, *Sekitar Perang Kemerdekaan Indonesia* Jilid 8, p. 338.

¹¹³ A. H. Nasution, *Sekitar Perang Kemerdekaan Indonesia* Jilid 9: *Agresi Militer Kolonial Belanda II* [ว่าด้วยสงครามเอกราชอินโดนีเซียเล่มที่ 9: การปฏิบัติทางทหารอาณานิคมเนเธอร์แลนด์ 2], cetakan kedelapan [พิมพ์ครั้งที่แปด] (Bandung: Angkasa, 1996), p. 196.

¹¹⁴ A.H.Nasution, *Sekitar Perang Kemerdekaan Indonesia* Jilid 10: *Perang Gerilya Semesta II* [ว่าด้วยสงครามเอกราชอินโดนีเซียเล่มที่ 10: สงครามกองโจรครั้งที่ 2], cetakan kedelapan [พิมพ์ครั้งที่แปด] (Bandung: Angkasa, 1996), p. 358.

¹¹⁵ A.H.Nasution, *Sekitar Perang Kemerdekaan Indonesia* Jilid 11: *Periode KMB* [ว่าด้วยสงครามเอกราชอินโดนีเซียเล่มที่ 11: สมัยการเจรจาโต๊ะกลม], cetakan kedelapan [พิมพ์ครั้งที่แปด] (Bandung: Angkasa, 1996), p. 319.

ของอินโดนีเซียในยุคระเบียบใหม่ ซึ่งนักประวัติศาสตร์กองทัพได้นำเสนอบทบาทของประชาชนที่มีต่อกองทัพอินโดนีเซีย จากการเข้าร่วมกองทัพของประชาชนอินโดนีเซียในยุคสงครามโลกครั้งที่สอง ตลอดจนการนำเสนอบทบาทประชาชนเป็นผู้สนับสนุนกิจการของกองทัพอินโดนีเซีย

กล่าวได้ว่าหนังสือประวัติศาสตร์ของนาซูเตียนเป็นส่วนขยายของประวัติศาสตร์กองทัพอินโดนีเซียที่สอดคล้องกับหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติเล่มที่ 6 ซึ่งสะท้อนความสำคัญของประวัติศาสตร์การต่อสู้ของกองทัพอินโดนีเซียและนำประวัติศาสตร์กองทัพมาใช้แทนประวัติศาสตร์อินโดนีเซียยุคเอกราชจนถึงระเบียบใหม่ อย่างไรก็ตาม กระแสของประวัติศาสตร์ทหารนิยมนี้ได้ลดทอนบทบาทสำคัญของรัฐบาลอินโดนีเซียอันเป็นรัฐบาลพลเรือนที่ไม่สามารถสร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่ชาติอินโดนีเซีย สอดคล้องกับความเห็นของบัมบังที่มองว่าแนวของหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียเล่มที่ 6 ได้พยายามอธิบายบทบาทของกองทัพในการรักษาความสงบเรียบร้อยในประเทศมากกว่าการนำเสนอบทบาทของประวัติศาสตร์การเมืองของอินโดนีเซีย

4.4.2 อิทธิพลของหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติต่อตำราเรียนประวัติศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

หลังจากหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียได้ตีพิมพ์ออกมาใน ค.ศ. 1975 แล้วสามารถกล่าวได้ว่าอิทธิพลของหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียได้สร้างกรอบของการทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ที่มีความชัดเจนขึ้นและพยายามชี้ให้เห็นความสำคัญของบทบาทตัวละครหลักในแต่ละยุคสมัย เช่นกลุ่มชาตินิยมอินโดนีเซียในปลายยุคอาณานิคมและกองทัพอินโดนีเซียหลังการได้รับเอกราช โครงการหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติของรัฐบาลมีจุดประสงค์หลักคือการเผยแพร่ข้อมูลประวัติศาสตร์ให้แก่สังคมอย่างกว้างขวางและการนำเสนอประวัติศาสตร์ชาตินิยมให้แก่เยาวชนของรัฐ โครงการนี้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ในการเป็นเครื่องมือถ่ายทอดอุดมการณ์และสำนึกความเป็นชาติของอินโดนีเซียสู่เยาวชนรุ่นหลัง เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวกลางสืบทอดให้สำนึกความเป็นชาติของพวกเขายังคงดำรงต่อไปในสังคม หลังจากมีการนำหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียเป็นต้นแบบในการเรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์สำหรับสถานศึกษา อี วายัน บาดริกา (I Wayan Badrika) ผู้เขียนหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียและสากล เขาใช้หนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียเป็นต้นแบบในการเรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียและสากล ซึ่งหนังสือชุดนี้เป็นหนังสือเรียนสำหรับระดับมัธยมศึกษาตามหลักสูตรปี ค.ศ.1994 หนังสือประวัติศาสตร์ชุดนี้ได้รับการเพิ่มเติมเนื้อหาให้

ครอบคลุมประวัติศาสตร์อินโดนีเซียถึงปี ค.ศ.1999 หนังสือประวัติศาสตร์ชุดนี้อธิบายประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียในรูปแบบหนังสือเรียน หนังสือชุดนี้มีแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ที่สอดคล้องกับทิศทางการศึกษาประวัติศาสตร์ของหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติ และมีแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์แบบรอบด้านของชาร์โตโน ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ทั้งในหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติและหนังสือประวัติศาสตร์ของอี วายัน บาดรีกา พร้อมทั้งประวัติศาสตร์ทหารในฐานะวีรบุรุษสงครามของชาตินิยมการก่อร่างสร้างตัวของประเทศและผู้พิทักษ์ประเทศหลังยุคอาณานิคม

อิทธิพลการศึกษาประวัติศาสตร์ที่เน้นการสร้างความรู้เข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาและการบูรณาการประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย รวมทั้งมุ่งความสนใจต่อประวัติศาสตร์ชาตินิยมของชาร์โตโน ส่งผลต่อทิศทางการศึกษาประวัติศาสตร์ของอี วายัน บาดรีกา จนทำให้การศึกษาประวัติศาสตร์ในยุคก่อนประวัติศาสตร์มีทิศทางที่เน้นการค้นหาใจความสำคัญของแนวคิดชาตินิยม ซ่อนอยู่ภายใต้การก่อร่างสร้างตัวของชุมชนมนุษย์ในยุคเพาะปลูกก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งในยุคดังกล่าววิถีของชุมชนเริ่มมีพัฒนาการเป็นสังคมเกษตรกรรมและได้พัฒนาวิถีกอตองรอยอง¹¹⁶ ซึ่งเป็นวิถีที่สอดคล้องกับระบบการเพาะปลูกของชาวอินโดนีเซียโบราณ และวิถีกอตองรอยองเป็นเครื่องมือเชื่อมความสัมพันธ์ของสังคมและการจัดรูปแบบของสังคม อาจนับได้ว่าวิถีกอตองรอยองเป็นแก่นแท้ของสังคมอินโดนีเซียและเป็นมรดกจากยุคโบราณสอดคล้องกับหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียในข้างต้น

การศึกษาประวัติศาสตร์แบบรอบด้านของชาร์โตโนได้นำให้อี วายัน บาดรีกาเน้นการศึกษาประวัติศาสตร์ที่มีหลายมิติและมองปัจจัยเงื่อนไขทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวเนื่องและส่งเสริมกัน มรดกจากยุคโบราณจึงไม่อาจมองข้ามปัจจัยทั้งสิ้นได้ โดยเฉพาะปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ได้ชักนำให้สังคมอินโดนีเซียแสวงหาหนทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน หนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียเล่มที่หนึ่งเห็นว่าปัจจัยนี้ทำให้เกิดพัฒนาการเครือข่ายของชุมชนอินโดนีเซีย¹¹⁷ เครือข่ายของชุมชนได้นำพาให้เกิดการพัฒนาของประวัติศาสตร์อินโดนีเซียและส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างเกาะในหมู่เกาะอินโดนีเซีย อี วายัน บาดรีกาเห็นว่าเครือข่ายความสัมพันธ์ที่เกิดจากระบบการค้าของ

¹¹⁶ | Wayan Badrika, *Sejarah Nasional Indonesia dan Umum jilid 1 : untuk SMU Kelas 1* [ประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียและสากลเล่มที่ 1: สำหรับมัธยมศึกษาปีที่ 1] (Jakarta: Erlangga, 2000), pp. 17-19.

¹¹⁷ ดู Sartono Kartodidjo, Marwati Djoened Poesponegoro and Nugroho Notosusanto (eds.), *Sejarah Nasional Indonesia 1* (Jakarta: Balai Pustaka, 1975).

ชุมชนอินโดนีเซียโบราณได้กลายเป็นพื้นฐานของการพัฒนาการรัฐในอินโดนีเซียยุคประวัติศาสตร์¹¹⁸

อี วายัน บาดริกาเห็นว่าพัฒนาการของรัฐในอินโดนีเซียยุคถัดมาไม่อาจจะเลยการศึกษาถึงอิทธิพลของศาสนาจากอินเดียอันเป็นอิทธิพลจากภายนอกได้ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของอินโดนีเซียในยุคถัดมาหรือในยุคฮินดู-พุทธ เนื่องมาจากศาสนาฮินดูและพุทธได้มีส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของอินโดนีเซีย โดยสังคมอินโดนีเซียได้ปรับใช้วัฒนธรรมฮินดู-พุทธให้เข้ากับวัฒนธรรมดั้งเดิมของอินโดนีเซีย ซึ่งได้รับการพัฒนามาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ อี วายัน บาดริกาเรียกกระบวนการดังกล่าวว่ากระบวนการทำให้เป็นอินโดนีเซีย กระบวนการทำให้เป็นอินโดนีเซียส่งผลให้วัฒนธรรมฮินดู-พุทธกลายเป็นส่วนหนึ่งของการบูรณาการทางสังคมของอินโดนีเซียในยุคโบราณ และวัฒนธรรมของศาสนาทั้งสองจึงไม่ได้ทำลายวัฒนธรรมของอินโดนีเซียที่ได้รับพัฒนามาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ อันได้แก่ความเชื่อเรื่องการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวอินโดนีเซีย แต่กระบวนการทำให้เป็นอินโดนีเซียกลับทำให้ศาสนาทั้งสองปรับตัวให้เข้ากับความเชื่อดั้งเดิมของสังคม นอกจากนี้การบูรณาการของอิทธิพลใหม่นี้ได้ช่วยสร้างเสริมความเข้มแข็งให้แก่สังคมอินโดนีเซีย โดยเฉพาะการพัฒนาความเข้มแข็งให้แก่ระบอบการเมืองการปกครองรูปแบบราชาอาณาจักร และการจัดระเบียบทางสังคมในด้านการแบ่งชนชั้นของสังคมตามวิถีฮินดู รวมทั้งการพัฒนาทางวัฒนธรรมจากอิทธิพลฮินดู-พุทธที่เป็นไปอย่างสงบ¹¹⁹ การเลื่อมใสและปรับใช้ความก้าวหน้าจากต่างแดนในการพัฒนาของสังคมอินโดนีเซียในยุคนี้จึงส่งผลให้อินโดนีเซียได้พัฒนาอาณาจักรที่มีขนาดใหญ่และเป็นความภาคภูมิใจของอินโดนีเซียในยุคหลังได้รับเอกราชอาณาจักรศรีวิชัยและมัชปาหิต

วิถีแห่งศรีวิชัยและมัชปาหิตได้รับการพัฒนาต่อมาในยุคของอิสลามซึ่งได้เริ่มก่อตัวมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 7 ภายใต้การปกครองของอาณาจักรฮินดู-พุทธอย่างซำๆ การพัฒนาของกระบวนการกลายเป็นอิสลามได้ส่งเสริมให้รัฐภายใต้มัชปาหิตแยกตัวออกจากการควบคุมของศูนย์กลาง เป็นสาเหตุของการแตกดับของอาณาจักรฮินดู-พุทธและเริ่มต้นยุคของอิสลาม การอธิบายความต่อเนื่องของยุคดังกล่าวของอี วายัน บาดริกาที่ยังคงยึดตามแนวทางการศึกษาของนักประวัติศาสตร์ชาตินิยม ซึ่งพวกเขาหลีกเลี่ยงการนำเสนอศาสนาอิสลามเป็นตัวบ่อนทำลายความเป็นเอกภาพของอาณาจักรฮินดู-พุทธ แต่กลับมองว่าการแตกดับของอาณาจักรดังกล่าวเป็นเพียงการจัดรูปสังคมของอินโดนีเซียใหม่ และมองว่าการเข้ามาของศาสนาอิสลามทำให้เกิดการพัฒนาของความเป็นเอกภาพของสังคมอินโดนีเซียที่นับถือศาสนาอิสลาม อี วายัน บาดริกาเห็น

¹¹⁸ | Wayan Badrika, *Sejarah Nasional Indonesia dan Umum jilid 1*, p. 21.

¹¹⁹ *Ibid.*, pp. 130-132.

ว่ากระบวนการจัดรูปแบบสังคมของอิสลามเป็นผลมาจากอิสลามเป็นศาสนาที่ไม่มีชนชั้น สามารถเข้ากับสังคมพ่อค้าในเมืองท่าอันเป็นชนชั้นล่างของสังคม อีกทั้งการพัฒนาของอิสลาม นั้นเป็นไปอย่างสงบทำให้มีผู้เข้าร่วมมากมาย¹²⁰

อี วายัน บาดริกาเห็นว่าการพัฒนาของรัฐอิสลามที่มีขนาดเล็กไม่ได้ทำให้สังคมอินโดนีเซียเกิดความแตกแยก แต่การพัฒนาของศาสนาอิสลามได้ส่งเสริมความเป็นเอกภาพของสังคมให้มี พัฒนาการที่มีทิศทางเดียวกันในแง่ของศิลปวิทยาการ อีกทั้งความเป็นเอกภาพของสังคมในยุคนี้ ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ยุคอาณาจักรศรีวิชัยและมัชปาหิต สังคมของอินโดนีเซียมี การพัฒนาภายใต้ระบบการบริหารการเมืองของรัฐอาณาจักรอันเป็นเครือข่ายที่สำคัญในการสร้าง ความสัมพันธ์และเอกภาพให้แก่สังคม แต่หลังจากการสลายตัวของอาณาจักรทั้งสอง การพัฒนา ความสัมพันธ์และความเป็นเอกภาพของสังคมได้รับการพิจารณาอีกครั้งจากอี วายันและด้วยความช่วยเหลือจากแนวคิดเครือข่ายของซาร์โตโนได้เป็นประโยชน์ในการศึกษาความเป็นเอกภาพ ของรัฐอิสลามในรูปแบบความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างกันภายใต้ศาสนาอิสลาม ซึ่งแนวคิด ดังกล่าวทำให้การอธิบายความเป็นเอกภาพของอินโดนีเซียของเขาผ่านไปได้อย่างราบรื่น

อี วายัน บาดริกาเห็นว่าการอธิบายประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในคริสต์ศตวรรษที่ 17 นั้น ไม่ควรละเลยบทบาทของชาติตะวันตกในดินแดนอินโดนีเซีย เพราะการเข้ามาของชาติตะวันตกได้ ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง, เศรษฐกิจ และสังคมอินโดนีเซีย ตลอดจนทำให้เกิด การเกิดขึ้นของลัทธิชาตินิยมในคริสต์ศตวรรษที่ 18 อี วายัน บาดริกาได้บรรจุประวัติศาสตร์ ช่วงนี้ไว้ในหัวข้อ “การพัฒนาและการขยายอำนาจของชาติยุโรป” (Perkembangan Dan Perluasan Kekuasaan Bangsa – Bangsa Eropa) เขาเห็นว่า การเข้ามาของบริษัทวีไอซีเป็นการ เริ่มต้นของการขยายอิทธิพลของชาวนเนเธอร์แลนด์ในอินโดนีเซีย ซึ่งบริษัทวีไอซีมีจุดประสงค์เพื่อ กีดกันทางการค้าและเพื่อยึดครองเมืองท่าทางการค้าในอินโดนีเซีย โดยเฉพาะการยึดจากรัตันในปี ค.ศ. 1619 ของแจน ปีเตอร์โซน คูณ (Jan Pieterzoon Coen, 1587-1629) ซึ่งนับได้ว่าเป็น จุดเริ่มต้นการขยายอำนาจของอาณานิคมอินเดียตะวันออกของเนเธอร์แลนด์เหนือดินแดนของ อินโดนีเซีย ด้วยการทำสงครามและใช้วิธีการเมืองแบบแบ่งแยกและปกครองต่อรัฐพื้นเมือง ไกลเคียง อย่างไรก็ตามอี วายัน บาดริกาเห็นพ้องกับเรซิงค์ว่าการเข้ามาของบริษัทวีไอซีในยุคนี้ไม่ อาจเรียกได้ว่าอินโดนีเซียได้เข้าสู่ยุคอาณานิคมเพราะวีไอซีไม่สามารถยึดครองดินแดนอินโดนีเซีย ได้ทั้งหมด¹²¹

¹²⁰ | Wayan Badrika, *Sejarah Nasional Indonesia dan Umum jilid 1*, p. 215.

¹²¹ G. J. Resink, “The significance of the history of international law in Indonesia,” in *An Introduction to Indonesian Historiography*, edited by Sudjatmoko, Mohammad Ali, G. J. Resink and George McT. Kahin (Ithaca: Cornell University Press, 1965), p. 363.

อี วายัน บาดรีกาเห็นว่ายุคอาณานิคมอินเดียตะวันตกของเนเธอร์แลนด์นั้นแท้จริงแล้วได้เริ่มต้นขึ้นหลังรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ยกอาณานิคมให้อังกฤษดูแล อี วายัน บาดรีกาเห็นว่าการเข้ามาของอังกฤษไม่ได้แตกต่างจากเจ้าอาณานิคมอื่นๆ ที่เข้ามาในอินโดนีเซียเพื่อแสวงหาผลประโยชน์และอำนาจเหนือดินแดนอินโดนีเซีย การเข้ามาของอังกฤษได้ถูกแทนที่ด้วยเนเธอร์แลนด์ในปี ค.ศ. 1816 เนื่องจากหลังจากสงครามโปเลียนสิ้นสุดลงรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ก็ได้หวนกลับมาয়อาณานิคมนี้อีกครั้ง พร้อมทั้งเริ่มการบริหารเพื่อสร้างความมั่งคั่งให้แก่เมืองแม่ อี วายันมองว่าช่วงปี ค.ศ. 1816–1900 เป็นการเริ่มรูปแบบของอาณานิคมอินเดียตะวันตกของเนเธอร์แลนด์อย่างเต็มรูปแบบ สอดคล้องกับหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติเล่มที่ 4 ซึ่งเป็นหนังสือที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของนักประวัติศาสตร์มหาวิทยาลัยแห่งชาติกัตจาห์มาดา นักประวัติศาสตร์เหล่านั้นมองว่าการเปลี่ยนแปลงในช่วงนี้เป็นการเปลี่ยนเข้าสู่ยุคอาณานิคมอันเป็นผลมาจากรัฐบาลอาณานิคมได้เปลี่ยนแปลงการระบอบการปกครองอาณานิคมในด้านการเมือง, เศรษฐกิจ และสังคมที่มีการเคลื่อนไปสู่ทิศทางความเป็นสมัยใหม่¹²²

การอภิปรายประวัติศาสตร์ยุคอาณานิคมของอี วายัน บาดรีกาจึงเป็นการนำเสนอภาพประวัติศาสตร์จากการหยิบยืมหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย เพื่อสร้างความเข้าใจในการเริ่มต้นอาณานิคมอย่างเต็มรูปแบบและเพื่อเตรียมการไปสู่การปรากฏตัวของการต่อสู้ของเหล่าวีรบุรุษพื้นเมือง อันมีจุดมุ่งหมายเพื่อปลดแอกชาติของพวกเขาจากอำนาจการปกครองของตะวันตก การต่อสู้ดังกล่าวเป็นยุคการต่อสู้ก่อนการกำเนิดแนวคิดชาตินิยม (Proto Nasionalisme) ตามแนวคิดของซาร์โตโนที่เห็นว่าการสร้างความเข้าใจการเคลื่อนไหวทางชาตินิยมควรได้รับการจัดกลุ่มและแบ่งแยกระหว่างการเคลื่อนไหวยุคก่อนชาตินิยมและการเคลื่อนไหวของชาตินิยม ซาร์โตโนนำแนวคิดของจุดมุ่งหมายของการก่อการเคลื่อนไหวเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ซึ่งเขาเห็นว่าการเคลื่อนไหวก่อนชาตินิยมนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อปลดแอกตนออกจาก การปกครองของต่างชาติเพื่อกลับไปยังเส้นทางของวิถีจารีตที่เคยรุ่งเรืองอันได้แก่วิถีของ ศรีวิชัย และมัชปาหิต และการเคลื่อนไหวชาตินิยมเป็นไปในวิถีของสมัยใหม่ตามอย่างคำกล่าวของเขาในหนังสือประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่และหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติเล่มที่ 4 ในข้างต้น ดูเหมือนว่าได้กลายเป็นกำแพงความรู้ที่อี วายัน บาดรีกาไม่สามารถก้าวผ่านไปได้ และต้อง

¹²² ดูหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติเล่มที่ 4 Sartono Kartodirdjo, Marwati Djoened Poesponegoro and Nugroho Notosusanto (eds.), *Sejarah Nasional Indonesia 4*, (Jakarta : Balai Pustaka, 1975) และ Sartono Kartodirdjo, *Pengantar Sejarah Indonesia Baru Jilid 2: Sejarah Pergerakan Nasional Dari Kolonialisme Sampai Nasionalisme*, cetakan keempat (Jakarta: Gramedia, 1999).

ยอมรับถึงความเข้มแข็งของแนวคิดของซาร์โตโนที่ว่า “ชาติอินโดนีเซียไม่ต้องการถูกปกครองอีกครั้งและต้องการเป็นเอกราชเหมือนกับยุคราชอาณาจักรศรีวิชัยและมัชปาหิต”¹²³

การต่อสู้ของชาวพื้นเมืองที่มีผู้นำเป็นเจ้าครองนครในยุคนี้ก็ได้สิ้นสุดลงไปพร้อมกับการก่อร่างสร้างตัวของระบบราชการอาณานิคมที่แข็งแกร่งในปลายศตวรรษนี้ ได้แทรกแซงการเมืองการปกครองอินโดนีเซียอย่างเต็มรูปแบบหลังจากการเดินทางที่ระยะห่างระหว่างเอเชียและยุโรปสะดวกมากขึ้นหลังจากที่มีการเปิดใช้คลองสุเอซ ในปี ค.ศ. 1869 อี วายัน บาดริกาเห็นว่าความสะดวกในการติดต่อสื่อสารระหว่างเมืองแม่และเมืองอาณานิคมได้นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องอิสรภาพของอินโดนีเซียซึ่งได้เปลี่ยนทิศทางจากวีรบุรุษเลือดขัตติยะมาเป็นเลือดประชาชน¹²⁴

การเคลื่อนไหวของประชาชนพื้นเมืองนับได้ว่าเป็นการแผ้วถางทางให้แก่การอธิบายประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ของอี วายัน บาดริกา โดยประวัติศาสตร์ช่วงนี้ได้ก่อตัวจากวิถีชาตินิยมอินโดนีเซีย อันเป็นวิถีอันเกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนของสังคมอินโดนีเซียจากอิทธิพลตะวันตกจนกลายเป็นอิทธิพลต่อวิถีอินโดนีเซีย โดยเฉพาะการก่อร่างสร้างตัวของชนชั้นปัญญาชนชาวพื้นเมืองที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตก ทำให้พวกเขาชนชั้นใหม่ได้ตื่นตัวต่อการคุกคามสังคมอินโดนีเซียของรัฐบาลอาณานิคม อี วายัน บาดริกาเห็นว่า การต่อต้านอาณานิคมของวิถีชาตินิยมอินโดนีเซียเกิดจากปัจจัยการกดขี่ข่มเหง, ความอยุติธรรมและการปะทุร้ายประชาชนจากระบบการบังคับเพาะปลูก ถึงแม้ว่ารัฐบาลอาณานิคมจะออกนโยบายการเมืองเสรีและนโยบายจริยธรรม แต่รัฐบาลอาณานิคมก็ยังไม่มีความจริงใจที่จะแก้ไขปัญหาและสร้างความผาสุกให้แก่ประชาชนอินโดนีเซีย นโยบายดังกล่าวกับสร้างความกดดันแก่สังคมอินโดนีเซียในด้านเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้อี วายัน บาดริกาว่าการศึกษาของเหล่านักเรียนอินโดนีเซียในประเทศเนเธอร์แลนด์ทำให้ยุวชนเหล่านี้ค้นพบแผนการที่ชั่วร้ายของรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ หลังจากพวกเขาได้กลับสู่มาตุภูมิก็ได้เผยแพร่ข่าวสารนี้แก่ประชาชน รวมทั้งก่อตั้งกลุ่มชาตินิยมอินโดนีเซีย¹²⁵

อย่างไรก็ตาม อี วายัน บาดริกาเห็นว่า การมองกลุ่มนักศึกษาชาตินิยมว่าเป็นกลุ่มที่เกิดมาจากเหล่าปัญญาชนที่ได้รับอิทธิพลการศึกษาแบบตะวันตกทั้งหมดก็ดูจะไม่ถูกต้องเสียทีเดียว เพราะว่าในขณะนั้นการพัฒนาของกระแสอิสลามสมัยใหม่ก็ได้สร้างกลุ่มปัญญาชนที่มีทิศทางการเคลื่อนไหวทางชาตินิยมด้วยเช่นกัน โดยพวกเขามีทิศทางการต่อสู้ในท่าทีของการเคลื่อนไหว

¹²³ | Wayan Badrika, *Sejarah Nasional Indonesia dan Umum jilid 2: untuk SMU Kelas 2 [ประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียและสากลเล่มที่ 2: สำหรับมัธยมศึกษาปีที่ 2]* (Jakarta: Erlangga, 2000), p. 35.

¹²⁴ Ibid., p. 35.

¹²⁵ Ibid., p. 132.

อิสลามสมัยใหม่เพื่อต่อต้านชาวเนเธอร์แลนด์เป็นคนนอกศาสนา ดังนั้นการที่จะเห็นประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวแห่งชาติหรือการพัฒนาลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซีย จนก่อเกิดองค์กรชาตินิยมที่มีความหลากหลายขึ้นอยู่กับเงื่อนไขในการต่อต้านความอยุติธรรมของระบอบอาณานิคมนั้น อี วายัน บาดริกาเห็นว่าเงื่อนไขเหล่านั้นประกอบด้วย สังคม, การเมือง, เศรษฐกิจ, และวัฒนธรรม ทำให้แนวทางประวัติศาสตร์ของซาร์โตโนได้รับการนำมาใช้อีกวาระหนึ่ง ตามแนวทางดังกล่าว การก่อร่างของกลุ่มชาตินิยมในตอนแรก อันได้แก่กลุ่ม บูตี อูโตโมและชาวเรกัตอิสลามมีจุดมุ่งหมายในด้านการศึกษา วัฒนธรรม และการค้า อันเป็นปัจจัยพื้นฐานในการต่อต้านกับความกดดันจากรัฐบาลอาณานิคมต่อสังคมอินโดนีเซีย หลังจากการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องทำให้กลุ่มนักชาตินิยมเหล่านี้เห็นว่าการต่อสู้โดยปราศจากทิศทางการเมืองไม่สามารถทำให้จุดมุ่งหมายของพวกเขาถูกล่วงไปได้ อี วายัน บาดริกาเห็นว่าแนวทางการต่อสู้ทางการเมืองได้เกิดขึ้นพร้อมกันแนวคิดอินโดนีเซียเอกราช ซึ่งได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากการก่อตั้งองค์กรนักศึกษาชาวอินโดนีเซียในเนเธอร์แลนด์ [Indonesische Vereeniging (IV)] องค์กรนี้มีจุดมุ่งหมาย คือ สร้างความเป็นเอกภาพให้แก่สังคมอินโดนีเซีย¹²⁶

การก่อตัวขององค์กรชาตินิยมอินโดนีเซียเพื่อเคลื่อนไหวทางการเมืองได้มาถึงจุดสิ้นสุดหลังจากคอมมิวนิสต์ได้ลุกฮือขึ้นต่อต้านรัฐบาลอาณานิคมอินเดียตะวันตกของเนเธอร์แลนด์ ถึงแม้ว่าการลุกฮือครั้งนี้จะถูกปราบปรามอย่างง่ายดาย อี วายัน บาดริกา มองว่าการเคลื่อนไหวดังกล่าวได้เติมเชื้อไฟให้องค์กรชาตินิยมอินโดนีเซีย ดังเช่นพรรคแห่งชาติอินโดนีเซีย (Partai Nasional Indonesia) ซึ่งเป็นพรรคที่มีความเห็นว่าการสนับสนุนจากองค์กรชาตินิยมอินโดนีเซียอื่นๆ มีความจำเป็นอย่างมากเพื่อให้สามารถบรรลุถึงเป้าหมายได้ การอุบัติขึ้นของยุคสงครามโลกครั้งที่สองตลอดจนการเปลี่ยนอำนาจการปกครองจากรัฐบาลอาณานิคมอินเดียตะวันตกของเนเธอร์แลนด์มาเป็นรัฐบาลทหารญี่ปุ่น ได้ส่งผลให้การเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียเพิ่มมากขึ้น

อี วายัน บาดริกาเรียบเรียงประวัติศาสตร์ช่วงนี้ให้สอดคล้องกับหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียเล่มที่ 6 เป็นท่าทีของการให้ความสำคัญในการศึกษาการก่อตั้งของกองทัพอินโดนีเซียภายใต้แผนการพัฒนากองทัพของญี่ปุ่นอันได้แก่การก่อร่างสร้างตัวของกองกำลังเปต้า แต่ในขณะเดียวกันการศึกษาแนวทางประวัติศาสตร์ของซาร์โตโนก็ยังคงมีความจำเป็นในการใช้เพื่อทำความเข้าใจประวัติศาสตร์อินโดนีเซียภายใต้การปกครองของญี่ปุ่น เนื่องจากอี วายัน บาดริกา มีแนวคิดที่คล้ายตามซาร์โตโนว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ควรเน้นการศึกษาผลกระทบอย่าง

¹²⁶ | Wayan Badrika, *Sejarah Nasional Indonesia dan Umum* jilid 2, p. 167.

รอบด้าน¹²⁷ ทำให้เขามองว่าญี่ปุ่นไม่ได้เข้ามาเพื่อช่วยเหลืออินโดนีเซียอย่างเต็มที่ แต่เข้ามาเพื่อแสวงหาประโยชน์ ดังเช่น รัฐบาลอาณานิคมอินเดียนตะวันออกของเนเธอร์แลนด์ ความสำคัญของการเข้ามาของญี่ปุ่นนี้เห็นจะไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้หากกล่าวถึงการก่อตัวของเอกราชอินโดนีเซีย โดยเฉพาะการค้นพบหลักปรัชญาศีลอันเป็นหลักสำคัญของชาติอินโดนีเซีย อี วายัน บาดริกาได้เสนอว่ายามินเป็นผู้ประกาศหลักปรัชญาศีลเป็นคนแรกในวันที่ 29 พฤษภาคม ค.ศ. 1945 และชุการ์โนประกาศตั้งชื่อหลักห้าข้อนี้ว่าหลักปรัชญาศีล (Pacasila) ในวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 1945 อันสอดคล้องกับแนวทางของนุโกรโฮ นูโตชูซานโตและหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติเล่มที่ 6 ให้ภาพยามินว่าเป็นผู้ค้นพบหลัก 5 ประการ ซึ่งภายหลังชุการ์โนตั้งชื่อว่าหลักปรัชญาศีล¹²⁸

การอธิบายการก่อตัวของประเทศอินโดนีเซียในยามนี้ให้สอดคล้องกับหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติเล่มที่ 6 จึงไม่อาจมองข้ามการก่อตัวของกองทัพอินโดนีเซียไปได้ การก่อตัวของกองทัพมีผลมาจากการที่ประวัติศาสตร์ทหารเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคเอกราช ซึ่งกองทัพอินโดนีเซียได้ก่อตัวเป็นทางการพร้อมกับการประกาศสถาบันหลักแห่งชาติโดยประธานาธิบดีชุการ์โนในวันที่ 23 สิงหาคม ค.ศ. 1945 อันประกอบไปด้วยคณะกรรมการแห่งชาติอินโดนีเซีย, พรรคแห่งชาติอินโดนีเซีย และหน่วยรักษาความปลอดภัยประชาชน ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนเป็นกองทัพแห่งชาติอินโดนีเซียหรือเตเอ็นอี (TNI-Tentara Nasional Indonesia) พร้อมกับคำขวัญอันสวดยุทธ์ที่ว่า กองทัพเป็น “เครื่องมือของประชาชน, เครื่องมือของการปฏิวัติและเครื่องมือของชาติอินโดนีเซีย” ไม่ใช่เครื่องมือของประเทศหรือรัฐบาล¹²⁹

คำขวัญดังกล่าวได้กลายเป็นจุดยืนของกองทัพต่อสังคมอินโดนีเซียตลอดยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำ ซึ่งอี วายัน บาดริกาได้รับการโน้มน้าวจากประวัติศาสตร์แห่งชาติเล่มที่ 6 เพื่อนำเสนอบทบาทของกองทัพอินโดนีเซียในฐานะผู้ปกป้องชาติจากอันตรายทั้งภายนอก (กำลังเนเธอร์แลนด์) และภายใน (พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย) อี วายัน บาดริกาแสดงทัศนคติต่ออันตรายภายในที่ได้เริ่มก่อตัวขึ้นตลอดช่วงการก่อร่างสร้างตัวของชาติอินโดนีเซีย เพราะพรรคคอมมิวนิสต์ได้เพิ่มพูนอิทธิพลเหนือการเมืองอินโดนีเซีย และนำไปสู่การก่อกบฏของพรรคคอมมิวนิสต์ที่มาตีอู๋ในปี ค.ศ. 1948 การประกาศเอกราชให้แก่ประเทศสาธารณรัฐไซเวียตอินโดนีเซีย จึงนับได้ว่าพรรคคอมมิวนิสต์ได้นำหลักคอมมิวนิสต์มาแทนที่หลักปรัชญาศีล และประกาศเป็นปรปักษ์กับสาธารณรัฐอินโดนีเซียอย่างชัดเจน อี วายัน บาดริกาได้เพิ่มเติมภาพกลุ่มคอมมิวนิสต์ในฐานะคนนอกสังคมอินโดนีเซียโดยหยิบยกคำกล่าวของประธานาธิบดีต่อประชาชน

¹²⁷ I Wayan Badrika, *Sejarah Nasional Indonesia dan Umum* jilid 2, p. 169.

¹²⁸ *Ibid.*, p. 217. ดูข้ออภิปรายนี้ของแม็คเกรเกอร์ใน Katharine E. McGregor, *History in Uniform: Military Ideology and the Construction of Indonesia's Past* (Singapore: National University of Singapore Press, 2007).

¹²⁹ *Ibid.*, pp. 239-240.

ชาวอินโดนีเซียที่ว่า “เลือกชุกการ์โน-ฮัตตา หรือพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย-มุสไซ” พร้อมกัน นั้นสงครามระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียและกองทัพอินโดนีเซียได้สร้างวีรบุรุษของกองทัพ คือ นายพลชูตีร์มาน ซึ่งสิ้นชีพิตักษัยจากโรคร้ายหลังจากตรากตรำในการสงครามเพื่อปกป้องเอกราชของอินโดนีเซีย¹³⁰

การคุกคามของคอมมิวนิสต์ต่อสังคมอินโดนีเซียดูเหมือนว่าจะไม่ได้หมดสิ้นไป หลังจากการก่อกบฏในมาดิอุมเมื่อปี ค.ศ. 1948 ได้ถูกปราบปรามโดยเหล่าวีรบุรุษสงครามของอินโดนีเซีย แต่กลับเหลือรากที่ยังไม่ได้ถูกถอนให้สิ้นไปและดูเหมือนว่ายังจะได้รับการบำรุงรักษาจากประชาธิปไตยแบบชี้นำภายใต้แนวคิดนาซาคอม ซึ่งกลับยังทำให้คอมมิวนิสต์ขยายกิ่งก้านสาขาและเข้าครอบครองอำนาจการเมืองการปกครองของอินโดนีเซีย อี วายัน บาดรีกาอธิบายต่อไปว่า พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียพยายามยุยงให้ประธานาธิบดีเกิดความหวาดระแวงกองทัพ รวมทั้งความกระหายในอำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียได้ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียส่งสายลับเข้าไปในกองทัพและพรรคอื่นๆ และนำมาสู่เหตุการณ์เกสตาปู¹³¹ คำอธิบายดังกล่าวของอี วายัน บาดรีกาจึงเป็นเทคนิคในคำอธิบายเพื่อกันผู้ก่อการที่เป็นนายทหารของกองทัพอินโดนีเซียที่ร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ออกจากฝ่ายกองทัพอินโดนีเซีย และเป็นการรักษาความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกองทัพอากาศอันเป็นสถานที่เกิดเหตุออกจากความเสื่อมเสียที่ถูกมองว่าเป็นผู้สมรู้ร่วมคิด

อี วายัน บาดรีกาเห็นว่าการเกิดขึ้นของยุคระเบียบใหม่ในปี ค.ศ. 1967 ไม่ได้ทำให้ความสืบเนื่องของประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสิ้นสุด แต่ยุคระเบียบใหม่ได้นำเอาแนวคิดของยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำมาพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าที่เคยเป็น โดยเฉพาะการส่งเสริมแนวคิดชาตินิยมอินโดนีเซียให้มีความเข้มแข็งขึ้น ซึ่งประธานาธิบดีซูฮาร์โตได้ยกย่องให้หลักปรัชญาศีลเป็นตัวแทนของยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำขึ้นเป็นหลักปรัชญาแห่งชาติ เพื่อนำมาใช้สร้างความเป็นเอกภาพให้แก่สังคมอินโดนีเซียในยุคระเบียบใหม่¹³²

การก่อร่างสร้างตัวของประวัติศาสตร์หลังการได้รับเอกราชของอี วายัน บาดรีกานั้น มาพร้อมกับภารกิจสร้างตัวของวีรบุรุษแห่งชาติของอินโดนีเซีย ได้เปลี่ยนจากกลุ่มผู้นำชาวพื้นเมืองในการต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราชของตนตามวิถีจารีต และผู้นำชาตินิยมอินโดนีเซียในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 20 มาเป็นวีรบุรุษสงครามของกองทัพอินโดนีเซีย การสร้างวีรบุรุษสงครามเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยความพยายามของประวัติศาสตร์คอมมิวนิสต์ในการก่อกบฏ ซึ่งถูกกำหนด

¹³⁰ | Wayan Badrika, *Sejarah Nasional Indonesia dan Umum* jilid 2, pp. 261–270.

¹³¹ | Wayan Badrika, *Sejarah Nasional Indonesia dan Umum* jilid 3: untuk SMU Kelas 3 [ประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียและสากลเล่มที่ 3: สำหรับมัธยมศึกษาปีที่ 3] (Jakarta: Erlangga, 2000), pp. 32–43.

¹³² *Ibid.*, p. 47.

เป็นผู้ร้ายของสังคมอินโดนีเซียและดูเหมือนจะยืนยงจนกระทั่งยุคระเบียบใหม่ได้จบสิ้นลงไป และต้องอาศัยแนวคิดประวัติศาสตร์ของชาร์โตโนอีกคราวหนึ่งเพื่อสร้างความเข้าใจในการล่มสลายของยุคระเบียบใหม่ ซึ่งเขาอธิบายว่าเกิดจากสาเหตุวิกฤตเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อรัฐบาลระเบียบใหม่¹³³ การจบลงของยุคระเบียบใหม่ได้นำประเทศอินโดนีเซียเข้าสู่ยุคการฟื้นฟู ยุคใหม่นี้ได้ถูกตั้งชื่อว่ายุคปฏิรูป (Reformasi) เริ่มต้นขึ้นในวันที่ 19 พฤษภาคม ค.ศ. 1998 หลังจากปี. เจ. ฮาบีบี (B.J. Habibie) ได้เข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีอินโดนีเซีย ภายใต้บรรยากาศการวิพากษ์วิจารณ์ของสังคมที่มีต่อรัฐบาลใหม่นี้ ด้วยความไม่เชื่อมั่นว่าประเทศจะเข้าสู่ยุคปฏิรูปอย่างแท้จริงและถูกตั้งข้อสงสัยถึงอำนาจของระเบียบใหม่ที่ยังคงดำรงอยู่และเป็นเงาเบื้องหลังบุตรเขยผู้ให้กำเนิดยุคปฏิรูปนี้ อินโดนีเซียได้เดินหน้าสู่การเลือกตั้งใหม่ในปี ค.ศ. 1999 และได้ อับดุลราห์มาน วาฮิด (Abdurrahman Wahid) เป็นประธานาธิบดีคนใหม่ของอินโดนีเซีย¹³⁴

กล่าวได้ว่า หนังสือประวัติศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชุดนี้มีเป้าหมายเพื่อปลูกฝังลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียให้ชนรุ่นหลังของอินโดนีเซีย โดยเป็นไปตามเจตนารมณ์ของผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติ ซึ่งเห็นว่าการเรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์ต้องอธิบายพัฒนาการของสังคมอินโดนีเซียที่มีความสืบเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบันเพื่อให้สังคมอินโดนีเซียรับรู้ที่มาของตนเอง ดังนั้นการเขียนประวัติศาสตร์จึงต้องสอดคล้องกับสังคมอินโดนีเซียในยุคปัจจุบัน ซึ่งอี วายัน บาดรีกา ได้ยึดแนวทางการศึกษาของหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียที่เน้นการศึกษากระบวนการบูรณาการของสังคมอินโดนีเซียเป็นกระบวนการสั่งสมความรู้เก่าและพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย เช่นการนำเสนอว่าแนวคิดกอตองรอยงเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นจากอินโดนีเซียในยุคโบราณ ซึ่งอินโดนีเซียในยุคปัจจุบันเห็นว่าการกอตองรอยงเปรียบเสมือนอัตลักษณ์ของชาวอินโดนีเซีย นอกจากนี้อี วายัน บาดรีกาปรับเปลี่ยนเนื้อหาของหนังสือประวัติศาสตร์ให้สอดคล้องกับแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์กองทัพ ซึ่งใช้บทบาทของกองทัพอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางในการอธิบายประวัติศาสตร์อินโดนีเซียหลังได้รับเอกราช โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสรรเสริญกองทัพอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นแนวทางที่ได้รับความนิยมในยุคระเบียบใหม่

ความเคลื่อนไหวของประวัติศาสตร์นิพนธ์อินโดนีเซียในยุคระเบียบใหม่นำมาสู่การอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพกับประชาชน ซึ่งนักประวัติศาสตร์กองทัพมีความต้องการสร้างภาพรัฐบาลระเบียบใหม่และกองทัพอินโดนีเซียเป็นผู้ปกป้องสังคมอินโดนีเซียจากภัยอันตรายที่ก้าวเข้า

¹³³ | Wayan Badrika, *Sejarah Nasional Indonesia dan Umum* jilid 3, p. 52.

¹³⁴ Ibid., p. 55.

มาอย่างต่อเนื่องทุกยุคสมัยไม่ว่าจะเป็นภัยจากภายนอกหรือภายใน การนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณประโยชน์ของทหารในประวัติศาสตร์อินโดนีเซียของการสัมมนาประวัติศาสตร์ครั้งที่สองทำให้เห็นว่าประวัติศาสตร์กองทัพเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์อินโดนีเซียที่ได้รับการพัฒนาและมีความเกี่ยวเนื่องกับบริบทของสังคมอินโดนีเซีย ประวัติศาสตร์กองทัพอินโดนีเซียต้องการเป็นผู้สืบทอดของประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียในปลายยุคอาณานิคม โดยนำประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมมาเป็นส่วนหนึ่งของการอธิบายการก่อตั้งกองทัพอินโดนีเซียในยุคการเข้ามาของญี่ปุ่น กองทัพนำเสนอตนเป็นผู้แบกรับความหวังของชาติอินโดนีเซียจากความพยายามก่อร่างขององค์กรที่มีความคล้ายคลึงกับองค์กรชาตินิยมอินโดนีเซียทั่วไป ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอินโดนีเซียที่ได้เข้าสมัครเป็นทหารของกองทัพอินโดนีเซีย และความสมัครใจดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของแรงผลักดันจากอิทธิพลของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียที่คุกรุ่นและดำรงอย่างต่อเนื่องในประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่

อย่างไรก็ตาม การนำเสนอของประวัติศาสตร์ทหารมีวัตถุประสงค์แฝงคือความต้องการสร้างสิทธิธรรมให้แก่การขึ้นครองอำนาจของรัฐบาลระเบียบใหม่ กล่าวในอีกแง่หนึ่งก็คือพวกเขาใช้ความกลัวของสังคมอินโดนีเซียที่มีต่อพรรคคอมมิวนิสต์หลังจากการก่อรัฐประหารในวันที่ 30 กันยายน 1965 และเป็นจุดเริ่มต้นของการขึ้นครองอำนาจของซูฮาร์โตในเวลาต่อมา การก่อตัวของรัฐบาลระเบียบใหม่จึงมีความจำเป็นต้องพึ่งพาประวัติศาสตร์ช่วงนี้ในกระบวนการสร้างสังคมระเบียบใหม่ การนำเสนอภาพของกบฏคอมมิวนิสต์ในหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติเล่มที่ 6 และหนังสือว่าด้วยสงครามเอกราชอินโดนีเซียเป็นการนำเสนอการก่อกบฏของคอมมิวนิสต์ก่อนเหตุการณ์เกสตาปโปในวันที่ 18 กันยายน ค.ศ. 1948 ได้ชี้ให้เห็นถึงอันตรายของพรรคคอมมิวนิสต์ที่มีต่อสังคมอินโดนีเซียและเป็นส่วนสำคัญสำหรับการกล่าวอ้างหนังสือประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ที่สามารถพบได้จากหนังสือเรียนของอี วายัน บาดรีกา ทิศทางการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคระเบียบใหม่จึงมีทิศทางที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมการเมืองอินโดนีเซียและตอบสนองกับความต้องการของรัฐบาลประธานาธิบดีซูฮาร์โตในการนำเสนอข้อมูลของรัฐต่อสังคมอินโดนีเซีย

บทที่ 5

บทสรุป

การค้นคว้าวิจัยในวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ได้ผลสรุปว่า ประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซีย กำเนิดและมีพัฒนาการจากปัจจัยสำคัญคือกำเนิดของสาธารณรัฐอินโดนีเซียในฐานะรัฐ ประชาชาติใหม่ ตั้งแต่ทศวรรษที่ 1940 เป็นต้นมา การศึกษาประวัติศาสตร์แนวชาตินิยมได้รับความสนใจจากวงวิชาการประวัติศาสตร์อินโดนีเซียอย่างต่อเนื่อง ประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซียมีจุดมุ่งหมายที่จะกวาดล้างอิทธิพลของลัทธิอาณานิคมออกจากความทรงจำของชาวพื้นเมืองอินโดนีเซีย พร้อมทั้งสร้างประวัติศาสตร์ที่น่าจดจำสำหรับสังคมอินโดนีเซีย ผู้นำยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำเช่นประธานาธิบดีซูการ์โนต้องการตอกย้ำให้ชาวอินโดนีเซียระลึกถึงจิตวิญญาณของการปฏิวัติเอกราชในปี ค.ศ.1945 เพื่อกระตุ้นให้กระแสชาตินิยมสามารถยื่นหยัดในสำนึกของชาวอินโดนีเซียสืบไป ความต้องการของสังคมยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำได้ส่งผลกระทบต่อทิศทางประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซีย นักประวัติศาสตร์ชาวอินโดนีเซียได้สร้างประวัติศาสตร์ให้เป็นเสมือนบันทึกความทรงจำที่กระจัดกระจายอยู่ในแต่ละภูมิภาคของหมู่เกาะอินโดนีเซีย ทั้งได้นำเอาระเบียบวิธีของการศึกษาประวัติศาสตร์แบบตะวันตกมาใช้ในการผลิตงาน การเขียนประวัติศาสตร์แห่งชาติของอินโดนีเซียจึงไม่อาจละเลยการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียของนักวิชาการชาวตะวันตกที่ดำเนินไปเป็นเส้นทางคู่ขนานกับการสร้างประวัติศาสตร์แนวชาตินิยมอินโดนีเซีย

ฟาน เลอร์ (Van Leur) นักประวัติศาสตร์ชาวดัตช์เป็นผู้บุกเบิกการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียโดยเน้นมุมมองของชาวพื้นเมือง ซึ่งเป็นแนวทางการศึกษาที่ได้รับความนิยมมากขึ้นหลังจากอินโดนีเซียประกาศเอกราชในปี ค.ศ.1945 เพราะประชาคมโลกได้ตระหนักถึงบทบาทที่เพิ่มมากขึ้นของสาธารณรัฐอินโดนีเซียในฐานะประเทศเอกราชที่มีความเสมอภาคกับประเทศอื่นๆ ทั่วโลก ปรัชญาการณดังกล่าวได้รับการพิจารณาว่าเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้นักวิชาการชาวตะวันตกตระหนักถึงการเขียนประวัติศาสตร์แบบเน้นอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางและค้นหาสาเหตุของปรัชญาการณดังกล่าวดัง เช่น แบร์นาร์ด ฮา. เอ็ม. เฟลคเคอ (Bernard H. M. Vlekke) ได้เขียนประวัติศาสตร์การเรียกร้องเอกราชของอินโดนีเซียในบททำยของหนังสือชื่อ “นูซันตารา” (Nusantara) ในขณะที่เรซิงค์ (G.J. Resink) ได้เขียนบทความที่เน้นมุมมองอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางเกี่ยวกับประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในโลกการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งของ

ความพยายามเขียนประวัติศาสตร์แบบอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางของนักวิชาการชาวต่างชาติ¹ ในครั้งหนึ่งนักวิชาการเหล่านี้เคยละเลยความสำคัญของการเขียนประวัติศาสตร์ที่เน้นอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางและให้น้ำหนักของการเขียนประวัติศาสตร์ในมุมมองของบริษัทไอซีในอินโดนีเซียเท่านั้น

แต่นักประวัติศาสตร์ชาวตะวันตกเหล่านี้ก็ไม่สามารถต้านทานกับกระแสชาตินิยมอินโดนีเซียที่เฟื่องฟูขึ้นหลังจากอินโดนีเซียได้รับเอกราชในทศวรรษที่ 1940 และมีเป้าหมายที่จะขจัดลัทธิอาณานิคมของเนเธอร์แลนด์ให้หมดไป ปრაภฏการณ์นี้กระตุ้นความใคร่รู้ของนักวิชาการต่างชาติที่ต้องการทราบถึงปัจจัยการล่มสลายของอาณานิคมอินเดียตะวันออกของเนเธอร์แลนด์ และส่งผลให้เกิดการเขียนประวัติศาสตร์แบบเน้นอินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางในสังคมของพวกเขา ในขณะเดียวกันยังปรากฏว่านักประวัติศาสตร์ชาวอเมริกันเริ่มเข้ามามีบทบาทในการศึกษาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สองด้วย การกำเนิดของรัฐประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทำให้ภูมิภาคนี้กลายเป็นภูมิภาคใหม่สำหรับการศึกษาของชาวอเมริกัน สหรัฐอเมริกาซึ่งประสบความสำเร็จในการเข้าครอบครองหมู่เกาะฟิลิปปินส์อันเป็นชายขอบนอกสุดของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 เพิ่มพูนความต้องการที่จะเข้ามาสร้างอิทธิพลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นความต้องการที่ผลักดันให้เกิดการแสวงหาองค์ความรู้เกี่ยวกับประเทศในภูมิภาคนี้ ทำให้เกิดการศึกษาวิชาด้านอินโดนีเซียศึกษาในมหาวิทยาลัยคอร์เนล ซึ่งมหาวิทยาลัยนี้ได้กลายเป็นแหล่งผลิตความรู้เกี่ยวกับประเทศอินโดนีเซียแห่งสำคัญ โดยเฉพาะการออกวารสารอินโดนีเซีย (Indonesia) ที่ได้ตีพิมพ์อย่างต่อเนื่องตั้งแต่เดือนเมษายน ค.ศ. 1966 จนกระทั่งปัจจุบัน (ฉบับที่ 90 ประจำเดือน ตุลาคม ค.ศ. 2010) การศึกษาประเทศอินโดนีเซียอย่างจริงจังทำให้แนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียของมหาวิทยาลัยคอร์เนลมีอิทธิพลต่อการเขียนประวัติศาสตร์อินโดนีเซียเสมอมา อินโดนีเซียศึกษาของนักวิชาการอเมริกันเน้นการศึกษาเกี่ยวกับสังคมการเมืองอินโดนีเซียร่วมสมัยมากกว่าการศึกษาสังคมอินโดนีเซียในยุคโบราณที่เคยทำมาในสังคมนักวิชาการชาวต่างชาติ ดังจะเห็นได้ว่า นักประวัติศาสตร์ชาวต่างชาติมีผลงานศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคโบราณอยู่เป็นจำนวนมาก

¹ บทความของเรซิงค์ได้รับการแปลจากภาษาดัตช์เป็นภาษาอังกฤษและได้รับการตีพิมพ์ใหม่ในหนังสือ G. J.

Resink, *Indonesia's History between the Myths* (The Hague: W. Van Hoeve, 1968)

การศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียร่วมสมัยของนักวิชาการอเมริกันดังเช่น จอร์จ แม็คเทอร์แนน คาฮิน (George Mcturnan Kahin) นำไปสู่การศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองของอินโดนีเซียที่มุ่งตอบใจทศวรรษของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ซึ่งกำลังจับตามองอิทธิพลของคอมมิวนิสต์ที่เริ่มแผ่ขยายเข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างต่อเนื่อง แนวทางการศึกษาของเขานำไปสู่การพัฒนาการศึกษาอินโดนีเซียที่เน้นการเมืองการปกครองมากกว่าการเอาใจใส่วัฒนธรรมประเพณีของอินโดนีเซียดังเช่น เฮอริเบอธ ฟีธ (Herbert Feith) ผู้เป็นลูกศิษย์ของเขา การศึกษาที่ละเลยการเอาใจใส่ในมิติของสังคมและวัฒนธรรมกลายเป็นข้อบกพร่องของฟีธ ทำให้แนวทางของเขาถูกโจมตีจากแฮร์รี เจ. เบนด้า (Harry J. Benda) ซึ่งให้ความสำคัญกับการศึกษาประวัติศาสตร์สังคมอินโดนีเซีย ถึงแม้ว่าฟีธจะชี้แจงให้เบนด้าเข้าใจความเห็นของเขาต่อการปกครองของอินโดนีเซีย แต่ดูเหมือนว่าการวิจารณ์ของเบนด้านำไปสู่ทิศทางการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียแนวใหม่ที่เน้นการศึกษามิติทางสังคมตามการวิจารณ์ของจอห์น เดวิด เลก (John David Legge, 1921-) ที่เห็นว่าการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียของเบนด้าทำให้ประวัติศาสตร์อินโดนีเซียก้าวพ้นจากความเป็นประวัติศาสตร์ที่เน้นมิติทางการเมืองเพียงมิติเดียวสู่การศึกษาประวัติศาสตร์ที่เน้นมุมมองทางสังคม²

แนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียที่เน้นมิติทางสังคมขยายตัวไปสู่การศึกษาด้านมานุษยวิทยาในอินโดนีเซีย การผลิตงานเขียนของนักมานุษยวิทยาได้เติมเต็มสิ่งที่ขาดหายไปแก่วงวิชาการอินโดนีเซียศึกษาในแง่ของสังคม ที่ยังคงเป็นแง่มุมที่ขาดความชัดเจนสำหรับการศึกษาอินโดนีเซียในขณะนั้น การผลิตงานด้านมานุษยวิทยาของคลิฟฟอร์ด เกียร์ตซ์ (Clifford Geertz, 1926-2006) เป็นการสร้างความเข้าใจสังคมชวาจากการศึกษาวิถีความเชื่อทางศาสนาของชาวชวา³ ในผลงานชิ้นต่อมาของเขาเกี่ยวกับหลักในการอธิบายวัฒนธรรมมีส่วนสำคัญในการสร้างรูปแบบของการศึกษามานุษยวิทยาให้แก่สังคมนักมานุษยวิทยาที่ไม่ได้จำกัดเพียงแค่การอธิบายวัฒนธรรมและสังคมของอินโดนีเซียเพียงเท่านั้น แต่กลายเป็นหนังสือพื้นฐานสำคัญสำหรับนักมานุษยวิทยาทั่วไป ซึ่งงานเขียนของเกียร์ตซ์ได้แพร่อิทธิพลเข้าสู่การศึกษาประวัติศาสตร์ของอินโดนีเซียเช่นกัน⁴

² J. D. Legge, "The writing of Southeast Asia history," in *The Cambridge History of Southeast Asia: volume one, part one from early time to c. 1500*, edited by Nicolas Tarling (Cambridge: Cambridge University Press, 1999).

³ ดู Clifford Geertz, *The Religion of Java* (Chicago: The University of Chicago Press, 1960).

⁴ ดู Clifford Geertz, *The Interpretation of Culture* (New York: Basic Books, 1973).

แนวคิดของเกียรต์ซคือการสร้างความเข้าใจวิถีของชาวจากภายใน ซึ่งเป็นส่วนที่นักวิชาการต่างชาติขาดแคลน ทั้งยังเป็นส่วนสนับสนุนให้แก่การศึกษาประวัติศาสตร์สังคมของอินโดนีเซีย เพราะการศึกษาประวัติศาสตร์สังคมมุ่งเน้นการหาคำอธิบายเกี่ยวกับปัจจัยจากภายในที่ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงในสังคมอินโดนีเซีย รวมทั้งการปกครองของรัฐบาลอินโดนีเซียที่เป็นประจักษ์พยานว่าอิทธิพลของวัฒนธรรมพื้นเมืองมีส่วนสำคัญในการดำเนินนโยบายของรัฐบาลอินโดนีเซียต่อนานาชาติ เช่นที่ปรากฏชัดเจนในยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำ (Guided Democracy) อันเป็นรูปแบบการปกครองที่นำเอาวิถีคิดเกี่ยวกับการปกครองในโลกชวามาปรับใช้กับการปกครองในโลกสมัยใหม่ อันได้แก่แนวทางนาซาคอม (Nasakom) หรือนโยบายเผชิญหน้ากับมาเลเซียของประธานาธิบดีซูการ์โนในทศวรรษที่ 1950⁵

การศึกษาวัฒนธรรมชวาเพื่อใช้อธิบายสังคมประชาธิปไตยแบบชี้นำต่อประชาคมโลกเป็นแนวทางหนึ่งซึ่งได้รับความนิยมในยุคหลังทศวรรษที่ 1960 แนวทางดังกล่าวปรากฏชัดเจนในการศึกษาสังคมอินโดนีเซียยุคระเบียบใหม่ในปลายทศวรรษที่ 1960 จากแนวทางการอธิบายความหมายของยุคระเบียบใหม่ของนักวิชาการอย่างจอห์น เพมเบอร์ตัน (John Pemberton) เพมเบอร์ตันศึกษากระแสความเชื่อของชาวชวาโดยเฉพาะพิธีกรรมเกี่ยวกับอำนาจ ที่ไม่เคยสูญหายไปจากสังคมชวา แต่กลับได้รับการสร้างขึ้นและดำรงอยู่คู่กับโลกสมัยใหม่ของอินโดนีเซียเสมอมา⁶ แนวคิดนี้ตอกย้ำให้วงการนักประวัติศาสตร์สังคมของอินโดนีเซียตระหนักถึงความสำคัญของการใช้วิถีของอินโดนีเซียเพื่อทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ของอินโดนีเซีย ดังปรากฏให้เห็นจากหนังสือประวัติศาสตร์ที่ได้รับการตีพิมพ์ในช่วงหลังการได้รับเอกราชของสาธารณรัฐอินโดนีเซียหลายเล่ม อันได้แก่ ประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ของเอ็ม. ซี. ริคเลฟส์ (M.C. Ricklefs) ที่เน้นการนำเสนออิทธิพลของศาสนาอิสลามและวัฒนธรรมชวาที่ยังทรงพลังอยู่ในสังคมอินโดนีเซียเป็นปัจจัยหลักในการอธิบายประวัติศาสตร์ของสังคมอินโดนีเซีย⁷ รวมทั้งเทย์เลอร์ (J. G. Taylor) ที่มุ่งศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในมิติความสัมพันธ์ระหว่างสังคมอินโดนีเซียในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทำให้แนวทางการศึกษาของเทย์เลอร์ไม่อาจแยกออกจากประเด็นของประวัติศาสตร์สังคมได้ เนื่องจากเทย์เลอร์เน้นการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ประเด็นความขัดแย้งระหว่างชาวอินโดนีเซียกับชาวอินโดนีเซียและชาวอินโดนีเซียกับชาวตะวันตก ซึ่งเป็นแนวทางหลัก

⁵ ดู J.C.A. Mackie, *Konfrontasi : the Indonesia-Malaysia Dispute 1963-1966* (Kuala Lumpur: Oxford University Press, 1974).

⁶ John Pemberton, *On the Subject of "Java"* (Ithaca: Cornell University Press, 1994).

⁷ M.C. Ricklefs, *A History of Modern Indonesia since c. 1200*, 3rd edition (London: Palgrave, 2001), p.

ที่ทำให้เห็นว่าอิทธิพลของความขัดแย้งทั้งสองรูปแบบนำไปสู่การพัฒนาและขับเคลื่อนของประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย⁸

การศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในสังคมโลกตะวันตกยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สองได้ก้าวพ้นขอบเขตของการศึกษาที่เน้นมิติทางการเมืองมาสู่แนวทางการศึกษาที่เน้นการสร้างความสำเร็จสังคมอินโดนีเซีย แต่การศึกษาสังคมอินโดนีเซียเพียงมิติเดียวไม่สามารถสร้างความเข้าใจภาพรวมของสังคมอินโดนีเซียแก่ชาวอินโดนีเซียได้ การพัฒนาการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในมิติทางสังคมได้กลายเป็นแนวทางใหม่ในวงการศึกษานินโดนีเซียศึกษาในประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง

นักวิชาการชาวอินโดนีเซียไม่ได้ปฏิเสธระเบียบวิธีวิจัยประวัติศาสตร์ของชาวตะวันตก แต่กลับเห็นว่าสิ่งนั้นเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย ดังเช่น ซาร์โตโน การ์โตดีร์โจ (Sartono Kartodjirdjo),⁹ คุณโตวิโจโย (Kuntowijoyo), และโจโก ซูร์โย (Joko Suryo) เป็นต้น ในวงการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่ง นักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียให้ความสนใจกับการศึกษาประวัติศาสตร์ตามระเบียบวิธีของโลกตะวันตก เนื่องจากนักประวัติศาสตร์กลุ่มนี้ตระหนักถึงความสำคัญของความรู้ประวัติศาสตร์อินโดนีเซียที่รุ่งเรืองมาอย่างต่อเนื่องในสังคมตะวันตก แต่การนำเสนอประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในโลกตะวันตกยังคงขาดสิ่งที่เรียกว่า “อัตลักษณ์ของชาวอินโดนีเซีย” นักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียจึงเห็นว่า ประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียคือการบอกเล่าอัตลักษณ์ของชาวอินโดนีเซีย การเขียนประวัติศาสตร์อินโดนีเซียจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเขียนประวัติศาสตร์ให้สอดคล้องกับจิตวิญญาณการปฏิวัติอินโดนีเซีย ค.ศ. 1945 ตามคำกล่าวของพลเอกนาซูเตียน (Nasution) การเขียนประวัติศาสตร์ให้มีอัตลักษณ์ของจิตวิญญาณการปฏิวัติเป็นแนวทางที่มีความสำคัญตลอดมาหลังการเกิดขึ้นของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ชาวอินโดนีเซียยกย่องว่าการประกาศเอกราชโดยประธานาธิบดีซูการ์โนในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1945 นั้น อินโดนีเซียได้ก้าวพ้นขอบเขตของประวัติศาสตร์อาณานิคมอินเดียตะวันออกของเนเธอร์แลนด์ไปแล้ว การเขียนประวัติศาสตร์ในช่วงดังกล่าวจึงถือว่าเป็นพันธกิจแรกของนักประวัติศาสตร์ชาตินิยมของอินโดนีเซีย การเขียนประวัติศาสตร์ที่เน้นจิตวิญญาณการ

⁸ Jean Gelman Taylor, *Indonesia: Peoples and Histories* (New Haven: Yale University Press, 2003), p. xvii.

⁹ การศึกษาประวัติศาสตร์สังคมอินโดนีเซียของซาร์โตโนมีความคล้ายคลึงกับแนวทางการศึกษาของเบนด้าเป็นอย่างมาก อันได้แก่ การศึกษาเรื่องกบฏบันเต็น ซึ่งเน้นการหยิบยกปัญหาความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมของชาวอินโดนีเซีย ดู Sartono Kartodirdjo, *The Peasants's Revolt of Banten in 1888. Its Conditions, Course and Sequence. A Case Study of Social Movements in Indonesia* ('s-Gravenhagen: Martinus Nijhoff, 1996).

ปฏิวัติอินโดนีเซีย ค.ศ. 1945 กลายเป็นส่วนสำคัญของวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ของพวกเขา นอกเหนือจากทฤษฎีประวัติศาสตร์แบบตะวันตก

การเขียนประวัติศาสตร์เน้นจิตวิญญาณการปฏิวัติอินโดนีเซีย ค.ศ. 1945 เริ่มต้นขึ้นอย่างเป็นทางการจากการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่หนึ่ง ซึ่งเหล่านักประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซียในขณะนั้นเห็นพ้องกันว่า การเขียนประวัติศาสตร์อินโดนีเซียได้ถูกปล่อยปละละเลยและขาดทิศทาง เป็นหน้าที่ของพวกเขาที่จะต้องร่วมกันกำหนดทิศทางการเขียนประวัติศาสตร์อินโดนีเซียให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ทำให้สังคมอินโดนีเซียตระหนักถึงความสำคัญของประวัติศาสตร์ แนวทางการเขียนประวัติศาสตร์ของนักประวัติศาสตร์กลุ่มนี้เน้นการให้ความสนใจจิตวิญญาณการปฏิวัติอินโดนีเซีย ค.ศ. 1945 ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวทางสำคัญในการเขียนประวัติศาสตร์ ที่ทำให้อัตลักษณ์ของชาวอินโดนีเซียเป็นที่รับรู้ได้ทั้งในสังคมอินโดนีเซียและสังคมภายนอก การเขียนประวัติศาสตร์ที่เน้นจิตวิญญาณการปฏิวัติอินโดนีเซีย ค.ศ. 1945 นั้นควรกำหนดให้หลักปรัชญาเป็นส่วนหนึ่งของกรอบการศึกษาทางประวัติศาสตร์ เพราะหลักปรัชญาเป็นหลักในการสร้างเอกภาพของชาติอินโดนีเซีย และจะทำให้การเขียนประวัติศาสตร์เป็นมุมมองมาจากภายในสังคมอินโดนีเซียเอง โมฮัมหมัด ยามิน (Mohammad Yamin) นิยามว่าวิธีวิจัยประวัติศาสตร์เช่นนี้คือหลักปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย¹⁰

หลักปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติของยามินถูกท้วงติงอย่างหนักโดยซุจัตโมโก (Sudjatmoko) ซุจัตโมโกเห็นว่าการเขียนประวัติศาสตร์นั้น ควรให้สอดคล้องกับยุคสมัยมากกว่า การให้ความสำคัญกับแนวคิดที่เป็นหลักตายตัว อีกทั้งควรให้หลักปรัชญาประวัติศาสตร์ของยามินเป็นเพียงแนวทางมากกว่ากรอบสำคัญสำหรับการเขียนประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย แนวคิดของซุจัตโมโกทำให้นักประวัติศาสตร์อินโดนีเซียมีความรอบคอบในการเขียนประวัติศาสตร์มากขึ้น อย่างไรก็ตามบริบทของสังคมอินโดนีเซียในยุคประชาธิปไตยแบบชั้นนำที่เจือปนไปด้วยจิตวิญญาณการปฏิวัติอินโดนีเซีย ค.ศ. 1945 นั้น ทำให้นักประวัติศาสตร์จำนวนมากไม่อาจละเลยแนวทางการเขียนประวัติศาสตร์ของยามิน

ซาร์โตโนมีความคิดเห็นทางประวัติศาสตร์ที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับทัศนคติของประธานาธิบดีซูการ์โนที่แถลงในสุนทรพจน์ชื่อ “การเกิดขึ้นของหลักปรัชญา” แนวคิดประวัติศาสตร์ของเขาสนับสนุนความเชื่อของประธานาธิบดีซูการ์โนและยามิน ซึ่งเขาเห็นว่าการเขียนประวัติศาสตร์อินโดนีเซียจำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์สำคัญ คือ การแสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวพัน

¹⁰ Mohd. Yamin, “Kesimpulan2 Atjara ke I: Konsepsi Filsafat Sedjarah Nasional I,” in Laporan Seminar Sedjarah (Jogjakarta, Universitas Gadjah Mada, December 14-18, 1957), p. 40.

กันของกลุ่มคนหรือสมาชิกในชาติอินโดนีเซีย หรือการบอกเล่าประสบการณ์ของชาติอินโดนีเซีย การบอกเล่าประสบการณ์ของสมาชิกในชาติอินโดนีเซียจำเป็นต้องมีการกำหนดขอบเขตที่แน่ชัด การกำหนดขอบเขตนั้นต้องสอดคล้องกับพื้นที่ทางกายภาพหรือดินแดนรัฐประชาชาติอินโดนีเซีย เป็นสำคัญ ซึ่งอาจหมายถึงภูมิรัฐศาสตร์ (geopolitics) ของดินแดนรัฐประชาชาติอินโดนีเซียนี้เป็นหลักของการศึกษาประวัติศาสตร์ ซาร์โตโนเห็นว่าการศึกษาประวัติศาสตร์แห่งชาตินั้นมีความจำเป็นต้องอาศัยการศึกษาอย่างรอบด้านโดยเฉพาะการศึกษาในแง่ของสังคมศาสตร์ เพราะการศึกษาประวัติศาสตร์แห่งชาติมีโจทย์ใหญ่ คือ ต้องการค้นหาเสียงหรือตัวตนของชาวพื้นเมืองในอดีตที่ผ่านมา

ซาร์โตโนเห็นว่าการศึกษาโดยใช้หลักสังคมศาสตร์นั้นเป็นสิ่งสำคัญในการศึกษาประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย เพราะการศึกษาในทางสังคมศาสตร์เน้นการศึกษาในตัวของสังคมที่มีความซับซ้อนไปด้วยโครงสร้างของชนชั้น การศึกษาจำเป็นต้องศึกษาโดยหลีกเลี่ยงการยึดติดที่ตัวของกลุ่มชนชั้นเดียวหรืออภิสิทธิชน แต่ควรให้ความสนใจคนทุกชนชั้น เนื่องมาจากซาร์โตโนเห็นว่าการศึกษาประวัติศาสตร์แห่งชาติจำเป็นต้องเน้นการศึกษาในเรื่องของประสบการณ์ของชุมชน ประสบการณ์ของชุมชนมีการแลกเปลี่ยนกันระหว่างชนชั้นล่างและบน ซึ่งไม่อาจมองข้ามความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นเหล่านี้ได้ เพราะการเปลี่ยนแปลงของชนชั้นใดชนชั้นหนึ่งก็ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม การศึกษาประวัติศาสตร์แนวนี้เรียกว่า “ประวัติศาสตร์แนวสังคมวิทยา” (Sociological history)¹¹ หมายถึงการศึกษาประวัติศาสตร์ที่มุ่งเน้นอธิบายพัฒนาการของสังคมอินโดนีเซีย แนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์สังคมของซาร์โตโนที่เน้นมุมมองพื้นที่รัฐชาติและสังคมอินโดนีเซียไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนักกับแนวคิดของประธานาธิบดีซูการ์โน ที่เห็นว่าชาติอินโดนีเซียประกอบขึ้นจากประชาชนและดินแดนของรัฐชาติเป็นส่วนสำคัญ การกล่าวอ้างดินแดนของรัฐชาติเป็นส่วนสำคัญของหลักการปฏิวัติของอินโดนีเซีย เนื่องจากนักชาตินิยมอินโดนีเซียต้องการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือดินแดนของประเทศจากพื้นที่ของอาณานิคมอินเดียตะวันตกของเนเธอร์แลนด์เดิม

การนำเสนอภาพมุมมองประวัติศาสตร์แนวสังคมวิทยาของซาร์โตโนจึงมุ่งเน้นการขยายความแนวคิดของจิตวิญญาณการปฏิวัติอินโดนีเซีย ค.ศ. 1945 ให้ชัดเจน ทิศทางการศึกษาประวัติศาสตร์สังคมของเขาคือการเน้นไปที่การต่อสู้ของประชาชนอินโดนีเซียเพื่อต่อต้านรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ในแง่มุมที่หลากหลาย แนวทางประวัติศาสตร์ของซาร์โตโนได้สืบทอดเจตนารมณ์

¹¹ Sartono Kartodirdjo, “Indonesia historiography: A search for the identity of national history,” (paper presented at the International Association of Historians of Asia, Jakarta, 1998), pp. 1-9.

การเขียนประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซียให้แพร่หลายมากขึ้น และมีเหล่านักประวัติศาสตร์ร่วมอุดมการณ์กับเขาเกิดขึ้นจำนวนมาก นักประวัติศาสตร์เหล่านี้ใช้แนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ของชาร์โตโนในการตรวจสอบความเป็นไปได้ของแนวคิดนี้ในหลายชุมชนทั่วหมู่เกาะอินโดนีเซีย โดยมีหลักการการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมเพื่ออธิบายการเกิดขึ้นของสำนึกความเป็นชาติอินโดนีเซียตลอดจนการก่อตัวของลัทธิชาตินิยมในสังคมส่วนต่างๆของอินโดนีเซีย

แนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์แบบชาร์โตโนเป็นรูปแบบของการเขียนประวัติศาสตร์สมัยใหม่ในสังคมนักประวัติศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยกัตจาห์มาดา อันเป็นสถาบันศึกษาประวัติศาสตร์ที่สำคัญแห่งหนึ่งของอินโดนีเซีย เป็นที่ประจักษ์ว่า การนำเสนองานเขียนประวัติศาสตร์ของชาร์โตโนไม่เคยก้าวพ้นไปจากการอธิบายประวัติศาสตร์ชาตินิยมของอินโดนีเซียในปลายยุคอาณานิคม เว้นแต่ในหนังสือประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ที่เขาเน้นการอธิบายประวัติศาสตร์อินโดนีเซียตั้งแต่ยุคโบราณจนกระทั่งถึงยุคเอกราช แต่เขายังคงสงวนท่าทีในการอธิบายพัฒนาการของความเป็นชาติอินโดนีเซียที่แฝงอยู่ในความสัมพันธ์ของสังคมอินโดนีเซียตั้งแต่ก่อนการเกิดขึ้นของแนวคิดชาตินิยม¹² เหล่านักประวัติศาสตร์ที่ร่วมอุดมการณ์กับชาร์โตโนต่างมีแนวโน้มในการเขียนประวัติศาสตร์ที่ยึดติดกับการอธิบายปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวของชาวพื้นเมืองในสังคมอินโดนีเซียตามแบบของชาร์โตโนเป็นสำคัญ อันได้แก่ คุณโตวิโจโยที่นำเสนอวิทยานิพนธ์โดยใช้มุมมองของชาร์โตโนเป็นสำคัญ คุณโตวิโจโยเลือกศึกษาสังคมมาดูรา ส่วนเตาฟีก อับดุลเลาะห์ (Taufik Abdullah) ศึกษาปัจจัยทางด้านศาสนาที่สัมพันธ์กับการเกิดองค์กรชาตินิยมอินโดนีเซีย กล่าวได้ว่านักประวัติศาสตร์ทั้งสองล้วนใช้แนวทางของชาร์โตโนในการทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ชาตินิยมของอินโดนีเซีย¹³

อย่างไรก็ตามแนวทางการศึกษาของชาร์โตโนกลับถูกท้าทายในการศึกษาสังคมเมืองช่วงอาณานิคมของโจโก ซูร์โย ที่เห็นว่าการนำเสนอแนวทางชาตินิยมเกิดจากความอึดอัดของสังคมอินโดนีเซียต่ออิทธิพลของชาวตะวันตก แต่ในทางกลับกันการศึกษาสังคมเมืองของโจโกกลับทำให้ภาพการพึ่งพิงของชาวพื้นเมืองต่อระบบเศรษฐกิจและการเมืองของอาณานิคมที่ได้สร้างความ

¹² ดู Sartono Kartodirdjo, *Pengantar Sejarah Indonesia Baru Jilid 1: 1500 – 1900 Dari Emporium Sampai Imperium*, cetakan keempat [ประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่เล่มที่ 1: 1500 – 1900 จากยุคศูนย์กลางการค้าจนถึงยุคจักรวรรดินิยม, พิมพ์ครั้งที่ 4] (Jakarta: Gramedia, 1999).

¹³ ดู Kuntowijoyo, *Social change in an agrarian society: Madura, 1850 – 1940* (Doctoral dissertation, History, Columbia University, 1980), Taufik Abdullah, *Schools and Politics: The Kaum Muda Movement in West Sumatra (1927-1933)* (Ithaca: Cornell University Press, 1971).

สะดวกสบายให้แก่พวกเขา¹⁴ เช่นเดียวกับแม็คกี้ (J.A.C. Mackie) ที่เห็นข้อบกพร่องของการศึกษาประวัติศาสตร์ชาตินิยมตามแนวทางของชาร์โตโนในการอธิบายการคุกคามจากลัทธิอาณานิคมต่อสังคมชาวพื้นเมือง โดยเฉพาะการนำเสนอภาพอันโหดร้ายของระบบการบังคับเพาะปลูก เพื่อใช้เป็นเป้าโจมตีความโหดร้ายของรัฐบาลอาณานิคมต่อสังคมชาวพื้นเมืองอินโดนีเซีย

แม็คกี้เห็นว่าระบบบังคับเพาะปลูกในชวาไม่ได้ทำให้สังคมเกิดความเปลี่ยนแปลง เพราะการทำการเกษตรของชาวพื้นเมืองกลุ่มทุนที่มีขนาดเล็ก ไม่ได้ส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางเช่นการทำเกษตรของนายทุนในสุมาตราซึ่งเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ สำหรับการประท้วงหรือการลุกฮือของชาวบ้านชวาตามทัศนะของแม็คกี้นั้น เป็นการประท้วงที่มีการปลุกกระดมจากกลุ่มชนชั้นนำชวาที่ไม่ยอมให้อำนาจการควบคุมชวามาหลุดมือไป มากกว่าการประท้วงที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านและกลุ่มทุน¹⁵ การนำเสนอของชาร์โตโนเป็นภาพที่ถูกสร้างขึ้นจากวิถีคิดของนักชาตินิยมอินโดนีเซียที่เกิดขึ้นในปลายยุคอาณานิคมเสียมากกว่า แนวทางดังกล่าวเป็นไปในการตอบสนองต่อการสร้างความเป็นธรรมให้แก่ลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียหรือเป็นไปตามวิถีจิตวิญญาณ ค.ศ. 1945 มากกว่าการให้ภาพประวัติศาสตร์ที่ตรงตามข้อเท็จจริง จึงกล่าวได้ว่าชาร์โตโนได้สืบทอดแนวคิดของยามินมาอย่างครบถ้วน และเป็นการสร้างจารีตการเขียนประวัติศาสตร์ชาตินิยมของยุคประชาธิปไตยแบบชั้นนำอย่างแท้จริง

นักประวัติศาสตร์ชาตินิยมได้เผยแพร่แนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ของพวกเขาแก่สังคมอินโดนีเซีย โดยเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการเรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียของรัฐบาลประชาธิปไตยแบบชั้นนำ แนวทางการค้นคว้าของชาร์โตโนได้ใช้เป็นหลักในการเขียนหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติเล่มที่ 5 เป็นประวัติศาสตร์ที่นักประวัติศาสตร์แนวชาร์โตโนคุ้นเคยเป็นอย่างดี เพราะประวัติศาสตร์อินโดนีเซียของชาร์โตโนและนักประวัติศาสตร์กลุ่มมหาวิทยาลัยกัตจาห์มาตามักให้ความสำคัญกับการศึกษาการเกิดขึ้นของลัทธิชาตินิยม

แนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ของพวกเขายังได้รับการให้ความสำคัญจากนักประวัติศาสตร์ยุคระเบียบใหม่ด้วยเช่นกัน เพราะนักประวัติศาสตร์ยุคระเบียบใหม่และนัก

¹⁴ Djoko Suryo, *Social and economic life in rural Semarang under colonial rule in the Later 19th century* (Doctoral dissertation, History, Monash University, 1982).

¹⁵ J.A.C. Mackie, "The impact of plantations on local societies in colonial Indonesia," in *Dari Babad dan Hikayat Sampai Sejarah Kritis: Kumpulan karangan dipersempahkan kepada Prof. Dr. Sartono Kartodirdjo* [จากบารบัดและฮิกายัตถึงประวัติศาสตร์วิพากษ์: รวบรวมบทความเชิดชูเกียรติ ศาสตราจารย์ ดร.ชาร์โตโน การ์โตดรีโจ], edited by T.Ibrahim Alfian, H.J. Koesoemanto, Dharmono Hardjowidjono, Djoko Suryo (Jogjakarta: Gadjah Mada University Press, 1992), pp. 154 – 180.

ประวัติศาสตร์การทหารต่างมีความต้องการส่งผ่านลัทธิชาตินิยมจากยุคระเบียบเก่าสู่สังคมนิยมใหม่ แต่การส่งผ่านข้อมูลจากยุคประชาธิปไตยแบบที่นำสู่ยุคระเบียบใหม่มีความจำเป็นต้องได้รับการกลั่นกรองจากทางราชการเสียก่อน เพื่อรักษาเสถียรภาพของรัฐบาลระเบียบใหม่ โดยเฉพาะในช่วงการเปลี่ยนผ่านอำนาจในกลางทศวรรษที่ 1960 ผลสะท้อนจากการกลั่นกรองข้อมูลของรัฐนำไปสู่การพิจารณาถึงอดีตของอินโดนีเซียที่ควรจดจำและควรลืม โดยเฉพาะการลบประวัติศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียออกจากความทรงจำของสังคมและเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับวีรบุรุษแห่งชาติอินโดนีเซียแทน สมัยระเบียบใหม่เน้นย้ำภาพวีรบุรุษแห่งชาติอินโดนีเซีย อันได้แก่ เจ้าชายตีปอเนกอรอ ให้เป็นบรรพบุรุษของกองทัพอินโดนีเซียซึ่งได้รับยกย่องว่าเป็นวีรบุรุษของยุคระเบียบใหม่ จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงสภาพของกองทัพอินโดนีเซียที่เป็นผู้พิทักษ์อินโดนีเซียจากภัยคุกคามทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะการต่อสู้กับภัยคุกคามภายในหรืออีกนัยหนึ่งการปกป้องชาติจากศัตรูภายในอันได้แก่พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย

แนวคิดดังกล่าวได้ปรากฏในการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่สอง ซึ่งให้ความสำคัญกับการอภิปรายเชิดชูเกียรติของกองทัพอินโดนีเซีย ตลอดจนการนำเสนอภาพประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ผ่านภารกิจของกองทัพ ในหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติเล่มที่ 6 นั้น ภารกิจของกองทัพอินโดนีเซียได้รับการสร้างภาพให้เห็นเด่นชัด พลเอกนาซูเตียนได้อธิบายบทบาทของกองทัพอินโดนีเซียในสงครามเอกราชและการต่อสู้กับกบฏมาดิอุณที่สนับสนุนโดยพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย หนังสือเล่มที่ 6 นี้ไม่ได้มีลักษณะเป็นหนังสือที่มีแบบแผนอย่างประวัติศาสตร์ แต่อยู่ในรูปแบบหนังสือบันทึกความทรงจำเสียมากกว่า ทำให้หนังสือชุดนี้สามารถสร้างอารมณ์และความนึกคิดให้แก่ผู้อ่านได้มากกว่าหนังสือประวัติศาสตร์ หนังสือชุดดังกล่าวได้รับการนำเสนอต่อสาธารณชนจากการสนับสนุนของรัฐบาลระเบียบใหม่¹⁶

การตีพิมพ์หนังสือประวัติศาสตร์ที่สนับสนุนกองทัพอินโดนีเซียได้หล่อหลอมสังคมนิยมอินโดนีเซียให้ตระหนักถึงความสำคัญของกองทัพ ทำให้กองทัพกลายเป็นเสาหลักในการค้าสู่สังคมนิยมอินโดนีเซียไปโดยปริยาย กระบวนการนี้เกิดขึ้นพร้อมกับการสร้างภาพของคอมมิวนิสต์ที่เป็นศัตรูต่อสังคมนิยมอินโดนีเซียและได้รับการผลิตซ้ำผ่านทางสื่อของรัฐบาลระเบียบใหม่อันได้แก่พิพิธภัณฑ์และภาพยนตร์เสมอมา¹⁷ ประวัติศาสตร์ของยุคระเบียบใหม่สร้างขึ้นจากองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ที่ถูกคัดเลือกรับจากรัฐบาลที่ไม่สามารถแบกรับความหวังของชาวอินโดนีเซียที่มีต่อ

¹⁶ A.H. Nasution, *Sekitar Perang Kemerdekaan Indonesia*, cetakan kedelapan [ว่าด้วยสงครามเอกราชอินโดนีเซีย, พิมพ์ครั้งที่แปด], 11 volumes. (Bandung: Angkasa, 1996).

¹⁷ ดู Katharine E. McGregor, *History in Uniform: Military Ideology and the Construction of Indonesia's Past* (Singapore: National University of Singapore Press, 2007).

ประวัติศาสตร์แห่งชาติ ความต้องการของพวกเขาคือประวัติศาสตร์ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นจริงอย่างรอบด้านโดยเฉพาะการก่อตัวของยุคระเบียบใหม่อันคลุมเครือและกลายเป็นประวัติศาสตร์ที่ดำมืดของอินโดนีเซีย การรื้อฟื้นประวัติศาสตร์ช่วงดังกล่าวได้ก่อตัวขึ้นตลอดหลายทศวรรษภายใต้ยุคระเบียบใหม่ ถึงแม้ว่ารัฐบาลพยายามควบคุมสื่ออย่างต่อเนื่อง แต่หลังจากยุคระเบียบใหม่ได้จบสิ้นลงด้วยความไม่สามารถแก้ไขวิกฤติเศรษฐกิจของชาติในปี ค.ศ. 1998¹⁸ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ทำให้ประชาชนลุกขึ้นขับไล่รัฐบาลระเบียบใหม่ เป็นผลให้ประธานาธิบดีซูฮาร์โตต้องประกาศลาออกจากตำแหน่งในปี ค.ศ. 1998

อินโดนีเซียได้ก้าวเข้าสู่ยุคปฏิรูปหลังจากประธานาธิบดี บี เจ ฮาร์บีปีได้รับตำแหน่งในวันที่ 23 พฤษภาคม 1998¹⁹ การก่อตัวของยุคปฏิรูปนำไปสู่การค้นหาความจริงของนักประวัติศาสตร์และอดีตสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียซึ่งตกเป็นเหยื่อของยุคระเบียบใหม่ พวกเขาพยายามนำเสนอความเป็นจริงของการรัฐประหารในปี ค.ศ. 1965 เป็นเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์ถูกกวาดล้างจากสังคมอินโดนีเซีย อดีตสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์หลายคนได้เรียบเรียงหนังสือเกี่ยวกับเหตุการณ์เกสตาปอเพื่อเติมเต็มประวัติศาสตร์ที่ขาดหายไปให้กลับคืนมาและเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย จากปัจจัยดังกล่าวได้ส่งผลให้ซูลามิ (Sulami, 1926-2002) อดีตนักโทษการเมืองในยุคระเบียบใหม่เรียบเรียงหนังสืออัตชีวประวัติเพื่อนำเสนอความจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์เกสตาปอ นอกจากนี้ยังมี ปราโมเดีย อนันตาตูร์ (Pramoedya Ananta Toer, 1925-2005) อดีตนักโทษทางการเมืองคนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อกระแสประวัติศาสตร์ความทรงจำของคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย ปราโมเดียได้นำเสนอหนังสือนิยายจตุรภาคจากเกาะบอร์เนียว²⁰ กลายเป็นหนังสือขายดีในยุคปฏิรูปและแปลออกเป็นหลายภาษารวมทั้งภาษาไทย

การนำเสนอประวัติศาสตร์โดยเหยื่อของระเบียบใหม่ในยุคปฏิรูปได้ส่งผลให้รูปแบบการเรียบเรียงประวัติศาสตร์อินโดนีเซียแผนใหม่ที่เน้นรูปแบบการค้นคว้าเชิงวิชาการอย่างตะวันตกอันเป็นรูปแบบการเรียบเรียงประวัติศาสตร์ที่ครอบงำประวัติศาสตร์อินโดนีเซียมาอย่างช้านานถูกท้าทายจากการเขียนหนังสือชีวประวัติ หนังสือชีวประวัติได้กลายเป็นหนังสือที่ให้ความรู้ด้าน

¹⁸ Adrian Vickers, *A History of Modern Indonesia* (Cambridge: Cambridge University Press, 2005), p. 204-205

¹⁹ Robert Cribb and Audrey Kahin, *Historical Dictionary of Indonesia*, p. 478.

²⁰ เกาะบอร์เนียว (Pulau Boeroe) ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของเกาะชวา เป็นสถานที่คุมขังนักโทษทางการเมืองของอินโดนีเซียมาตั้งแต่ยุคอาณานิคม ในยุคระเบียบใหม่ได้มีการใช้เกาะบอร์เนียวเป็นสถานที่คุมขังนักโทษทางการเมืองโดยเฉพาะ อดีตสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย ดู Adrian Vickers, *A History of Modern Indonesia*, p. 89.

ประวัติศาสตร์และเป็นที่ยอมรับมากขึ้นในตลาดหนังสือ เพราะหนังสือประวัติศาสตร์แนวนี้สามารถเข้าถึงสังคมอินโดนีเซียได้ง่ายกว่าหนังสือวิชาการ กลายเป็นหนังสือที่ได้รับความนิยมจากนักอ่านชาวอินโดนีเซียเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะนวนิยายของปราโมเดีย ซึ่งเป็นก้าวใหม่ของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของคนชายขอบในสังคมระเบียบใหม่ กล่าวคือเป็นหนังสือที่ให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ของคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียที่ถูกกลบออกไปจากประวัติศาสตร์โดยรัฐบาลระเบียบใหม่ และเป็นยุคที่ได้สร้างความเจ็บปวดให้แก่สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียและสังคมอินโดนีเซีย หนังสือประวัติศาสตร์ในยุคระเบียบใหม่เป็นเครื่องมือในการกำจัดพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย ส่งผลให้สังคมอินโดนีเซียตั้งคำถามเกี่ยวกับความถูกต้องของหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียที่ใช้เป็นหนังสืออ้างอิงและคู่มือสำหรับอาจารย์ในการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในสถานศึกษา

ความคลั่งแค้นใจของสังคมอินโดนีเซียได้เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากในยุคปฏิรูป ส่งผลให้รัฐบาลของประธานาธิบดีฮาร์ปีบีเห็นความสำคัญในการตรวจสอบหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมอินโดนีเซียในยุคปัจจุบัน ทำให้ในปี ค.ศ.1998 จูโวโน ซุนดาร์โซโน (Juwono Sudarsono, 1942-) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและวัฒนธรรมในขณะนั้น ได้ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบหนังสือประวัติศาสตร์ที่ใช้ในสถานศึกษาและหลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์ และในปีถัดมากระทรวงศึกษาธิการและวัฒนธรรมจัดการประชุมเพื่อหาแนวทางบูรณาการการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์แก่ครูในสถานศึกษา²¹

กล่าวได้ว่าพัฒนาการของการเขียนประวัติศาสตร์แห่งชาติของอินโดนีเซียตั้งแต่การสัมมนาประวัติศาสตร์ครั้งที่หนึ่ง ตลอดจนการตีพิมพ์หนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียนั้น การเรียบเรียงประวัติศาสตร์อินโดนีเซียไม่เคยหลีกเลี่ยงจากอิทธิพลทางการเมือง ประวัติศาสตร์นิพนธ์อินโดนีเซียกลายเป็นส่วนหนึ่งของการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะประวัติศาสตร์เป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐบาลอินโดนีเซียในการสร้างความชอบธรรม ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีมาตั้งแต่การเรียบเรียงประวัติศาสตร์ในยุคประชาธิปไตยแบบชั้นนำที่มุ่งเน้นการเรียบเรียงประวัติศาสตร์ชาตินิยม ตลอดจนการเรียบเรียงประวัติศาสตร์ในยุคระเบียบใหม่ที่มุ่งเน้นแนวคิดทหารนิยมและต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นศัตรูของรัฐบาลระเบียบใหม่

ถึงแม้ว่ารัฐบาลระเบียบใหม่จะมีการจัดการกับข้อมูลข่าวสารตลอดจนหนังสือประวัติศาสตร์อย่างดี แต่การกระทำดังกล่าวก็ไม่สามารถเป็นหลักประกันให้แก่ยุคระเบียบใหม่ได้

²¹ Gerry van Klinken, "The battle for history after Suharto," in *Beginning to Remember: The Past in The Indonesian Present*, edited by Mary S. Zurbuchen (Singapore: National University of Singapore Press, 2005), pp. 242 – 247.

โดยเฉพาะหลังการล่มสลายของระเบียบใหม่ ทำให้เกิดการเขียนหนังสือชีวประวัติของอดีตสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์อย่างแพร่หลาย นับเป็นก้าวใหม่ของการเขียนประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย ประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในยุคนี้จึงเป็นประวัติศาสตร์ที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างประวัติศาสตร์กระแสหลัก คือ ประวัติศาสตร์ที่เผยแพร่โดยรัฐบาลอินโดนีเซีย อันได้แก่ หนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย และประวัติศาสตร์กระแสรองที่สร้างขึ้นโดยชนชายขอบของสังคมอินโดนีเซีย อันได้แก่ อุตชีวประวัติของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์อย่างเด่นชัด อย่างไรก็ตามหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติก็ยังคงมีอิทธิพลต่อทัศนคติทางประวัติศาสตร์ของชาวอินโดนีเซียส่วนใหญ่ในปัจจุบัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

หนังสือภาษาอังกฤษ

Benda, Harry J. The Crescent and The Rising Sun: Indonesian Islam under The Japanese Occupation 1942 – 1945. The Hague: W. van Hoeve, 1958.

Cribb, Robert. and Audrey Kahin. Historical Dictionary of Indonesia. 2nd edition. Oxford: The Scarecrow, 2004.

Feith, Herbert. The Decline of Constitutional Democracy in Indonesia. Jakarta: Equinox, 2007.

Geertz, Clifford. The Religion of Java. Chicago: The University of Chicago Press, 1960.

Geertz, Clifford. The Interpretation of Culture. New York: Basic Books, 1973.

Houben, Vincent J.H. Kraton and Kumpeni: Surakarta and Yogyakarta, 1830-1870. Leiden: KITLV, 1994.

Kahin, George McTurman. Nationalism and Revolution in Indonesia. Ithaca: Cornell University Press, 1952.

Mackie, J.A.C. Konfrontasi: The Indonesia – Malaysia Dispute 1963–1966. London: Oxford University Press, 1974.

McGregor, Katharine E. History in Uniform: Military Ideology and the Construction of Indonesia's Past. Singapore: National University of Singapore Press, 2007.

McVey, Ruth T. The Rise of Indonesian Communism. Ithaca: Cornell University Press, 1965.

- Ongkhokham. The Thugs, the Curtain Thief, and the Sugar Lord. Jakarta: Metafor, 2003.
- Pemberton, John. On the Subject of "Java". Ithaca: Cornell University Press, 1994.
- Philpott, Simmon. Rethinking Indonesia: Postcolonial Theory, Authoritarianism and Identity. Houndmills: Macmillan, 2000.
- Ricklefs, M. C. Jogjakarta under Sultan Mangkubumi 1749 – 1792 : A History of the Division of Java. London: Oxford University Press, 1974.
- Ricklefs, M.C. War, Culture and Economy in Java 1677 – 1726 : Asian and European Imperialism in the early Kartasura period. Sydney: Allen & Unwin, 1993.
- Ricklefs, M.C. A History of Modern Indonesia since c. 1300. 3rd edition. London: Palgrave, 2001.
- Sartono Kartodirdjo. The Peasants's Revolt of Banten in 1888. Its Conditions, Course and Sequel. A Case Study of Social Movements in Indonesia. 's-Gravenhage: Martinus Nijhoff, 1966.
- Sartono Kartodirdjo. Indonesian Historiography. Yogyakarta: Penerbit Kanisius, 2001.
- Selosoemardjan. Social Changes in Jogjakarta. Ithaca: Cornell University Press, 1962.
- Soedjatmoko. An Approach to Indonesian History: Towards an Open Future. Ithaca: Department of Far Eastern Studies, Cornell University, 1960.

Sudjatmoko, Mohammad Ali, G.J. Resink and George McT. Kahin (eds). An Introduction to Indonesian Historiography. Ithaca: Cornell University Press, 1965.

Taufik Abdullah. Schools and Politics: The Kaum Muda Movement in West Sumatra (1927-1933). Ithaca: Cornell University Press, 1971.

Taylor, Jean Gelman. Indonesia: Peoples and Histories. New Haven: Yale University Press, 2003.

Vickers, Adrian. A History of Modern Indonesia. Cambridge: Cambridge University Press, 2005.

Vlekke, Bernard H. M. Nusantara : A History of Indonesia. 4th edition. The Hague: W. van Hoeve, 1959.

Wertheim, W.F. Indonesian Society in Transition : A Study of Social Change. 2nd edition. The Hague: W. van Hoeve, 1959.

หนังสือภาษาอินโดนีเซีย

A. H. Nasution. Sekitar Perang Kemerdekaan Indonesia [ว่าด้วยสงครามเอกราชอินโดนีเซีย]. 11 Volumes. cetakan kedelapan [พิมพ์ครั้งที่แปด]. Bandung: Angkasa, 1996.

Bambang Purwanto and Asvi Warman Adam. Menggugat Historiografi Indonesia [ข้อโต้แย้งในประวัติศาสตร์นิพนธ์อินโดนีเซีย]. Yogyakarta: Ombak, 2005.

I Wayan Badrika. Sejarah Nasional Indonesia dan Umum jilid 1: untuk SMU Kelas 1 [ประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียและสากลเล่มที่ 1: สำหรับมัธยมศึกษาปีที่ 1]. Jakarta: Erlangga, 2000.

- I Wayan Badrika. Sejarah Nasional Indonesia dan Umum jilid 2: untuk SMU Kelas 2 [ประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียและสากลเล่มที่ 2: สำหรับมัธยมศึกษาปีที่ 2]. Jakarta: Erlangga, 2000.
- I Wayan Badrika. Sejarah Nasional Indonesia dan Umum jilid 3 : untuk SMU Kelas 3 [ประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียและสากลเล่มที่ 3: สำหรับมัธยมศึกษาปีที่ 3]. Jakarta: Erlangga, 2000.
- Laporan Seminar Sedjarah pada tanggal 14 s/d 18 Desember 1957 di Jogjakarta [รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติ ระหว่างวันที่ 14 – 18 ธันวาคม 1957 ที่นครยกยAKARTA]. Jogjakarta: Gadjah Mada University Press, 1957.
- Sartono Kartodirdjo. Pengantar Sejarah Indonesia Baru Jilid 1: 1500 – 1900 Dari Emporium Sampai Imperium [ประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ เล่มที่ 1: 1500 – 1900 จากสมัยศูนย์กลางการค้าจนถึงจักรวรรดินิยม]. cetakan keempat [พิมพ์ครั้งที่ 4]. Jakarta: Gramedia, 1999.
- Sartono Kartodirdjo. Pengantar Sejarah Indonesia Baru Jilid 2: Sejarah Pergerakan Nasional Dari Kolonialisme Sampai Nasionalisme [ประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่เล่มที่ 2: ประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวแห่งชาติจากลัทธิอาณานิคมถึงลัทธิชาตินิยม]. cetakan keempat [พิมพ์ครั้งที่ 4]. Jakarta: Gramedia, 1999.
- Sartono Kartodirdjo, Marwati Djoened Poesponegoro and Nugroho Notosusanto (edited). Sejarah Nasional Indonesia [หนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย]. 6 Vols. Jakarta: Balai Pustaka, 1975.
- Sartono Kartodirdjo(edited). Sejarah perlawanan-perlawanan terhadap kolonialisme [ประวัติศาสตร์การต่อสู้กับลัทธิอาณานิคม]. Jakarta: Pusat Sejarah ABRI, 1973.
- Slamet Muljana. Sriwijaya. Yogyakarta: LKis, 2006.

Suhartono. Sejarah Pergerakan Nasional: dari Budi Utomo sampai Proklamasi 1908 – 1945 [ประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวแห่งชาติ: จากการเกิดสมาคมบูดี อูโตโม ถึงการประกาศเอกราช 1908 – 1945]. cetakan kedua [พิมพ์ครั้งที่ 2].
Yogyakarta: Pustaka Pelajar, 2001.

Suwarno. Pancasila Budaya Bangsa Indonesia [หลักปรัชญาจิตล วัฒนธรรมแห่งชาติอินโดนีเซีย]. Yogyakarta: Kanisius, 1993.

บทความภาษาอังกฤษ

Benda, Harry J. “Democracy in Indonesia.” Journal of Asian Studies 23, 3 (May 1964): 449-456.

Benda, Harry J. “The Structure of Southeast Asian History: Some Preliminary Observations.” In Continuity and Change in Southeast Asia, edited by Harry J. Benda, 121-153. New Haven: Yale University Press, 1972.

Berg, C.C. “The Javanese picture of the past.” In An Introduction to Indonesian Historiography, edited by Sudjatmoko, Mohammad Ali, G.J. Resink and George McT. Kahin, 87-118. Ithaca: Cornell University Press, 1965.

Berg, C.C. “The role of structural organization and myth in Javanese historiography: commentary.” Journal of Asian Studies 24 (November 1964): 100-103.

Curaming, Rommel. “Towards reinventing Indonesian nationalist historiography.” Kyoto Review of Southeast Asia 3 (March 2003), Accessed May 21, 2008.
http://kyotoreview.cseas.kyoto-u.ac.jp/issue/issue2/article_245.html.

H. W. P. *Geschiedenis van Nederlandsch Indie* by F. W. Stapel, *Geschiedenis van Nederlandsch Indie Deel III. A. de oprichting der Vereenigde Oostindische*

Compagnie. B. De Nederl. Oostindische Compagnie in de zeventiende eeuw by F.W. Stapel. The Geographical Journal 95,1 (January, 1940): 63-65.

Klinken, Gerry van. "The battle for history after Suharto." In Beginning to Remember: The Past in the Indonesian Present, edited by Mary S. Zurbuchen, 233-258. Singapore: National University of Singapore Press, 2005.

Kroef, Justus M. van der. "Prince Diponegoro: progenitor of Indonesian nationalism." Far Eastern Quarterly 8, 4 (August 1949): 424-450.

Legge, J. C. "The writing of Southeast Asia History." In The Cambridge History of Southeast Asia, vol 1, edited by Nicholas Tarling, 1-54. Cambridge: Cambridge University Press, 1999.

Leur, J.C. van. "A History of the Netherlands East Indies: Three Reviews." In Indonesian Trade and Society: Essays in Asian Social and Economic History. The Hague: W. van Hoeve, 1955.

Mackie, J.A.C. "The Impact of plantations on local societies in colonial Indonesia." In Dari Babad dan Hikayat Sampai Sejarah Kritis: Kumpulan karangan dipersembahkan kepada Prof. Dr. Sartono Kartodirdjo [จากบَابัดและฮิกายัตถึงประวัติศาสตร์วิพากษ์: รวบรวมบทความเชิดชูเกียรติ ศาสตราจารย์ ดร.ซาร์โตโน การ์โตดีร์โจ], edited by T.Ibrahim Alfian, H.J. Koesoemanto, Dharmono Hardjowidjono, Djoko Suryo, 54-180. Jogjakarta: Universitas Gadjah Mada, 1992.

Muhammad Ali. "Historiographical problems." In An Introduction to Indonesian Historiography, edited by Sudjatmoko, Mohammad Ali, G.J. Resink and George McT. Kahin, 1-23. Ithaca: Cornell University Press, 1965.

Nichterlein, Sue. "Historicism and historiography in Indonesia." History and Theory 13, 3 (October, 1974): 253-272.

- Noorduyn, J. "Origins of South Celebes historical writing." In An Introduction to Indonesian Historiography, edited by Sudjatmoko, Mohammad Ali, G.J. Resink and George McT. Kahin, 137-157. Ithaca: Cornell University Press, 1965.
- Resink, G. J. *Between the Myths: from Colonial to National Historiography.* in Indonesia's history between the Myths, 15-25. The Hague: W. Van Hoeve, 1968.
- Ricklefs, M. C. "A Consideration of Three Versions of the 'Babad tanah Djawi', with Excerpts on the Fall of Madjapahit." Bulletin of the School of Oriental and African Studies 35, 2 (1972): 285-315.
- S. Supomo. The image of Majapahit in later Javanese and Indonesian writing. In Antony Reid and David Marr (eds.), Perception of the Past in Southeast Asia. pp.171-186. Kuala Lumpur: Heinemann Educational Books, Press, 1979.
- Sartono Kartodirdjo. "Indonesia Historiography: A Search for the Identity of National History." Paper presented at the International Association of Historians of Asia, Jakarta, 1998.
- Suharto. "The New Order, the Panca Sila, and the 1945 Constitution (1967)." In Southeast Asia : Documents of Political Development and Change, edited by Roger M. Smith, 219-221. Ithaca: Cornell University Press, 1974.
- Sukarno. "Let us bury the Parties (1956)." In Indonesian Political Thinking 1945 – 1965, edited by Herbert Feith and Lance Castles, 81-83. Ithaca: Cornell University Press, 1970.
- Sukarno. "Saving the Republic of the Proclamation (1957)." In Indonesian Political Thinking 1945 – 1965, edited by Herbert Feith and Lance Castles, 83-89.

Ithaca: Cornell University Press, 1970.

Sukarno. "The Panca Sila (1945)." In Southeast Asia : Documents of Political Development and Change, edited by Roger M. Smith, 174-182. Ithaca: Cornell University Press, 1974.

T. B. Simatupang. "The nation and the regions in the people war (1949)." In Indonesian Political Thinking 1945 – 1965, edited by Herbert Feith and Lance Castles, 57-59. Ithaca: Cornell University Press, 1970.

Zoetmulder, P. J. "The significance of the study of culture and religion for Indonesian historiography." In An Introduction to Indonesian Historiography, edited by Sudjatmoko, Mohammad Ali, G.J. Resink and George McT. Kahin, 326-343. Ithaca: Cornell University Press, 1965.

บทความภาษาอินโดนีเซีย

Kuntowidjojo. "Angkatan Oemat Islam 1945 – 1950 : Beberapa Tjatan tentang Pergerakan Sosial [กองกำลังศาสนาอิสลาม 1945-1950 บันทึกเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางสังคม]." In Seminar Sedjarah Nasional II, 1-30. Jogjakarta, Universitas Gadjah Mada, Agustus 26-29, 1970.

Moela Marboen. "Djaman Djepang Pemuda Indonesia mendapat Pendidikan Latihan Militer Setjara Luas [สมัยการยึดครองของญี่ปุ่นเยาวชนอินโดนีเซียได้รับการฝึกทหารอย่างกว้างขวาง]." In Seminar Sedjarah Nasional II, 1-30. Jogjakarta, Universitas Gadjah Mada, Agustus 26-29, 1970.

Mohd. Yamin. "Kesimpulan2 Atjara ke I: Konsepsi Filsafat Sedjarah Nasional I [สรุปหัวข้อที่1: แนวคิดประวัติศาสตร์แห่งชาติ 1]." In Laporan Seminar Sejarah [รายงานสัมมนาประวัติศาสตร์], 40-42. Jogjakarta, Universitas Gadjah Mada, December 14-18, 1957.

- Moh. Idris Adrianatakusuma. "Faktor P.B.B. Dalam Revolusi Pisik Indonesia [ข้อเท็จจริงของสหประชาชาติในการปฏิวัติทางกายภาพของอินโดนีเซีย]." In Seminar Sedjarah Nasional II, 1-17. Jogjakarta, Universitas Gadjah Mada, Agustus 26-29, 1970.
- M. Sardjito. "Pengantar kata Ketua Panitia Seminar Sedjarah [คำนำเสนอของประธานกรรมการจัดงานสัมมนาประวัติศาสตร์]." In Laporan Seminar Sedjarah [รายงานสัมมนาประวัติศาสตร์], 24-28. Jogjakarta, Universitas Gadjah Mada, December 14-18, 1957.
- Nugroho Notosusanto. "Latar Belakang Pembentukan Tentara PETA [เบื้องหลังการก่อตั้งกองกำลังทหารเปต้า]." In Seminar Sedjarah Nasional II, 1-12. Jogjakarta, Universitas Gadjah Mada, Agustus 26-29, 1970.
- Roehmani Santosa. "Djakarta Raya pada Djaman Djepang (1942 - 1945) [มหาจาการ์ต้าสมัยการยึดครองของญี่ปุ่น]." In Seminar Sedjarah Nasional II, 1-44. Jogjakarta, Universitas Gadjah Mada, Agustus 26-29, 1970.
- Rosad Amidjaja. "Suatu Tindjauan Historis Tentang Adajan Gagasan Persetudjuan Linggadjadi Sembagai Alternatif Pemerintah Republik Indonesia dalam Usahanja berdjung dibidang diplomasi [ข้อพิจารณาทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับเป้าหมายของสนธิสัญญา Linggadjadi เป็นเสมือนทางเลือกของสาธารณรัฐอินโดนีเซียในการเรียกร้องทางการทูต]." In Seminar Sedjarah Nasional II, 1-57. Jogjakarta, Universitas Gadjah Mada, Agustus 26-29, 1970.
- Sartono Kartodirdjo. "Periodisasi Sedjarah Indonesia [การแบ่งยุคในประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย]." In Laporan Seminar Sedjarah [รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์], 47-49. Jogjakarta, Universitas Gadjah Mada, December 14-18, 1957.
- Soedjatmoko. "Kesimpulan2 Atjara ke I: Konsepsi Filsafat Sedjarah Nasional I [สรุป

หัวข้อที่ 1: แนวคิดปรัชญาประวัติศาสตร์แห่งชาติ.” In Laporan Seminar Sedjarah [รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์], 42-44. Jogjakarta, Universitas Gadjah Mada, December 14-18, 1957.

Sultan Hamengkoe Boewono ke IX. “Sambutan Seri Paduka Sultan Hamengkoe Boewono IX kepada Daerah Istimewa Jogjakarta [แถลงการณ์ของสุลต่านฮาเม็งกูโวโนที่ 9 แห่งเขตปกครองพิเศษนครยกยakarta].” In Laporan Seminar Sedjarah [รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์], 32-33. Jogjakarta, Universitas Gadjah Mada, December 14-18, 1957.

Tanu Suherly. “Sekitar Negara Pasundan [เกี่ยวกับรัฐปาซุนตัน].” In Seminar Sedjarah Nasional II. 1-65. Jogjakarta, Universitas Gadjah Mada, Agustus 26-29, 1970.

วิทยานิพนธ์ภาษาอังกฤษ

Djoko Suryo. Social and economic life in rural Semarang under colonial rule in the later 19th century. Doctoral dissertation, History, Monash University, 1982.

Kuntowijoyo. Social change in an agrarian society: Madura, 1850 – 1940. Doctoral dissertation, History, Columbia University, 1980.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

Wikipedia. "Masyumi Party" Wikipedia, http://en.wikipedia.org/wiki/Masyumi_Party.

Wikipedia. "Nahdlatul Ulama" Wikipedia, http://en.wikipedia.org/wiki/Nahdlatul_Ulama.

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

ประวัตินักวิชาการอินโดนีเซียศึกษา

1. นักวิชาการอินโดนีเซียศึกษาชาวตะวันตก

คลิฟฟอร์ด เจมส์ เกียรติ์ตซ์ (Clifford James Geertz, 1926-2006) เกิดเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 1926 ที่นครซานฟรานซิสโก สหรัฐอเมริกา เกียรติ์ตซ์เข้ารับการศึกษาระดับอุดมศึกษาในสาขาปรัชญา ที่ Antioch College และศึกษาต่อในระดับดุษฎีบัณฑิตที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สาขามานุษยวิทยา(Social Anthropology) ภาควิชาความสัมพันธ์ทางสังคม(Department of Social Relations) หลังสำเร็จการศึกษาได้ปฏิบัติงานในตำแหน่งอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยชิคาโกระหว่างปี ค.ศ. 1960-1970 แนวคิดด้านมานุษยวิทยาของเกียรติ์ตซ์ได้กลายเป็นแนวทางในการศึกษาสังคมอินโดนีเซีย โดยเฉพาะการวิเคราะห์แนวคิดอิสลามของเขาในหนังสือที่มีชื่อ The Religion of Java (1960) และหนังสือ The Interpretation of Cultures (1973) ซึ่งกลายเป็นคู่มือสำหรับนักศึกษามานุษยวิทยามาจนถึงปัจจุบัน

จอร์จ แม็คเทอร์แนน คาฮิน (George McTurnan Kahin, 1918-2000) เกิดเมื่อวันที่ 25 มกราคม ค.ศ. 1918 ในรัฐแมริแลนด์ สหรัฐอเมริกา ในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง คาฮินเข้ารับราชการทหารในกองทัพสหรัฐอเมริกา ระหว่างปีค.ศ. 1942-1945 หลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สองเขาได้เข้าศึกษาระดับมหาบัณฑิตที่มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ดและสำเร็จการศึกษาในปีค.ศ. 1946 คาฮินเขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง The Political Position of the Chinese in Indonesia และสำเร็จการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต จากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยจอห์น ฮอปกินส์ในปี ค.ศ. 1951 ด้วยการเสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง “Nationalism and Revolution in Indonesia” วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีอิทธิพลต่อการศึกษาลัทธิชาตินิยมของอินโดนีเซียมาจนถึงปัจจุบัน และในปีเดียวกันนั้น คาฮินเข้ารับตำแหน่งรองศาสตราจารย์ที่มหาวิทยาลัยคอร์เนล จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1959 ได้รับแต่งตั้งให้เป็นศาสตราจารย์ คาฮินรับตำแหน่งประธานโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปี ค.ศ. 1961 จนถึงปี ค.ศ. 1970 นอกจากนี้คาฮินได้ก่อตั้งโครงการคอร์เนลอินโดนีเซียสมัยใหม่ (Cornell Modern Indonesia) ในปี ค.ศ. 1954 ซึ่งเขาได้ดำรงตำแหน่งเป็นประธานโครงการจนถึงปี ค.ศ. 1988

เมอร์ล คาลวิน ริคเลฟส์ (Merle Calvin Ricklefs หรือ M. C. Ricklefs, 1943-) สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยคอร์เนล และเข้าปฏิบัติงานเป็นอาจารย์ที่สถาบันตะวันออกและแอฟริกันศึกษา มหาวิทยาลัยลอนดอน ปัจจุบันดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์สาขาวิชาประวัติศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ ริคเลฟส์เป็นผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ราชสำนักชวาภาคกลาง อันได้แก่ ราชสำนักมะตะรัม (Mataram), การ์ตาสุระ (Kartasura), ยอกยาคาร์ตา (Yogyakarta) และสุรการ์ตา (Surakarta) ริคเลฟส์ยังมีความสนใจประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของอินโดนีเซีย โดยได้เขียนหนังสือชื่อ A History of Modern Indonesia since c. 1200 หนังสือเล่มนี้ได้รับการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังมีผลงานที่มีชื่อเสียงอีกหลายเล่ม ได้แก่ Jogjakarta under Sultan Mangkubumi, 1749–1792: a history of the division of Java. และ The Seen and Unseen Worlds in Java, 1726–49: history, literature and Islam in the court of Pakubuwana II.

แคทเธอริน อี. แม็คเกรเกอร์ (Katharine E. McGregor) สำเร็จการศึกษาดุษฎีบัณฑิตสาขาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเมลเบิร์น (University of Melbourne) ประเทศออสเตรเลีย ในปี ค.ศ. 2002 เสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง “Claiming History: Military Representations of the Indonesian Past in Museums, Monuments and Other Sources of Official History” ปัจจุบันแม็คเกรเกอร์ดำรงตำแหน่งอาจารย์สาขาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มหาวิทยาลัยเมลเบิร์น

เกอร์รี ฟาน คลิงเคน (Gerry van Klinken) เคยเป็นอาจารย์สอนวิชาฟิสิกส์ที่มหาวิทยาลัยในมาเลเซียและอินโดนีเซียเป็นเวลาสิบปี ในปี 1996 คลิงเคนศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตสาขาประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย และทำวิจัยที่มหาวิทยาลัยในประเทศออสเตรเลีย อินโดนีเซียและเนเธอร์แลนด์ ตลอดจนเป็นบรรณาธิการให้หนังสือวารสาร Inside Indonesia จนถึงปัจจุบัน

เปทรุส โจเซปัส ซูทมูลเดอร์ (Petrus Josephus Zoetmulder, 1906-1995) เกิดเมื่อวันที่ 29 มกราคม ค.ศ. 1906 สำเร็จการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตสาขาประวัติศาสตร์และโบราณคดีชวาจากมหาวิทยาลัยไลเดน (Leiden University) ประเทศเนเธอร์แลนด์ ในปี ค.ศ. 1935 ซูทมูลเดอร์เสนอวิทยานิพนธ์ชื่อ “Pantheïsme en Monïsme in de Javaansche Soeloek Literatuur” ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองหลังจากเยอรมนีสามารถยึดเบลเยียมได้ ซูทมูลเดอร์ลี้ภัยสงครามไปยังฝรั่งเศส เขาลี้ภัยต่อไปยังหมู่เกาะอินโดนีเซีย แต่เรือต้องเทียบท่าที่อังกฤษเป็นเวลาหนึ่งเดือน

เพื่อหลีกเลี่ยงการปิดอ่าวของเยอรมนี ในที่สุดเขาก็สามารถไปยังอินโดนีเซียได้สำเร็จ เขาเข้าทำงานเป็นอาจารย์สาขาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติอินโดนีเซีย ที่เมืองปัตตาเวีย ต่อมาเขาได้ตัดสินใจย้ายไปยังนครยอกยาการ์ตาเพื่อความสะดวกในการค้นคว้าภาษาชวา และได้รับตำแหน่งอาจารย์สอนภาษาชวาโบราณที่มหาวิทยาลัยกัตจาห์มาตา ความเชี่ยวชาญภาษาชวาโบราณของซูทมูลเดอร์ทำให้เขาดำเนินโครงการเรียบเรียงพจนานุกรมภาษาชวาเพื่อใช้ในการศึกษาของนักศึกษาและนักวิชาการทั่วไป พจนานุกรมเล่มแรกของเขาชื่อ “Sekar Sumawur: bunga rampai bahasa Djawa Kuno. Jilid1: Dewamanusarakasadi” ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1958 และเล่มที่สองมีชื่อว่า “Sekar Sumawur: bunga rampai bahasa Djawa Kuno. Jilid2: Korawapa n. d. awacarita” ตีพิมพ์ปี ค.ศ. 1963

วินเซนต์ เจ. ฮา. ฮูเบิน (Vincent J.H. Houben, 1957-) ศึกษาประวัติศาสตร์และภาษาอินโดนีเซีย ณ มหาวิทยาลัยไลเดน ประเทศเนเธอร์แลนด์ สำเร็จระดับปริญญาตรีบัณฑิตในปี ค.ศ. 1986 โดยเสนอวิทยานิพนธ์เรื่องระบบการปกครองทางอ้อมในราชสำนักชวากลางช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 เขาใช้ทั้งหลักฐานของรัฐบาลอาณานิคมเนเธอร์แลนด์และเอกสารภาษาชวา วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ได้รับการตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษในปี ค.ศ. 1994 ฮูเบินเข้ารับตำแหน่งอาจารย์สอนวิชาประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย ประจำสาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยไลเดนระหว่างปี ค.ศ. 1986-1997 ในปีค.ศ. 2001 ฮูเบินย้ายไปรับตำแหน่งศาสตราจารย์ประจำสถาบันเอเชียและแอฟริกันศึกษา มหาวิทยาลัยฮัมโบลด์ท์ กรุงเบอร์ลิน ประเทศเยอรมนี จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. นักวิชาการอินโดนีเซียศึกษาชาวอินโดนีเซีย

2.1. นักวิชาการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการเรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย

โมฮัมหมัด ยามิน (Mohammad Yamin, 1903-1962) เป็นชาวเกาะสุมาตรา เกิดเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม ค.ศ. 1903 ยามินเข้ารับการการศึกษาที่โรงเรียนอัลเกอร์เมเนอ มิเดิลบาระ (Algemene Middelbare School (AMS)) นครยอกยาคาร์ตา ในสาขาประวัติศาสตร์และภาษาตะวันออกไกล (History and Far Eastern languages) รวมทั้งศึกษาภาษามาเลย์ ชาวและสันสกฤต หลังจากสำเร็จการศึกษาในปี ค.ศ. 1927 ยามินย้ายไปรับการศึกษาด้านกฎหมายที่สถาบันเรกสไฮเกอชกูล (Rechtshogeschool) ที่เมืองปัตตาเวีย ขณะศึกษาอยู่ที่ปัตตาเวียได้เข้าร่วมองค์กรชาตินิยมชื่อ "องค์กรเยาวชนอินโดนีเซีย" (Indonesia Muda) และเขียนบทความภาษาดัตช์ลงในวารสาร เยาวชนสุมาตรา (Jong Sumatra) ซึ่งเป็นวารสารกึ่งการเมือง ภายหลังจากสำเร็จการศึกษาด้านนิติศาสตร์แล้ว ยามินเข้าทำงานในสำนักงานกฎหมายที่ปัตตาเวียจนถึงปี ค.ศ. 1942 ยามินมีบทบาทเป็นผู้นำการอภิปรายให้แก่การสัมมนาประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย ในหัวข้อ Konsepsi Filsafat Sedjarah Nasional (แนวคิดประวัติศาสตร์แห่งชาติ) ระหว่างวันที่ 14 – 18 ธันวาคม ค.ศ. 1957 นอกจากนี้ยามินมีผลงานหนังสือประวัติศาสตร์ชาตินิยมอินโดนีเซียที่มีชื่อเสียงได้แก่ Gadjah Mada: Pahlawan Persatuan Nusantara และ 6000 Tahun Sang Merah Putih.

ระเด่น ปันจี้ ซูโจโน (Raden Pandji Soejono, 1926-) สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งชาติอินโดนีเซียในปี ค.ศ. 1959 หลังจากนั้นในปี ค.ศ. 1960 เขาได้รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการสถาบันโบราณคดีและมรดกแห่งชาติ (LPPN -Lembaga Purbakala dan Peninggalan Nasional) สำนักงานเมืองเดนปาซาร์ เกาะบาหลี และในปี ค.ศ. 1964 ได้รับดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการแผนกก่อนประวัติศาสตร์ของสถาบันโบราณคดีและมรดกแห่งชาติ ที่สำนักงานกลางกรุงจาการ์ต้า นอกจากนี้เขายังได้รับเชิญให้เป็นบรรณาธิการหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียเล่มที่ 1 ฉบับพิมพ์ปี ค.ศ. 1975 ซูโจโนได้รับเชิญให้เป็นอาจารย์พิเศษด้านโบราณคดี

ในมหาวิทยาลัยอูดาเยนา (Universitas Udayana) มหาวิทยาลัยกัตจาห์มาดา และมหาวิทยาลัย
แห่งชาตินินโดนีเซีย

เตอกู ยาคอบ (Teuku Yacob, 1929–2007) เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์อินโดนีเซียยุคก่อน
ประวัติศาสตร์ ยาคอบสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยกัตจาห์มาดาในปี ค.ศ. 1956 และสำเร็จ
การศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยอูเทรค (Utrecht University)
ประเทศเนเธอร์แลนด์ ในปี ค.ศ. 1967 ได้รับเชิญให้เข้าร่วมในคณะกรรมการเรียบเรียงหนังสือ
ประวัติศาสตร์แห่งชาตินินโดนีเซียเล่มที่ 1

เอดี เซดยาวาตี (Edi Sedyawati, 1938-) สำเร็จการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
ศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยแห่งชาตินินโดนีเซียในปี ค.ศ. 1985 เอดี เซดยาวาตีได้รับเชิญเข้าร่วมใน
คณะกรรมการเรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาตินินโดนีเซียเล่มที่ 2 ปัจจุบันเป็นอาจารย์คณะ
อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาตินินโดนีเซีย

ฮาซัน ยาฟาร์ (Hasan Djafar, 1941-) ดำรงตำแหน่งอาจารย์วิชาวัฒนธรรมศึกษา คณะ
โบราณคดี มหาวิทยาลัยแห่งชาตินินโดนีเซีย ได้รับเชิญเข้าร่วมคณะกรรมการเรียบเรียงหนังสือ
ประวัติศาสตร์แห่งชาตินินโดนีเซียเล่มที่ 2 นอกจากนี้เขายังมีผลงานสำคัญได้แก่ Masa Akhir
Majapahit: Girindrawardhana dan masalahnya [ยุคสิ้นสุดอาณาจักรมัชปาหิต: รัชกาลพระเจ้า
เจ้ากิริณทรวรณะและปัญหาที่เกิดขึ้น]. Depok: Komunitas Bambu, 2009.

อูคา จันดราสสมิตา (Uka Tjandrasmita, 1930-) อดีตศาสตราจารย์ประจำคณะอักษร
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาตินินโดนีเซีย ในปี ค.ศ. 1960 มีความเชี่ยวชาญในประวัติศาสตร์
อินโดนีเซียยุคโบราณ และประวัติศาสตร์ศาสนาอิสลาม อูคาได้รับเชิญให้เป็นบรรณาธิการหนังสือ
ประวัติศาสตร์แห่งชาตินินโดนีเซียเล่มที่ 3 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ประจำมหาวิทยาลัย
อิสลามอินโดนีเซีย วิทยาเขตซารีฟ ฮิดายาตุลเลาะห์ (Universitas Islam Indonesia Syarif
Hidayatullah) อูคามีผลงานที่มีชื่อเสียงได้แก่ Arkeologi Islam Nusantara [โบราณคดีสมัย
อิสลามในหมู่เกาะอินโดนีเซีย]. Jakarta: Gramedia. 2009.

อาเดรียน เบอ์นาร์ต ลาเปียน (Adrian Bernard Lapian, 1929-) เป็นชาวสุลาเวสีโดยกำเนิด เข้าเป็นอาจารย์รุ่นแรกของสาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติอินโดนีเซีย ลาเปียนมีผลงานมากมายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การค้าของอินโดนีเซีย ได้แก่ Orang Laut, Bajak laut, raja laut: sejarah kawasan Laut Sulawesi abad xix [ชาวเล,โจรสลัด, ราชอาณาจักรท้องทะเล: ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นทะเลสุลาเวสี คริสต์ศตวรรษที่ 19] (Jakarta: Komunitasa Bambu Press, 2009). ลาเปียนได้รับเชิญเข้าร่วมคณะผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียเล่มที่ 3

เต เกียน วิ (Thee Kian Wie, 1935-) อดีตศาสตราจารย์สาขาประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ ประจำคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติอินโดนีเซีย สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน ประเทศสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1969 เต เกียน วิวิจัยการลงทุนของต่างชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประวัติศาสตร์เศรษฐกิจอินโดนีเซียสมัยใหม่ เขาได้รับเชิญให้ร่วมในคณะทำงานเรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติเล่มที่ 4 เต เกียน วิยังเขียนบทความจากการค้นคว้าด้านเศรษฐกิจอินโดนีเซียชื่อ “The impact of foreign direct investment on Indonesia’s industrial technological development” ตีพิมพ์ในวารสาร The International Journal of Technology Management (Special Issue, Summer 2001) และบทความเรื่อง “The impact of the Asian crisis on the prospects for foreign direct investment in Indonesia” ตีพิมพ์ในวารสาร Asian Growth and Foreign Capital. ปัจจุบันเต เกียน วิดำรงตำแหน่งนักประวัติศาสตร์ผู้ทรงคุณวุฒิที่ศูนย์การศึกษาเศรษฐกิจ สภาวิจัยแห่งชาติอินโดนีเซีย กรุงจาการ์ต้า (PPE-LIPI- Economic Research Centre, Indonesian Institute of Sciences, Jakarta.)

ซาร์โตโน การ์โตดิโรโจ (Sartono Kartodirdjo, 1921-2007) เป็นนักประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งของอินโดนีเซีย เคยดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกัตจาห์มาตา และเป็นอาจารย์พิเศษที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาอินโดนีเซีย (Universitas Pendidikan Indonesia) วิทยาเขตบันดุง ซาร์โตโนมีผลงานที่มีชื่อเสียงได้แก่ The Peasants’s Revolt of Banten in 1888. Its Conditions, Course and Sequel. A Case Study of Social Movements in Indonesia. นอกจากนี้เขายังได้รับแต่งตั้งเป็นบรรณาธิการหลักของหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียฉบับพิมพ์ ค.ศ. 1975.

เตาฟีก अबดุลเลาะห์ (Taufik Abdullah, 1936-) ปัจจุบัน (ค.ศ. 2011) ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสภาวิจัยแห่งชาติอินโดนีเซีย (LIPI -Lembaga Ilmu Pengetahuan Indonesia) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยกาดจาห์มาดา ในปี ค.ศ. 1961 และสำเร็จการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยคอร์เนลในปี ค.ศ. 1970 มีผลงานที่สำคัญได้แก่ Schools and Politics: The Kaum Muda Movement in West Sumatra (1927-1933). Ithaca: Cornell University Press, 1971. ได้รับเชิญเข้าร่วมคณะทำงานเรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซียเล่มที่ 5

ดีเลีย นูร์ (Deliar Noer, 1926-) เป็นผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยเนกรีจาการ์ต้า (Universitas Negeri Jakarta) ดีเลีย นูร์เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์การเมืองและประวัติศาสตร์อิสลามอินโดนีเซีย ได้รับเชิญเข้าร่วมคณะทำงานเรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติเล่มที่ 5 ดีเลียมีผลงานที่มีชื่อเสียงได้แก่ Mohammad Hatta: Biografi Politik [โมฮัมหมัด ฮัตตา: ชีวิตประวัติการเมือง]. Jakarta: Lembaga Penelitian, Pendidikan dan Penerangan Ekonomi dan Sosial, 1990.

นูโกรโฮ โนโตซุซันโต (Nugroho Notosusanto, 1930-1985) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติอินโดนีเซียในปี ค.ศ. 1960 และได้รับทุนศึกษาต่อในสาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยลอนดอนในปี ค.ศ. 1962 แต่ไม่สำเร็จการศึกษา หลังจากนั้นเขาได้รับตำแหน่งอาจารย์ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติอินโดนีเซีย ในยุคระเบียบใหม่เขาได้รับแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและวัฒนธรรมในคณะรัฐมนตรีเป็มบางุนันที่ 4 (Pembangunan IV, 1983-1985) นูโกรโฮ โนโตซุซันโตเป็นนักประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงในยุคระเบียบใหม่ ได้รับแต่งตั้งเป็นบรรณาธิการหลักของหนังสือประวัติศาสตร์แห่งชาติอินโดนีเซีย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.2. ประวัตินักประวัติศาสตร์ชาวอินโดนีเซีย

บัมบัง ปูร์วันโต (Bambang Purwanto) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิตจากสถาบันตะวันออกและแอฟริกันศึกษา (SOAS) มหาวิทยาลัยลอนดอนในปี ค.ศ. 1992 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์สาขาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกัตจาห์มาตา และในปี ค.ศ. 1994 ยังได้รับตำแหน่งผู้อำนวยการหลักสูตรประวัติศาสตร์ศึกษาของมหาวิทยาลัยกัตจาห์มาตาจนถึงปัจจุบัน (ทศวรรษที่ 2010)

อัสวี วาร์มัน อาดัม (Aswi Warman Adam, 1954-) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้จาก EHESS (Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales) กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เมื่อปี 1990 เขาเสนอนิพนธ์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างอาณานิคมอินเดียนของเนเธอร์แลนด์และอินโดจีน ค.ศ. 1870-1914 (Hubungan antara Hindia Belanda dengan Indocina, 1870-1914) นอกจากนี้ยังมีงานเขียนหนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การเมืองอินโดนีเซียหลายเล่มอันได้แก่ Pelurusan Sejarah Indonesia (ทางออกของประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย). Jogjakarta: TriDE Press, 2004. และ Soeharto Sisi Gelap Sejarah Indonesia (ด้านมืดของซูฮาร์โตในประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย). Jogjakarta: Ombak Press, 2004 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งนักวิจัยประจำสภาวิจัยแห่งชาติอินโดนีเซีย

องฮ็อกฮัม (Onghokham, 1933 -2007) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยเยล หลังจากนั้นได้รับตำแหน่งอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งชาติอินโดนีเซีย และเป็นนักเขียนประจำคอลัมน์ประวัติศาสตร์ของวารสาร เต็มโป (Tempo) องฮ็อกฮัมมีผลงานที่มีชื่อเสียงได้แก่ The Thugs, the Curtain Thief, and the Sugar Lord: power, politics, and culture in colonial Java. Jakarta: Metafor, 2003

ภาคผนวก ข.

เหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย

ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ถึง คริสต์ศตวรรษที่ 15

1.9 ล้านปีก่อนคริสตกาล	มนุษย์พิเทคันโทรปัส (Pithecanthropus) และเมกันโทรปัส (Meganthropus) อาศัยอยู่บนเกาะชวา
40,000 ปีก่อนคริสตกาล	มนุษย์วาจกหรือโฮโมซาเปียน (Homo sapiens) อาศัยอยู่บนเกาะชวา
15,000–8,000 ก่อนคริสตกาล	น้ำทะเลเพิ่มสูงขึ้นและทำให้เกาะชวา, สุมาตรา, และกาลิมันตัน ตัดขาดจากแผ่นดินใหญ่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
3000 ก่อนคริสตกาล	ชาวออสเตรเลียเนียน (Austronesian) อพยพเข้ามาในหมู่เกาะอินโดนีเซีย
คริสต์ศตวรรษที่ 3	ชาวพื้นเมืองอินโดนีเซียก่อตั้งอาณาจักรฮินดูขึ้นได้แก่ อาณาจักรตารูมาเนกา (Tarumanegara) ในชวาตะวันตก และอาณาจักรคูไต (Kutai) ในบนเกาะกาลิมันตัน (Kalimantan)
คริสต์ศตวรรษที่ 7	อาณาจักรศรีวิชัย (Sriwijaya) ได้รับการสถาปนาขึ้นบนเกาะสุมาตราตอนใต้
ค.ศ. 732	พระเจ้าสันจายา (Sanjaya) สถาปนาอาณาจักรมะตะรัมขึ้น (Mataram) บนภาคกลางของเกาะชวา
ค.ศ. 760	สร้างกลุ่มเทวสถานในลัทธิไศวนิกายขึ้นบนที่ราบสูงเดียง (Dieng) ในชวาภาคกลาง
ค.ศ. 824	เริ่มสร้างมหาสถูปโบโรบูดูร์ (Borobudur) ขึ้นในชวาภาคกลาง
ค.ศ. 860 ถึง ค.ศ. 1000	อาณาจักรศรีวิชัยรุ่งเรืองจนถึงจุดสูงสุด
ก่อน ค.ศ. 929	ศูนย์กลางการเมืองของอาณาจักรมะตะรัมได้ย้ายจากชวา กลางไปยังชวาตะวันออก
ค.ศ. 914–1080	การสถาปนาอาณาจักรฮินดูบนเกาะบาหลี
ค.ศ. 1006	อาณาจักรศรีวิชัยเข้าโจมตีเกาะชวา

- ค.ศ. 1019 ถึง ค.ศ. 1045 พระเจ้าไอรังคะ (Erllangga, 990-1049) ปกครองชวาภาคตะวันออกเฉียง
- ค.ศ. 1023–1068 แคว้นโจละในอินเดียนได้เข้าโจมตีและครอบครองสุมาตราเหนือ
- ค.ศ. 1045 พระเจ้าไอรังคะแยกอาณาจักรของออกเป็นนครรัฐเกอดีรี (Kediri) และนครรัฐจังกาลา (Janggala)
- ค.ศ. 1222 พระเจ้าเคน อังรอก (Ken Angrok, 1142-1227) สถาปนาอาณาจักรสิงหัดสาหรี (Singasari)
- ค.ศ. 1292 เกิดสงครามภายในอาณาจักรสิงหัดสาหรี พระเจ้าจายากัตวัง (Jayakatwang) ปลงพระชนม์พระเจ้าเกอร์ตานิการา (Kertanegara, ?-1293) และกองทัพเรือมองโกลโจมตีชวาภาคตะวันออกเฉียง
- ค.ศ. 1293 พระเจ้าวิชัย (Wijaya, ?-1309) สถาปนาอาณาจักรมัชปาหิต (Majapahit) พระองค์ทรงปกครองมัชปาหิตจนถึงปี ค.ศ.1309
- ค.ศ. 1297 สุลต่านมาเลค ซาเลห์ (Sultan Malek Saleh) ครองปาไซ (Pasai) และเป็นรัฐอิสลามรัฐแรกของหมู่เกาะอินโดนีเซีย
- ค.ศ. 1330–1350 พระเจ้าอาทิตยวรมัน (Adityavarman) ปกครองดินแดนมินังกาบาว (Minangkabau)
- ค.ศ. 1331–1364 กัดจาห์ มาดา (Gajah Mada) ดำรงตำแหน่งมหาเสนาบดีแห่งอาณาจักรมัชปาหิต.
- ค.ศ. 1387 สถาปนาอาณาจักรบันจาร์มาซิน (Banjarmasin)
- ยุคการเกิดรัฐอิสลามและการเข้ามาของบริษัทวิโอซี ระหว่าง ค.ศ. 1400-1800**
- ค.ศ. 1402 สถาปนาอาณาจักรมะละกา (Melaka)
- ค.ศ. 1478 สถาปนาอาณาจักรเดมังก์ (Demak) เป็นรัฐอิสลามรัฐแรกบนเกาะชวา
- ค.ศ. 1511 โปรตุเกสเข้ายึดมะละกา
- ค.ศ. 1522 โปรตุเกสก่อสร้างป้อมที่เตอร์นาเต (Ternate)
- ค.ศ. 1527 สุลต่านแห่งเดมังก์พิชิตอาณาจักรมัชปาหิตได้สำเร็จ

ค.ศ. 1552–1570	สุลต่านฮาซันนุดดีน (Sultan Hasanuddin, 1631-1670) สถาปนารัฐอิสลามบันเต็น (Banten)
ค.ศ. 1570	ชาวเตอร์นาเตทำสงครามต่อต้านชาวโปรตุเกส
ค.ศ. 1575–1601	เสโนปาตี (Senopati) สถาปนาอาณาจักรมะตะรัม (Mataram)
ค.ศ. 1596	คอร์เนลิส เดอ ฮูทมัน (Cornelis de Houtman, 1565-1599) ชาวดัตช์เดินเรือมาถึงบันเต็น (Banten)
ค.ศ. 1605	บริษัทวีไอซียึดครองเกาะอัมบอน (Ambon) ทางตะวันออกของ หมู่เกาะอินโดนีเซีย
ค.ศ. 1607–1645	สุลต่านอิสกันดาร์ มูดา (Sultan Iskandar Muda, 1593-1636) ครองอาณาจักรทางทิศเหนือของเกาะสุมาตรา
ค.ศ. 1613–1645	สุลต่านอางุง (Sultan Agung, 1593-1645) ครองอาณาจักรมะ ตะรัม
ค.ศ. 1619	บริษัทวีไอซีตั้งเมืองป้อมขึ้นที่จายาการ์ตา (Jayakarta) ตั้งชื่อเมืองปัตตาเวีย (Batavia)
ค.ศ. 1621	บริษัทวีไอซียึดครองหมู่เกาะบันดา (Banda) ในอินโดนีเซีย ตะวันออก
ค.ศ. 1629	สุลต่านอางุงประสบความล้มเหลวในการโจมตีปัตตาเวีย
ค.ศ. 1641	บริษัทวีไอซีได้ยึดมะละก้าจากโปรตุเกสได้สำเร็จ
ค.ศ. 1663	บริษัทวีไอซียึดครองมินางกาเบาได้สำเร็จและทำสนธิสัญญา ปายินัน (Treaty of Painan) กับกษัตริย์ของมินางกาเบา
ค.ศ. 1667	บริษัทวีไอซียึดครองมากาซาร์ และทำสนธิสัญญามูนกาเยา (Treaty of Bungaya)
ค.ศ. 1704–1708	สงครามชาวครั้งที่หนึ่ง
ค.ศ. 1719–1723	สงครามชาวครั้งที่สอง
ค.ศ. 1740	ชาวจีนในปัตตาเวียก่อการกบฏ
ค.ศ. 1746–1755	สงครามชาวครั้งที่สาม
ค.ศ. 1755	สนธิสัญญากิยันติ (Treaty of Giyanti) เป็นสนธิสัญญาที่จัดทำ ขึ้นเพื่อสงบศึกระหว่างเชื้อพระวงศ์ในราชสำนักมะตะรัม ผล จากสนธิสัญญานี้ทำให้ราชสำนักมะตะรัมแตกออกเป็นสองราช สำนักได้แก่ ราชสำนักสุรการ์ตาและราชสำนักยกยอกยาการ์ตา

ค.ศ. 1790–1820	เกิดกระแสตื่นทองในกาลิมันตันตะวันตก
ค.ศ. 1799	บริษัทวีไอซีล้มละลาย

ยุคอาณานิคมถึงการเคลื่อนไหวของลัทธิชาตินิยมอินโดนีเซียในปี ค.ศ. 1800-1942.

ค.ศ. 1800	วันที่ 1 มกราคม รัฐบาลเนเธอร์แลนด์ได้ประกาศกฎบัตรวีไอซี (VOC Charter) มีผลให้โอนสิทธิ์ของบริษัควีโอซีให้รัฐบาลเนเธอร์แลนด์ และนับได้ว่าอินโดนีเซียเริ่มต้นเข้าสู่ยุคอาณานิคม
ค.ศ. 1803 –1837	สงครามปาเดรี (Paderi Wars) ในสุมาตรากลาง
ค.ศ. 1808 –1811	เฮอรัมัน วิลเลม แดนเดลส์ (Herman Willem Daendels, 1762-1888) เข้ารับตำแหน่งข้าหลวงใหญ่ประจำอาณานิคมอินเดียตะวันออกเฉียงของเนเธอร์แลนด์หรืออินโดนีเซียในเวลาต่อมา
ค.ศ. 1811	ระหว่างเดือนสิงหาคมถึงกันยายน บริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษเข้าปกครองชาวแทนรัฐบาลอาณานิคมอินเดียตะวันออกเฉียงของเนเธอร์แลนด์
ค.ศ. 1811–1816	โทมัส แสตมฟอร์ด บิงเลย์ รัฟเฟิลส์ (Sir Thomas Stamford Bingley Raffles, 1781-1826) ดำรงตำแหน่งข้าหลวงใหญ่ประจำเกาะชวา
ค.ศ. 1812	บริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษเข้ายึดครองเกาะบังกา (Bangka) และเกาะเบลิตุง (Belitung) ของเมืองปาเล็มบัง แถบเกาะสุมาตราตอนใต้
ค.ศ. 1816	รัฐบาลอาณานิคมอินเดียตะวันออกเฉียงของเนเธอร์แลนด์เข้าปกครองอินโดนีเซียอีกครั้ง
ค.ศ. 1821	อหิวาตกโรคระบาดในหมู่เกาะอินโดนีเซีย
ค.ศ. 1825–1830	เจ้าชายดีปอเนอกอรอก่อสงครามชวา
ค.ศ. 1828	ชาวดัชต์ตั้งถิ่นฐานในเมืองโลโบบนเกาะนิวกินี ทางตะวันออกเฉียงของหมู่เกาะอินโดนีเซีย
ค.ศ. 1830	บังคับใช้นโยบายเพาะปลูก (Cultivation System)
ค.ศ. 1846	กิจการเหมืองถ่านหินได้เปิดตัวในกาลิมันตันใต้

- ค.ศ. 1859–1863 รัฐบาลอาณานิคมอินเดียตะวันตกของเนเธอร์แลนด์สามารถยึดเมืองบันจาร์มาชินทางตอนใต้ของเกาะกาลิมันตันได้สำเร็จ
- ค.ศ. 1863 เริ่มมีการปลูกยาสูบในแถบชายฝั่งตะวันออกของสุมาตรา จนทำให้ยาสูบของอินโดนีเซียมีชื่อเสียงระดับโลกคือ ยาสูบจากเมืองเดลี (Deli)
- ค.ศ. 1864 รัฐบาลอาณานิคมเนเธอร์แลนด์ได้ก่อตั้งกิจการรถไฟขึ้นบนเกาะชวา
- ค.ศ. 1873–1904 เริ่มต้นสงครามอาเจะห์
- ค.ศ. 1888 ชาวบันเต็นต่อต้านลัทธิอาณานิคม
- ค.ศ. 1894 รัฐบาลเนเธอร์แลนด์อินเดียสามารถยึดเกาะลอมบอกได้สำเร็จ
- ค.ศ. 1901 เริ่มบังคับใช้นโยบายจริยธรรม (Ethical Policy)
- ค.ศ. 1905–1906 รัฐบาลอาณานิคมอินเดียตะวันตกของเนเธอร์แลนด์พิชิตอาณาจักรโบเน (Bone) ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของเกาะสุลาเวสีได้สำเร็จ
- ค.ศ. 1908 ก่อตั้งสมาคมบูดี อูโตโม (Budi Utomo) มีฐานะเป็นองค์กรชาตินิยมองค์กรแรกของชาวอินโดนีเซีย
- ค.ศ. 1910 ก่อตั้งสมาคมซาราเก้ตอิสลาม (Sarekat Islam)
- ค.ศ. 1912 ก่อตั้งองค์กรมุฮัมมาดิยะห์ (Muhammadiyah) เป็นองค์กรที่มุ่งเผยแพร่แนวคิดอิสลามหัวก้าวหน้าให้แก่ชาวพื้นเมืองอินโดนีเซีย
- ค.ศ. 1920 ก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย (Partai Komunis Indonesia-PKI)
- ค.ศ. 1923 พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียแยกตัวออกจากซาราเก้ตอิสลาม
- ค.ศ. 1926 พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียก่อการกบฏในบันเต็น
- ค.ศ. 1927 พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียก่อการกบฏในสุมาตราตะวันตกและในเดือนมิถุนายน ต้น มะละกา (Tan Malaka) ก่อตั้งพรรคสาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Partai Republik Indonesia) ที่กรุงเทพมหานคร ในเดือนกรกฎาคม พรรคชาตินิยมอินโดนีเซีย (Partai Nasional Indonesia-PNI) ได้รับการก่อตั้งขึ้น
- ค.ศ. 1929 ซูการ์โน (Sukarno) ถูกรัฐบาลอาณานิคมอินเดียตะวันตกของเนเธอร์แลนด์ควบคุมตัว

- ค.ศ. 1934 ฮัตตา (Hatta), ซาหรี (Sjarir) และหัวหน้าผู้นำชาตินิยมอินโดนีเซียถูกรัฐบาลอาณานิคมอินเดียตะวันตกของเนเธอร์แลนด์ควบคุมตัว
- ค.ศ. 1942–1949 ญี่ปุ่นยึดครองหมู่เกาะอินโดนีเซีย
- ค.ศ. 1943 ญี่ปุ่นจัดตั้งกองทหารอาสาชาวพื้นเมืองอินโดนีเซียหรือเปต้า (Peta) ในเดือนมิถุนายน
- ค.ศ. 1945 ชูการ์โนประกาศหลักปรัชญาศีล (Pancasila) ในวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1945 และประกาศเอกราชแก่อินโดนีเซียในวันที่ 17 สิงหาคม
- ค.ศ. 1946 ตัน มะละกา (Tan Malaka, 1896-1949) ก่อตั้งกลุ่มเปอร์ซาตูอัน เปอร์จูอังงัน ในเดือนมกราคม ในเดือนมีนาคม ได้มีการเจรจาระหว่างรัฐบาลสาธารณรัฐอินโดนีเซียและรัฐบาลเนเธอร์แลนด์เรื่องเอกราชของอินโดนีเซีย และในวันที่ 15 พฤศจิกายน ได้มีการลงนามในข้อตกลงลิงกาจาตี (Linggajati Agreement)
- ค.ศ. 1948 ข้อตกลงเรนวิลล์ (Renville Agreement)
- ค.ศ. 1949 ผู้แทนสาธารณรัฐอินโดนีเซียและรัฐบาลเนเธอร์แลนด์หารือเรื่องเอกราชของอินโดนีเซีย ในวันที่ 27 ธันวาคม รัฐบาลเนเธอร์แลนด์ประกาศให้เอกราชแก่อินโดนีเซีย ยกเว้นดินแดนในเขตอิเรียนจายาที่รัฐบาลเนเธอร์แลนด์ยังคงถือครองอยู่

ยุคประธานาธิบดีซูการ์โน ค.ศ. 1949 –1966.

- ค.ศ. 1949 ซูการ์โน (Sukarno) เข้าดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐอินโดนีเซียที่ได้รับเอกราช
- ค.ศ. 1950 มาลุกูใต้ (Maluku Selatan) ประกาศแยกตัวออกเป็นอิสระจากการปกครองของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย
- ค.ศ. 1952 วันที่ 17 ตุลาคม กองทัพอินโดนีเซียทำทลายอำนาจประธานาธิบดีซูการ์โนจากความล้มเหลวในการปกครองแบบรัฐสภาและต้องการให้มีการเลือกตั้ง

- ค.ศ. 1953 อาจะห้ก่อการกบฏ
- ค.ศ. 1955 วันที่ 18–24 เดือนเมษายน ได้มีการจัดประชุมเอเชีย-แอฟริกา (Asia-Africa Conference) ที่บันดุง และในวันที่ 29 กันยายน ได้มีการจัดเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 15 กุมภาพันธ์ รัฐบาลนักปฏิวัติ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Pemerintah Revolusioner Republik Indonesia) ประกาศเอกราชที่เมืองบูกิตติงกี (Bukittinggi) ในสุมาตราตะวันตก (West Sumatra) วันที่ 12 มีนาคม นาซูเตียน ได้รับคำสั่งให้ปราบปรามการกบฏในสุมาตราครั้งนี้ และในวันที่ 10 พฤษภาคม รัฐบาลสาธารณรัฐอินโดนีเซียได้มีคำสั่งให้ปราบปรามกบฏในสุลาเวสี
- ค.ศ. 1959 วันที่ 5 กรกฎาคม ประธานาธิบดีซูการ์โนได้ประกาศให้นำรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1945 กลับมาใช้ใหม่ และในวันที่ 17 สิงหาคม ประธานาธิบดีซูการ์โนได้ประกาศออกแถลงการณ์เรียกร้องให้ชาติกลับไปสู่แนวคิดปฏิวัติอินโดนีเซีย 17 สิงหาคม 1945 เพื่อแก้ไขปัญหาเอกภาพในรัฐสภาอินโดนีเซีย การประกาศในครั้งนี้ทำให้อินโดนีเซียเข้าสู่ยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำ (Guided Democracy)
- ค.ศ. 1961 ซูการ์โนประกาศให้กองทัพอินโดนีเซียปฏิบัติการทางการทหาร เพื่อยึดอิเรียนจาจาจากรัฐบาลเนเธอร์แลนด์
- ค.ศ. 1962 รัฐบาลเนเธอร์แลนด์ได้มอบอำนาจในการปกครองอิเรียนจาจา แก่สหประชาชาติในวันที่ 15 สิงหาคม
- ค.ศ. 1963 สหประชาชาติมอบอำนาจการปกครองอิเรียนจาจาให้แก่ สาธารณรัฐอินโดนีเซียในวันที่ 1 พฤษภาคม และซูการ์โน ประกาศนโยบายเผชิญหน้า (Confrontation) กับมาเลเซียในวันที่ 23 กันยายน
- ค.ศ. 1965 อินโดนีเซียถอนตัวออกจากสมาชิกสหประชาชาติในวันที่ 2 มกราคม และในวันที่ 30 กันยายน เกิดเหตุการณ์กบฏ (Gestapu) หลังจากนั้นพลตรี ซูฮาร์โตควบคุมสถานการณ์ได้ สำเร็จในวันที่ 2 ตุลาคม
- ค.ศ. 1966 ซูการ์โนได้ลงนามในหนังสือมอบอำนาจการปกครองประเทศ

ให้แก่พลตรีซูฮาร์โตในวันที่ 11 มีนาคม และในวันที่ 12 มีนาคม พรรคคอมมิวนิสต์ได้ถูกสั่งปิด นอกจากนี้อินโดนีเซียได้เข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติอีกครั้งหนึ่งในวันที่ 11 สิงหาคมและยกเลิกนโยบายเผชิญหน้า

ยุคประธานาธิบดีซูฮาร์โต หรือยุคระเบียบใหม่ ค.ศ. 1967–1998

- ค.ศ. 1967 รัฐสภาอินโดนีเซียแต่งตั้งให้พลตรี ซูฮาร์โตรักษาการแทนประธานาธิบดีซูการ์โนในวันที่ 12 มีนาคม และในวันที่ 8 สิงหาคม อินโดนีเซียได้เข้าร่วมก่อตั้งองค์การอาเซียน (ASEAN)
- ค.ศ. 1968 รัฐสภาอินโดนีเซียแต่งตั้งให้พลตรี ซูฮาร์โตเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดี และประธานาธิบดีซูฮาร์โตจัดตั้งคณะรัฐมนตรีในวันที่ 6 มิถุนายน
- ค.ศ. 1969 ประธานาธิบดีซูฮาร์โตได้ประกาศแผนพัฒนาห้าปี ในวันที่ 1 เมษายน และซูกิฮาร์โต (Sugiharto, 1955) อธิบดีกรมอัยการได้ประกาศใช้เกาะบอร์เนียว ตั้งอยู่ในหมู่เกาะมาลูปูเป็นที่ควบคุมตัวสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ว่าที่ ร.ต.นพปฎล กิจไพบูลทวี เกิดเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2527 ที่อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เข้ารับการศึกษาระดับประถมศึกษาที่โรงเรียนวัดประทุมทายการามจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนเทศบาลวัดเสมาเมือง เข้าศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราชจนสำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาภูมิภาควิทยาการ สาขาภูมิภาควิทยาการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ปีการศึกษา 2549 และเข้าศึกษาต่อระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2550

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย